



3305 Dani Kuntze

23 Ocak 1985

ilerici kadınlar derneği

progressive
women's
organisation -turkey

NEWSLETTER

October-November 1984 No.10-11

MORE PEACELOVERS UNDER PERSECUTION

A second lawsuit has been established against 48 more members of the Peace Committee of Turkey. The trial has started on November 19th at the 2nd Military Court in Istanbul. At this so-called "2nd Peace Committee Case", the defendants are tried with the demand of sentences between 5-15 years with the claim that they "tried to change the existing social and economic system in the country by working for peace".

Among the defendants are several well-known women: Özgül Erten (lawyer), Gülsen Tuncer (actress), Jülide Gülizar (journalist), Tezer Eraslan (engineer), Dora Kalkan (doctor of medicine), Nezahat Gündoğmuş (lawyer), and Ayfer Coşkun (lawyer). Dora Kalkan and Tezer Eraslan are also on trial at the case against the Progressive Women's Organisation, where sentences up to 30 years are demanded. Özgül Erten, apart from being a prominent lawyer, is also a researcher and writer on women's problems and has worked as a journalist. The other defendants include former members of the parliament, trade union leaders, jurists, writers, actors, painters and doctors.

The military prosecutor has announced that almost 150 other peace fighters are sought and will be

Office Abroad: Fælledvej 16C, 4.tv. DK-2200 Copenhagen N
Giro No : 1 38 37 52

brought to trial, either in this case or a yet third one.

In the meanwhile, the first peace trial is dragging on in the process of appeal. Notwithstanding the decision of the higher court, the military court insisted on its first verdict, dealing out sentences between 5-8 years to the defendants. Now another appeals court will discuss the case. The president of the Peace Committee, Mahmut Ekerden, who is seriously ill and four other defendants have been temporarily released. Mrs. Reha İsvan and the other peace fighters still remain in prison however.

Solidarity from Israel

The Movement of Democratic Women in Israel has sent a letter to president Evren demanding freedom for Reha İsvan. The letter says:

"In the name of thousands of Jewish and Arab women in Israel, we demand the immediate release of Reha İsvan, the struggler for peace, a member of the Peace Committee of Turkey, who was tried and sentenced to 8 years imprisonment and later to be exiled for 2 years and 8 months. Her guilt as a human being was her will to live decently and oppose wars, being a woman that brings life to the world, these wars that bring shame to the future of humanity. We are fighters for peace. We learned a very bitter experience from wars and we hereby stress our continuous opposition to wars. We bring forth our disagreement for the inhuman sentence of Reha and demand her immediate release."

Need for more actions

We urge all our other friends also to step up their solidarity activities to save Reha İsvan from prison. As well known, Reha, who will be 60 years old next year, in addition to her work for peace has been an activist for the rights of women and children for many years. She has now been sitting in the Metris

military prison in Istanbul for a total period of over two years. Prisoners at Metris have repeatedly organised actions in order to improve the horrible conditions they are forced to live in.

Demands for Reha İsvan's release should be addressed to President Kenan Evren and/or Prime Minister Turgut Özal - Ankara - Turkey.

Letters of support can also be sent to her to the following address: Levent Cad. No.23 - İç Levent - İstanbul - Turkey.

Please let us know of any actions you take and write to us if you need more information.

NEW POLITICAL EXECUTIONS IN TURKEY

Two young people, İlyas Has and Hidir Aslan, have been executed by hanging in October. İlyas Has (29) and Hidir Aslan (26) had been politically active before the military coup of 1980 and were sentenced to death because of these activities.

50 people have been hanged in the last four years, 27 of them on political grounds. The executions had been stopped temporarily since last November, when the so-called elections took place, as a touch to give the regime a more "democratic" appearance. Some circles entertained hopes that the "civilian" government would stop them altogether. The new executions proved very painfully how groundless such a belief was.

Several days before the new hangings, junta chief Evren made a speech and revealed once more who really holds the ropes. He said, talking about political prisoners: "What should we do with these traitors, but hang them? Should we otherwise pay from the state coffers to feed them in prisons?" Of course not! The state coffers are for the junta chiefs and their accomplices to plunder and for their "big brothers", the imperialist monopolies, to rob.

The new "parliament" has also become an accessory to these murders by approving the death sentences.

There are more than 500 other political prisoners sentenced to death (48 of them just waiting for the approval of the parliament and president Evren) and thousands still on trial with the demand of capital punishment, among them trade union leaders.

It should be clear to all now that it is futile to pin any hopes on the present regime in Turkey and expect humane and merciful treatment from them. The only way of saving these thousands from death is to strengthen international solidarity.

STOP EXECUTIONS IN TURKEY !

RALLY IN GREECE

On September 22nd, 4 local organisations of the Greek Women's Federation cooperated to organise a solidarity rally with the peoples of Turkey and Cyprus. Over 1000 people participated at the event, among them mayors of these localities, representatives of local unions, cultural organisations and parties. Representatives of the Greek women, a member of the Progressive Women's Organisation and the mayor of Kamateru spoke at the meeting, stressing the importance of international solidarity and the close and friendly relations between the women of Greece, Turkey and Cyprus. The program also included folk dances from the different countries.

TURKEY REFUSED PRESIDENCY OF COUNCIL OF EUROPE

The fascist regime in Turkey has applied to the Council of Europe for the chairman post during the next term of the Council. Having been saved from repulsion from the Council last May with the votes of reactionary forces and those who hoped the democratisation process could develop under this regime, they have now become so bold as to forward claims for the presidency. Even those who voted for Turkey to remain in the Council were astounded by this flagrant demand. It was "ill-timed", they said. The request was rejected with a large majority. The Prime Minister, Turgut Özal, said afterwards that the Council "does not carry any importance" for them anyway. Opposition parties, however, criticised Özal's remark, stating that good relations with the Council of Europe were significant for Turkey.

PREPARATIONS FOR THE INTERNATIONAL YOUTH YEAR

An official committee has been formed in Turkey for preparations to the UN International Youth Year. The average age of the committee members is reported to be well over 50 and not a single youth organisation is represented - as they have all been closed after the coup and the establishment of new ones strictly forbidden with the laws and regulations.

The Turkish national committee does not favour the year's main themes of "peace, participation, development". The ministries and institutions taking part in the committee have instead plans to organise artistic and folklore competitions, festivals, exhibitions, musical programs, plus activities such as publishing 5 books on Islam and youth, an article competition on attitudes harmful to the morals of the Turkish youth, preparing sermons on Islam and youth to be read in mosques, and giving information to youngprisoners about the dangers of using alcohol and narcotics.

PROBLEMS OF REINTEGRATION

Almost 300.000 Turkish migrants working in Federal Germany have returned to Turkey in the last few months. The return involves many complicated practical and bureaucratic problems, but more important are the questions faced in the home country. In addition to finding new jobs and housing, the returning family has to readapt themselves to Turkey. Particularly children and young people face serious difficulties in reintegration. A large number of them have been born, brought up and educated in Germany.

Many of these families want their children to enroll in private schools in Turkey, where the whole instruction is in foreign languages. However this possibility is limited. These schools are very expensive and there is a lot of competition for entrance. Therefore, the large majority of the returning children go to public schools. And here the problem of language arises. Having grown up abroad, they do not know their mother tongue sufficiently. Furthermore, there is a great difference between educational systems of European countries and Turkey. Consequently, children are left in a total confusion as to what to do.

They differ from their schoolmates in their language, attitudes, dress, choices... Some reintegration courses have been started for them. But these prove to be extremely insufficient. The administrators think that just by giving them some information about the history and geography of Turkey this question will be solved - paying no attention to their completely different upbringing, mentality and aspirations.

A big businessman, who owns several textile factories and expensive department stores, has made the most "concrete proposal" for them. He sees the only future for these young people as salesmen for his products - for miserable wages naturally.

Is this really the only perspective for thousands of returning children? No other seems available if both concerned countries do not immediately start serious programs for them.

WOMEN OF GÖKOVA RESIST

The Turkish authorities have decided to construct a thermic electric station in Gökova, a town in the Aegean region with immense natural beauties. Experts say that the station will completely destroy the nature in a very large area. The people of the region, all experts, artists, and many politicians oppose this plan, but primeminister Özal pays no heed to anyone.

Many villages will also be uprooted as a result and the people forced to migrate. Therefore the women of the villages have decided to take the matter in hand. They have placed guards around the village and whenever anyone involved in the project -researchers, inspectors, excavators- approach, all the women come out and prevent them from entering this area. By force, if necessary. They say: "We shall not give up our lands. We shall 'arrest' any cars that come here without our permission. We shall keep watch night and day, summer or winter. Let the men look after the children, we have done it for so many years..."

WOMEN'S PEACE ACTIONS IN AUSTRALIA

"Women for Survival", a national network of women in Australia who oppose violence are holding a camp in December at Cockburn Sound on the Indian Ocean coast. The camp is held to protest the Stirling Naval Base which is regularly used by the US 7th Fleet. The Australian women inform that their presence constitutes a constant and blatant violation of the Indian Ocean Zone of Peace. They also protest Australia's collaboration with the USA's extensive nuclear military network which threatens the entire Indo-Pacific region. A women's peace train will take the women from the Pacific coast to the Indian Ocean, a distance of 4450 kilometres. Simultaneously in all states of the country there will be local actions protesting at the presence of over 30 US military bases in Australia. The action of our Australian sisters aims not only to protest the nuclear threat hanging over their country, but also to defend peace in this sensitive region in the world.

FACTS AND FIGURES

A new profession is developing in Turkey: entering job examinations.

According to the figures of the State Planning Department, unemployment has reached 19% in 1983. This is of course the official figure. Still it means that the number of unemployed is 3.5 millions.

As a consequence of this widespread unemployment, thousands of people are participating in job examinations, both in the private and public sectors. There are hundreds of applicants for each vacancy. There for such examinations are now held in sports halls or stadiums. For example, in October, 3000 people applied for the 222 vacancies at the Çankaya municipality.

Today to keep an eye on such examinations, complete the necessary application forms and then to take the tests is a vital "job". Those who have adopted the new profession say:

Ismail Güngör: "I have been unemployed for 3 years. This is my 15th examination."

Cengiz Duvarcı: "I am a lycee graduate. I have been entering examinations for the last 7 years."

Renan Atalay: "I am married, and the mother of one. I started to enter examinations when I lost my job."

Among these thousands, many have university degree. They are called "the unemployed with diplomas".

But all "examinationists" share the same view: although examinations are held, still it is those with contacts who get the jobs. Those with relatives in the concerned institutions have higher chances of "passing".

And the jobs seeked through all these examinations and won only by means of "contacts higher up" are: street cleaner, night watch, clerk with minimum wages...



15 Ağustos 1984

İlerici kadınlar derneği

progressive
women's
organisation - turkey

1432

NEWSLETTER

July 1984 No.7

SUPPORT TO TURKISH INTELLECTUALS

The manifesto signed by over 1400 Turkish intellectuals stating their observations and demands with regard to a democratic regime in the country has had broad repercussions in the country and the world.

The junta replied to these demands by interrogating all of them and finally establishing a lawcase against 56 persons. The Higher Educational Council announced that there will be investigations about the university teachers who signed it.

On the other hand, intellectuals of many countries declared their support with their colleagues in Turkey and protested the repressions they were subjected to. Among them are Costa Gomes, former president of Portugal, two former prime ministers, Anker Jørgensen of Denmark and Bruno Kreisky of Austria, P. Wastberg, the president of the World PEN Clubs, from Britain the chairmen of the Labour and Liberal Parties, from the USA former minister Ramsey Clark, Nobel laureate Prof. N. Chomsky, singer Pete Seeger, from Greece composer N. Teodorakis and poet Y. Ritzos, from France retired general Sanguinetti and over 2000 other well-known intellectuals.

This support will contribute immensely to the difficult struggle of the intellectuals and people of Turkey.

Office Abroad: Elmegade 10 4th - DK-2200 Copenhagen N - Denmark

Giro No.: 138 37 52

EUROPEAN WOMEN MOBILISE FOR PEACE

Women play an important role in the growing peace movement in Europe, constituting in some countries over one half of peace activists. While attempts increase to lead the world into a nuclear catastrophe, to start "star wars", to produce new types of mass extermination weapons, and the new USA missiles are being deployed in Europe, women are rolling up their sleeves and waging a counter-offensive to sweep these dangers off the face of the world. A poster of Dutch women shows a woman in wooden clogs kicking the Cruise missile. Indeed, women in all countries, in all cities of Europe are daily dealing new kicks on the American missiles with thousands of new initiatives - big or small. And the sum total of all these forms an unbelievably strong force. In spite of all the danger, the women of Europe are full of enthusiasm and energy. Their confidence in their own strength and optimism increases with each day. Women fighting for peace are at the same time working to exchange experiences with each other, to ensure the unity of all the peace forces and to acquire broader information about the dangers to peace.

In June and July two activities took place in Europe to reinforce these efforts. The first was the women's "Peace School" organised by the WIDF and hosted by the Bulgarian Women's Movement, and attended by the representatives of 34 national organisations from 22 European countries, USA and Canada and 5 international organisations. The participants discussed the tasks of women for peace and disarmament, the questions of peace education and ways of organising more massive peace movements. In the Peace School, where they were both the teachers and the students the participants had the chance to have informal discussions on many other subjects, to benefit from each others' experience, to learn and to get new ideas. This novel initiative of the WIDF will undoubtedly play an important role to intensify the European women's struggle for peace.

The "European Women's Peace Week" held in GDR's capital Berlin between July 1st-7th was another activity organised by the Democratic German Women's League bringing together women from many peace movements in 23 European countries, USA and Canada. The WIDF was represented with a delegation headed by Freda Brown. Mrs. Leticia Shahani, the secretary of the UN Women's Committee spoke to the participants about the importance of women's participation in the peace struggle and the preparations for the UN Conference to be held in Nairobi next year to evaluate the women's decade and draw future strategies. As an example of the significance GDR attaches to the peace movement, high level government representatives participated in the meetings and gave information about GDR's peaceful foreign policy and work for the rights of women and answered questions. The participants found the possibility to learn more about the concrete and constructive proposals and initiatives of the Soviet Union, GDR and other socialist countries for peace and disarmament.

A highlight of the week was the visit to the memorial in Ravensbrück, where the nazis had built a women's concentration camp. To see this camp, where the sufferings caused by fascism and war and been experienced in their most brutal form, confirmed the utmost necessity to strengthen the struggle so that such things can never happen again.

Other women's activity is continuing at present in Sweden. Hundreds of women are camping around the building in Stockholm where the European Disarmament Conference is taking place. The aim is to convey to the representatives of governments the European women's firm demand for peace and to apply pressure on them to take concrete steps at this Conference.

WOMEN'S RIGHTS AND DEMOCRACY ARE INTERTWINED

In the last couple of years a cunnert that calls itself feminist has been developing in Turkey. The feminists are, according to their own words, few in number. They also say that the small groups of mainly intellectual women cannot as yet be considered as a movement. Their main activities up-to-date have been to publish articles in various newspapers and journals. A short while ago, they also formed a company called "Women's Circle", whose aim is reported to translate and publish foreign feminist publications, organise exhibitions, conferences, etc.

Feminist groups as such are appearing for the first time in our country. That this coincides with the present stage in Turkey can be explained mainly by two factors: first the deprival of the democratic, progressive women movement of its right to work openly, and secondly, by the belated effects of the feminist movements that developed in the West at the end of 1960's and the 1970's. Hence the frequent references in their writings to such well-known American feminist as Kate Millet, Betty Friedan, etc.

Obviously, the women of Turkey have to bear heavy burdens. It is not necessary to make deep inquiries to prove that they are treated as second-class citizens, their influence in social and political life is practically non-existent, and that they are discriminated in every field. Feminists criticise this situation and defend that efforts should be made to change it. It is not possible to oppose this just reaction, nor many of their demands concerning women, such as equality in jobs and wages, that motherhood be considered a social function, etc. Although important differences exist among feminist writers, the majority oppose repression and exploitation, and announce to be on the side of peace. These are all very positive of course. However, feminists divide the world into two camps, not as the repressors and

the repressed or provokers of war and anti-war forces, but as men and women. They disregard the necessity in solution of the women problem of the priority of creating the necessary material conditions and providing them opportunities in employment, education, housing, health, and further- in the case of Turkey- of fighting againsts fascism and establishing the conditions where women can freely express their demands and organise. They come up with individual and abstract solutions and attempt to change the mentality of the people and "transform their conscience" before the implementation of any radical social transformations. Even their proposed form of organisation consists of small groups of women, instead of a movement including broad masses.

Although supporting the rightful demands of the feminists and cooperating with them for their achievement is definitely necessary, one danger should not be disregarded: that feminism spreads the illusion that women's situation can be improved without any deep-going economic, political and social changes in our country. Obviously such changes will not by themselves solve the problems of women. But, to claim that the oppression of women can end without them will only serve to blur the real targets.

The participation of the broad women masses in the struggle againsts fascism, for peace and democracy is of basic importance for its victory. And, for the large majority of women in Turkey the most burning problems today are poverty -reaching now to the point of hunger-, unemployment, tortures and brutal conditions in prisons, and the growing danger of war. At the same time, by taking part in this struggle, women will acquire new experience towards obtaining their full equality. The progressive women's movement works with this aim in view and does not separate the questions of equality and peace and democracy. As said before, this does not hinder their co-operation with feminist around joint demands. Furthermore, we believe that feminists will also realise in

life how an action for even the most simple demand strikes the walls of repression and fascism.

Nevertheless, it is not possible to look with tolerance at the attempts of some new "enthusiastic" feminists to distort facts. An example of these was the article by Nilgün Özışık printed in the April issue of "Outwrite", a British publication. While telling about the establishment of the "Women's Circle" and an 8th of March meeting they organised, Özışık chooses for somereason not to stick to the truth. According to her, the existence of a small group of feminists in Turkey in 1983, has ensured broad coverage of the International Women's Day in the Turkish press (implying that this was the first time such a thing occurred). She presents "Women's Circle" as a first initiative in the country "by women for women" and evaluates the preparation of a women's page for 5-6 months in a weekly cultural magazine as a great novelty and success.

It is not difficult to understand that Özışık has recently started to be concerned about women's problems. But one also wonders if she has not lived in Turkey in the last 1+years - considering her ignorance in the social developments of the country. Otherwise, she certainly would have noticed the expansion to almost all parts of the country, taking such varied forms as 5 thousand- strong rallies, women's marches, impromptu demonstrations and putting up posters. Neither could she avoid seeing the articles printed about the IWD and the importance of the women's movement, not only in journals of art and culture, but all the democratic press, including organs of trade unions and political parties. Even if she did not read it herself, she certainly would have heard that women were publishing a monthly journal of 36 pages called "Women's Voice" and selling it in 30 thousand copies. Undoubtedly, she would not have squeezed the Progressive Women's Organisation -with over 15 thousand members and

raising for the first time the basic problems of our women to public attention -in such a phrase as "some women's rights groups existing in Turkish history". -Or, is this "enthusiastic" feminist intimidated even by mentioning the name of PWO ? Maybe she is also unaware of the fact that even some of the now feminist women were at one time members of the PWO and a lot of their demands reflect word for word those stated in PWO's program and other documents.

Of course, there were also differences in IWD meetings organised by progressive women and that told about by Özışık- both with regard to their form and the participants. (Those women by the way still continue IWD celebrations, as well as their struggle for women's rights, though now with quite different activities than before.)

We have disappoint Özışık in yet one more point: their stated initiative to open the "first women's coffe house" in Turkey. Such a women's coffe house had already been opened in Istanbul in the 1960's, but soon turned into a sort of card-playing club for well-off ladies. We sincerely hope that the fate of the new one will not resemble that of the first.

However, in order to prevent such failures, one has to know well the conditions of the country, do not disregard the facts of the past and the present, and to think well on questions such as why the "Women's Circle" is permitted to hold openly an IWD meeting while PWO members are tried with the demand of sentences up to 30 years for "crimes" such as celebrating 8th of March.

FACTS AND FIGURES

. An old worker murdered his 11-year old daughter who asked for the pocket money customary to be given to children during the religious holidays. He said afterwards: "I have no money. When she asked me for something I couldn't give her, I lost myself." The pensionist father was receiving only 24.000 TL. (US \$ 65) a month, making it impossible for him to meet even the rent and the kitchen expenses. But it was the "sweet" holidays and Zeynep like all children wished to buy candies...

. At a shoe workshop in Istanbul 9 workers were killed as a result of a fire. The average age of the victims were 19. Most of them were girls: Sevda (12), Serpil (14), Yasemin (15), Mehtap (17), Filiz (15), Sevgi (15). The workplace had fulfilled none of the conditions necessary for work security- and yet it had obtained the relevant licence! The children were working there illegally and had no social security coverage. Some of them had started to work at the ages of 9-10, but hadn't even earned enough to pay for their own funeral expenses.

In Turkey 7% of all children below 15 work. This ratio is 53% in the 15-19 age group. Their total number reaches 5 million, which constitutes 35% of the total workforce. Their working conditions are severe and wages minimal- but, they have to work.

The families of the children burnt to death were devastated. They felt themselves guilty, repenting to have sent them to work. This feeling will never leave them all through their lives.

But who are the real murderers- Zeynep's father and the families of the dead child workers, or those who keep up a 324 thousand strong army and spend annually 2.1 billion dollars on armaments, while grudging a penny to be spent for the happiness and welfare of children ? The latter, by the way, have expressed no such pangs of conscience. They have long been immune to such feelings.

15 Ağustos 1984

1432

İKD İDDİANAMESİ

ASKERİ SAVCININ "DELİL"LERİ

İSNAT EDİLEN BÜYÜK "SUÇ"

İKD DIŞ BÜROSU YAYINI

TÜRKİYE SOSYAL TARIH ARAŞTIRMA VAKFI

1801 2000 2 1
2001
TÜRKİYE SUKUTERİ VAKFI

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının ihbar vazıları üzerine İKD hakkında dava açtı.

Askeri savcı üstün (!) bir çabayla hazır ladiğı 22 Nisan 1983 tarihli iddianame sinde İKD yöneticileri için 30 yıla varan hapis cezaları istiyor.

200 sayfayı aşan iddianamede hiçbir ciddi yan bulunmuyor. Ancak sonuçları açısından durum gayet ciddidir:

- . Türkiye kadın hareketine ağır bir darbe indirilmiştir.
- . Aylarca hatta yıllarca, yüzlerce kadın hapisteye kalmış ve işkence görmüştür.
- . Birçok kadın gizlilik koşullarında yaşamak yada yurt dışına çıkmak zorunda bırakılmışlardır.

İlerici Kadınlar Derneği Dış Bürosu Askeri savcının, eğer sonuçları bu kadar ciddi olmasa, iyi bir mizah örneği sayılabilecek iddianamesini tanıtmak üzere bu broşürü hazırlanmış bulunmaktadır.

Haziran 1984

İKD hakkında İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nın 22 Nisan 1933 tarihli ve 1932/1929 - 1983/349 sayılı iddianamesiyle açılan dava sürüyor. Davada İKD yöneticileri için 30 yıla varan hapis cezaları ve Derneğin kapatılması isteniyor.

İddianamede İKD'ye yöneltilen suçlamalar, Türkiye Komünist Partisi doğrultusunda faaliyet göstererek bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkünü tesis etmek, memleket içindeki düzeni devirmek, komünizm propagandası yapmak, Kürtçülük propagandası yapmak, Dernekler yasasını ihlal etmek, faaliyetleri sıkıyönetimce durdurulduğu halde çalışmalarına devam etmektir.

Sıkıyönetim savcısı bu iddiasını kanıtlamak üzere İKD'nin çeşitli faaliyet ve belgelerinden 200 sayfanın üstünde "delil" gösteriyor. Bu sözde "delil"lere geçmeden önce savcının bizzat kendi sonuç mütalaasından bir bölümü aktarmak istiyoruz:

"TCK 141/1 maddesinde yazılı suçun manevi unsuru kasıt ve özel kasıttır. Kasıt, suçun maddi unsurunu teşkil eden fiilleri bilerek ve isteyerek işlemele-ri, özel kasıt ise TCK 141/1 maddesinde yazılı hedef ve gayelere ulaşmak kasıtlı hareket edilmesi- dir. TCK'nun 141/1 maddesinde yazılı cürüm, mahiyeti itibarıyla şekli bir suçtur. Ve mefruz bir tehlikeyi önlemek amacına matuftur. Çünkü kanun koyucu bu gibi yıkıcı nite-lik arzeden birleşmelerin kurularak faaliyete geçmesinde devletin varlığı için tehlike görmüş, suç işlenip zarar meydana geldikten sonra faili cezalandırma yerine zararın vukuuna mani olmayı ve bu suretle tehlikeyi önlemeyi tercih etmiştir. Bu bir tehlike suçudur ve bu gibi suçlarda failin fiile yönelmiş hareketi, cezalandırılması için yeterli sayılmıştır."

Yani savcının burada açıkca ifade ettiği gibi, söz konusu olan işlenmiş bir suç değildir. Suç işleme tehlikesinin varolması söz konusudur. Bir "kasıt"ın olduğu iddia edilmektedir. Böyle bir tehlikeyi yada

"kasıt"ı saptayan kimdir? Bizzat varolan düzenin anayasasını lağveden, parlamentoyu fesheden, yönetime zorla el koyan 12 Eylül cuntasının savcıları ! Savcının böyle bir açıklama ve yorumu yapmasının ise tek nedeni vardır:

200 SAYFALIK RAPORLARA RAĞMEN İKD'nin İDDİA EDİLEN SUÇLARIN HERHANGİ BİRİNİ İŞLEDİĞİNİ KANITLAYACAK HİÇBİR SOMUT DELİL OLMAMASI.

Savcı, iddianamesinde bütün kullandığı belgelerin İKD Genel Merkezinde açıkca dosyalanan, gizlenmesini hiçbir gerek görülmeven evrak ve yayınlar olduğunu söylemeyi nedense ihmal ediyor. Eğer İKD bir paravan dernek olsaydı, yada legal görünüm altında yasa dışı faaliyetler yürütseydi, acaba bu materyaller kuruluşundan itibaren her an polisçe aranacağı bilinen, hatta aranan dernek binasında muhafaza edilir miydi? Üstelik, materyallerin çoğunluğunu İKD'nin haber ajansı, basın açıklaması, kongre belgeleri gibi bir kopyası mutlaka Emniyet yetkililerine gönderilen açık yayınlar oluşturmaktadır. Ve bütün bu açık ve izimli faaliyetlerinden ötürü 1980 yılına kadar İKD aleyhine açılmış tek bir dava yoktur.

Eğer sonuçları; Türkiye kadın hareketine indirilen ağır darbe, aylarca hatta yıllarca hapsedilen ve işkence gören yüzlerce kadın, daha birçok kadının gizlilik koşullarında yaşamaya yada ülke dışına çıkmaya zorlanması olmasaydı, savcının iddianamesi iyi bir mizah örneği olarak görülebilirdi. Aşağıda askeri savcının daha önce belirtilen suç iddialarını kanıtlamak için ne gibi deliller gösterdiğine kısaca örnekler vereceğiz.

İKD'nin Türkiye Komünist Partisi doğrultusunda çalışma yürüttüğü iddiasının tek gerekçesi, bazı İKD yöneticilerinin Komünist Partisi üyesi olduklarına dair çeşitli kişilerin işkence altında alınan "ifade"leridir. Bunun dışında bir başka "önemli" delil 1 Mayıs 1978'de Taksim alanında çekilen bazı resim-

lerde İlerici Kadınlar Derneği pankartının arkasında Türkiye Komünist Partisi'ne Özgürlük pankartının görünüyör olmasıdır. (s.200)

Gene bu iddiaya gerekçe olarak İKD'nin çeşitli açıklamaları içinde TCK'nun 141. ve 142. maddelerinin kalkması istemi gösterilmektedir. Acaba şimdi bizzat bu maddelerle suçlanan demokratik bir yığın örgütü olarak İKD'nin bu istemi ileri sürmesinden daha haklı birşey gösterilebilir mi? Yasanın bu maddeleri bellidir ki sadece Türkiye'de işçi sınıfı partilerinin kurulmasını yasaklamakla kalmamakta, egemen çevrelerin hoşuna gitmeyen tüm kişi ve örgütlere karşı da kullanılmaktadır. İşte İKD'de Türkiye'deki tüm demokratik örgütler gibi bu maddelerin demokratik hakları kısıtladığını belirtmiş ve kaldırılmalarını talep etmişti. Nitekim Anayasa Mahkemesi bu maddeleri Türkiye İşçi Partisi'nin başvurusu üzerine incelediği zaman, ancak tek kişilik bir çoğunlukla kalmasına karar vermişti.

Gene bu iddiaya gerekçe olarak Türkiye Komünist Partisi'nin ve diğer işçi partilerinin yayınlarında Türkiye'de ilerici bir kadın hareketinin gelişmesinden duydukları memnurluğu dile getiren yazılar gösterilmektedir. Eğer bu noktadan hareket edilirse, o zaman CHP'den başlayıp Türkiye'deki birçok parti ve tüm demokratik örgütleri, binlerce sanatçıyı, çeşitli eylemlere katılan yada destekleyen milyonlarca yurttaş, TKP doğrultusunda çalışmakla suçlamak gerekir.

İddianamenin 202. sayfasında, "Bir sınıfın diğer sınıflar üstünde tanakkümünü amaçlamaya" getirilen kanıtlardan biri, "İKD'nin kadın sorununa sınıfsal açıdan bakan, yığınsal bir kadın örgütü" olduğu söylenmektedir.

Komünizm propagandası suçlamaları daha da gülünçtür. Örneğin, buna kanıt olarak İKD Genel Merkezinde bulunan bazı yayınlar sayılmaktadır. Doğal olarak İKD'ye gönderilen çok çeşitli dergi, kitap, bülten,

gazete vb.leri arasında sosyalist ülkelerden gelenler de bulunmaktadır. İddianamede sayılan yayınlar arasında "Daily Review" başlıklı Sovyet basınından alınmış haberleri içeren İngilizce dergi", "Sovyet harfleriyle başlık taşıyan PANORAMA isimli Sibirya'nın ulaşım sorunları konusunda yazılar içeren özel sayı İngilizce yazılmış" ve "Tudeh News başlıklı İran Komünist Partisi'nin uluslararası muhasebetler dairesinin yayınladığı 5 Nisan 1980 tarihli 54. sayısı" bulunmaktadır. (s.204) Belliki, bu sonuncusu başka bir yerden karışmış, yada özellikle konulmuştur. Çünkü İKD Genel Merkezi 28 Nisan 1979 tarihinde m'hürlenmiştir. "Sovyet harfleriyle" yazılmış Sibirya'nın ulaşım sorunlarını anlatan derginin nasıl bir "komünizm propagandası" olduğu ise tümüyle bilinmezdir.

Gene komünizm propagandasına bir örnek olarak İKD 2.Genel Kurulu'na davetli olarak gelen konuklardan Sovyet Kadın Komitesi'nin temsilcisinin "Rusça olarak yaptığı konuşma"dan söz edilmektedir.(s.184) Kongreyi izleyen polisin raporunda ise Fransız temsilcisinin Fransızca, Yunan temsilcisinin Yunanca konuştuğundan bahsedilmemektedir. Elbette herkes kendi diliyle konuşmuştur! Üstelik de, Sovyet Kadın Komitesi'nin temsilcisi olan Azerbeycanlı Güllü Abilova konuşmasını Rusça değil Azerice yapmıştı!

Komünizm propagandasının bir başka somut örneği de İKD'nin düzenlediği bir 8 Mart toplantısına Zeynep Hanlarova'nın davet edilmiş olmasıdır. Ünlü Azerbeycanlı şarkıcı birçok kez profesyonel örgütler tarafından Türkiye'ye çağırılmıştır. Türkiye'de konserler veren, plakları, bantları her tarafta açıkca satılan bu sanatçının daveti "komünizm propagandası" delilidir. Ne yazık ki sanatçı bu davete gelememişti.

İKD'nin TKP ve DİSK'le ilişkilerinin en önemli kanıtı Hakkı Öztürk adlı kişinin beyanlarıdır. Bir dönem Maden-İş Sendikası Yürütme Kurulu üyesi olup

sonra büyük bir çoğunlukla seçimleri kaybeden Hakkı Öztürk'ün "kanaatleri"ne göre İKD üyeleri Maden-İş Sendikasından aldıkları talimatlarla grevlere katılmakta ve grevlerin devam ettirilmesi için çaba harcamaktaymışlar. Öte yandan mitinglerde İKD'nin TKP'ye ait sloganları attığını da belirtiyor Öztürk! Bu sloganlar arasında şunlar var: "Nötron Bombasına Hayır, Amerikan Üsleri Kapansın, NATO'ya Hayır". Öztürk'ün bu konularda ne denli bilgili olduğunun örneklerinden biri de, saydığı sloganlar arasında "anti-faşist, anti-emperyalist, anti-tekel güçlere karşı savaşım" bulunması.. Öztürk, tam olarak isimlerini hatırlayamasa da bazı İKD üyelerinin TKP'li olduğunu da "açıklıyor". (s.230)

DİSK davasında tüm diğer DİSK yöneticileri tarafından yalan söylendiği belirtilen, hainliği açığa vurulan bu adi ajanın hiçbir delile dayanmayan "kanaatleri", insanları 30 yıla mahkum etmek için İŞTE BÖYLE KULLANILIYOR.

İKD tüm çalışmaları boyunca işçi kadınların yoğun biçimde örgütlendiği bir dernek olarak sendikalarla ortak çalışma hedefini koymuş, bunu tüzüğünde açıkça belirtmiş, tüm emekçi kadınları sendikalarda örgütlenmeye ve aktif olmaya çağırmış, bunun haklarını elde etmek için en önemli alanlardan biri olduğunu vurgulamıştır. Bu savcı tarafından büyük bir önem olarak görülmektedir. Bu nedenle bu konu iddianamede çeşitli alıntılarla vurgulanmaktadır. Örneğin:

- 11.3.1977'de (8 Mart dolayısıyla) düzenlenen bir panelde bir konuşmacının "kadınların örgütlü sendikal mücadeleye katılmasını temenni ettiği" doğrultusundaki polis raporu (s.192)

- DİSK'in yada diğer sendikaların çeşitli toplantı ve eylemlerine gönderilen dayanışma mesajları (s.206, 207, 213)

Askeri savcı İKD'nin illegal faaliyet yürüttüğünü de iddia etmektedir. Bunuda çeşitli örneklerle ispatlamaya çalışmaktadır. İşte bu "illegal faaliyet"lerden biri de, faşist saldırıların alabildiğine arttığı, İKD şubelerine saldırıldığı yada yıkıldığı bir ortamda genel merkezden İKD şubelerine gönderilen talimattır. Bunlar arasında, dernek binalarının açık olduğu saatlerde en az iki kişinin olmasının sağlanması, faşistlerin her cinayet yada saldırısına tepki gösterilmesi, cenaze törenlerine yığınsal katılınması bulunmaktadır.(s.208)

Dayanışma çalışmaları da "suç" sayılmaktadır. Örneğin, Vietnamlı kadınlarla dayanışmanın yükseltilmesi için İKD örgütlerine gönderilen yazı "suç belgeleri" arasındadır. Bu yazıda savcılıkça altı çizilerek vurgulanan dayanışma eylemleri önerileri arasında, 8 Mart yürüyüşlerinde Vietnam ile dayanışmayı dile getiren bez döviz ve pankartlar taşımak, yürüyüş ve kapalı salon toplantılarında buna ilişkin belgileri kullanmak, imza kampanyası düzenlemek, Vietnam'a gönderilmek üzere ilaç kampanyası başlatmak bulunmaktadır. (s.209)

Kadınların Sesi dergisinin Şubat 1980 sayısındaki Afganistan halkının savaşımıyla ilgili yazı da savcı için "suç" teşkil etmektedir.(s.224-225)

Nötron Bombasına Hayır kampanyası ile ilgili olarak yazılan yazılar da "suç belgeleri"dir. (Bellidir ki savcı, büyük şahidi Hakkı Öztürk'ün kanaatine uyarak Nötron Bombasına Hayır'ı TKP belgisi olarak saymaktadır.) (s.209)

Türküler de suçtur savcıya göre.. Bir toplantıda (savcının ifadesine göre "temsil"de) bir İKD üyesinin "bir ananın ağdını dile getirmekte" olduğu özellikle vurgulanmaktadır.(s.211)

Barış çalışmaları ise hepten suçtur! Bir İKD haber ajansında Barış Derneği'nin kuruluşuyla ilgili açıklama ve İKD temsilcisinin bu toplantıda "bundan önce olduğu gibi, bundan sonra da örgütlü Türkiye

emekçi kadınlarının barışa sahip çıkacaklarını" söylemesi askeri savcı için önemli bir suç oluşturmadır.

Bir İKD temsilcisinin Yunanistan'da yaptığı konuşmada söylediği şu sözler, altı çizilerek "suç" sayılıyor: "Kadınların özgün sorunlarıyla birlikte, toplumsal sorunların çözümünde de örgütlü olarak savaşım vermelerini amaçlayan İKD örgütlediği emekçi kadınların kitlesel olarak mücadeleye katılması- nı sağlamıştır." (s.214)

Gene aynı konuşmada başkaca da "suç" unsurları savcı tarafından tesbit edilmiş bulunmaktadır: "(Kadınlar) artık okulsuzluğun, öğretmensizliğin, doktorsuzluğun, açlığın, yoksulluğun nedenlerinin uluslararası ve işbirlikçi yerli-yabancı tekellerin bitmez tükenmez kâr hırsı olduğunu kavriyorlar. Silah alımının savaş araç ve gereçlerine ayrılan milyarlık fonların hayati ihtiyaçların giderilmesine harcanabileceğinin bilincindeler. Helsinki Nihai Senedi'ne imza koyan Türkiye hükümetinden, savunma harcamalarından neden kısıtlama yapılmadığının hesabını soruyorlar. İKD bu yolda basın bildirilerini, yayın organlarını geniş ölçüde kullandı. İmza kampanyası gibi eylemlere girişti." (Altı savcı tarafından çizilmiş.)(s.214)

Bir grup CHP'li milletvekilinin İKD'ye gönderdikleri davanışma mesajında "Bugünkü bozuk düzen ve onun siyasi temsilcisi MC yıkılıp yerine emekçi halk kendi istidatlarını kurduğu zaman kurtulacaktır. O günler uzak değildir" demeleri de, henedense İKD aleyhine önemli delillerden biridir. (s.214)

1975 yılında UDKF'nin yayınladığı bir çağrıdan şu alıntıyı yapmak da suçtur: "Tüm kıtaların kadınları! Barış, eşitlik ve ilerleme- işte neimizi bekleyen yüce görevler. Biz onlara ulaşacak kadar güçlüyüz. Kadınlar sahip olduğunuz gücü biliniz. Sizin sesiniz güçlü bir silahtır. Haykırın. Kadın örgütlerinde, gençlik örgütlerinde, sendikalarda, dini

(örgütlerde, fabrikalarda, büroda, köyde, evde, neredede olursanız olun kadınların etkisini hissettirmek için birleşin. Barışçı güçlerin birliğini kuvvetlendirin. Bu çağrıya cevap verin. Barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık, toplumsal ilerleme ve eşitlik savaşına dört elle sarılın ve yılmazca savaşın."(s.221)

Kadınları İKD'de örgütlenmeye çağırmak da suçtur: Örneğin, konut sorunuyla ilgili bir eğitim notunun sonunda "Bizler ilerici kadınlar, İKD'de birleşerek bu örgütlü mücadeleye omuz vermeliyiz. Bu sorunlara çözüm getirecek partilere oyumuzu verip, onları desteklemeliyiz " sözü iddianamede yer almaktadır. (s.221)

Silahsızlanma konusunda bir şube tarafından hazırlanan, kadınların neden barış ve silahsızlanma için savaşması gerektiğini ve İKD'nin bu doğrultudaki çalışmalarını anlatan belge ise, alıntı olarak değil, tümüyle suç belgeleri arasındadır. (s.221-222)

Bir başka "suç belgesi" de şu: "30.4.1978 gün ve 1 sayılı İngilizce İKD Haberler Bülteni'nde sahife 2' de, 8 Mart Uluslararası Kadınlar Gününün Türkiye'de kutlandığından, kardeş örgütler olan Sovyet, Bulgar ve Yunan Kadın Komiteleri üyelerinin Beria Onger'ce ağırlandığından söz ediliyor."(s.223)

İKD, ülkemiz kadınlarını doğrudan etkileyen, ülkemizde militarizm ve şovenizmin alabildiğine yaygınlaşmasına yol açan Kıbrıs çıkartması ve bunu izleyen gelişmeler hakkında görüşünü birçok kez açıklamıştır. Bu görüş, Birleşmiş Milletler'in Kıbrıs konusundaki kararının uygulanmasıdır. Ama böyle bir görüş ileri sürmek "düzene karşı suçlar" arasında sayılmakta, buna ilişkin tüm İKD yayınları delil olarak verilmektedir."İKD'nin Haber Bültenlerinden birinin, sahife 4'de, 9-12 Şubat 1973'de Atina'da yapılan toplantıda Kıbrıs'ın askerden arındırılması konusunda bir deklarasyon yayınlandığından bahsedilmektedir." (s.223)

1978 yılında Budapeşte'de yapılan, Dünya Sendikalar Federasyonu ve Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonunun ortak toplantısında İKD temsilcisinin Kıbrıs konusunda yaptığı açıklama da iddianamede yer almaktadır. (s.201) Bunun yanı sıra, 1978 yılının Şubat ayında Atina'da yapılan "Akdeniz'de Barış Güvenlik ve İşbirliği Uluslararası Konferansı"nda, delegasyon içinde bulunan Kıbrıs, Yunan ve Türkiye kadın örgütleri temsilcilerinin Kıbrıs konusunda yaptıkları ortak açıklama da askeri savcı için "suç" olarak kabul edilmektedir.(s.203)Yine aynı toplantıda İKD temsilcisinin yapmış olduğu konuşmanın tamamı savcı için "suç"u ispatlayan bir "delil"dir.(s. 214)

İKD'nin kapatılmasını protesto etmek de "suç"lar arasında yer almaktadır:"Kadınların Sesi Dergisinin Mayıs 1980, 58.sayısının 19.sahifesinde,İLERİCİ KADIN HAREKETİ SUSTURULUMAZ başlığı altında ve böyle "İKD SUSTURULAMAZ" pankartıyla yürüyen kadınların resmi altında:

28 Nisan 1979 İKD gerekçesiz olarak faaliyetten men edildi... ama ilerici kadın hareketi susuturulamadı. şeklinde bir yazı ve İKD'yi yaşatacağız, savaşım günüdür, UDC saflarında İKD'yi yaşatacağız şeklinde ibareleri havi şiir şeklinde yazılmış yazı mevcuttur." (s.226)

İKD'nin suçlarını belgelemek için Kadınların Sesi dergisinden bir dizi alıntılar yapılmaktadır. Örneğin, ünlü bir Fransız kadın yazarı olan Madeleine Vincent'in "Toplum ve Kadınların Kurtuluşu" adıyla Türkiye'de yayınlanan kitabın tanıtılması da bunlar arasındadır.

Savcı İKD'yi suçlu çıkarmak için hayaller de görüyor. İddianamede (s.245) İKD'nin 23.2.1977 tarihinde üzerinde "Sol yumruğu havaya kaldırılmış kadın resmi bulunan ve altına faşistler savulun analar geliyor" ibareli bir afişi çıkarttığı ve duvarlara yapıştırdığı yazılıyor. Gerçekten de İKD böyle bir

afiş çıkarmıştı, ama üstünde "sol yumruğu havaya kalkmış bir kadın" değil, faşistler tarafından öldürülen oğlunun tabutu üstünde ağlayan bir ananın resmi vardı.

İddianamenin 248. sayfasındaki yorum bir harikadır: "Anayasamızın ve yasaların kendilerine tanıdığı örgütlenme hakkını istismar eden bir grup "MARKSİST LENİNİST" görüşlü kadınlar tarafından legal olarak 1630 sayılı yasa hükümlerine göre kurulan dernek yukarda belirtildiği gibi basıp yayınlamış oldukları bildiri, afiş, bülten, vs. ile asmış oldukları pankart, tertip ettikleri toplantı, miting ve kor-san yürüyüşleri ile amacı dışına çıkmış, merkezi yurt dışında bulunan ve ülkemizde illegal olarak faaliyet gösteren "TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ" (TKP) örgütü içersinde yer almış, ülkemizde kadın kesimini oluşturarak mevcut anayasal düzeni zorla yıkıp yerine "MARKSİST-LENİNİST" bir düzen getirmek için kadınlar üzerinde örgütlenme çalışmalarında bulunmuş, aynı amacı güden ve doğrultuda çalışmalar yapan "DİSK ve buna bağlı MADEN-İŞ ile TÖB-DER, İGD, İLD, GENEL-DER, TJS-DER, TİTED, KÖGEF, HALK EVLERİ" ve benzeri kuruluşlarla işbirliği yapmış bu kuruluşlarla birlikte amaçlarına ulaşabilmek gayesi ile sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıf üzerinde tahakkümünü sağlamak ve komünist bir düzen getirmek için çalışmalar yapmış eylem birliğinde bulunmuşlardır."

Bu "dehşet" amacı gerçekleştirmek için İKD'nin yaptığı çalışmalara örnek olarak verilenler çok ilgi çekicidir doğrusu:

- "20 yılda emeklilik çalışan kadınları aldatmamalıdır" başlığı ile başlayıp "tüm çalışan kadınlar sizlere sesleniyoruz, haklarınıza sahip çıkalım, sözde verilen hakları gerçek haklara döndürelim" cümleleriyle biten bir bildiri çıkarıp dağıtmak.

- 4 Temmuz 1976 tarihinde yapmış olduğu 1.Olağan Genel Kurul toplantısında basına ve kamuoyuna açık-

lamak için bildiri hazırlamak.

- Çeşitli örgütlerle birlikte "Ülkemizde bağımsız mahkemeler varken, Devlet Güvenlik Mahkemeleri neden kurulmak isteniyor" başlıklı bir bildiri çıkarmak.

- 8 Mart 1977'de "Dünya Kadınlar Günü" dolayısıyla Spor ve Sergi Sarayı'nda bir toplantı düzenlemek, bu toplantıda "141-142'ye Hayır" sloganının atılmış olması, toplantıya "DİSK, TÖB-DEK, MAFEN-İŞ, Ceza- lar Kadınlar Birliği, Rusya (!) Kadınlar Birliği, Finlandiya Kadınlar Birliği ve Dünya Uluslararası (!) Kadınlar Birliği tarafından kutlama mesajlarının gelmesi.

- 11 Mart 1977'de "Bağımsızlık, barış ve demokrasi mücadelesinde kadın hareketinin rolü ve önemi" konulu bir açık oturum düzenlemek ve burada kadınların toplumda seçme ve seçilme hakkına sahip olmasının, kadın hak ve eşitliklerinin savunulması, kadınların örgütlü sendikal mücadeleye katılmalarının öneminin vurgulanması, eşit işe eşit ücret mücadelesine katılmaları ve İKD'nin bu konuda öncülük yapmasının gereğinden söz edilmesi.

- NATO'nun kuruluş yıldönümünde, diğer örgütlerle birlikte "NATO'dan çıkılsın, Nükleer silanlar imha edilsin" diyen bir bildiri çıkarılması.

- "Maden-İş'li grevci işçilere omuz verelim" başlıklı bir bildiri çıkarması.

- 1978 yılında 8 Mart dolayısıyla üstünde "8 Mart Dünya Kadınlar Günü" yazılı bir afiş çıkarılıp asılması.

- Derneğin 3.kuruluş yıldönümü dolayısıyla bir gece tertin edilmesi.

- 2.Genel Kurulunda savcının değişimiyle "komünist ülkelerden" konuşmacıların olması. Bu konuşmacılar Sovyet Kadın Komitesinden Guli Abilova, Yunanistan Kadınlar Birliği'nden Eleni Hacıpetro ve Fransız

Kadınlar Birliği'nden Annie Masson'du.

- 1979 yılında "ilerici kadın hareketi durdurulamaz" adlı 4 gün süren büyük bir yürüyüş yapılması.

- 2.Genel Kurul toplantısının faaliyet raporunun 13.sayfasında "141-142. maddelerin kaldırılmasının" istenmesi.

Savcı sıraladığı bu "delil"lerin ve diğer tüm bildiri, afiş, toplantı ve yürüyüşlerin hepsinin yasalara uygun olarak vede gerekli izinlerin alınarak yavinlanıp, düzenlendiğini, bunların sonucunda dernek hakkında hiçbir dava açılmamış olduğunu ise nedense söylemeyi ihmal ediyor.

Askeri savcı derneğin faaliyetlerinin durdurulmasından sonra İKD'nin "illegal faaliyetler" yürüttüğünü de saptamıştır! Bunlara örnek olarak;

- 8 Mart 1980 günü bir kadının üstünden "ilerici kadınlar" sözcüğünü içeren bildiri, pul ve afiş bulunması,

- 8 Mart 1980'de Alibeyköy'de bir grup kadının yürüyüş yapması,

- Afganistan konusunda bazı örgütlerle birlikte gazetelere açıklama yapılmış olması gibi, İKD'yi hiçbir biçimde ilgilendirmeyen bir-iki olay verilmektedir.

Savcı, nerede bir "ilerici kadınlar" sözcüğü görürse bunu İKD'nin faaliyeti olarak adlandırmaktadır. Aynı zamanda bunlar İKD'nin "illegal faaliyet" yaptığını kanıtlamaya yeterlidir!

Askeri savcının özellikle üstünde durduğu, İKD'nin büyük "suç"larından birisi grevci işçilerle dayanışmaktır. 1977 yılında onbinlerce metal işçisinin sürdürdüğü sevizbuçuk aylık büyük grev sırasında İKD, grevci işçilerle büyük bir dayanışma kampanyası yürütmüştü. Grev yerlerinde yemek pişirmiş, grevcilerin çocukları ve ailelerine yardım için pazar yerlerinde çehizlerden çıkarılan el işleri satmıştı.

İddianamenin pekçok yerinde buna ilişkin yayınlarından, çalışmalardan örnek vererek "illegal ve yıkıcı" faaliyetler kanı'lamaya çalışmaktadır. Türkiye'de sosyete hanımları tarafından kurulan pekçok kadın derneği bulunmaktadır. Bunların başlıca faaliyetleri balclar, vb. düzenleyerek toplanan paraları fakir çocuklara vermektir. Bu dernekler bugün de faaliyetlerini açıkça sürdürüyor. Ama İKD üyelerinin endi alıntılarını, göznuhlarıyla yaptıkları şeyleri satıp grevci işçilere ve onların açlıktan ağlayan çocuklarına yardım etmeleri ise 30 yıllık cezalar gerektiren bir suç!

Türkiye'de kadınlar üstüne, barış üstüne en çok şiir yazan şair kuşkusuz Nazım Hikmet'tir. Üstelik Nazım'ın Türkiye'nin en büyük şairlerinden biri olduğunu sadece ilericiiler değil, Tercüman gazetesi'nin gerici yazarları bile defalarca kabul etmişlerdir. Uzun yıllar lise edebiyat kitaplarında Nazım'ın şiirlerine yer verilmiştir. Ancak İKD'nin yayınlarında Nazım Hikmet'ten yada varıtlarından söz edilen tüm bölümler dikkatle seçilmiş ve "suç belgeleri" arasına dahil edilmiştir.

İKD'nin 23 Nisan, 30 Ağustos, 29 Ekim, 9 Eylül gibi ulusal bayramlarda açıklamalar yapması, bunlarda halkımızın anti-emperyalist kurtuluş savaşına ve kadınların burada oynadığı role değinilmesi, bugün emperyalizmin ülkemiz üstündeki etkinliğine karşı savaşmak gerektiğini söylemesi, yani emperyalizme karşı çıkması önemli suçları arasındadır.

İKD'ye yöneltilen suçlar arasında en önemlilerinden biri Derneğimizin sürekli ilerici ve demokratik güçlerin eylem ve cephe birliğini savunması, kadınları bu yönde çaba harcamaya çağırmasıdır. Türkiye'nin politik yaşamında "cephe" fikrini ilk gerçekleştirenler, Milliyetçi Cephe adı altında 1974-1977 yılları arasında bir hükümet koalisyonu kuran Adalet Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi ve Milli Selamet Partisi'dir. Bunlar "milliyetçilik" maskesi altında ulusal çıkarlara aykırı, halkımızın yıllarca

savaşla kazandığı demokratik haklara düşman bir politikayı uygulamak için biraraya gelmişlerdir. Bu dönemde faşist parti iktidarda olmanın avantajlarından yararlanarak ordu ve devlet teşkilatında çok önemli mevziler elde etmiş, faşist katillerin eğitimi hızlandırılmış, terör olayları yaygın biçime getirilmiştir. Buna karşı tüm yurtseverlerin, anti-empervalistlerin, anti-faşistlerin birlik içinde olmasını, birleşmesini savunmaktan daha doğru ne olabilir? Eğer İKD kadınları böyle bir tutuma çağırmasaydı, ana ve emekçi olarak onlara haklarını, çalışmalarını savunmanın yolunu göstermemiş olsaydı o zaman bir emekçi kadın örgütü olarak görevini yerine getirmiş sayılabilir miydi?

İKD'nin savunduğu eylem ve cephe birliğinin hiçbir "illegal" yönü yoktu. Demokrasiden yana tüm örgütlerin biraraya gelerek faşist ve gerici güçlerin saldırısına karşı birlikte hareket etmelerini savunuyordu. İşveren örgütlerinin biraraya gelip açıklamalar yapması, ortak talepleri için birlikte hareket etmesi tümüyle yasal savılırken emekçilerin birleşmesi neden "rejimi devirme çabası" olarak gösterilmektedir? Bu suçlama bile Türkiye'de zaten bir sınıfın diğer sınıflara tahakküm ettiğini, bu tahakküme karşı çıkanları yoketmek için hiçbir çabadan kaçınmadığını kanıtlamıyor mu?

Askeri savcı İKD'nin işlediği "suç"lar arasına, Beria Onğer'in, İstanbul bağımsız senatör adayı olarak seçimlere katılmasını da dahil etmiştir. Bu seçim çalışmalarını sırasında Beria Onğer'in yaptığı kapalı ve açık toplantılarda söyledikleri, yazılı materal-ler bu "suç"un "delil"leri olarak iddianamede yer almaktadır. Savcı Beria Onğer İKD Genel Başkanıdır o halde İKD suç işlemiştir gibi açıklanması güç bir yaklaşımla bu sonuca varmıştır. Bu santama pek çok yönden saçmalıkları içermektedir.

Birincisi, her Türkiye vatandaşı belli koşullara sahipse seçimlere katılabilir ve kendi propagandasını

yanabilir. İkincisi, Beria Onger bu seçime kendi özgür iradesi ile, bağımsız olarak katılmıştır. Onun herhangi bir derneğin başkanı olması derneğini asla başlatmaz. Savcının bu yaklaşımını doğru sayarsak, seçimlere giren kimi oda ve meslek örgütü başkanlarının ve yöneticilerinin seçim çalışmalarının kendi örgütlerine "suç" yükleyecek pek çok yanı kolaylıkla bulunabilir. Çünkü, tüm seçim çalışmalarında her aday daha iyiye kendisinin yapacağına ilişkin öneriler getirir ve varolanı eleştirir.

Savcı Beria Onger'in seçim çalışmalarıyla ilgili banka hesabına yatan paraların bir kısmının dernek genel saymanı tarafından çekilmiş olması da savcı için "suç"tur. Bu "suç"un da açıklanması olanaksızdır. Zaten askeri savcının isnat ettiği "suç"ları ve dayanak olarak gösterdiği "delil"leri açıklamak gibi bir kaygusu da yoktur. Böyle bir kaygu sözkonusu olsaydı, savcı İKD İddianamesi gibi 200 sayfalık bir "eser"i ortaya çıkaramazdı.

Sonuç olarak, savcının 200 sayfalık iddianamesinde tüm sayılanlar, İKD'nin tüzük ve programına uygun olarak gerçekleştirdiği, tümüyle açık çalışmalarıdır. 4 yıl boyunca bu çalışmalar tüm ilgili makamların her an denetimine açık biçimde gerçekleştirilmişler, bunlardan dolayı İKD hakkında tek bir dava bile açılmamıştır. Bu gerçek iddianamede de yer almaktadır: ".... İKD haklarında Genel Yönetim Kurulu Üyeleri olarak herne kadar İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığınca faaliyetlerinden dolayı bir soruşturma emri verilmemiş ise de...." "...Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının ihbar yazıları üzerine İKD Genel Yönetim Kurulları üyeleri hakkında ... soruşturma açılmış.... İKD rümlü ilerciler Kadınlar Derneği'nin ne denli dernekler oldukları belgelerle faaliyetleri açıklanıp derneklerin kapatılma istemini havi olarak dava açmak zarureti hasıl olmuş..."

Görüldüğü gibi zoraki açılan dava sadece ve sadece işkence altında alınan "ifade"lere dayandırılmak-

tadır. Hiçbir ciddi delil ve buna dayalı suç da söz konusu değildir.

İKD sayılan faaliyetlerinin bir bölümünü de sıkıyönetim döneminde gerçekleştirmiştir. Bugün savcının suçlamalarına dayanak olan yasalar İKD'nin faaliyet- te bulunduğu dönemde de aynen geçerliydi. Bu dö- nemde sıkıyönetim yetkilileri, emniyet müdürlüğü, hakimler, askeri ve sivil savcılar tarafından suç unsuru bulunmayan bu çalışmaların hemen tümü bugün suç sayılmaktadır.

Tüm bu zoraki suçlamalara, derme-çatma delillere, 200 sayfalık iddianamelere yanıtımız tektir:

İLERİCİ KADIN HAREKETİ SUSTURULUMAZ !

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMALARI
TÜSTAV

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

TÜSTAV



TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI



ilerici kadınlar derneği

progressive
women's
organisation -turkey

İABER BÜLTENİ

Ekim-Kasım No:10-11

BARIŞSEVERLERE BASKILAR ARTIRILIYOR

Türkiye Barış Derneği'nin 48 üyesi hakkında yeni bir dava açıldı. İlk duruşma 19 Mayıs günü İstanbul 2 no.lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nde başladı. "2.Barış Davası" diye adlandırılan bu davada sanıklar "barış için çalışarak mevcut ekonomik ve sosyal düzeni yıkmaya çalışmakla" suçlanıyorlar ve haklarında 5 ile 15 yıl arasında hapis cezaları isteniyor.

Davanın sanıkları arasında tanınmış kadınlar da bulunuyor; avukat Özgül Erten, sanatçı Gülsen Tuncer, gazeteci Jülide Gülizar. Ayrıca mühendis Tezer Eraslan, doktor Dora Kalkan, avukat Nezahat Gündoğmuş ve avukat Ayfer Coşkun da sanıklar arasındalar. Dora Kalkan ve Tezer Eraslan, sanıkları hakkında 30 yıla kadar hapis cezaları istenen, İKD davasında da yargılanmaktalar. Özgül Erten'in, tanınmış bir avukat olmanın yanı sıra, kadın sorunları üstüne çeşitli araştırma ve kitapları da bulunuyor. Bu yeni davanın diğer sanıkları arasında eski milletvekilleri, sendikacılar, hukukçular, yazarlar, tiyatro ve sinema sanatçıları, ressam ve doktorlar da var.

Askeri savcı daha 150 kadar barışseverin de arandığını, bunların da ya bu davaya dahil edileceklerini yada haklarında üçüncü bir barış davası açılacağını açıkladı.

Öte yandan, birinci barış davası temyiz aşamasında uzayıp gidiyor. Askeri Yargıtay'ın kararı bozma nedenlerini gözardı eden Sıkıyönetim mahkemesi eski kararında ısrar ederek dernek yöneticilerini yeniden 5 ile 8 yıl hapse mahkum etti. Şimdi dava tekrar temyize gidecek. Bu arada sağlığı ciddi olarak bozuk olan dernek başkanı Mahmut Dikerdem ve 4 barışsever geçici olarak tahliye edildiler. Reha İsvan ve diğer sanıklar ise halâ hapisteler.

İSRAİL'den DAYANIŞMA

İsrail'deki Demokratik Kadınlar Hareketi Cumhurbaşkanı Evren'e bir mektup göndererek Reha İsvan'ın serbest bırakılmasını istedi. Mektup şöyle:

"İsrail'deki binlerce Yahudi ve Arap kadını adına, barış savaşçısı, Türkiye Barış Komitesi üyesi, 8 yıl hapse ve daha sonra 2 sene 8 ay sürgün cezasına çarptırılan Reha İsvan'ın derhal serbest bırakılmasını talep ediyoruz. Onun tek suçu bir insan olarak insanca yaşamak istemesi, hayatı doğuran bir kadın olarak insanlığın geleceği için bir utanç olan savaşlara karşı çıkmasıdır. Bizler barış için savaşıyoruz. Savaşlardan çok acı deneyimler edindik. Bu nedenle de her zaman savaşlara karşı çıkıyoruz. Reha'ya verilen insanlık dışı cezaya karşı olduğumuzu belirtir, kendisinin derhal serbest bırakılmasını talep ederiz."

DAYANIŞMAYI GÜÇLENDİRELİM !

Tüm diğer dostlarımızı da Reha İsvan'ı zindandan kurtarmak için dayanışma eylemlerini güçlendirmeye çağırıyoruz. Bilindiği gibi gelecek yıl 60 yaşına basacak olan Reha İsvan, barış için faaliyetlerinin yanı sıra uzun yıllardır kadın ve çocuk hakları için de çalışmaktadır. Halen toplam 2 yılı aşkın bir süredir hapis yatıyor. Yattığı Metris hapishanesinin koşullarının kötülüğü, oradaki politik tutukluları her türlü baskıyı göze alarak çeşitli eylemler düzenlemek zorunda bırakmaktadır.

Reha İsvan'ın serbest bırakılması için toplanacak imzalar, mektuplar, kartlar, vb. Cumhurbaşkanını Kenan Evren ve Başbakan Turgut Özal-Ankara-Türkiye adresine gönderilmelidir.

Ayrıca kendisine dayanışma mektupları da aşağıdaki adrese gönderilebilir:

Reha İsvan-Levent Cad. No.23-İç Levent-İstanbul

Düzenliyeceğiniz tüm dayanışma eylemlerinden büromuzu haberdar etmenizi, eğer daha çok bilgiye gereksinim duyarsanız bize bildirmenizi rica ederiz.

YENİ İDAMLAR

Ekim ayında İlyas Has ve Hıdır Aslan adında iki genç daha idam edildi. 29 yaşındaki Has ve 26 yaşındaki Aslan 12 Eylül öncesi politik faaliyetlerinden ötürü idama mahkum edilmişlerdi.

12 Eylül 1980'den buyana asılanların sayısı 50'ye ulaştı. Bunların 27'si politik tutuklular. Geçen yıl Kasım ayındaki sözde seçimlerden sonra rejimin "demokratikleşme" makyajının bir parçası olarak idamlara bir süre ara verilmişti. Bazı çevreler "sivil" hükümetin işbaşına geçmesinden sonra idamların tümüyle duracağını umuyorlardı. Yeni idamlar bu umutların temelsizliğini acı biçimde kanıtlamış bulunuyor.

İdamlardan birkaç gün önce cunta başı Evren'in yaptığı bir konuşma iplerin gerçekte kimin elinde olduğunu bir kez daha sergileyecek nitelikteydi. Evren politik tutuklular hakkında şunları söylüyordu: "Asmayıp da ne yapacağız bu hainleri? Hapishanede devlet kasasından beslemeye devam mı edeceğiz?"

Tabii, olurmu hiç! Devlet kasası cunta başlarının, onların işbirlikçilerinin ve ağababaları emperyalist tekellerin yağması içindir.

Bu cinayetleri onaylayan "parlamento"da kararı verenler kadar suçlu durumdadır.

Halen ölüme mahkum edilmiş 500 dolayında politik tutuklu bulunmaktadır. Bunların 48'i Meclis'in ve Evren'in onayını beklemektedir. Aralarında DİSK yöneticilerinin de bulunduğu daha binlerce kişi ise idam cezası istemiyle yargılanmaya devam ediyor.

Türkiye'nin bugünkü rejimine herhangi bir umut bağlamanın, onlardan insancıl bir davranış beklemenin ne denli boş olduğu apaçık ortadadır. Bu binlerce kişiyi ölümden kurtarmanın tek yolu uluslararası dayanışmayı güçlendirmektir.

TÜRKİYE'DE İDAMLARA SON !

YUNANİSTAN'DA DAYANIŞMA TOPLANTISI

22 Eylül günü Atina'da Yunan Kadınlar Federasyonu'na bağlı 4 yerel kadın örgütünün ortaklaşa düzenledikleri "Türkiye ve Kıbrıs halklarıyla dayanışma toplantısı" binden fazla davetlinin katılımıyla gerçekleşti.

Toplantıya yörelerin belediye başkanları, kültürel, sendikal örgütleri ve politik partilerden temsilciler katıldı. Toplantıyı düzenleyen örgütler adına bir derneğin başkanı, bir İKD üyesi ve Kamaterı Belediye Başkanı yaptıkları konuşmalarda uluslararası dayanışmanın önemini ve özellikle de Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs kadınları arasındaki yakın ve dostça bağları vurguladılar. Programın bir bölümü de çeşitli halk oyunlarından oluşuyordu.

TÜRKİYE'nin AVRUPA KONSEYİ DÖNEM BAŞKANLIĞI

TALEBİ REDDEDİLDİ

Türkiye, Avrupa Konseyi'ne başvurarak gelecek dönem için konsey başkanlığının kendisine verilmesini istedi. Geçen Mayıs ayında gerici güçlerin ve bu rejim altında demokratikleşme sürecinin gelişebileceğini umanların oylarıyla Konsey'den atılmaktan kurtulan faşist yönetim, şimdi de başkanlığı talep edecek ka-

dar yüreklendi. Bu talep Türkiye'nin Konsey'de kalması için oy verenleri bile afallattı. En azından, "zamanlaması yersiz" demek zorunda bıraktı. Talep büyük bir çoğunlukla reddedildi. Başbakan Özal bu gelişmenin ardından Konsey'in onlar için "bir önem taşımadığını" söylerken, muhalefet partileri Özal'ı eleştirdiler. Avrupa Konseyi ile iyi ilişkilerin Türkiye için ağırlık taşıdığını belirttiler.

ULUSLARARASI GENÇLİK YILI HAZIRLIKLARI

Birleşmiş Milletlerce Uluslararası Gençlik Yılı ilan edilen 1985'e yönelik hazırlıklar için Türkiye'de de resmi bir komite kuruldu.

Komite üyelerinin ortalama yaşının 50'nin çok üstünde olduğu belirtiliyor. Tabii ki bu çalışmalarda hiçbir gençlik örgütü temsil edilmiyor. Tüm gençlik örgütleri 12 Eylül'den sonra kapatıldığı gibi, yenilerinin kurulmaması için yasa ve kararnamelerle tüm gerekli önlemler alınmış durumda..

Türkiye'deki bu komite, gençlik yılının ana sloganı olan "barış, katılım ve kalkınma" temalarını da pek beğenmedi. Bunun yerine komiteye katılan bakanlık ve diğer örgütlerin programlarında sanatsal ve folklorik yarışmalar, festivaller, sergiler, müzik programları düzenlemek gibi etkinlikler yer alıyor. Bunun dışında yapılacak faaliyetler arasında islamiyet ve gençlik konusunda 5 kitap çıkarılması, Türk gençliğinin ahlakını bozan davranışlar konulu bir makale yarışmasının düzenlenmesi, islamiyet ve gençlik konulu hutbelerin hazırlanarak camilerde okutulması, uyuşturucu ve akol kullanmanın zararları üzerine cezaevlerindeki gençlere bilgi verilmesi de bulunuyor.

"UYUMCU"GENÇLERE KOLAYLIK !

Özellikle Almanya'da çalışan işçilerin bir kısmı Türkiye'ye kesin dönüş yapmaya başladı. Kesin dönüş yapanların 300 bin kişi civarında olduğu belirtiliyor. Ev eşyaları,çoluk-çocuk ve binbir güçlkle gerçekleştirilen bu dönüşler, birçok sorunu da beraberinde getiriyor.Gelen ailenin büyüklerinin iş bulması,konut sorunu gibi sorunların yanında ailenin yeniden kendi toplumuna uyum sağlayabilmesi en önemli sorun olarak başta yer alıyor. Özellikle çocuklar ve gençler Türkiye toplumu ile uyumda ciddi,önemli sorunlara sahipler.Bu çocukların,gençlerin büyük bir kısmı Almanya'da doğup,büyümüşler ve oradaki okullarda okumuşlar.

Şimdi bu çocukları,gençleri aileleri çoğu kez yabancı dilde eğitim yapan özel okullarda okutmak istiyorlar.Neki, böylesi olanaklar Türkiye'de çok sınırlı. Birincisi bu okulların sayısı çok az,kapasiteleri sınırlı ve yanısıra da başvuranların sayısı çok fazla. İkincisi bu okullar çok pahalı.İster istemez bu çocuklar devlet okullarına gitmek zorunda kalıyorlar. O zaman da ortaya dil sorunu çıkıyor.Yurtdışında büyüyen bu çocuklar ana dillerini çok az biliyorlar. Yanısıra bir Avrupa ülkesindeki eğitim sistemi ile Türkiye'deki eğitim sistemi arasında köklü farklılıklar var.Dolayısıyla çocuklar,gençler büyük bir şaşkınlık içindeler. "Ne yapacaklar?"

Dilleriyle,davranışlarıyla,giyimleriyle,beğenileriyle arkadaşlarından çok farklılar.Bu çocuklar için "uyum sınıfları" açılmış bulunuyor.Ne çareki bu sınıflar göstermelik olmaktan ileri gitmiyor.İşte tam bu sırada büyük giyim mağzaları ve tekstil fabrikaları olan "hamiyetnerver" isadamları Vitali Hakko çözüm buluvermiş:"Tam bizim işimizi yapacak gençler" diyor eski göçmen işçi ailelerinin çocuklarına..Devam ediyor, "Bu gelen çocuklar burada hımmallık yapamaz,bankacılık yapamaz.Bunlara güzel bir meslek öneriyorum,perakende satış elemanlığı,güzel bir iştir."Bu çocuklara Vitali amcaları Amerikalardan uzman tutmuş,onu da şöyle anlatıyor:"Uzmanımız Amerika'dan slaytlar,filmeler,kıtaplarla geliyor.Amerikalı nasıl seçecek,nasıl ayıracak bunları bilmem.." Kim kimi ayırıp,seçiyor?

GÖKOVALI KADINLAR DİRENIYOR

Ege'de olağanüstü doğa güzelliğine sahip Gökova'nın Türkevleri köyü yakınlarında ve tamda Gökova körfezinin kıyısında termik santrali kurulmasına karar verilmiş. Bu işe halk, politikacılar, bilim adamları, sanatçılar karşı çıkıyorlar ama Özal bunların hiç birine kulak asmıyor.

Bir sabah Türkevleri köyünün kadınları, "anne, termikçiler geliyor" diye bağırarak çocuklarının sesiyle evlerinden fırladılar. Koştular, termikçileri getiren kamyonete yetiştiler ve kamyoneti tutukladılar. Evet, "burada termik santral yaptırmayız" diyen kadınlar termikçileri yaya olarak dönmeye mecbur ettiler. Bir ay kadar önce kazı için gelmiş olan ekipler de kadınlar tarafından sarılmış ve ekipler köye girememişlerdi. Daha sonra da yol üzerindeki köprüyü tutan kadınlar, santral yapımıyla ilgili hiçbir aracı köye sokmamışlardı.

Direnişte kararlı olan kadınlar şöyle diyorlar: "Biz toprağımızı vermeyeceğiz. Arazimize izinsiz giren arabaları bundan sonra hep tutuklayacağız. Gece, gündüz kış bile olsa bekleriz. Varsın çocuk-çocuğa da erkekler baksın, biz onlara o kadar baktık ya..."

AVUSTRALYA'da KADINLARIN BARIŞ EYLEMİ

Avustralya'da şiddet kullanımına karşı çıkan bir örgüt olan "Yaşamı Savunan Kadınlar" Aralık ayında ülkenin Hint Okyanusu sahilindeki Coober Pedy'de bir barış kampı düzenliyorlar. Kampın amacı ABD 7. filosunun kullandığı Stirling deniz üssünü protesto etmek. Bu üssün Hint Okyanusunu bir barış denizi yapma çabaları için sürekli tehdit oluşturduğu belirtiliyor. Aynı zamanda, Avustralya'nın ABD ile işbirliği yaparak tüm Hint ve Pasifik Okyanusları bölgesini tehdit eden geniş nükleer ağı desteklemesini de kınıyorlar. Ülkenin batı kıyısında yaşayan kadınları bir "barış treni" kampın olduğu yere götürecektir. Barış treni toplam 4450 kilometrelik bir yol katedecek. Aynı günlerde ülkenin her yöresinde Avustralya'daki 30 Amerikan üssüne karşı gösteriler düzenlenecek.

TÜRKİYE'de YENİ BİR MESLEK: İŞ BULMA SINAVLARI

Devlet Planlama Teşkilatı'nın (DPT) verilerine göre 1983 yılı işsizlik oranı % 19. Bu oran 3.5 milyon kişiyi ifade ediyor. Bunların resmi veriler olduğu da unutulmamalı..

İşsizliğin böylesine yaygın olmasından dolayı, kamu sektöründe ve yerel yönetimlerde işçi alımları sınavlarına binlerce kişi katılıyor. Bir kaç yüz kişinin alınacağı iş sınavlarına binlerce kişi başvuruyor. Bu nedenle sınavlar kapalı spor salonlarında yada stadyumlarda yapılıyor. Örneğin, Ekim ayının başlarında Çankaya Belediyesi'nin alacağı 222 eleman için 3 bin kişi başvurmuş.

Şimdi Türkiye'de bu tip sınavları takip etmek, gerekli başvuru formlarını doldurup göndermek ve sınavlara girmek hayati bir önem taşıyan "iş" durumunda.. Bu yeni "iş" in sahipleri şöyle diyorlar:

- İsmail Güngör: 3 yıldır işsizim, bu 15. sınavım.
- Cengiz Duvarcı: Lise mezunuyum, 7 yıldır sınava giririm.
- Renan Atalay: Evliyim, bir çocuk annesiyim. İşsiz kalınca sınavları izlemeye başladım. Umudumuz devlettir diyoruz, ondan da netice çıkmıyor.

Binlerce sınavcı arasında üniversite diplomasına sahip olanlar da hiç azımsanmayacak sayıda. Bunların adı da "diplomalı işsiz".

Bu arada tüm sınavcılar aynı görüşü paylaşıyor: Her ne kadar sınav yapılıyorsa da sonuçta "torpilliler" işe alınıyor. Sınavın açılacağı kamu kuruluşunda yada başka bir işyerinde akrabası olan sınavı "kazanma" şansı daha yüksek.

Bütün bu sınavlarla peşinde koşulan ve ancak torpillilerle elde edilebilen işlerse; çöpçülük, gece bekçiliği, asgari ücretli memurluk.....



ilerici kadınlar derneği

progressive
women's
organisation - turkey

HABER BÜLTENİ

Ağustos-Eylül 1984 No.8-9

4 YIL SONRA

12 Eylül gerici askersel darbesinin üstünden tam 4 yıl geçti. Onmilyonlarca insan için haksızlık, adaletsizlik, işkence, yoksullukla, tüm Kürt halkı için artan ulusal baskılarla, kısacası tarifsiz acı ve zorluklarla geçen 4 yıl. Dünyanın en gaddar diktatörlüklerinden birini kurmalarına karşın Türkiye'deki emperyalizm yanlısı gerici çevreler ise kendi kendilerine saptadıkları amaçlara bile ulaşamadılar bu dört yılda.

Ekonomik durum bugün 4 yıl öncesine göre çok daha kötü. Enflasyon hızla ilerliyor, yatırımlar azalıyor, üretim düşüyor, dış borçlar artıyor. Dev kârlarını hızla yurtdışına kaçırarak büyük patronlar bile, Özal hükümetinin ekonomik politikasından şikayetçiler. Spekülasyon, rüşvet, yağma birkaç misli arttı. Geçtiğimiz günlerde ortaya çıkarılan gümrüklerdeki bir yolsuzluk olayı bu işlerin başının üst düzeydeki devlet yöneticileri tarafından tutulduğunu açıkça gösterdi.

Tüm baskıcı, acımasız önlemler halkın sesini bastırmadı. Tam tersine faşist yönetime karşı muhalefet gitgide genişliyor, hareketleniyor. Türk-İş'in işbirlikçi, hain yönetiminin tüm çabalarına karşın işçiler haklarını savunmaktaki kararlılıklarını kanıtlıyorlar. İstanbul'da yapılan Türk-İş'in ilk yığinsal top-

lantısında onbin işçinin yükselen sesini kimse engelleyemedi. Birçok işyerinde çeşitli biçimlerde eylemler artıyor. Bu eylemlerde kadın işçilerde bilinçle yerlerini alıyorlar.

Namuslu yurtsever aydınlar imzaladıkları ortak dilekçeyle faşist düzene karşı başlattıkları direnişi şimdi yargılandıkları askeri mahkemelerde sürdürüyorlar.

Geleneksel sağcı güçler bile toplumda hızla artan kaynaşmaya dikkati çekiyor, bazıları sallanan Özal hükümetine karşı kendilerini alternatif olarak göstermeye çalışıyor, toplumsal muhalefetin gerici güçler için tehlikesiz biçimde yönlendirilmesinin yollarını araştırıyorlar.

Faşist yönetim ise kendini korumanın yolunu baskı önlemlerini sürdürmekte buluyor. Kısıtlanan işçi hakları yeni kararnameler ve uygulamalarla tümüyle yokedilmek isteniyor. Sansür mekanizması olanca gücüyle sürüyor. Rejimin sözcülüğünü yapan basın organları yığınların gözünde değerlerini öylesine yitirdilerki, günlük gazete tirajı üçte bir oranında azaldı. Ağustos ayından bu yana, bazı askeri tesislere yapılan bir saldırı bahane edilerek Türkiye Kürdistanı'ndaki baskılar görülmemiş biçimde artırıldı. Faşist yönetim ayrıca Kürt halk hareketini bastırmak için İran ve Irak yönetimleriyle işbirliği yapıyor, onların kendi aralarındaki savaştan dolayı ulaşamadıkları bölgelere Türk ordusunu sürüyor.

Sözde seçimlerin yapıldığı geçen Kasım ayından bu yana askeri mahkemelerde yüzlerce yeni idam cezası verildi. Hapishanelerdeki işkence ve terör yoğunlaşıyor. Uluslararası dayanışmanın baskısı sonucu cunta DİSK yöneticilerini (geçici olarak) serbest bırakmak zorunda kaldı. Barış Derneği liderleri ise hâlâ zindandalar.

Darbeden 4 yıl sonraki durum, konumlarını pekiştirmek, toplumu faşistleştirmek çabalarını artıran rejimin gerçekte gitgide sallandığını gösteriyor. Öte yandan yurtseverler ve gerçek dostları için Türkiye'nin önemi gittikçe artıyor; biri tüm muhalefet güçlerinin birliğinin sağlanması, ikincisi ise uluslararası dayanışmanın güçlendirilmesi.

ÜÇ KUŞAKTAN KADINLAR BARIŞ SAVAŞIMINDA

Eylül ayı başında 2.Dünya Savaşından sonraki üç kuşak kadınlarını biraraya getiren ve onların faşizme karşı barış için savaşımalarını konu alan bir uluslararası toplantı düzenlendi. Avrupa ülkeleri, ABD ve Kanada kadın örgütleri temsilcilerinin katıldığı toplantı, tam 45 yıl önce Hitler ordularının saldırısıyla 2.Dünya Savaşını başlattığı Polonya'nın başkenti Varşova'da yapıldı. Kentin bizzat kendisi barış güçlerinin savaş ve ölüm tüccarlarına karşı üstünlüğünün kanıtıydı. Hitler'in haritalardan silmek için tümüyle yok edilmesini emrettiği Varşova, bugün bütün güzelliğiyle ayakta ve emperyalizmin yeni saldırılarına karşı savaşıyor. Konferans delegeleri arasında Alman faşistlerinin toplama kamplarını görmüş ve faşizme karşı savaşmış kadınlar, soğuk savaş dönemini yaşayıp detantın egemen olması için savaşanlar ve bugün barış savaşımının aktif militanı olan gencecik kızlar da bulunuyordu. En yaşlı delege 80, en genci ise 18 yaşındaydı. Yaşlıların deneyimi, gençlerin dinamizmi hepsi aynı amaca yönelikti; insanlık için çok daha büyük bir felaketi, nükleer bir savaş önlemek. Tüm tehlikelere rağmen toplantıda egemen olan iyimserlik seminerin sonunda dünya kadınlarına çıkarılan çağrıda da yansiyordu: "...Savaş başlamadan önce buna karşı mücadele etmeliyiz. Barışı savunmak için emperyalizmin saldırgan çizgisine karşı tüm barışseverlerin birlikte, etkin ve yoğun eylemlerine gerek vardır.. Dünya barışını ve yaşamı korumanın mümkün olduğuna inanıyoruz. Barış hareketi hiçbir zaman bugün olduğu kadar güçlü olmamıştı. Bizim umudumuz, barış güçlerinin artan gücüdür.. Bugün ve gelecek için, hayat için birleşirsek nükleer tehlikeyi ortadan kaldırebiliriz."

İlerici Kadınlar Derneği Yurtdışı Bürosu'nun adresi değişti. Bundan böyle yazışmalarınızı aşağıdaki adresimize göndermenizi rica ederiz:

Fælledvej 16C, 4.tv.
DK-220 Copenhagen N

"BİR ANNE VE DOKTOR OLARAK..."

Ağustos ayında bir Türkiyeli kadın ilk kez Birleşmiş Milletlerce düzenlenen resmi bir toplantıda Türkiye'deki durumu dile getirdi.

6-31 Ağustos tarihleri arasında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Alt Komisyonu Cenevre'de azınlık hakları konusunda bir konferans düzenledi. Hükümet temsilcileri ile çeşitli uluslararası örgütlerin katıldığı konferansın gündeminde 15-16 Ağustos tarihleri "hanishanelerdeki durum"a ayrılmıştı. Bugüne dek Türkiyeli kadınlarla yoğun bir dayanışma gösteren BM'e danışman örgüt olarak konferanstaki konuşma hakkını Türkiye kadınları lehine kullandı ve Doktor Gülgün Durşen'in toplantıda konuşmasını sağladı. Birlikte ayrıca alt komisyona Türkiye'deki durum hakkında daha geniş bilgi veren, İngiltere'de kurulu Türkiye Kadın Haklarıyla Dayanışma Komitesi tarafından hazırlanmış bir raporu da sundu.

Aşağıda Gülgün Durşen'in konferansta yaptığı konuşmanın metnini veriyoruz:

"Bir aydan beri İsveçre'de bulunmaktayım. Ülkemde 6 sene 3 ay ağır hapis, 2 sene sürgün ve ömür boyu mesleğimden men edilme cezasına çarptırıldığım için ailemle birlikte Türkiye'yi terk etmek zorunda kaldım.

Şimdi sizlere ülkemden bizzat kendim şahit olduğum gerçeklerden bahsetmek ve sizlere buradan politik insanların, ister poliste gözaltı süresince, ister hapse gitsin olsun, durumlarını, yani demokrasinin yokluğunu sergilemek istiyorum.

Aşağıda anlatacaklarımdan hiçbiri bir insana, hatta bir hayvana dahi yapılmamalıydı. Halbuki ben bunları hamileliğim sırasında yaşadım. Sizden şimdiden zaman zaman biraz duygusallaşacağımın dolaylı özür dilerim. Çünkü anlatırken de yaşadığım olayları zaman zaman yaşıyorum. Tutuklandıktan sonra 20 gün gözaltında tutuldum. Ancak bu 20 gün yaşamımın en uzun 20 günü oldu. Gözlerim siyah bantla kapanmış olarak Emniyet Müdürlüğüne, 1. Şubeye götürüldüm. Burada küfürlerle kar-

şılaştım,daha sonra bir koridora götürüldüm.Burada elle,ayakla,sopayla vücudumun her desimetre karesine dayak yedim.Saçlarımı çektiler.Bayıldığım zaman su dökerek ayıltıyorlardı.İşkence yapmadıkları zaman işkence gören insanları bir odada aç,susuz,ayakta,birbirleriyle konuşmalarına izin vermeden gözleri kapalı bekletiyorlardı.Ancak yine polisler yanımdan tokat veya tekme atmadan geçmiyorlardı.

Aileme,özellikle yedi yaşındaki oğluma da aynı işkenceleri yapmakla tehdit ediyorlardı.Sonra bir odaya alındım.Burada bambudan bir iskemleye bağlayarak elektrik vermeye başladılar.Kafamdan,kulaklarımdan,diş etlerimden ve dilimden,göğüslerimden ve vajinadan,her seferinde amperini daha yükselterek elektrik verdiler.Elektriğin etkisini artırmak için suda döküyorlardı.Aynı zamanda dayak da atıyorlardı.Elektrik verildiği sırada olan kasılmalardan biri sırasında sandalyenin ayağı kırıldı ve yere düştüm.Yerde de elektrik verdiler.Saatlerce askıya alındım.Askıda vücudumun her yerine elektrik verildi.Polislerden birinin özel zevki ise,insanların boğazını sıkarak kusturmaktır ve bunu benim üzerimde sık sık tekrarladı.İşkence görmekte olan diğer insanların çığlıkları dayanılmaz bir hal alıyordu.

Polisler işkence yapmaktan yorulunca bizleri yerin altında 1x2 m.boyutlarında penceresiz,yataksız,ışık-sız hücrelere indiriyorlardı.Bu hücrelere 2 ile 10 tutuklu koyabiliyorlardı.Hücrelerden ancak tuvalet ve işkence saatlerinde çıkartıyorlardı.Avukat veya ailelerle görüşmek yasaktı.

Bu korkunç 20 günün sonunda kendi hazırladıkları bir ifadeyi imzalamamı ve bunu savcıya kelime kelime tekrarlamamı istediler.Yoksa tekrar emniyete geri getirileceğimi ve öldürülünceye kadar işkenceye devam edeceklerini söylediler.Şimdiye kadar birçok insanın işkencede öldüğünü söylemekten çekinmiyorlardı.Savcılıkta çok yüzeysel bir sorgulama geçirdim.Buradan direkt olarak İstanbul Metris Askeri Ceza ve Tutukevine gönderildim.Altı ay sonra doğum yapmak için serbest bırakıldım.Tabii bu 6 ay içerisinde de başka bir gerginlik yaşadım.Hapishanede hücrereler kapasite-

tesi üzerinde dolduruluyordu. Bir yatağı 2yada 3 kişi paylaşmak zorundaydı. Kadın polislerin kullandığı sözler ve tavırları çok aşağılayıcıydı. Havalandırma saatleri ve yeri yetersizdi. Beslenme de çok yetersizdi. Soğukla savaşmak ayrı bir sorundu. Gazete, dergi, kitap hatta radyo ve televizyon yasaktı. Demir parmaklıklar ve camlar arasından yapılan aile ve avukat görüşmeleri doyurucu olmuyordu. Üstelik bayan polisler ve askerler konuşulan herşeyi dinliyorlardı. Hapishane yönetimi tutukluların en tabii hakkı olan mahkemede bulunma hakkını da elinden alarak tutukluluk süresini daha da uzatıyorlardı. Sağlık hizmetleri yok denecek seviyelerdeydi ve tutuklular bazı haklar elde etme amacıyla açlık grevi başlattıklarında hapishane yönetimi tutukluları yıpratmak için herşeyi denedi. Zaman zaman askerler tutukluları dövmek amacıyla hücrelere dalıyor, özellikle tek tip elbise giymek istemeyenleri ölünceye kadar dövüyorlardı. Hemen hemen her ay arama gerekçesiyle hücrelerin altı üstüne getiriliyor, yataklar ve elbiseler parçalanıyordu. Sizleri çok şaşırtabilir ama, hapiste hangi suçtan dolayı senelerce bu hapishane koşullarında yaşamak zorunda bırakıldıklarınızı bilmeyen insanlar da vardı. Bu da ayrı bir manevi işkence oluyordu.

Yaşadığım olayları içeren bu sözlerimin sizlere ve insan hakları alt komisyonunun alacağı kararlara olumlu bir katkısı olursa, öldürülen ve hapishanelerde çürümeye terk edilen düşünce suçlularının anısına birşeyler yapabilmiş olmaktan memnunluk duyacağım. Zaten 20. yüzyılda yaşayan bir anne ve doktor olarak görevim insan yaşamını korumak ve hatta bu görevi bütün insanlara da benimsetebilmektir. Alt komisyonun üyelerinden de isteğim Türkiye'deki siyasi tutukluların durumunun ciddiyetle ele alınması ve bu konuda bir sonuç elde edilmesidir. Ayrıca özel bir raportörün Türkiye'deki siyasi tutukluların durumunu incelemek üzere görevlendirilmesini istiyorum. Ülkemi ve ülkemdeki insanları ileride tekrar tekrar saatlerce düşünmeniz ve gerektiği şekilde tavrı almanız amacıyla, konuştuğum bu birkaç dakika süresince beni dinlediğiniz için sonsuz teşekkürlerimi sunarım."

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ RAPORUNDAN İŞKENCELER

Türkiye'de kadın tutuklulara yapılan işkenceler Uluslararası Af Örgütü'nce yayınlanan "Amnesty for Women" adlı bültenin Temmuz sayısında da yer aldı. Raporda Sema Ogur, Meryem Şendil Çolakoğlu, Nursel Yılmaz ve Gülhan Tomak Ankara ve İskenderun'daki işkence merkezlerinde kendilerine uygulanan işkenceleri ve hapisanelerdeki durumu anlatıyorlar. Gördükleri işkenceler arasında falaka, dayak, vücudun her yerine elektrik verilmesi, çarpmaya gerilme, kollarından asmanın yanı sıra karı-kocaların veya yakınların birbiriyle birlikte yanardağda işkence görmesini ve psikolojik baskıları da aktarıyorlar.

YUNANİSTAN'DA DAYANIŞMA EYLEMLERİ

Ağustos ayı içinde Türkiye'deki cezaevlerinde açlık grevleriyle ilgili olarak Yunanistan'da geniş bir dayanışma kampanyası başlatıldı. Kampanya sırasında İlerici Anneler Derneği'nin (PEME) çağrısıyla kadınlar Atina'daki Türkiye Büyükelçiliği önünde bir gösteri düzenlediler. Elçiliğe iletilen protesto mektubuna PEME'nin yanı sıra Yunan Kadınları Federasyonu (OGE) ve Yunan Kadınları Birliği (EGE) de imza attılar.

Ayrıca OGE'ye bağlı semt örgütleri zindanlardaki açlık grevleriyle ve İKD ile dayanışmalarını dile getiren ve faşist rejimi protesto eden bir metni yaygın biçimde imzaya açarak Evren'e ve Türkiye Büyükelçiliğine gönderdiler.

KIBRIS'TAN DAYANIŞMA

Kıbrıs kadınlarının ilerici örgütü POGD 12 Eylül darbesinin 4.yılı dolayısıyla İKD'ye bir mesaf gönderdi: "Askeri darbenin 4.yılı dolayısıyla Kıbrıslı kadınlar ABD tarafından desteklenen rejime karşı kadınların ve halkın demokrasi, barış ve ilerleme savaşımıyla dayanışmalarını belirtirler. Türkiye demokratlarına karşı işkence, baskı, kıyım ve politik cinayetlerin sürdürülmesini kınar, tüm politik tutukluların serbest bırakılmasını ve temel insan haklarına saygı gösterilmesini talep ederler."

KADINLAR GİDİŞATTAN HOŞNUT DEĞİL

Özal IMF'nin direktiflerine uygun olarak zamlarına devam ediyor.Yıllık enflasyon daha şimdiden yüzde 50 düzeyine yükselmiş durumda.İşçilere yapılan zamlar çoktan eridi,gitti.Toplu sözleşme görüşmelerinin çoğu bekletiliyor.Bağitlanan kimi sözleşmelerde yapılan ücret zamları,hayata yapılan zamları karşılayamıyor.

4 çocuğuna hergün yarım kilo süt alıp her birine birer çay fincanı süt içirebilen Nafiye hanım artık bnnuda yapamıyor."Dört aydır süt alma işini bıraktım" diyor.

Köylüsünden şehirlisine geniş bir halk kesimi bu durumdan bayak bir hoşnutsuzluk duyuyor.Bu hoşnutsuzluk çeşitli biçimlerde ortaya çıkıyor:

Bursa Sanayi Bölgesinde bir boya fabrikasında çalışan 20 kadın, işyerindeki sorunları bir türlü çözemeyen Teksif Sendikasını protesto ettiler.Sendikanın önünde oturarak işyeri sorunlarının çözümü için sendika yetkililerini uyardılar.

Diyarbakır'da da zamlardan bezmiş olan kadınlar topluca vilayete yürüdüler.Valiyle görüşmek isteyen kadınlar bir tek soru yönelttiler:"Hükümet yetkilileri acaba açlıktan ölmemizi mi bekliyorlar?"

İstanbul'da da gecekondu mahallelerinde oturan kadınlar ellerinde sopa nöbet tutuyorlar.Şehrin bazı kesimlerinden toplanan lağım sularını boşaltmaya gelen vidanjörleri bekliyorlar.Gecekondu mahallelerinin hemen yakınlarındaki kanallara dökülen pis sular, o civarda oturan halk için ciddi bir tehlike teşkil ediyor.Kadınlar çocuklarının sarılığa yakalandığını ve aralarında ölenlerin olduğunu belirtiyorlar.Yatılan tüm müracaatlar cevapsiz kalıncada kadınlar çareyi sopa elde nöbet tutmakta bulmuşlar.Bir kadın "iş başa düştü,bu pisliği buraya dökenin kafasını kırarım" diyor.

Besbelli kadınlar gidişattan memnun değil!

15 Ağustos 1984

1432



ilerici kadınlar derneği

progressive
women's
organisation -turkey

HABER BÜLTENİ

Temmuz 1984 No.7

TÜRKİYE AYDINLARIYLA DAYANIŞMA

1400'e yakın Türkiyeli aydınının demokratik düzene ilişkin gözlem ve istemler bildirgesi gerek ülkede gerekse dünyada büyük yankılar uyandırdı.

Cunta bu istemlere aydınlardan 56'sı hakkında dava açarak yanıt verdi. YÖK bildirgeyi imzalayan öğretim üyeleri hakkında soruşturma açılacağını açıkladı.

Öte yandan, birçok ülkenin aydınları Türkiyeli meslekdaşlarıyla dayanışma içinde olduklarını, istemlerini desteklediklerini ve onlara yapılan baskıları kınadıklarını açıkladılar. Bunlar arasında, Portekiz eski cumhurbaşkanı Costa Gomes, iki eski başbakan Danimarka'dan Anker Jorgensen ve Avusturya'dan Bruno Kreisky, Dünya PEN Klüpleri Başkanı P.Wastberg, İngiliz İşçi Partisi Başkanı Neil Kinnock ve Liberal Parti Başkanı David Steel, ABD'den eski bakan Ramsey Clark, Nobel ödülü sahibi Prof.N.Chomsky, şarkıcı Pete Seeger, Yunanistan'dan besteci Teodorakis ve şair Yanis Ritzos, emekli Fransız generali Sanguinetti ve daha 2 bini aşkın tanınmış aydın bulunuyor.

Bu destek, Türkiye aydınlarının ve halkının en zor koşullar altındaki savaşımına büyük bir güç katacaktır.

Dış Büro: Elmegade 10 4th - DK-2200 Copenhagen N - Denmark

Giro No.: 138 37 52

AVRUPA KADINLARI BARIŞ SEFERBERLİĞİNDE

Avrupa'da yükselen barış hareketlerinde kadınlar önemli bir rol oynuyor, hatta bazı ülkelerde barış aktivistlerinin yarısından çoğunu oluşturuyor. Bir yandan dünyayı nükleer bir savasta yoketme "yıldız savasları" başlatma, kimyasal, bakteriyolojik, vb. binlerce çeşit yeni silah imal etme girişimleri yükselir, Avrupa'ya yeni nükleer ABD füzeleri yerleştirilirken kadınlar kolları sıvıyor, bu tehlikeleri yüzünden süpürüp atmak için onlar da karşı saldırıya geçiyor. Hollandalı kadınların bir afişi, bir Cruise füzesine tekme atan tahta pabuçlu bir kadını gösteriyor. Gerçekten de Avrupa'nın her ülkesinde, her kentinde kadınlar küçük yada büyük, binlerce girişimle hergün nükleer füzeleri topraklarından atmak yada yerleştirtmemek için binlerce "tekme atıyorlar". Ve bütün bunların birleşimi inanılmaz bir güç oluşturuyor. Tüm tehlikeye karşın Avrupa kadınlarının yüzü gülüyor. Gitgide kendi güçlerine inançları, bu tehlikeleri yenecekleri konusunda iyimserlikleri artıyor. Barış için savaşan kadınlar bir yandan da tüm barışsever güçleri birleştirmek, deneylerini birbirlerine aktarmak ve bu savaşım için daha geniş bilgilerle donanmak üzere çaba içindeler.

Bu çabalara güç katacak iki etkinlik geçtiğimiz Haziran ve Temmuz aylarında düzenlendi. Birincisi, Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonu'nun düzenlediği ve Bulgaristan Kadın Hareketi'nin evsahipliği yaptığı kadınların "Barış Okulu"ydu. 5-15 Haziran tarihlerinde Bulgaristan'ın Primorsko kentinde Avrupa'nın 22 ülkesinden, ABD ve Kanada'dan 34 ulusal ve ayrıca 5 uluslararası örgütün temsilcileri bu barış okulunda biraraya geldiler. Barış ve silahsızlanma için kadınlara düşen görevleri, çocukların ve halkların barış için eğitimini, daha yığinsal barış hareketleri örgütlemenin yollarını tartıştılar. Barış okulunda öğretmenler de öğrenciler de katılanlardı. Toplantının düzenlendiği tatil sitesinde birçok konuda deney alışverişinde bulunmak, yepyeni şey-

ler öğrenmek ve yeni fikirler edinmek olanağını buldular. İlk kez düzenlenen böylesi bir etkinlik kuşkusuz Avrupa kadınlarının barış savaşımını hızlandırmakta önemli bir işlev görecektir.

1-7 Temmuz tarihleri arasında Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin başkenti Berlin'de Alman Demokratik Kadınlar Birliği tarafından düzenlenen "Avrupa Kadınları Barış Haftası"na ise 23 Avrupa ülkesi, ABD ve Kanada'dan çeşitli örgütlerin temsilcileri, UDKF'den Freda Brown başkanlığında bir delegasyon ve Birleşmiş Milletler Kadın Komitesi sekreteri Leticia Shahani katıldı. Leticia Shahani, kadınların barış savaşımında yeralmalarının önemini vurguladı ve katılanlara 1985 yılında Nairobi'de toplanacak olan BM Kadın Onyılına Değerlendirme Konferansı hakkında bilgi verdi. DAC'nin barış hareketine verdiği değerin bir örneği olarak üst düzeyde hükümet yetkilileri, toplantıya katılanları DAC'nin barışçı dış politikası ve kadın haklarına ilişkin çalışmaları üstüne bilgilendirdiler ve sorulan soruları yanıtladılar. Toplantıya katılanlar Sovyetler Birliği, DAC ve diğer sosyalist ülkelerin barış ve silahsızlanma doğrultusundaki somut ve yapıcı öneri ve girişimlerini çok daha ayrıntılı öğrenme olanağını da buldular. Barış haftasına katılanlar için en etkileyici etkinliklerden biri de Ravensbrück'te nazilerin kadınlar için kurdukları toplama kampını ziyaret oldu. Faşizmin ve savaşın acılarının en yoğun biçimde yaşandığı bu kampı görmek bunların bir daha asla tekrarlanmaması için savaşımı yükseltmenin vazgeçilmez önemini kanıtlıyordu.

Kadınların barış için bir başka faaliyeti de halen İsveç'te sürüyor. Yüzlerce kadın Avrupa Silahsızlanma Konferansının yapılmakta olduğu Stockholm'deki binanın etrafında bir ay süren bir kamp düzenlediler. Amaç, hükümetlerin temsilcilerine kadın yığınlarının barış ve silahsızlanma istemini iletmek ve onların bu konferansta somut adımlar atmasını sağlamak için baskı unsuru oluşturmak.

KADIN HAKLARI DEMOKRASİ SAVAŞIMIYLA SİKİSİKİYA PAĞLIDIR

Türkiye'de son bir iki yıldır kendilerine feminist diyen bir akım gelişmeye başladı. Kendi ifadelerine göre sayıları çok az olan, daha çok entellektüel ve sanatçı kadınlardan oluşan bu gruplara henüz hareket denemiyeceğini de gene kendileri belirtiyorlar. Feministlerin başlıca çalışmalarını bazı gazete ve dergilerdeki yazıları oluşturuyor. Bir süre önce de "Kadın Çevresi" adlı bir şirket kuruldu. Amacının yabancı feminist yayınları çevirip basmak, çeşitli sergiler, konferanslar, vb. düzenlemek olduğu belirtiliyor.

Ülkemizde "feminist" gruplar ilk kez ortaya çıkmaktadır. Kuşkusuz bunun bu döneme rastlamasında, bir yandan cunta döneminde ilerici, demokrat kadın hareketinin özgürce çalışma olanağından yoksun bırakılması, öte yandan ise Batı'da 1960'ların sonu ve 1970'lerde gelişen feminist akımların Türkiye'deki gecikmiş etkileri rol oynuyor. Nitekim, yazılarında da başlıca Kate Millet, Betty Friedan gibi ünlü Amerikalı feministler kaynak olarak gösteriliyor.

Açıktır ki, Türkiyeli kadınların çilesi çok ağır. Toplumda ikinci sınıf vatandaş durumunda olduklarını, sosyal ve politik yaşamda etkinliklerinin yok denecek kadar az olduğunu, her alanda ezildiklerini kanıtlamak için fazla örnek vermeye bile gerek yok. Feministler işte bu durumu eleştiriyor, bunu düzeltmek için çaba harcamak gerektiğini savunuyorlar. Gerek bu haklı tepkiye, gerekse feministlerin kadınların konumuna ilişkin ileri sürdükleri birçok isteme karşı çıkmak mümkün değil. Örneğin, iş ve ücret eşitliği, analığın toplumsal işlev sayılması, vb. istemlere. Çeşitli feminist yazarların aralarında önemli farklılıklar bulunmasına karşın büyük çoğunluğu baskı ve sömürüye karşı çıkıyor, barıştan yana tavır koyuyorlar. Tüm bunlar son derece olumlu. Nevarki, feministler dünyayı ezenler ve ezilenler, savaş kış-

kırtanlar ve savaşa karşı çıkanlar değil, kadınlar ve erkekler olarak ikiye ayırıyorlar. Kadınların sorunlarının çözülmesi için önce gerekli maddi koşulların yaratılması, iş bulma, eğitim, konut, sağlık sorunlarının çözülmesi gerektiğini, hele hele bugünün Türkiye'sinde önce faşizme karşı savaşmanın kadınların istemlerini özgürce dile getirebilecekleri ve örgütlenebilecekleri bir ortamın yaratılmasının acilliğini gözardı ediyorlar. Daha çok bireysel ve soyut öneriler getiriyorlar. Toplumsal sorunların çözümünden önce insanların düşünce biçimini değiştirme, bilincini dönüştürme çabası içindeler. Önerdikleri örgütlenme biçimleri bile, geniş emekçi kadın yığınlarını kapsamaktan çok, aydın kadınlardan oluşacak küçük gruplar biçiminde.

Daha önce saydığımız olumlu istemlerini desteklemek ve bu konularda feministlerle birlikte çalışmak ne kadar gerekliyse, şu tehlikeyi de gözardı etmemek gerekir: **FEMİNİZM ÜLKEMİZDE KÖKLÜ POLİTİK, EKONOMİK, SOSYAL DEĞİŞİKLİKLEROLMADAN KADINLARIN KONUMUNUN DÜZELEBİLECEĞİ HAYALİNİ ÜLKEMİZDE YAYGINLAŞTIRMAKTADIR.** Kuskusuz bu dönüşümlerin kendiliğinden kadın sorununun çözümünü sağlayacağını kimse iddia etmiyor. Ancak bunlar gerçekleşmeden kadınların ezgisinin sona erebileceğini ileri sürmek hedef şaşırtmaktan başka birşey değildir. Geniş kadın yığınlarının faşizme karşı demokrasi ve barış için savaşıma katılması bu savaşımın zaferi için vazgeçilmez önemdedir. Öte yandan, Türkiye kadınlarının ezici çoğunluğu için bugün en yakıcı sorunlar açlık sınırına dayanan yoksulluk, işsizlik, hapisanelerde süregiden işkenceler ve gittikçe büyüyen savaş tehlikesidir. Kadınlar aynı zamanda bu savaşım içinde edindikleri deneyimleri giderek tam eşitliklerine ulaşmak için kullanacaklardır. Türkiye ilerici kadın hareketi böylesi bir amaçla hareket ediyor ve en zor koşullarda bile eşitlik sorununu barış ve demokrasi sorunundan ayırmıyor. Daha önce belirttiğimiz gibi bu görüş ilerici kadınların feministlerle ortak ta-

lenler etrafında eylem birliğinden yana olmasını engellemiyor. Üstelik bizler feministlerin de en basit istemler için bile harekete geçildiğinde nasıl faşizmin, baskının duvarına çarpıldığını hayat içinde göreceklarına inanıyoruz.

Ancak, bu yeni feministlerin bazılarının çok "heycarlı" olmalarından olsa gerek gerçekleri çarpıtmasına da hoşgörüyü bakmak olanaksız. Bunun örneklerinden biri, İngiltere'de yayınlanan "Outwrite" dergisinin Nisan sayısında Nilgün Özışık imzasıyla çıkan yazıydı. Özışık, "Kadın Çevresi"nin oluşturulması ve onun düzenlediği bir 8 Mart toplantısının haberini verirken her nedense birçok konuda gerçeklerden ayrılma yolunu seçmiş. Yazara göre 1983 yılında Türkiye'de küçük bir grup feministin olması Dünya Kadınlar Günü hakkında tüm Türkiye basınında yazılar çıkmasına yol açmış. "Kadın Çevresi"ni ilk kez kadınlar tarafından kadınlar için başlatılan bir girişim olarak tanımlayan Özışık, feministlerin 4-5 ay süresince haftalık "Somut" dergisinde bir sayfa hazırlamalarını büyük bir yenilik ve başarı olarak adlandırıyor.

Özışık belli ki kadın sorunlarıyla yeni yeni ilgileniyor. Ama insan acaba son 10 yılda Türkiye'de yaşamamış mı diye de merak ediyor. Ülkemizin toplumsal gelişmelerinden o denli habersiz... Yoksa 8 Mart'ın ülkemizde ilk kez 1975 yılında yığinsal olarak kutlandığını, daha sonra bu kutlamanın tüm yurt çapına yaygınlaştığını ve 5 bin kişilik büyük toplantılardan, kadın yürüyüşlerine, sıkıyönetim koşullarında korsan evlenmelerden, sokak afişlemelerine kadar çok çeşitli biçimler aldığını bilmemezlik edemezdi. Öte yandan 1976 yılından itibaren, değil sadece sanat ve kültür dergileri, tüm demokratik basında, sendika, politik parti ve hareketlerin yayınlarında Dünya Kadınlar Günü ve kadın hareketinin önemi üstüne sayfa sayfa çıkan yazıları görmemezlik edemezdi. Okunamış olsa bile tirajı 30 bine ulaşan "Kadınların Sesi" dergisini duymamış olamazdı. Hem de ayda 36 sayfa

çıkarak.. Herhalde üye sayısı 15 bini aşan, kadın sorunlarına ilişkin birçok temel belgiyi ülkemizde ilk kez yükseltip yaygınlaştıran İlerici Kadınlar Derneği'ni "tarihimizde varolan kadın hakları grupları" gibi bir deyimim içine sıkıştırıp geçiştirmezdi. Yoksa İKD adından bile bahsetmek bu hızlı feministi ürkütmekte midir? Belki de bugün feminist olan kadınların bir kısmının da bir dönem İKD üyesi olduğu ve lire sürdükleri istemlerin bazılarının İKD'nin program ve belgelerinde yükseltilenlerle tümüyle aynı olduğundan da habersizdir.

Özışık, "Kadın Çevresi"nin düzenlediği 8 Mart toplantısından heyecanla bahsediyor. Toplantıya katılan kadınlardan birinin katılımdan çok etkilendiğini ve "hayatımda bu kadar kadınla birlikte bulunmadım" dediğini de belirtiyor. 1975'ten bu yana ilerici kadın hareketinin etkinliklerine katılan kadınlar bu sanatçı hanıma hiç benzemiyordu. Onlar, işyerinde, mahallesinde, köyünde kadınlarla birlikte olurken ülkemiz kadınlarının sorunlarını ve çözüm yollarını çok iyi biliyorlardı. Uğraşlarını hep bu doğrultuda sürdürüyorlardı. İşte o kadınlar bugün de, "Kadın Çevresi"nin bürosundaki gibi legal olarak değil ama Türkiye'nin her köşesinde zor koşullar altında çalışmalarına devam ediyorlar.

Özışık'ın gene heyecanla müjdelediği Türkiye'nin ilk kadın kahvesini kurma projesinde de onu hayal kırıklığına uğratacağız. Böyle bir kadın kahvesi daha 1960'larda İstanbul Kadıköy'de açılmış, kısa bir süre de konker meraklılarının merkezi olmuştu. Umarız ki bu ikinci kadın kahvesi aynı kadere uğramaz.

Son olarak ülkemizin ilk "feminist"lerinden ülkenin koşullarını iyi değerlendirmelerini, geçmişin gerçeklerini gözardı etmemelerini temenni ederiz. İKD yöneticileri 30 yıl hapisle yargılanırken "Kadın Çevresi"ne 8 Mart toplantısını düzenlemek olanağı sağlandığını bir iyi değerlendirmek gerekir.

SAYILAR ve GERÇEKLER

. Bir emekli işçi, kendisinden bayram harçlığı isteyen 11 yaşındaki kızını baltayla öldürdü. Olaydan sonra yakalanan baba, "Param yok. Zeynep bende olmayan şeyi isteyince kendimi kaybettim. Ne yaptığının farkında değildim" dedi.

Bu emekli işçi babanın eline ayda ancak 24 bin lira geçiyor. Bu para ile ev kirası, gıda ve diğer giderlerin karşılanması olanaksız. Böylesi bir durumda küçük Zeynep bayram deyip babasından harçlık istiyor. Çocuk isteği bu, var-yok dinlemez... Dilimize yerleşmiş haliyle "mübarek şeker bayramı" ne Zeynep'in ne de babasının kutlu olmadığı. Maddi yönden derin sıkıntılar içindeki babanın ruhsal dengesindeki bozulma, onu evladını öldürecek bir noktaya kadar getirmiş. Bu düşünülmesi zor bir nokta ama gerçeğin ta kendisi...

. Gaziosmanpaşa'da bir ayakkabı imalathanesinde çıkan yangında 9 işçi öldü. Ölenlerin yaş ortalaması 19. Bu işyerinde çalışanların hemen hepsi çocuktular. 12 yaşındaki Sevda, 14 yaşındaki Serpil, 15 yaşındaki Yase-min, 17 yaşındaki Mehtap yangından kaçamadılar bile.. İşyerinde herhangi bir güvenlik önlemi yoktu. Ayrıca çalışanlarda sigortasızdılar.

Türkiye'de 15 yaşının altında her yüz çocuktan 7'si, 15-19 yaş arasındaki her yüz gençten 53'ü çalışıyorlar. Bunların toplam sayısı 5 milyona yaklaşıyor. Bu rakam çalışan nüfusun %35'i.. Çalışma koşulları çok ağır ve herhangi bir iş güvenliği söz konusu değil. AMA bu çocuklar çalışmak zorundalar.

. Yanarak ölen çocukların anaları-babaları "keşke göndermeseydik" diye ağlarken, sanki çocuklarını kendileri öldürmüş gibi suçluluk duyuyorlar. Zeynep'in babası ile Serpil'in, Sevda'nın, Yase-min'in babaları aynı duyguyu paylaşıyorlar. Ölünceye kadan bu duyguyu yüreklerinde taşımanın ezikliğini duyacaklar.

Gerçekte ise onları ölüme sürükleyenler aç bilaç yayan aileler değil, 824 bin kişilik ordu besleyip, 1984 yılında silahlanma harcamalarını 759 milyar liraya yükseltirken, çocukların mutluluğuna tek kurusu bile çok görenlerdir.



ilerici kadınlar derneği

progressive
women's
organisation -turkey

12 Mart 1984

1107

HABER BÜLTENİ

Nisan-Mayıs 1984 No.4-5

AVRUPA KONSEYİNDE TÜRKİYE

Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesinin 7-11 Mayıs tarihlerinde yapılan toplantısının üç gününde Türkiye sorununu görüşüldü. Önce Türkiye'den gelen delegasyonun asambleye kabul sorunu tartışıldı, daha sonraki iki gün ise Türkiye'deki gelişmeler, insan haklarına saldırılar ve anti-demokratik baskılar tartışıldı.

Toplantı öncesinde asamblenin politik ve hukuk komisyonu üyelerinden oluşan bir delegasyon Türkiye'ye giderek görüşme ve araştırmalarda bulundular. Bu ziyaret sırasında hapishaneleri, kısıtlı bir biçimde de olsa, gördüler ve bazı tutuklularla görüşme yaptılar. Sonuçta Avrupa Konseyi'ne sunulmak üzere raporlar hazırladılar.

Raporlarda yerel seçimlerin yapılması "demokrasiye geçiş" in bir adımı olarak belirtilmekle birlikte, tutuklulara yapılan işkenceler ve hapishanelerin güç koşulları da kaçınılmaz olarak önemli bir yer tuttu.

Toplantıda yapılan oylamada 50'ye karşı 91 oyla Türkiye delegasyonunun asambleye kabulüne karar verildi. Olumlu oyların 11'i bizzat toplantıya katılan Türkiyeli üyelerce verildiğinden, kabul oylarının gerçek sayısı 80'di. Bunların büyük kısmı da Avrupa Konseyi içinde kalmasının Türkiye-

Dış Büro: Elmegade 10. 4th - DK-2200 Copenhagen N - Denmark

Giro No.: 1 38 37 52

nin demokrasiye geçişi için bir baskı unsuru olacağına inandıkları için oy verenlerden oluşuyordu. Nitekim daha sonra Türkiye üstüne benimsenen karar metninde ülkedeki baskı ve işkencelere değiniliyor, sıkıyönetimin kaldırılması, düşünce suçlarından mahkum olanların affı, politik parti, sendikalar ve derneklere özgürce çalışma hakkı, azınlıkların tüm haklarının tanınması, işkenceye son verilmesi, cezaevi koşullarının düzeltilmesi, politik göçmenlere yapılan baskılara, vatandaşlıktan çıkarmalara son verilmesi isteniyor.

Konsey toplantısı sırasında, yurt dışında bulunan parti yöneticileri, sendikacılar ve çeşitli derneklerin temsilcileri de Konsey üyelerine gerçek bilgileri vermek üzere Strasbourg'daydılar. Beraberlerinde Türkiye ve Türkiye Kürdistan'ındaki politik tutuklulara özgürlük isteyen 127.719 imzalı dilekçeyi de getirmişlerdi. Tüm Avrupa'da en geniş Türkiye'li güçlerin eylem birliği içinde yürütülen bir kampanya sırasında toplanan bu imzalar Konsey üyelerine en güçlü bir sesleniş oldu. Bunun yanı sıra toplantılar sırasında yapılan birçok görüşme ve basın toplantısında Konsey üyelerine somut bilgiler iletildi, dokümanlar verildi.

8 Mayıs günü Strasbourg'de Türk ve Kürt göçmenler büyük bir gösteri düzenleyerek genel politik af istemlerini tekrarladılar.

İKD Genel Başkanı Beria Onger de Strasbourg'a giden Türkiye'li heyetin içindeydi. İzlenimlerini özetle şöyle aktardı:

"Konsey delegeleri bizlerin orada bulunmasından çok etkilendi. Bizleri dinlediler ve gerçekleri anlattığımızı gördüler. Bizlerden aldıkları bilgileri Konsey toplantılarında dile getirdiler. Götürdüğümüz yüzbini aşkın imza çok etkili oldu. Yüzbinlerce kişi olarak Avrupa Konseyi'nin kapısına dayanmıştık. Türk-Kürt, çeşitli parti, sendika ve dernek yöneticileri olarak, mümkün olan en geniş biçimde Avrupa Konseyine gitmiş olmamızın anlamı çok büyüktür.

Hep birlikte eylem birliğinin gücünü yaşadık. Bunu sürdürmek ve güçlendirmek en önemli görevimizdir."

BİR KÜRT KADINI KURTOĞLU'NU ANLATIYOR

Türkiye Kürdistanının en büyük kendi Diyarbakır geleneksel olarak şehrin ortaçağdan kalma surlarıyla, içinden geçen Dicle nehriyle, karpuzlarıyla, insanların yiğitliği ve misafirperverliğiyle ünlüdür. Nevarkî 12 Eylül darbesinden sonra Diyarbakır bambaşka bir yönde meşhur oldu: hapishanesinin insanlık dışı koşulları ve burada yapılan akılalmaz işkencelerle.

Diyarbakır'ın kara ünlü Kurtoğlu işkencehanesinde ve askeri hapishanesinde ölen Kürt yurtseverlerinin sayısı bile kesinlikle bilinmiyor. Bu işkencelerden tümüyle sağlıklı çıkabilecek insan olmadığı da açık. Bunlar arasında birçok da kadın bulunuyor. Bu kadınlardan biri, DHKD üyesi olmakla suçlanan üç çocuk annesi genç bir kadın bize Kurtoğlu işkencehanesinde geçirdiği günleri şöyle anlattı:

"12 Eylül'den sonra kocamı aramak üzere hemen her hafta evim basılır olmuştı. Arada bir beni de karakola götürürler, birkaç saat, bazen de bir iki gün tutarlardı. Yıllardır bu böyle sürüp gittiğinden bu sefer de almaya geldiklerinde aynı şey olacak sandım. Ama bu kez beni karakoldan bir arabaya bindirip gözümü bağladılar. Gittiğimiz yönden ve uzaklıktan Kurtoğlu'na götürüldüğümü anladım. Arabadan inince kapıdan içeri girerken, 'başını eğ, tavan alçak' dediler. Başımı eğmemle sırtımın ortasına bir tekme yememi bir oldu. Mızıkoyun taş bir zemine düştüm. Birkaç yumruk ve tekmeden sonra beni kaldırıp bir odaya soktular. Burada oturan subay kimlik tespiti için ardından bana bir ifade hazırladıklarını, bunu kendi elimle yazıp imzalarsam benim için daha iyi olacağını söyledi. İfadeyi okudular. DHKD ve TKSP üyesi olduğumu, bu örgütlerin çeşitli faaliyetlerine katıldığımı kabul ettiğimi ve benimle birlikte bu örgütlere üye olan 5 kişinin adını daha vermeyi üstlendiğimi yazmışlardı. Ben bu ifadenin doğru olmadığını, imzalamayacağımı söyledim. Kararlı olduğumu anlayınca döverek bir başka odaya götürdüler. Burası Kurtoğlu'nda geçirdiğim 8 gün süresince işkence saatleri dışında sürekli kalacağım yerdî. Gözlerimi de 8 gün boyunca sadece bir kez açtılar. Tutukluların birbi-

riyle konuşması yasaktı. Ama nefes alışlardan, öksürmelerden ve ortak tabaktan yemek yerken bu koğuştta 10 kadar kadının daha bulunduğunu anladım. Birisinin durumu herhalde çok ağırdı. Devamlı inliyordu. Nitekim nöbetçi de arada sırada ölüp ölmediğini anlamak için gelip bakıyordu. Beni odaya atan asker, 'eğer konuşmazsan senin de durumun böyle olur' dedi giderken. Biraz sonra ağır yaralı kızın yanına yaklaştığını hissettim. Ağzını kulağıma dayayıp, 'Ne olursa olsun sakın konuşma', dedi. 'Eğer konuşursan hiçbir zaman buradan kurtulamazsın'. Bu 'işkence bekleme odası'nın tek eşyası da tahta sıralardı. İşkence süresi dışında gece gündüz bu dar sıralarda oturmak zorundaydık. Ayaklarını uzatmak bile izne bağlıydı. Ancak gece 2 ile 4 arası yerde taşın üstünde yatmaya izin veriliyordu. Tutuklulara günde 2 kez yemek dağıtılıyordu. Biri sabah taş gibi kuru bir ekmek, biri de akşam üstüne doğru ne olduğu anlaşılmayan bir bulamaç. Sadece yemek yerken tek ellerimiz çözülüyordu. Herkes aynı tabağın içinde eliyle yiyordu. İlk birkaç gün sadece ekmek yedim, getirdikleri yemeği midem kaldırmıyordu. Su da günde iki defa veriliyordu, yemek saatlerinde. Tualete günde iki kez, sabah ve akşam, çıkarılıyorduk. Gözaltına alındıktan bir gün sonra beni alıp götürdüler. Tekrar yazdıkları ifadeyi kabul etmemi istediler. Reddedince dövmeye başladılar. Saçlarımın tutam tutam ellerinde kaldı, bir seneye yakın bir süre yeniden çıkmadı. Daha sonra bir araba lastiğine önce bacaklarımı geçirdiler, sonra eğip başımı soktular. Böylece falakaya başladılar. Bir yandan nefessizlik, bir yandan falakanın acısı... bir süre sonra bayılmışım. Götürüp bekleme odasına atmışlar. Sanıyorum aynı gün (gün ve gece kavramı ortadan kalkıyordu orada) beni bir odaya götürüp gözlerimi açtılar. Çarmıha gerilmiş bir adam gösterdiler. Elektrik veriyorlardı. Sesi artık insan sesine benzemiyordu. Bana, 'bak, eğer konuşmazsan sen de aynı işlemi görürsün', dediler. Yazdıkları ifadeyi reddetmeye devam ettim. Dayak ve falaka sürekli devam ediyordu. İki gün sonra beni de çarmıha gerdiler. Önce ayaklarım yere basarken kolları-

mi bileklerimden omuzuma kadar iplerle çarmıha bağladılar. Sonra çarmıhı bir mekanizmayla yukarı kaldırdılar. Böylece sadece kollarımdan bağlı olarak asılı kaldım. Elektrik vermeye başladılar. Yine konuşmadığımı görünce bu kez üstüme su döküp sonra elektrik verdiler. Bu daha da dayanılmaz bir acı veriyordu. Nefes almak olanaksızdı. Başımı arkaya atamıyordum, çünkü tam boynun hizasına koydukları bir parça insanın başını kaldırmasını engelliyordu. Dayanamayacağımı hissettim ve ifadeyi yazacağımı söyledim. Ama kadirildikten sonra gene reddettim. Bu işkencecileri çok öfkeliendirdi. Komutanları, 'tekrar çarmıha gerip 4 saat öyle bırakın', dedi. Beni yine bağladılar çarmıha. Bir süre sonra bayılmışım. (Kollarımı ve özellikle omuz başlarım bundan sonra tümüyle çürüdü ve aylarca kabuk kabuk kalktı). 8 gün süren bu işkenceler sonunda, ifadeyi elle yazmayı reddettim, ama altını imzaladım. Bunu savcılıkta reddedebileceğimi biliyordum. Hiçkimsenin ismini de vermedim. Bana başka bir şey kabul ettiremeyeceklerini anlayınca Kurtoğlu'ndan Diyarbakır askeri hapishanesine götürdüler. On kişilik bir hücreye atıldım. Burada tek bir yatak vardı. Hepimiz yanyana bu yatakta yatıyorduk, ayaklarımız aşağı sallanıyordu. Benden çok daha kötü durumda olanlar vardı. Kiminin ayakları falakadan açık yara olmuş, tırnakları dökülmüştü. Birisinin ellerini elektrik ocağına bastırmışlardı, avuçları cılk yaraydı. Bir genç kızın ise ırzına geçmişlerdi."

Röportajı yaptığımız genç kadına bu insanlık dışı uygulamaları anlatmak bile zor geliyordu. Bir süredir bıraktığı sigaradan iki tane peşpeşe içti. Ama aynı zamanda tüm bunlara direne-bilen, boyun eğmeyen bir insanın haklı gururu okunuyordu gözlerinde. Ve aynı gurur ve sevinçle şöyle bitirdi sözlerini: "Ama hapishanedeki kadınların hepsinin morali çok yüksekti."

DAYANISMA

Norveç

Norveç Kadınlar Birliği Nisan ayında Norveç hükümetine bir mektup göndererek Türkiye'de askeri hapishanelerde süregiden işkenceleri, Diyarbakır ve Mamak'ta 12 tutuklunun bu durumu protesto için açlık grevinde ölmelerini ve bu işkencelerin kadın ve çocuklara da yöneltilmesini kınadı. Mektupta her iki ülkenin de NATO üyesi olmasının Norveç'e bu açıdan büyük sorumluluklar yüklediği belirtilerek Türkiye'de insan haklarına saygı gösterilmesi, bir insanlık suçu olan işkencenin derhal durdurulması için çaba harcanması istendi.

Kanada

Kanada Kadınlar Kongresi Evren ve Özal'a Barış Derneği yöneticisi Reha İsvan'ın hüküm giymesini ve tutuklanmasını kınayan bir mektup gönderdi. Mektupta bu hükümden duyulan büyük kaygı belirtildikten sonra, "bu gerçek Türk yurtseverinin cezasının kaldırılması için yetkilerinizi kullanmanızı talep ediyoruz", diyor ve şöyle devam ediyor: "Kuşkusuz Türkiye yeryüzünün demokratik ülkeleri arasına dahil edilmek istemektedir. Ancak Reha İsvan ve diğer politik tutuklular Türkiye zindanlarından serbest bırakılıncaya kadar böyle bir iddiada bulunmak olanaksız olacaktır." Kanada Kadınlar Kongresi, Kanada Dışişleri Bakanına yazdığı mektupta ise Reha İsvan'ın konumunun Türk yetkilileri ile görüşülmesini istedi. "Partinizin ve Başbakanın global gerginliklerin yumuşatılması ve nükleer silahlanmanın durdurulması konusunda, bizim de tümüyle paylaştığımız tutumunu dikkate alarak Reha İsvan'ın durumuyla ilgileneceğinize inanıyoruz" denen mektupta, Kanada'nın bir diğer NATO üyesi ülkede insan haklarının böylesine çiğnenmesine kayıtsız kalamayacağı vurgulanıyor. Reha İsvan'a gönderilen dayanışma mesajında ise, "Son derece haksız yere özgürlüğünüzün elinizden alındığı bu güç döneminizde Kanada'daki kardeşlerinizin size ellerini uzatmalarına izin veriniz", diyor.

23 NİSAN - NEŞE Mİ DOLUYOR İNSAN?

Tüm Türkiyeli çocukların bildiği bir şarkıdır bu. Ama 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramında faşizmin karanlığının sardığı ülkemizde insanlar neşe ile dolmuyor. Ne ulusal egemenlikten söz edilebilir bugün, ne de çocukların bayram edecek durumu var.

Binlerce çocuk anasının yada babasının yüzünü ilk kez tel örgülerin, demir parmaklıkların ardından görüyor. Bu yıl 23 Nisan öncesinde cunta tüm mahkumların çocuklarıyla yüzyüze görüştürüleceğini açıkladı. Bu kararın alınmasında en önemli nedenlerden biri yaklaşan Avrupa Konseyi toplantısıydı.

23 Nisan günü cezaevlerinin içerisi çocuklarla doldu taşı. Nevarki, tek tip mahkum elbisesi giymemekte direnen tutuklular çocuklarıyla görüştürülmediler. Babalarını yada annelerini göremeyen çocuklar bu durumu protesto ettiler. Ankara Mamak'ta ve İstanbul Metris ve Sağmalcılar cezaevlerinde çocuklar nöbet tutan askerlere annebabalarını görmek istediklerini söylediler. Askerler bu işe çok kızdı. Cezaevlerinin içinde bir kovalamacadır başladı. Küçük bir çocuk hem koşuyor, hem de "bana ne, ben babamı isterim, gösterin bana babamı" diye bağıırıyordu. Görüşebilenler ise küçücük yüzlerinde çok ciddi bir ifade ile, "acaba af çıkacak mı" diye soruyorlardı anne yada babalarına.

Çocukların gerçekten bayram yapabilmesi için genel politik af kampanyasını yükseltelim!

Okurlarımıza

Bültenimizin Nisan ve Mayıs aylarına ait sayılarını birlikte çıkarmış bulunuyoruz. Bu arada elimizde olmayan nedenlerden dolayı bu sayımızın çıkışı da geç kaldı. Bu durumdan dolayı üzüntülerimizi bildirir, okurlarımızdan özür dileriz.

SAYILAR VE GERÇEKLER

Mayıs ayı başında F-16 bombardıman uçaklarının Türkiye'de yapımına ilişkin anlaşma imzalandı. Anlaşma görünürde gelecek 10 yıl içinde Türkiye'de 160 adet F-16 uçağının yapılmasına ilişkinse de gerçekte haberleşme, tarım, sigara yapımı, gemicilik, demiryolları ve maden çıkartmaya kadar birçok alanı kapsıyor. Türkiye'nin sanayiinde, tarımında, hatta dış politikasında köklü değişikliklere yol açacak olan bu anlaşma silahlanma harcamalarında büyük bir artış da getiriyor. Şimdi günümüz Türkiye'sinden birkaç sayı verelim:

- Yapılan son hesaplamalara göre Türkiye'nin silahlanma harcamaları 1970-1984 döneminde 2.5 kat artmış bulunmaktadır. Bu artış yılda ek olarak 455 milyar liralık bir harcama gerektiriyor.
- Öte yandan Türkiye'nin 1983 yılındaki sanayi yatırımlarının tümü 459 milyar lira.
- Türkiye'nin en büyük tekellerinden biri olan Koç Holding'in 1983 yılı kârı 33 milyar lira'dır ve bu kâr 137 bin işçi ailesinin (882 bin kişinin) yıllık gelirine denk düşmektedir.

F-16 anlaşması şimdi Türkiye'nin yıllık silahlanma harcamalarını 139 milyar lira daha artıracaktır.

Anlaşmanın bir tarafı dev Amerikan tekellerinden oluşuyor: General Dynamics, ITT, Northern, General Electric, Philip Morris, Ford, vb. Öte tarafında ise işbirlikçi yerli tekeller: Koç Holding, Sabancı, Profilo Holding, Yaşar Holding, vb. Yani bu uluslararası tekeller ve onların yerli işbirlikçileri ülkenin yeraltı ve yerüstü zenginliklerini talan ederek gelecek 10 yıl içinde kârlarına yeni kârlar ekleyecekler.

Ayrıca bu projeye Türkiye ağır sanayi alanlarına yatırım yapmaktan vazgeçerek, tarım ve tarıma dayalı sanayileri, madencilik ve turizm gibi sektörleri geliştirmeyi üstlenmiş oluyor. Yani Türkiye'nin emperyalist ülkelere bağımlılığı bir kat daha artırılıyor.



ilerici kadınlar derneği

progressive
women's
organisation -turkey

10 Ağustos 1986

1127

HABER BÜLTENİ

Haziran 1986 No: 4

İLERİCİ KADINLAR DERNEĞİ 11 YAŞINDA

1975 yılından bu yana tam 11 sene geçti. Dile kolay! Kuruluşun ilk günleri, heyecanı, beklentiler, artan üye sayısı, şubeler, temsilcilikler. Kadın sorunlarına sosyal ve sınıfsal bir yaklaşım, ülkemizde ilk kez, İKD ile birlikte oldu. İKD böylesi bir yaklaşımla yaptığı tüm çalışmalarına binlerce kadını katabildi.

11 yıl sonra şimdilerde ise, elbette, durum çok daha değişik. İKD, 12 Eylül 1980'den beri kapalı, davası askeri mahkemede sürüyor. 1980 yılından bu yana 6 sene yakın bir zaman geçti. Türkiye halkının çok çeşitli kesimlerinden yükselen hoşnutsuzluk, eylemlere dönüşüyor. Bu eylemlerin içinde, abartmasız hepsinde, kadınlar çok sayıda yer alıyorlar. İşçi, emekçi kadınların, aydın kadınların hareketliliği durmadan artıyor.

Kadınlar yerel ve genel eylemler yapıyorlar. Pahalılık, yerel sorunlarla ilgili olarak kaymakamlıklara, valiliklere şikayete giden kadınların sayısı hiç de az değil. Kadınların en eylemli kesimi, hiç şüphe yokki, tutuklu yakınlarının anaları, eşleri, bacıları. Onlar işkencelere, insanlık dışı koşullara ilk seslerini yükseltenler oldu. İşçi ve emekçi kadınlarla ilgili eylemlere günlük yayın organlarında sıkça rastlamak olanaklı. İşlerine son verilip de paraları ödenmemiş kadınların eylemi, grevde nöbet tutan kadınlar, pazar-

larının kapatılmasını engellemeye çalışan kadınlar, termik santrale karşı eylem yapan kadınlar.

Aydın kadınlar da çeşitli eylemlerde yerlerini alıyor. 1985 yılında Aydınlar Dilekçesi'ne çok sayıda aydın kadın imza attı. Bu yılın 8 Mart'ında Kadınlar Dilekçesi ile ilgili çok sayıda aydın kadın çalışma yaptı ve imzalarını attılar. Medeni yasanın olumlu sayılabilecek değişikliklerine karşı çıkan hükümete yine çok sayıda aydın kadın karşı durdu, duruyor.

Bu arada izinli kadın derneklerinde de kadın haklarına ilişkin çalışmalarda bir artış gözlemleniyor. Partilerin kadın alanındaki çalışmaları, kesilmeksizin sürüyor. ANAP kadınlar arasında sürekli bir çalışma yürütüyor. Türk Kadını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfı, devletten sağladığı destekle, özellikle ev kadınları arasında nikah kıymalar, toplu yemekler, Semra hanımın dertleşmeleri gibi eylemlerle kendilerine taraftar toplamaya çalışıyor. SHP'de kadın alanında çalışmalar yürütüyor. Kimi açık oturumlar, sempozyumlar düzenliyor. Kadın haklarıyla ilgili tartışmalar açıyor. 8 Mart kutlamaları yapıyor.

Tüm bu eylemlilik bizlerin önünde duran görevi de belirlemektedir: Tüm olanaklardan yararlanarak yığinsal bir kadın hareketinin yaratılması için sınırsız bir çaba harcamak. Ayrılık noktalarımızı öne çıkarmayan, ortak noktaları bulup, çoğaltmak yığinsal bir kadın hareketinin yaratılması için zorunlu bir çalışma biçimidir. İşte bu çalışmanın içinde İKD deneyimi bizler için paha biçilmez bir değer taşımaktadır. Geçen yıllarda İKD'de öğrendiklerimiz, elde ettiğimiz deneyim yığinsal bir kadın hareketinin yaratılmasında bize büyük kolaylıklar sağlayacaktır.

Her yıl kutladığımız kuruluş günlerimize işte böylesine yaklaşmamız gereklidir. İKD üyeleri ve sempatizanları, İKD'nin çatısı altında öğrendiklerini, günün koşullarına uygun olarak daha da geliştirerek uygulamaya koymalıdır, koyuyorlar*

TUTUKLU AİLELERİNİN BASIN TOPLANTISI

İstanbul'daki Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği Yönetim Kurulu üyeleri bir basın toplantısı yaptılar. Basın toplantısında, her görüş gününden sonra tutuklu ve hükümlülerin insanlık dışı bir aramaya tabi tutuldukları belirtildi. Bu arada yanlarında getirdikleri parçalanmış eşyaları da basın mensuplarına gösterdiler. Dernek Başkanı Mustafa Eryüksel, "Görüşlerden sonra birçok ana-baba, çocuklarının üstü aranırken parçalanan, didik didik edilen giysilerinde kan görmekten bıktı. Bu yüzden görüşmelere gidemez olduk" dedi.

Eryüksel ayrıca gözaltına alındıktan sonra kaybolanlar için de şunları söyledi: "O ana yüreğini, o dost yüzleri, sevdiklerini, acaba ne oldu, sorusuyla arayanların duygularını bilemezsiniz. Tanımlayamazsınız. Çünkü onların dünyasına girmeniz lazım. Nurettin'in, Hayrettin'in anası, babası, kardeşi, yakınları olmak lazım. Çünkü o acıları, ne olduğu bilinmeyen kayıpları bir çiçeği, bir ekmeği, bir güneşi sever gibi sevmek lazım."

Diğer yandan Adana Kapalı Cezaevinde bulunan tutuklu ve hükümlülerin yakınları, DSP Adana İl Örgütü'nde bir basın toplantısı düzenlediler. Aileler adına konuşan sözcü, "Bizim için her gün artık ölüm oldu. Aylardın cezaevindeki çocuklarımızla, yakınlarımızla görüşürülmüyoruz. Hangi koşullarda, hangi işkenceler altında bulunduklarını düşünmekten gözlerimize uyku girmiyor. Ölselerdi her gün mezarlarını ziyaret ederdik, bu durum bizim için ölümden de acı."

Resmi ağızlardan yapılan tüm açıklamaları bu iki basın toplantısı yalanlıyor. İnsanlar "sorgulamada" denilerek kayboluyor, işkenceden geçiriliyor. Onların inançları, umutları yokedilmek ve sevinçleri karanlığa çevrilmek isteniyor. Reha İsvan işte bu genç insanları şöyle anlatıyor: "Onlardan çok şey öğrendim. İnsanın direncine olan inancım arttı, Yürekliliğin ne demek olduğunu ben onlardan öğrendim."

1 HAZİRAN- DÜNYA ÇOCUK GÜNÜ

13 yaşındaki oto boyacısı İsmail Öztürk, 1986 yılının Haziran ayında bir gazeteciye halini şöyle anlatıyor: "13 yaşındayım, bir yıldır burada çalışıyorum. Sigortanın ne olduğu hakkında bir bilgim yok. Ailemizin para durumu iyi olmadığı için, babam buraya yerleş-tirdi. Haftada üçbin lira alıyorum. Bu para ile hiçbir şey alamıyorum. Çalışma saatlerimiz 10 saatten az olmuyor."

İsmail gibi, tahminen, 400 bin çocuk resmi asgari ücretin altında, sigortasız, "kaçak" çalıştırılıyor. Bu küçük işçilerin binlercesi de iş kazalarında ölüyor.

Bu arada artan hayat pahalılığı nedeniyle 13-14 yaşındaki küçük kızların fuhuş yaptıkları resmi makamlarca açıklanıyor. İzmir'de kendilerini 500 lira karşılığında satan ve polis tarafından yakalanan 14 yaşındaki küçük kız polise halini şöyle anlatıyor: "Açlıktan bu hale düştük. Babamız annemizi terk etti. Sonra o da bizi terk edince ortada kaldık. Okuma yazma bile bilmiyoruz. İş de bulamadık. Bizim için yaşamın tek yolu kendimizi satıp para kazanmaktı. Şimdi yakalandık, ama serbest bırakılınca tekrar aynı işi yapacağız."

İstanbul'da geçen yıla göre çocuk suçlu sayısında artış olduğu açıklandı. Çocukların en fazla işledikleri suç hırsızlık ve ırza geçme. Savcılık ana ve babaları çocuklarına dikkat etmesi için uyardı. Diğer yandan 23 ülkeden politikacı, din ve bilim adamının oluşturduğu bir Komisyon Birleşmiş Milletler için bir rapor hazırladı. Bu raporda, 2000'li yıllarda Türkiye'nin en önemli sosyal sorunlarından birinin "sokak çocukları" olacağı belirtiliyor. Nüfus artışı ile birlikte yoksulluk ve işsizlik sonucu kırsal bölgelerden büyük kentlere taşınan nüfus içinde, sosyo-ekonomik sorunların artması, aile yapıları üzerinde yıkıcı etkiler yapıyor. Özellikle İstanbul kentinin sözü edilen gelişme özelliklerini tipik olarak yaşa-

diği raporda belirtiliyor. Aynı raporda sokağa düşmüş çocukların topluma kazandırılması için etkin ve köklü bir programın uygulanmasına da bir an önce başlanması gerektiğine de işaret ediliyor. Yani yapılması gerekenler İstanbul Savcısı'nın anaları-babaları uyarmasından çok daha ötede..

UDKF'nin yayın organı Women'da çeşitli ülkelerden kadınlara, "tüm dünya çocukları için ne düşlersiniz" diye sorulmuş. Cevap veren kadınların tamamı çocukların barış içinde, eşit, adil bir dünyada yaşamalarını istiyor. Hepsi şu aynı cümleyi söylüyor: "Onlar bizim geleceğimiz."

İspanyol Juana D.Jiménez, "Franko rejimi sırasında hayatımın 18 yılını hapishanede geçirdim. Çünkü daha iyi bir dünya istiyordum. Bugün de dünyayı değiştirmek için savaşıma devam ediyorum. Benim ülkemde 4,6 ve 10 yaşında dilenmek zorunda kalan çocuklar var. Ben sadece İspanyol çocukları için değil, tüm dünya çocukları için insancıl bir çocukluk geçirmelerini istiyorum" diyor.

Guatemalalı Carmen Rodriguez ise şöyle diyor: "Benim ülkemdeki çocuklar gerçek bir çocukluk yaşayamıyor. Onlardan birşeyler çizmelerini istediğinizde çiçekler, kır ve parlayan güneş çizmesini bilmiyorlar. İşte Guetamalalı çocukların dünyası bu. Bunun için özgür bir Guatemala'da çocukların normal olarak büyümelerini istiyorum."

Türkiyeli çocuklar için de düşündüklerimiz hemen hemen aynı. Hapishanedeki babasına küçük kız "baba gel" diye resim çizip göndermesin. Küçücük kızlar 500 lira kazanmak için kendilerini satmasın. Küçük çıraklar, sokak çocukları gerçek bir çocukluk yaşasınlar, onlara sadece "çocuklar" diyelim. Onların görevi sadece ve sadece yarına sahip çıkmak için büyümek olsun. **TÜRKİYELİ VE TÜM DÜNYA ÇOCUKLARI İÇİN BARIŞ !**



HABERLER-HABERLER-HABERLER-HABERLER-HABERLER-HABERLER-HAB

DANİMARKA- 3 Haziran İKD KURULUŞ KUTLAMASI

İKD'nin 11.yaşını doldurması nedeniyle, Genel Başkanımız Beria Onger, yemekli bir toplantı düzenledi. 7 Haziran günü yapılan toplantı, Beria Onger'in kısa bir konuşmasıyla başladı. İKD'nin yerine getirdiği görevler, eksik bıraktıkları, İKD deneyimi ve önümüzde duran görevler üzerine Beria Onger'in yaptığı konuşmadan sonra, toplantıya katılanlar da çeşitli konular üzerinde konuşmalar yaptılar.

Kimi arkadaşlar İKD sıralarındaki anılarını dile getirip, bunların günümüzle bağına işaret ettiler. Ayrıca İKD deneyiminin bugünkü çalışmalarımıza tuttuğu ışık da sık sık ele alındı.

İNGİLTERE- BİR KUTLAMA

Londra'daki Halkevi Kadın Merkezi, Hackneş Greenham Common'lı Kadınları Destekleme Komitesi ile birlikte 24 Mayıs Dünya Kadınlar Silahsızlanma Günü'nü kutladılar.

Bir açık hava festivali biçiminde yapılan kutlamada, Halkevi Kadın Merkezi'nin halk oyunları ekibi ve korusu büyük bir ilgi gördü. Ayrıca ortak bir bildiri çıkarıldı. Bu bildiride barış için ortak savaşımın gerekliliği dile getirildi.

Y E N İ A D R E S İ M İ Z :

Peter Ipsens Allé 3, 3-73

2400 KBH. NV- DANMARK

★ 8 MART KADINLAR DİLEKÇESİ İÇİN İMZA ATTINIZ MI?

İMZA TOPLADINIZ MI? İmzaları TBMM'ne, haberini bize gönderin.

"TÜRKİYE EN PARLAK PAZAR"

Bu görüşün sahibi, Güney Afrika Dış Ticaret Örgütü yöneticisi Wim Holtes.. Ekonomi dergisi Business'in bir araştırmasına göre, Güney Afrika'nın 1979-1984 döneminde en hızlı büyüyen pazarı Türkiye olmuş! Güney Afrika'nın Türkiye'yle yaptığı ihracat % 446 artış göstermiş. Ancak Türkiye'nin Güney Afrika'ya ihracaatı yok denecek kadar az. Sözü bile edilmez.

Hızla büyüyen pazar Türkiye'de Güney Afrika firması Afro-Global'in bir temsilciliği var. Bu firma Eti-bank ve Kümaş'ın temsilciliğini üstlenmiş bulunuyor. Bu firmanın yönetim kurulu başkanı, "Türkiye, Doğu ile Batı arasında geleneksel bir ticari halka. Batının sınai ve tüketim malları için de oldukça gelişmiş ve hızla büyüyen bir pazar" diyor.

Ereğli Demir Çelik'de demir cevherini Güney Afrika'dan sağlıyor. Şimdiye kadar verilen sipariş miktarı 26 milyon doları bulmuş durumdu. Erdemir genel müdürü gazetecilerin sorusu üzerine, yapılan demir ithalatı hakkında şunları söylüyor: "En ucuz değil, fiyatı ehven olana verdik. Ayrıca farzedilim ki, pahalısına verdik, kime ne?" Arkasından da Erdemir'in nasıl kâr ettiğini anlatıyor genel müdür bey.

Türkiye'nin Güney Afrika ile diplomatik ilişkisi bulunmuyor. Ayrıca bu ülkeyle ekonomik ve diğer alanlarda ilişki kurulmaması da "resmi" devlet politikası. Nedeni, Güney Afrika'nın izlediği ırkçı politika.

Tüm dünya çapında ırkçı yönetime karşı kampanya sürdürülürken Türkiye pazarlarını Güney Afrika'ya açıyor ve şampiyonluk yapıyor. Yapılan ithalat karşılığı ödenen paralar da, hiç şüphe yokki, özgürlük mücadelesi veren siyah-beyaz halkın üzerine sıkılan kurşunlar oluyor. Güney Afrika ile varolan tüm ilişkiler kesilmelidir. Türkiye halkının yeri Botha rejimine karşı savaşım veren halkın yanındır.

Güney Afrika halkını ve ANC'yi DESTEKLE !

SAYILAR ve GERÇEKLER:

Gazetede bir resim: Yüzlerce kadın, çoğu eşarplı, yüzleri bir acıyla gergin, elleri birşeyler sorar gibi havada, resmin bir köşesinde yaşlı-başlı bir kadın, elinde bir bayrak, polisi itiyor. Bir dede eelirini gökyüzüne açmış, belli ki birilerine beddua ediyor.

Evet, Fatih'teki Çarşamba Pazarı'nın yerinin değiştirilmesi girişimleri üzerine pazarcıların protesto-suyla ilgili resimler bunlar. "Trafığı olumsuz etkiliyor" gerekçesiyle yerinden kaldırılmak istenen pazarı kurtarmak için Fatih Belediyesi'nin önünde toplanan pazarcı kadınlar ve pazardan alışveriş yapan ev kadınları, "Yetkin istifa" diye bağırlıyorlar. Yetkin Gündüz, Fatih Belediye reisi.. Ayrıca çoğu kadın olan 1500 gösterici, "Yetkin erkeksen çık dışarı" diye de bağırlıyorlar.

Geçimini pazardan kazanan ve sadece pazardan alışveriş eden kadınlar, belediye binasının önünde "ekmek isteriz", "çocuklara bayramlık" diye de bağırdılar. İşte böylesi istemlerin haykırıldığı yere, 5 otobüs dolusu çevik kuvvet polis yetişt ve belediye binasını koruma altına aldı. Bu arada belki de Amerikalarda öğrendikleri "baklava" sistemi ile kitleyi bölüp, kimilerini de polis otobüslerine doldurdular.

"Tepsi içinde baklava örneği" dilim dilim bölünen kitle aynı zamanda dağıtıldı da. Bu arada pazar yerinin açık olduğu da duyurulmaya başlandı. Gösteriye katılan Remziye hanım, "oğlum, pazar yeri açılacaktı biz niye yürüdük" diye sorunca, Emniyet Müdürü "siz yürümediniz, 3 kişi size yürüyün dedi" yanıtını vermiş.

Öyle ya, kimse açlığının, yokluğun, işsizliğinin farkında değil. Birileri onlara söylemeden de hakkını aramak aklına gelmez. İşte o birileri de zaten vatan haini, terörist vede anarşist! Derhal yakalanıp kaybedilmesi gerekenlerden. Emniyet Müdürü'nün sözleri, şüphesiz, Remziye hanımı inandırmadı.



ilerici kadınlar derneği

progressive
women's
organisation -turkey

HABER BÜLTENİ

Mart 1984 No: 3

8 MART 1984

Tüm dünya kadınları kendi ülkelerinin değişik koşullarında ama hepsi de bir dünya savaşı tehdidi altında 8 Mart'ı kutladılar.

İKD Genel Başkanı Beria Onger de 8 Mart dolayısıyla bir mesaj yayınladı. Bu mesajda, dünyadaki ve Türkiye'deki genel durumun tüm olumsuzluğuna karşın, barıştan ilerlemeden yana güçlerin savaşımalarının geliştiği belirtiliyor.

Faşist cuntanın 8 Mart'ı kutlamayı suç ilan ettiğine işaret edilerek, "Memleketimizde yüzlerce kadın 8 Mart'ı dördüncü yıldır hapishanelerde geçirecek. Onbinlercesi 8 Mart'ta, her gün her saat olduğu gibi, hapisteki yakınlarının yaşamından endişe edecek" deniyor.

Tüm ağır baskılara karşın yine de 8 Mart'ın kutlanma biçimlerinin bulanacağına değinilerek, "Türkiye'de hapisteki kadın firıldayarak da olsa bir 8 Mart türküsü söylecek, baskıya ve işkenceye direnişini yükseltecek. Gizlilik koşullarında yaşayan kadın kimsenin görmediği bir saat yakasına kırmızı karanfilini takacak. İşçi kadınlar fabrikaya en güzel giysileriyle gelecek, dostlar birbirini kucaklayacak. Bu arada küçük bildiriler el değiştirecek, yemekhanedeki peçetelerin içinde bilgiler boy gösterecek. Mahallelerde ziyaret yapılacak, yakınlarını faşist terörde yitirenlere, yakınları hapiste, sürgünde olanlara gidilecek, herşeye rağ-

men direnen yaşlı anaların elleri öpülecek. Kısacası, 8 Mart dünyanın her yerinde olduğu gibi ülkemizde de kutlanacak" deniyor.

Avrupa'da yaşayan işçi ve politik göçmenlerin de 8 Mart'ı kutlayacakları, bu kutlamaların barış için, atom füzelerine karşı hayatı savunmak için, iş için, ırkçılığa karşı halkların dostluğu için savaşılar somutlanacağı belirtiliyor.

Mesajın daha sonraki bölümünde Türkiye'deki kardeşlerimizle dayanışmanın önemine dikkat çekilerek, "Bizim her bir dayanışma eylemimiz, faşist cuntanın zindanlarında bir parça gökyüzüne hasret dostlarımıza biraz daha güç katacak kararliliklerini biraz daha bileyecektir" deniyor.

İKD Genel Başkanı Beria Onger'in 8 Mart mesajı şu çağrıyla bitiyor:

- "8 Mart Dünya Kadınlar Gününde,
- cuntanın zindanlarının boşalması için,
 - Türkiye'den faşizmin gölgesinin silinip atılması için,
 - tüm ayırım ve baskıların sona ermesi için,
 - dünya kadınlarının dostluğu ve kardeşliği için,
 - barış ve silahsızlanma için
- savaşımı yükseltelim ! "

DAYANISMANIN SESİ

8 Mart dolayısıyla İngiliz kadın milletvekillerinden Margaret M. Beckett ve Teknik Yönetici ve İdari Personel Sendikası (TASS) Genel Sekreter Vekili Barbara Switzer, Kenan Evren gönderdikleri mesajlarda Türkiye'de kadınlara yöneltilen baskıları ve uygulanan işkenceleri kınadılar. Dünya Kadınlar Gününde tüm politik tutuklu kadınların serbest bırakılmasını, haklarındaki davaların sona erdirilmesini ve İKD ve diğer kadın örgütleri üstündeki yasağın kaldırılmasını istediler.

8 MART KUTLAMALARI

DANİMARKA: Dış Büromuz temsilcileri Kopenhag'da iki ayrı bölgede (Ishøj ve Køge) yapılan 8 Mart'ı kutlama toplantılarına katıldı. Bu toplantılarda yapılan konuşmalarda üzerinde önemle durulan konuları; Türkiye ile dayanışma eyleminin yükseltilmesi, cezaevlerindeki tutukluların can güvenliğinin sağlanması, faşist MHP'li tutuklular hariç tüm politik tutuklular için genel af çıkarılması için savaşım konuları oluşturdu. Özellikle vurgulanan bir diğer konu da Danimarkalı ve Türkiyeli kadınların barış için, işsizliğe ve sosyal haklardaki kısıtlamalara karşı ortak savaşımalarının önemi oldu.

Danimarka'nın bir diğer şehri olan Aarhus'da ise, Braband bölgesinde çalışmalarına başlayan, Türkiyeli kadınların etkinliğindeki kadın derneğinin düzenlediği toplantıda 8 Mart'la ilgili bir konuşma yapıldı. Ayrıca toplantı nedeniyle bir elişleri sergisi açıldı ve çeşitli kültürel etkinlikler de toplantıda yer aldı.

Danimarka'da birçok göçmen örgütünü bünyesinde toplayan IND-sam'da düzenlenen 8 Mart toplantısına ise, Türkiyeli, Pakistanlı, Yunanistanlı, Danimarkalı kadınlar katıldı. Sıcak bir dostluk havası içinde geçen toplantıda Danimarka Demokratik Kadınlar Birliği başkanı da bir konuşma yaptı.

FRANSA: Fransa Türkiyeli İşçiler Birliği'nin (FTİB) hazırladığı 8 Mart toplantısına İKD Genel Başkanı Beria Onger katıldı. Ayrıca değerli sanatçımız Meral Taygun'da toplantıda hazır bulundu.

Fransız konukların ve Türkiyeli göçmen kadınların katılımıyla gerçekleştirilen toplantıda, İKD Genel Başkanı Beria Onger bir konuşma yaptı. Sanatçı Meral Taygun "Tanya" şiirini okudu. Fransız konuklar Türkiyelilerle olan dayanışmalarını dile getiren bir konuşma yaptılar.

Toplantıda, konuşma, şiirler ve türkülerden sonra Gorki'nin "Ana" sını konu alan bir film gösterildi. 8 Mart dolayısıyla çıkarılan 500 bildiri çeşitli yerlerde dağıtıldı ve ayrıca 300 adet de afiş bastırıldı.

İKD Genel Başkanı Beria Onger Fransız Kadınlar Birliği ile bir görüşme yaptı. Bu görüşmede Türkiye'deki durum, kadın politik tutuklular, tutuklu aileleri, politik tutuklular üzerinde yoğunlaştırılan baskılar hakkında bilgi verildi. Fransız Kadınlar Birliği yöneticileri Türkiye ile olan dayanışmalarına hız vereceklerini, genel af için bir iktisat kampanyası düzenleyeceklerini belirttiler.

Beria Onger ayrıca CGT'nin Kadınlar Kolu ve kadınlarla ilgili yayın organı "Antoinette" ile de bir görüşme yaptı. Bu görüşmede de Türkiye'deki kadın hareketinin tarihi, içinde bulunduğumuz yıllarda kadın hareketi hakkında bilgiler verildi. Dergi Beria Onger'le bir röportaj yaptı. Derginin sorumluları bu röportajın Nisan ayı içinde yayınlanacağını belirttiler.

HOLLANDA: 8 Mart günü Türkiye'de Kadınlara Özgürlük Dayanışma Komitesi'nin örgütlediği eyleme, faşist parti dışında Hollanda'daki tüm partilerin ve sendikaların kadın kolları temsilcileri, Hollanda Türkiyeli Kadınlar Birliği (HTKB) aktif olarak katıldı. Türkiye Büyükelçiliğine giden ve Türkiye'nin ilk kadın büyükelçisi ile görüşmek isteyen kadınlar büyükelçiliğe sokulmadılar. Partilerin, sendikaların kadın kolları temsilcileri ve HTKB'nin yöneticileri, bir kadın olarak büyükelçiden kadın politik tutukluların durumlarının iyileştirilmesi için çaba göstermesini isteyen bir mektubu büyükelçiliğin posta kutusundan attılar.

Eyleme katılan grup adına konuşma yapan İşçi Partisi Milletvekili bayan Jabsai, büyükelçi tarafından kabul edilmedikleri için üzüntü duyduklarını, ancak bu davranışın mücadelelerini sürdürmelerine engel teşkil etmeyeceğini belirtti.

Ayrıca, 11 Mart günü Amsterdam'da düzenlenen gecede, HTKB Genel Başkanının yaptığı konuşmada da, Türkiye'deki politik tutuklularla dayanışmanın bugün her zamankinden daha çok gün-

demde olduğu belirtildi. Geceye değerli sanatçımız Sümeyra Çakır da barış ve gurbet türküleriyle katıldı.

FEDERAL ALMANYA:

Frankfurt: Frankfurt'taki Türkiyeli emekçi kadınlar 8 Mart'ta DGB'nin düzenlediği toplantıya yığınca olarak katıldılar. Gecenin programında Frankfurt Türk Halkevi halk oyunları ekibi ve korusu da yer aldı. Toplantıda bir konuşma yapan Barış Derneği yönetim kurulu üyesi Oya Baydar, Türkiye'de 3 yıldır süren baskı ve terörü ve bunun nedenlerini anlattı ve F. Almanya'da yaşayan yerli, yabancı emekçilerin barış ve sendikal mücadeledeki her başarılarının Türkiye'deki ilerici güçlerin savaşımına bir katkı olacağını vurguladı. Frankfurt Türk Halkevi Kadınlar Kolu toplantıda ayrıca stand açtı, dayanışma kartları sattı ve almanca olarak hazırlanmış bildiriler dağıttı. Elde edilen gelir Türkiye'deki tutuklu kadınlara dayanışma olarak iletili. Ayrıca 17 Mart günü, Frankfurt Türk Halkevi, Kürt Halkevi ve Türkiyeli Emekçiler Derneği ortak bir toplantı düzenleyerek 8 Mart'ı kutladılar. Gecede Türkiyeli kadınların cunta koşullarındaki ve F. Almanya'daki sorunlarını içeren konuşmalar yapıldı. İKD'nin 8 Mart mesajı okundu. Öte yandan, Türkiyeli kadınlar DKP tarafından 11 Mart günü düzenlenen toplantıda da aktif rol aldılar. Tüm kadınların barış ve sendikalar hakları için mücadelede elele vermesinin önemini vurguladılar ve Türkiye'deki tutuklu kadınlar hakkında bilgi veren bildiri ve dayanışma kartları dağıttılar.

Münster: Münster İşçi ve Öğrenci Birliği Kadın Kolu, Alman Kadın İnişiyatifi ve diğer kadın örgütlerinin ortak hazırladıkları hafta içinde Türkiye kadınlarıyla dayanışma için bir gün düzenledi. 7 Mart günü yapılan toplantıda İKD temsilcisi de bulundu ve Türkiye'de kadınların durumu hakkında bilgi verdi. Toplantı sonunda katılanlar dayanışma çalışmalarını artırmak için görüş birliğine vardılar.

Kaiserslautern: DGB'nin 8 Mart'ta düzenlediği Dünya Kadınlar günü toplantısına Türkiyeli emekçiler de yığinsal olarak katıldı. İKD temsilcisinin de bir konuşma yaptığı gecede, emekçi kadınların durumunu anlatan kısa skeçler, dayanışmayı dile getiren şarkılar yer aldı. Kaiserslautern İşçi Birliği üyeleri bunlarda aktif olarak rol aldılar. Ayrıca, Türkiye'deki tutuklu kadınlarla dayanışma için el işleri satıldı.

Bielefeld : 11 Mart günü Bielefeld Sosyal Dairesi tarafından düzenlenen Dünya Kadınlar Günü toplantısına 150 dolayında Türkiyeli kadın katıldı. Toplantıda İKD temsilcisi 8 Mart hakkında bilgi verdi, kadınların toplumsal savaşıma katılarak haklarını elde etmelerinin ve barış savaşımındaki yerlerinin önemi üstünde durdu. İKD temsilcisi aynı gece Bielefeld Türk-Danış'ın düzenlediği Türk-Alman kültürel dayanışma gecesinde de 8 Mart hakkında bir konuşma yaparak katılanları Türkiye'deki kadın tutuklularla dayanışmayı yükseltmeye çağırıdı.

Wiesbaden: Türkiyeli emekçi kadınlar bu yıl 8 Mart dolayısıyla Wiesbaden'daki birçok sendika, parti ve kadın örgütü ile birlikte bir yürüyüş ve gece düzenlediler. Gösteri ve toplantıda Amerikan füzelerine, yabancı düşmanlığına karşı, iş, hak eşitliği ve kısa çalışma haftası talepleri yükseltildi. Wiesbaden'lı Türkiyeli kadınlar ayrıca kadınlarımızın Almanya'daki ve Türkiye'deki koşullarını anlatan ve dayanışma çağrısı yapan bir bildiri yayınladılar.

İNGİLTERE: İKD'nin kardeş örgütü olan Ulusal Kadınlar Birliği tarafından düzenlenen 8 Mart toplantısında, Türkiye Kadın Hakları Dayanışma Komitesi'nden Mürüvet Şenesen bir konuşma yaptı. Şenesen, politik tutuklularla dayanışmanın önemine değindi ve genel af için mücadelenin önceliği, gerekliliği üzerinde durdu. Diğer yandan, Londra Belediyesi'nin 8 Mart günü hizmete soktuğu Kadınların Barış Otobüsü Nisan ayı içinde üç gün Türkiye Kadın Hakları Dayanışma Komitesi'ne tahsis edilecek.

WIESBADEN'lı ilerici kadınlar sesleniyor:

8 Mart dolayısıyla, İKD Dış Bürosu'na Wiesbaden'lı arkadaşlarımızdan bir mesaj geldi. Bu mesajda arkadaşlarımız, 8 Mart geleneğini yaşattıklarını belirtiyorlar. "Bizler Wiesbaden İşçi Derneği'nde çalışan ilerici kadınlar olarak 8 Mart geleneğini yaşıyoruz. Her yıl olduğu gibi bu yılda Alman ve diğer uluslardan kadınlar olarak 8 Mart'ı şehrimizde informasyon sergileri, meşale yürüyüşü, salon toplantısı şeklinde kutlayacağız." Arkadaşlarımız, "8 Martınızı kutlar, çalışmalarınızda üstün başarılar dileriz" diyerek mesajlarını bitiriyorlar.

1. Büromuz aynı dilekleri sizlere iletiyor. Ortak amaçlı, kararlı, bilinçli çalışmalarımız elbette gücümüze güç katacaktır.

YUNANİSTAN'da yaşayan ilerici kadın politik mülteciler de şöyle sesleniyor:

Arkadaşlarımız tarafından gönderilen mesajda, Beria Onger'e hitaben, "Şahsınızda tüm Türkiye ilerici kadınlarının 8 Martını en içten, en sıcak duygularımızla kutlarız" deniyor. Daha sonra arkadaşlarımız, "Biz yurt dışında yaşamak zorunda bırakılan ilerici kadın politik mülteciler olarak, üzerimize düşen sorumluluğun bilincindeyiz. Bu 8 Mart'ta bulunduğumuz ülkelerde barış savaşımına katılma, ülkemizde çok zor koşullarda mücadelesini sürdüren ilerici kadınlarımızla dayanışmanın örülmesi savaşımını daha da yükselteceğiz" diyorlar.

Gerçektende, Batı Avrupa'da yaşayan politik ve işçi göçmen kadınların, yaşadıkları ülkelerdeki barış savaşımında aktif yer almaları ve memleketimizde döğüşenler için en sıcak dayanışmayı örmeleri en yaşamsal görev olarak önümüzde durmaktadır.

BİR MEKTUP

8 Mart dolayısıyla büromuza bir mektup geldi. Pekçok zorluklarla bize ulaştırılabilen bu mektubu aynen yayınlıyoruz:

" Selam değerli arkadaşlar,

İşte bir 8 Mart daha... Kimimiz mahpus, kimimiz yeraltında, kimimiz yurt dışındayız. Ama yüreklerimiz tüm sıcaklığı ile birlikte çarpıyor. Eminiz sizler de bizim gibi 8 Mart gününü kırmızı çatkılarımızla Taksim alanını doldurduğumuz günü, Spor ve Sergi Sarayı'nın tıklım tıklım olduğu geceleri, beyaz eşarp eylemini düşündünüz. Gene eminiz ki, hepimiz çok daha yığınsal, çok daha görkemli kutlayacağımız 8 Martlara, 8 Martların bayram ilan edileceği günlere inancımızdan bir zerre bile kaybetmedik.

Bu 8 Mart'ı biz açlık grevinde geçiriyoruz. Haberlerimizi zannederiz alıyorsunuzdur. (Elbette Türkiye'de çıkan gazetelerden değil. Onlarda bizden tek bir haber bile yer almıyor.) Son aylarda gerçekten de cezaevlerinin zaten beter olan koşullarını daha ağırlaştırmak için hiçbir çabadan kaçınmıyorlar. İşkence "uzmanları" tutukluları gerek fiziksel, gerekse moral olarak çökertmek için yeni yöntemler yaratmakla meşgul. Bu yöntemleri kullanıyorlar da ne oluyor? Elbette fiziksel olarak etkili oluyorlar. Koşulların iyileştirilmesi için yaptığımız her eylem sonucu işkencenin dozu daha da artırılıyor. Aramızda sağlığı iyice bozulanlar da var. Duyduğumuza göre Diyarbakır'da tutuklulardan bazıları öldürülmeye başlanmış.

Ama biz bunları size buradan haber vermek görevimizdir diye düşündüğümüz için yazıyoruz. Yoksa hiçbir yöntem bizi moral olarak çökertemez. Hepimiz kararlı ve dirençliyiz. Açlık grevleri, direnişler sadece bizim koşullarımızı düzeltmek için değil, bundan daha da çok ortaklaşa yükselttiğimiz yapıya katkı için. Kötü haberler, ölüm haberleri sizleri umutsuzluğa itmesin. Bizler içerden, sizler dışardan bu görkemli yapıyı mutlaka kuracağız. 8 Mart'ınız kutlu olsun."



ilerici kadınlar derneği

progressive
women's
organisation -turkey

HABER BÜLTENİ

Şubat 1984 No. 2

DEMOKRASİ Mİ, DEĞİL Mİ?

Ocak ayı sonunda Avrupa Konseyi Danışma Meclisi toplantısı dolayısıyla Avrupa kamuoyunda yoğun bir tartışma başladı: Türkiye demokrasiye dönüyor mu, dönmüyor mu? Muhafazakâr çevreler seçimlerin yapılmasıyla Türkiye'de artık demokratik bir rejimin varolduğunu savunuyor. Bazı demokrasiden yana kesimlerde bile seçimlerin yapılmasının, özellikle seçimi cuntanın has partisi MDP'nin değil de Anavatan partisnin kazanmasının demokrasi yolunda küçümsenmeyecek bir adım sayılması gerektiği yolunda eğilimler var.

Türkiye'de bugün ilericiler, yurtseverler, demokratik bir rejimin kurulması için zor, yoğun, acılı bir savaşım veriyor, en küçük bir hakkı elde edebilmek için yaşamlarını tehlikeye atıyorlar.

Ancak sorunun, onların uğraşlarına, seslerine kulak vermek, Türkiye halklarının gerçekten çağımızın koşullarına uygun biçimde temel hak ve özgürlüklerini elde etmesini sağlamaktan çok, bir takım politik, askeri ve ekonomik hesaplarla ele alındığı görülmektedir. Kendi saldırgan planları nedeniyle Türkiye'de gerici, faşist bir rejimin sürdürülmesini isteyen ABD yönetiminin baskılarına boyun eğilmektedir.

Demokrasiye dönülüp dönülmediğini anlamak, gelişmeleri değerlendirmek, öyle çok zor ve karmaşık birşey değildir. Bazı

Dış Büro: Elmegade 10, 4th - DK-2200 Copenhagen N - Denmark

Giro No.: 1 38 37 52

temel kıstasları, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin, Avrupa İnsan Hakları Bildirgesinin kriterlerini Türkiye'ye uygulamak yeterlidir.

Yalnızca cuntanın sıkı denetimi altında, askeri yönetimin tüm icraatlarına ortak olmuş kişiler tarafından kurulan 3 partinin katılmasına izin verilen, her türlü muhalefetin yasaklandığı, halkın baskıyla oy vermeye zorlandığı bir seçim demokratik midir? Halkın bu 3 parti içinden cuntaya en uzak olduğunu düşündüğüne oy vermesi, bu partinin kuruluş biçimini, programını, yöneticilerinin kişiliklerini, geçmişlerini ve şimdiki uygulamalarını telafi etmeye yeter mi?

Bültenimizin diğer sayfalarında Türkiyedeki hapisanelerde bugün sürüp gitmekte olan koşullar, politik tutuklulara yapılan uygulamalar anlatılmaktadır. Onbinlerce kişinin yalnız ve yalnız egemen çevrelerden farklı görüşlere sahip olmaktan dolayı böylesi baskılara maruz bırakılması, bırakalım demokrasiyi, insanlıkla, hümanizmle bağdaşır mı?

Şubat'ın 13'ü Türkiye'nin iki büyük sendikal federasyonundan biri olan DİSK'in kuruluş yıldönümüdür. Bu yıldönümünü DİSK yöneticileri halâ hapiste, ölüm cezası tehdidi altında, ağır zindan koşullarında kutluyorlar. Kasım ayında ağır hapis cezalarına çarptırılan Barış Derneği yöneticileri ciddi hastalıklarına karşın serbest bırakılmayarak yavaş yavaş ölüme sürükleniyorlar. Hergün barış için, sendikal haklar için savaşımı daha da kısıtlayan yeni yasalar çıkarılıyor. Bunlar hangi demokrasi anlayışıyla bağdaştırılabilir? Sadece Özal hükümeti döneminde bile birçok gazeteci, sanatçı, kültür adamı gözaltına alındı, hapis cezalarına mahkum edildi. Kasım'dan bu yana 23 idam cezası verildi.

Demokrasiye geçildiğini iddia edenlere sormak gerek, ne değişti? Rejimler, yöneticilerin kendinden meçhul "iyi niyetleri", kuru sıkı vaatleri, muğlak ifadeleri ile değil, uygulamalarla, somut gelişmelerle değerlendirilebilir.

Gerçekten demokrasiyi savunduklarını, insan haklarından yana olduklarını, Türkiye halkının dostu olduklarını söyleyenler, insanların zindanlarda yakılarak, işkenceyle yada ağır öldürülmesini önlemek, genel bir politik af çıkmasını sağlamak için çaba harcamalıdır.

CEZAEVLERİNDE DİRENİŞ VE KATLİAM



Mamak Askeri Cezaevindeki Tutukluların Yakınları

Geçtiğimiz aylarda, askeri cezaevlerindeki koşullar daha da kötüleşti, baskılar bir kat daha arttı. Tüm hapishanelerde tek tip elbise uygulaması başlatıldı. Yaz aylarındaki yığinsal açlık grevleriyle elde edilen bazı haklar da geri alındı.

Bu durum karşısında birçok hapishanede direnişler yükseldi. Tutuklular, yasalara göre ancak hüküm giyenlere uygulanabilecek olan tek tip elbise zorunluluğunu reddettiler. Onların bu haklı tepkisine karşı, tüm hapishanelerde görülmemiş yoğunlukta baskılar, hatta katliamlarla bir saldırıya girişildi.

Ankara Mamak Askeri Cezaevinde tek tip elbise giymeyi reddeden tutuklular iç çamaşırlarıyla bahçeye çıkarılıp üzerlerine hortumla soğuk su sıkıldı. Bunun sonucu birçok tutuklu

ağır biçimde hastalandı. Bu arada tutukluların aileleriyle görüşmesi de yasaklandı. Bunun üzerine biraraya gelen tutuklu aileleri Meclise çıkarak TBMM Başkanı Karaduman'la ve Adalet Bakanıyla görüşmeler yaptılar, yakınlarına yapılan kötü muamelelerin sona erdirilmesini istediler, baskıları protesto ettiler.

Buna benzer direnişler İstanbul Metris ve Sultanahmet hapishanelerinde de sürüyor. Tutuklular tek tip elbiseyi giymeyi redderek duruşmalar iç çamaşırlarıyla çıkıyorlar, duruşmalar erteleniyor. Ailelerle görüşmeler yasaklandı. Metris cezaevinde direnişçilerin bir kısmı hücretelere kondu. Ağır tecrit koşulları sonucu bazılarında ciddi hastalıklar başgösterdi. Ocak sonunda bu cezaevinden 22 tutuklu mide kanaması ve tüberküloz teşhisi ile hastaneye kaldırıldı.

Diyarbakır Askeri Cezaevindeki baskılar ise açık bir katliama dönüştü. Asker ve polis tüm güçleriyle direnişçilerin üzerine saldırdılar. Cezaevinde yangın çıkarıldı. Tutukluların bazıları diri diri yakıldı. Ölenlerden 4'ünün cesetleri ailelerine verildi, ancak bu sayının 15 dolayında olduğu bildirilmektedir. Tutuklu yakınları Diyarbakır hapishanesinin kapısından ayrılmıyorlar. Yakınlarından haber bekleyen bu ailelere cuntanın polisi ve askeri amansızca saldırıyor.

Barış Derneği'nin tutuklu yöneticilerinin eşleri de yakınlarının içinde bulundukları koşulların düzeltilmesi için hükümetle görüşme yaptılar. Bu görüşme sonucunda Dernek Başkanı Mahmut Dikerdem'in hastaneye yatırılması sağlandı.

Neye Karşı, Hangi Koşullarda Direniyorlar?

İngiltere'de basılan Dayanışma dergisinin Ocak sayısında kısa süre önce bu ülkeye politik göçmen olarak gelen Mürvet Şenesen'le bir röportaj yayınlandı. DİSK'e bağlı BANKSEN sendikasının üst düzeyde yöneticilerinden ve Kadın Kolu Başkanı olan Mürvet Şenesen cuntanın işkencehanelerinde uzun süre işkenceden geçti, askeri cezaevlerinin ağır koşullarını yaşadı. Onun aşağıda anlattıkları, yüzlercesi

kadın olan onbinlerce politik tutuklu için halâ günlük bir gerçektir:

"25 Mayıs 1983 günü sabaha karşı evime yapılan bir baskınla gözaltına alındım. Evime gelen yedi sivil polis beni 1. Şubeye götürdüler. Evde yalnızdım. Aileme haber vermek istedim, ama izin vermediler. Genel uygulama böyleydi. Tutukluların ailelerine haber vermesine, hatta bir not bırakmasına bile izin verilmiyordu. Yakınlarının poliste olduğunu öğrenen yada tahmin eden ailelere ise polisten hiçbir bilgi verilmiyor, 'senin oğlun, kızın, kocan, karın burada değil' diye geri çevriliyorlardı. İşkencede ölen tutuklular ailelerine hiçbir haber verilmeden gizlice gömülüyordu. Bazen de yakınlarının intihar ettiği söyleniyordu ailelere. Gözaltındayken ne ailelerimizi görmemize ne de bir avukat tutmamıza izin verilmiyordu. Yasal gözaltı süresinin 45 gün olmasına karşın ben 72 gün gözaltında kaldım. Benden daha uzun süre kalanlar da vardı, çünkü Sıkıyönetim Komutanlığı bu süreyi istediği kadar uzatabiliyordu. . . Biz 2.5 metre karelik soğuk, havasız, ne güneşli gören, ne de elektriği olan bir hücrede 7-8 kadın kalıyorduk. Ne battaniyemiz ne de yatağımız vardı. Gece taşa serdiğimiz paltolarımızın üstünde yatıyorduk. Hücreler çok pisti. Her taraf pire ve bit kaynıyordu. Elimizi yüzümüzü yıkamamıza bile izin vermiyorlardı. Keyifleri istediği vakit, çok seyrek aralıklarla tuvalete getiriyorlardı. Bu da polislerin istediği zaman olduğundan çoğu kez tuvalete götürülmeyi bekliyemiyor, idrarımızı boş konserve kutularına yapıyorduk. Kısa sürede, idrar kutuları, çamurlu pabuçlarımızın yanında duran yiyeceklerimiz ve paltolarımızdan oluşan "yataklarımız"la bu kalabalık hücrede yaşamasını öğrenmek zorunda kaldık. Hücrede 8 kişiden fazla olduğumuzda uyumak için yere sırayla paltolarımızı seriyorduk. Aksi halde hücreye sığmıyorduk. . . İfadelerimizi gözü bağlı işkence altında veriyorduk. Poliste gözaltında bulunduğumuz sürede hücreden çıkarıldığı anda hemen herkesin gözünü bağlıyorlardı. Sorgulama günlerce sürdü. Her seferinde falakadan elektriğe kadar her tür işkenceye tabi tutuluyorduk. Elektriği vücu-

dun her yanına ama özellikle de cinsel noktalara veriyorlardı. Bazen bizi koltuk altından kanca yada halkalarla tavana asıyor, ayaklarımız ancak yere değicek vaziyette bu şekilde saatlerce bırakıyorlardı. Kendimiz işkenceye tutulmadığımız zamanlarda ise kadın erkek diğer tutuklulara yapılan işkenceleri seyretmeye yada dinlemeye zorlanıyorduk. Bizimle oynadıkları diğer bir "oyun" da, ellerimizle ayaklarımızı birlikte bağlayarak bir araba lastiğinin içine sıkıştırmaktı. Böylece elleriyle yada coplarla iterek bizi bir top gibi odanın bir tarafından ötekine birbirlerine yuvarlıyorlardı. Bu çok hoşlarına gidiyordu. Sık sık tutukluların eşlerini yada diğer yakınlarını (özellikle yaşlı anne babalarını) getirip onların gözleri önünde işkence yapıyor, hatta bazen onları öldürmekle tehdit ediyorlardı. İşte sorgulamaların yapıldığı, "itirafların" alındığı ve sonra da tutuklanıldığı koşullar bunlardı. Polisin hazırladığı ifadeleri gözü bağlı, görmeden imzalamak zorundaydık... Polis her zaman istediği tutukluyu, hatta hükümlüyü gözaltı merkezlerine geri alma hakkına sahiptir. Bu tutuklular için işkenceye geri gitmek demektir. Bu nedenle tüm tutuklular sürekli polise alınma tehdidi altında yaşarlar. Sadece bununla da kalmaz. Hapishanede askerler canları istediği zaman koğuşlara baskın yapar, ararlar. Tutuklular asker muamelesi görür ve kışla disiplinine tabi tutulurlar. Ayda bir erkek tutukluların saçları kazınır. Bu da yeniden dayak atmak için bir fırsat olarak kullanılır. .. Yakınları yada avukatın ziyaretleri haftada 10 dakika ile sınırlıdır... Bu bile sudan bahanelerle sık sık yasaklanır, bazen bu yasak aylarca sürer. Tutuklulara çoğu kez davalarıyla ilgili en temel belgeler, hatta iddianameler verilmez. Koğuşlar soğuk ve rutubetliydi. Kış ayları da dahil olmak üzere orada kaldığım süre boyunca kaloriferler bir kez bile yakılmadı. Yiyecek az ve çok kötüydü. Birçok kişi hastalandı, özellikle verem yaygındı. Hastalara gerekli yiyecekleri sağlamaya çalışıyorduk, ama fazla birşey yapamıyorduk. Onlara ilaç bile vermiyorlardı. Hapishane kantininde yiyecek satılır. Ama fiyatlar çok yüksektir. Sadece aileleri para getirebilenler kantinden alışveriş edebiliyorlardı. Haftada 5 gün 20' şer

dakika havalandırılıyorduk. Yüksek duvarlarla çevrili avludan ancak bir parçacık gökyüzü görülüyordu. Hapishane yetkilileri bu kısa havalandırmaları bile yasaklamak için her bahaneden yararlanıyorlardı. Aslında en küçük bahaneyle herşeyi yasaklıyorlardı: ziyaretleri, havalandırmayı, kantinden alışverişi, gazete alıp okumayı, çay içmeyi, mektuplaşmayı, herşeyi. Bu yasakları istedikleri kadar uzatıyorlardı.. Bazı kadın tutuklular hamileydi. Hapishanede doğum yaptılar. Bebekler de hapishanenin dayanılmaz koşullarına, soğuğa, rutubete, havasızlığa mahkumdular. Mamalarını ısıtmak, bezlerini kaynatmak için bir ocağa bile izin verilmiyordu.. Haftada bir gün hapishanede sıcak su akıyordu, ama bu düzenli olmuyordu. Sıcak su aktığı zaman da her koğuşa ancak 15 dakika vakit tanıyorlardı. En küçük koğuştaki bile en az 20 kadın vardı. Bu nedenle bir dakikadan kısa bir sürede yıkanmak gibi bir yetenek geliştirmek zorundaydık. Çoğu kez soğuk suyla tamamlıyorduk banyoyu..."

Dayanışmanın Gücü

Mürvet bütün bu koşulları büyük bir dirençle göğüslemeyi, cuntaya yenik düşmemeyi başardı, şimdi yurt dışında savaşımı sürdürüyor. 2.5 seneden beri hapiste yatan "Kadınların Sesi" dergisi yazı işleri müdürü Berin Uyar nihayet Aralık sonunda, şimdilik kaydıyla, tahliye oldu. Ama daha hapishanelerde onlar gibi yüzlercesi var. Yaşı altmışa yaklaşmasına karşın faşist mahkeme karşısında diindik barışı savunan Reha İsvan, sakatlanan beline rağmen her duruşmada işkenceleri, baskıları haykıran Ankaralı Fethiye, Gölcükte iki çocuk anası Vildan, Diyarbakır'da işkencede çocuğunu düşüren Ülkü ve daha birçoğu zindanlarda işte bu koşullarda yaşıyor. Bütün bunlara rağmen başlarını eğmiyor, direniyor.

BU YİĞİT KADIN VE ERKEKLERİN HAYATINI KORUMAK, ONLARI ZINDANDAN KURTARMAK İÇİN DAYANIŞMA BÜYÜK BİR SİLAHTIR. HAPİSHANE KOŞULLARININ İYİLEŞTİRİLMESİ İÇİN, GENEL POLİTİK AF İÇİN DAYANİŞMAYI YÜKSELTELİM.

SAYILAR VE GERÇEKLER

- Özal'ın ilk demeçlerinden biri "orta direği kalkındıracağız" oldu. Şimdi Türkiye'de herkes bu orta direğin kim olduğunu merak ediyor. İşçilerin bu kapsama girmediği açık. Ama anlaşılan memurlar da "orta direk" değil. 1983 yılında 551 bin memurun ancak Emekli Sandığından 22 milyar borç alarak yaşamlarını sürdürebildiği açıklandı. Ocak ayının ilk 5 gününde de 20 bin memur borç kuyruğuna girdi.
- Zam paketleri içinden tarım üreticilerine de yeni bir piyango çıktı. Gübreye %60 oranında zam yapıldı. Bunun üzerine bir açıklama yapan Türkiye Ziraatçılar Derneği Başkanı, küçük üreticinin açlığa mahkum edildiğini söyledi. Bir yandan gübreye, öte yandan petrol ürünlerine yapılan zamlardan sonra, Türkiye'nin tarım üretiminde ciddi bir düşme olacağı tahminleri yoğunlaştı.
- OECD yayınladığı bir raporla Türkiye'nin 1984 yılında üye ülkeler arasında işsizlikte ilk üçün içine gireceğini açıkladı. Bu raporda işsizlik tahmini oranı %17. Bir hükümet yetkilisi ise tam ve yarı işsizlerin sayısının 8 milyona ulaştığını belirtti.
- Türkiye Yol-İş Sendikası yayınladığı raporla 1983 yılında iş kazalarında 1100 işçinin öldüğünü açıkladı. Toplam 56 bin iş kazasının 27 bininin inşaat işkolunda olduğu, bunu maden ve tekstil işkollarının izlediği belirtiliyor.
- Sayıları zaten milyonları bulan bakıma muhtaç çocuklara, işsizlik ve yoksulluğun hızla artması sonucu hergün yenileri katılıyor. Bu çocukların kaldığı yurtların durumu ise tek kelimeyle korkunç. Evren, iktidara ilk el koyduğu günlerde bu konuda pek esip üfürüyor, yuvalara ani baskınlar düzenliyor, koşulların en kısa zamanda düzeltilmesini istiyordu. Ancak cunta hiçbir şeyi düzeltemediği gibi, tam tersine daha da kötüleştirdi. Kimsesiz çocuk yuvalarının durumu da aynen böyle. Ocak ayı içinde bir süpermarketin yılbaşından arta kalan bayat hindileri "hibe ettiği" Bakırköy Kimsesizler yurdunda 207 çocuk hindiden zehirlenerek hastaneye kaldırıldı.



ilerici kadınlar derneği

progressive
women's
organisation - turkey

15. MAI 1985

HABER BÜLTENİ

Ocak 1985 Sayı: 1-2
Subot

İKD'nin 10. YILI

Ülkemiz emekçi kadınlarının ilk yığinsal örgütü İlerici Kadınlar Derneği bu yıl 10. kuruluş yıldönümünü kutluyor.

Şimdi 10 yıl sonra, İKD'nin kuruluşunun Türkiye kadınları için bir dönüm noktası oluşturduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu, sadece İKD'nin ülkemizde şimdiye dek en yüksek sayıda üyeye sahip kadın örgütü olmasından, en büyük (ve çoğu kez de ilk) kadın eylemlerini düzenlemesinden ileri gelmiyor.

İKD, kadınların kurtuluşu konusunda açık ve belirgin bir tutumun Türkiye'deki öncüsüdür. İKD en baştan "feminist" bir örgüt olmadığını, kadın sorununa sınıfsal bir açıdan yaklaştığını belirtti. İKD feminist değildi, çünkü küçük burjuva kökenli, tüm kadınların birleşliğini ve soyut bir eşitliği savunan böylesi hareketlerin kadın sorunun çözülmesini sağlayacağına inanmıyordu. Adı "Ali" değil de "Aliye" olduğu için bir patron işçi kadınların kardeşi değildi. Kendi hakını yoksulluğa mahkum eden, savaş kışkırtıcısı Margaret Thatcher, Filistin ve diğer Arap halklarının ulusal haklarını ayaklar altına alan Golda Meir, en azgın emperyalist saldırganlığın sözcülüğünü yapan Jane Kirkpatrick emekçi kadınların kızkardeşi olamazdı. Öte yandan dünyadaki tüm kadınların

Dış Büro: Fælledvej 16C, 4.tv. DK-2200 Copenhagen N
Giro No : 1 38 37 52

konumu da aynı değildir. Yaşadıkları toplumsal sistemler, kadınların konumunda temelli farklılıklar getirmektedir.

İKD ne de kadın erkek arasında eşitlikten, sömürde ve yoksullukta eşitliği anlıyordu. Eşitlik düşük ücretlerle, kötü çalışma koşullarında, işsizlikte, baskı ve işkencede eşitlik demek değildir. Kadınların gerçek eşitliğinin sağlanması ancak tüm eşitsizliklerin ortadan kalkması ile olanaklıdır. Özgür olmayan bir toplumda ise kadınların özgürlüğü de söz konusu değildir. Clara Zetkin'in Kopenhag'daki 2.Sosyalist Kadınlar Kongresinde söylediği gibi, "hedefimiz sadece özgür bir kadın değil, bundan da öte, özgür bir insanlıktır".

Öte yandan İKD kadınların kurtuluşu için savaşımı bir yana bırakmayı, devrimci toplumsal dönüşümlerin bunu kendiliğinden sağlayacağı görüşlerine de kesin karşıydı. Kadınlar bugünden kendi haklarını geliştirmek ve savunmak için savaşmalı, ağır yaşam koşullarını hafifletmeye çalışmalı, aynı zamanda bunu toplumsal savaşımdan ayırmamalıydılar. "Kadınlar kendi haklarını kendi elleriyle sağlayacaklardır" düşüncesi İKD'nin temel belgisiydi.

İşte İKD bu görüşlerden hareket ettiği için güçlü bir örgüt olabildi. Onbinlerce emekçi kadın bu fikirlene inandıkları için İKD'de birleştiler, savaştilar, tüm güçlüklerle göğüs gerebildiler. İşte bu nedenledir ki, İKD bir dernek olarak gerici güçler tarafından kapatıldı, ama İKD'nin görüşleri, gelenekleri, binlerce kadının kafası ve yüreğindeki "İKD'li" olı inancı yokedilemedi.

Bugün ülkemizde ilerici, demokratik bir kadın hareketi her zamankinden daha da gereklidir. 12 Eylül tüm baskı ve yoksulluğun yanı sıra kadınların toplumsal konumunda da ciddi bir gerilemeye yol açmıştır. Bu nedenle şimdi kadın haklarının savunulması, demokrasi savaşımıyla çok daha sıkı bağlıdır. Öte yandan bu gerici rejimin yıkılması, temel insan haklarının sağlanması da ancak geniş kadın yığınlarının bu amaçla savaşıma girmesiyle mümkündür.

Ç A Ğ R I

1985. Dünya Kadınlar Günü 8 Mart'ın ilan edililişinin 75. yılıdır.

1985. Birleşmiş Milletlerce ilan edilen Kadın Onyılı'nın son yılı, dünya kadınlarının durumunda geçen onyılıda meydana gelen gelişmelerin değerlendirileceği, 2000 yılına yönelik stratejilerin çizileceği yıldır.

1985. Hitler faşizmine karşı kazanılan büyük zafere 40. yılıdır.

1985, sadece Avrupa halkları değil, tüm dünya için büyük bir önem taşıyan Helsinki anlaşmasının imzalanmasının 10. yılıdır.

Kadınlar için, barış ve demokrasi güçleri için böyle önemli bir yılda, Helsinki anlaşmasına imzacı bir ülkede, Türkiye'de, kadın hakları için, faşizme karşı, barış için savaşım veren bir örgüt, salt bu nedenlerden ötürü faşist bir yönetim tarafından yargılanıyor.

Kadın Onyılıyla yaşıt olan İlerici Kadınlar Derneği'nin yönetici ve üyeleri için askeri bir mahkemesinde 30 yıla varan hapis cezaları isteniyor. Kadınların politik haklarını elde etmelerinden 50 yıl sonra, kadınlar "politik" oldukları gerekçesiyle baskıya uğruyor.

İKD'liler, tüm Türkiyeli demokrat kadınlar, kadın haklarından yana çıkan, barışı savunan, faşizmi lanetleyen tüm insanlar sizlere sesleniyoruz:

Diktatörlere karşı bu temel değerli savunan ilerici kadınları yalnız bırakmayan, İKD davasının derhal sona erdirilmesi, üyeleri hakkında tüm takibatların sona erdirilmesi, İKD'ye özgürce çalışma hakkı tanınması için çalışmalarınızı güçlendirin, dayanışmanızı yükseltin !

10.YIL KAMPANYASI

1985 yılı İKD'nin kuruluşunun 10 yılı. İKD Dış Büro-su 10. yıl nedeniyle bir kampanya açtı. Açılan kam-panya çeşitli konuları kapsıyor. Bu konuların en başında "İKD açılsın" kampanyası geliyor.

Dış Büromuz iste yurt içinde olsun iste yurt dışın-da tüm İKD üyelerini, demokrat, ilerici kadınları bu istemi yükseltmeye çağırıyor. Kampanyamızın en yoğunluk kazandığı ay Haziran ayı olacaktır. Bula-cağımız yaratıcı eylemleri ve sonuçlarını Dış Büro-ya iletmeniz bilgi alış-verişini sağlayacaktır.

Derneğimizin değerli üyesi, yiğit barışsavaşçısı Reha İsvan bu yılın 30 Ağustos'unda 60 yaşına girecek. Bu nedenle Dış Büro tüm Türkiyeli kadınları, örgütleri ve uluslararası kadın örgütlerini Reha İsvan'ın doğum gününü kutlamaya çağırıyor. Bu kut-lama bulacağınız herhangi bir biçimde olabilir. Kart göndermek, imza toplamak, Reha İsvan'la ilgili toplantılar yapmak gibi. Bu konuda örnek bir çalış-mayı Gelsenkirchen Kadınlar Birliği yaptı. Reha İsvan'ın savunmasını bir kitapçık şeklinde bastı. Ki-tapçık aynı zamanda Reha İsvan'la birlikte Metris cezaevinde yatan Berin Uyar'ın, Reha İsvan'a yazdığı bir mektubu da içeriyor.

Bu sayımızın içinde kağıt üzerine çizili bir şekil bulacaksınız. Ancak bunu birşeye benzetmek olanaklı olmayacak. Üstüne yazılı renklerde olmak koşuluyla istediğiniz materyalle bu şekli kumaş üzerine tat-bik edip işleyiniz. İşlediğiniz parçayı Dış Büro'ya gönderiniz. Bunların birleştirilmesiyle ortaya bir şekil çıkacak. Onu şimdilik gizli tutuyoruz. Ortaya çıkan desen çeşitli ülkelerde yaşayan arkadaşlarımızın ortak bir çalışması olacak.Desen birleştirildikten sonra onun bir resmini bültenimizde yayınlayaca-ğız. Bu çalışmamız, 1 Aralık 1985 günü 40. yaşına girecek olan UDKF'na armağan edilecektir.(Son gön-derme tarihi 1 Ekim'dir.)

Kampanyamızın bir diğerk konusu da, İKD Dış Bürosu bülteninin yaygınlaştırılması ve maddi destek sağlanmasıdır. Elimizde olmayan nedenlerden dolayı geciken sayılarımız bundan böyle aksamayacak. Mayıs ayından itibaren bu kampanyamız başlayacak. İlişkide bulunduğumuz kişilerden ve örgütlerden gelen istekler ve maddi dayanışmayı zaman zaman yayınlıyacağız. Yıl sonunda en fazla sayıya ulaşmış örgüte yada kişiye Dış Büromuzun karınca kararınca bir armağanı olacak.

İKD Dış Bürosu 10.yıl nedeniyle İKD ile ilgili bir kitapçık çıkaracak. Bu kitapçığın bir bölümü İKD' lilerin anılarına ayrıldı. Bize çok sayıda cevap geldi. Neki, İKD üyesi olmayan kimi arkadaşlarımızın da İKD ile ilgili anılarını aldık ve haklı eleştirilerine maruz kaldık. Bu nedenle anı kampanyamızın sınırlarını genişlettik. Başka bir kitapçıkta yer almak üzere kadın alanındaki çalışmalarınızla ilgili anılarınızı bize gönderirseniz sevineceğiz. Bununla ilgili son tarih de 1 Ekim'dir.

Kampanyanın çalışmaları bizlere yüzlerce kez İKD'yi, onun yiğit üyelerini anlatma olanağı verecek. Ülkemizde kadın sorununa sınıfsal açıdan sahip çıkan ve kısa zamanda binlerce kadını örgütleyebilen İKD'nin tüm çalışmaları defalarca anlatılmalıdır. Geçmişteki deneyimlerimizin gelecekteki çalışmalarımıza ışık tutacağını unutmayalım.

Yaşasın İKD'nin 10.yılı !

10. yıl kampanyasına katıl !

İKD AÇILSIN !



TÜM KADINLARA EŞİTLİK BARIŞ KALKINMA İSTİHDAM EĞİTİM SAĞLIK İÇİN - NAIROBİ 1985

Kadın Onyılı'nın sona ermesi nedeniyle, Temmuz ayının 15-26 günlerinde Birleşmiş Milletler Nairobi'de bir toplantı düzenlemiş bulunuyor. Bu toplantı ile eş zamanlı bir biçimde, gayriresmi örgütlerin ve kişilerin katılacağı bir toplantı daha yapılacak. Bu toplantının adı Forum. Forum'da Nairobi'de yapılacak.

Forum'un hazırlık çalışmalarını, BM'de danışman statüsüne sahip gayriresmi örgütlerden oluşan bir komite sürdürüyor. Danışman statüsüne sahip 700 dolayındaki örgütten sadece 60-70'i bu hazırlık çalışmalarına katılmak için olumlu yanıt vermiş bulunmakta. Bu 60-70 örgütün arasındada kadın sorununa sınıfsal açıdan yaklaşan ve barış savaşıyla bağlantıyı gözden kaçırmayan örgütlerin sayısı 7-8'i geçmiyor.

Nairobi'de yapılacak olan Forum'da, Kadın Onyılı'nın bitiminde kadın sorununa sınıfsal açıdan yaklaşmak ve barış savaşıyla bağlantıyı kurmak son derece önem taşıyor. Tüm hazırlık toplantıları yoğun tartışmalarla geçiyor. Bu tartışmalarda gerici güçler öncelikle barış sorununu geri plana atmaya, bulandırma ve giderek anlamsızlaştırmaya çalışıyorlar. Bu güçler, "bunlar genel sorunlardır, biz sadece kadınları ilgilendiren konuları ele alalım" diyorlar. Böylelikle faşizm, ırkçılık, siyonizm, yeni sömürgecilik, saldırganlık politikaları gibi milyarlarca kadını etkileyen sorunları gündeme aldirtmamaya çalışıyorlar.

Gericilik Nairobi'ye daha örgütlü bir biçimde hazırlanıyor. Hazırlık toplantılarına katılanlar arasında, özellikle Viyana toplantısında, siyonist örgütlerin çokluğu dikkat çekiciydi. Böylesi örgütlerin eliyle gericiliğin verdiği uğraşı iki yönlü ele alabiliriz.

Birincisi, kadın sorununu "ırza geçme, evde ve toplumda kadınlara karşı şiddet olayları, fuhuş, cinsel

özgürlük" düzeyine indirgemek. İkincisi tüm dünyadaki kadınların durumlarını eşitlemek ve sosyalist ülkeye kadınlarının kazanımlarını yok saymak.

Nairobi'de öncelikle Onyılın değerlendirilmesi yapılacaktır. BM'e üye örgütlerin katılacağı toplantıda her ülke kendi durumunu ele alacak ve genel bir yaklaşım verilecektir. Toplantı sonunda 200 yılına kadar stratejiler saptanacak, kadın sorunu etrafında kararlar alınacaktır.

Forum'da herhangi bir belge benimsenmeyecek ama görülen odur ki tartışmaların yoğun olarak sürdüğü bir yer olacaktır. Forum'daki tartışmalar ve çalışmalarla BM Konferansını etkilemek de olanaklı.

İKD Dış Bürosu Forum çalışmaları için 1984 yılında UDKF'na, Türkiye'de kadınların durumunu ele alan, olanaklı olduğu kadar, detaylı bir rapor gönderdi. Ayrıca Forum'un hazırlık çalışmalarına da Dış Büro'dan bir arkadaşımız katılıyor.

Gerek hazırlık çalışmalarında gerekse de Forum'da sesimizi duyurmakla hem ülkemizdeki faşizmin iç yüzünü sergileyeceğiz, hem de kadın sorununa doğru bir biçimde sahip çıkıp enternasyonalist görevimizi yerine getireceğiz.

Kadınlar arasındaki tüm çalışma alanlarında Kadın Onyılı'nı iyi anlatmak, Nairobi Konferansı'nın önemini kavratmak görev olarak önümüzde duruyor. Mümkün olan en geniş kitleye, böylesi bir çalışmayla, bir kez daha kadın sorununa sınıfsal açıdan yaklaşımın anlama geldiğini ve barış savaşımında kadınların rolünün önemini anlatmış olacağız.



SAYILAR ve GERÇEKLER

Birleşmiş Milletler 1985 yılını Dünya Gençlik Yılı olarak ilan etti. İşte Dünya Gençlik Yılında Türkiye'li genç kızların durumu:

- . Türkiye nüfusunun % 28'ye yakın bir bölümünü 12-24 yaşlarındaki gençlerden oluşuyor. Bunların % 46.4'ü yani yaklaşık 5.7 milyonu genç kızlar.
- . Kızlar halâ çok genç yaşta evlendirilmeye devam ediliyor. Genç erkeklerin sadece 1 milyonu, genç kızların ise 2 milyonu şimdiden evli.
- . 2,5 milyon genç kız çalışıyor. Ülkenin tüm iktisaden faal nüfusunun % 13'ünü oluşturan genç kızlar çok genç yasta çalışmaya başlıyorlar. 12-24 yaş arasındaki çalışan gençlerin yarısına yakın bölümü kızlar. Bu alan yaş grubu büyüdükçe erkekler lehine değişiyor.
- . Tarımsal faaliyetlerde çalışan gençlerin büyük bölümünü (% 54.1) kızlar oluşturuyor. İktisaden faal genç kızların % 80'den fazlası, hemen hemen 2 milyonu tarımda çalışıyor. Çoğu kez de ücretsiz aile işçisi olarak..
- . İşsizlik gençleri çok daha fazla etkiliyor. Bugün iş arayan her 3 kişiden 2'si genç.
- . 1980 yılında Türkiye gençlerinin 1.8 milyonu okuma yazma bilmiyordu. Genç kızlar bunların çok büyük oranını oluşturuyorlar (% 77.3). Yani 1.4 milyon genç kız cahilliğe mahkum edilmiş durumda.
- . 12-24 yaş grubundaki gençlerin sadece % 20'si öğrenim görüyor. Ortaokullarda % 35 olan bu oran, lisede % 18'e, üniversitede ise % 10'a düşüyor.
- . Öğrenim görme "şansı"na sahip kızların sayısı daha da düşük. Orta öğrenimdeki öğrencilerin sadece üçte biri kız. Mesleki ve teknik orta öğretimde ise kızların oranı % 25'e düşmektedir. Kızların gittikleri meslek okulları da büyük çoğunlukla dikiş, nakış, çiçek gibi konulara ağırlık veren kız sanat okulları. Üniversite ve diğer yüksek öğrenim kurumlarındaki öğrencilerin de sadece 1/4'ini kızlar oluşturuyor.



ilerici kadınlar derneği

progressive
women's
organisation -turkey

HABER BÜLTENİ

Ocak 1984 No.1

1984'E GİRERKEN

İlerici Kadınlar Derneğinin Dış Bürosu kurulalı bir yıl oldu. Aynı zamanda bültenimiz de bir yılını tamamladı. İKD Dış Bürosu olarak okuyucularımıza bu bir yıl boyunca Türkiye'den ve Türkiye'deki ilerici kadın hareketinden, ağır baskı koşullarında yaşayan Türkiyeli kadınlardan, kadın politik tutuklulardan ve onlar etrafında örülen dayanışmadan haberler iletmeye gayret ettik.

Bir yıllık bültenlerimize baktığımızda, ülkemizdeki koşulların cuntanın iddialarının tersine gün geçtikçe daha da ağırlaştığını, bugün Türkiye'de insan hak ve özgürlüklerinin varlığından söz edilmesinin mümkün olmadığını kolayca görüyoruz. Geçtiğimiz yıl içinde,

- . Faşist cunta Amerikan emperyalizminin saldırgan serüvenci politikalarına daha sıkıca bağlandı. Türkiye toprakları üzerinde komşularımızı açıkça tehdit eden "macera" manevraları düzenlendi. Ordu birlikleri Irak sınırından içeri girerek Kürt yurtseverleri avına çıktı. Yeni bir anlaşmayla ABD askerlerine İncirlik üssünden açıkça Lübnan'a saldırı olanağı tanındı. Askeri harcamalar yükseldi, F-16 uçak yapım anlaşması adı altında sanayi ve tarımımıza ABD tekellerinin daha yoğun girmesine olanak sağlandı.

Dış Büro: Elmogade 10, 4th - DK-2200 Copenhagen N - Denmark

Giro No.: 1 38 37 52

. Açık askersel diktatörlüğü artık sürdüremeyeceğini anlayan faşist cunta, göstermelik bir seçim düzenledi. Kendi-ne uygun gelen partileri kurdurdu, diğerlerini yasakladı. Parti kurucularını ve parlamento adaylarını keyfi bildi-ğince veto etti. Seçime girmesine izin verilen üç parti içinden, cuntanın suç ortağı, İMF'nin has adamı Özal'ın partisi çoğunluğu kazandı.

. Ülke ekonomisi girdiği bataktan kurtulamadı. Tam tersi-ne tüm ekonomik göstergeler giderek artan tehlike işaret-leri verdiler. İşsizlik, yoksulluk daha da yaygınlaştı.

. Ülke çapında baskı yoğunlaştı. İşkenceler, tutuklulara yapılan ağır baskılar sürüp gitti. Daha birçok yurtsever işkencede hayatını yitirdi. Türkiye Barış Derneği yöne-ticileri ağır hapis cezalarına çarptırıldı. Derneğimiz İKD için sanıklar hakkında 30 yıla varan hapis cezaları istenen davalar açıldı.

Öte yandan, tüm bu ağır koşullara karşın 1983 yılında ülke-mizde savaşımın devam ettiğini de gördük:

- . Yaşanmaz koşullardaki ceza ve tutukevlerinde direnişler birbirini izledi. Hiçbir baskı ve işkence tutukluları yıldı-ramadı. Tutuklu aileleri artan biçimde zindanlardaki ya-kınlarıyla dayanışma eylemleri düzenlediler.
- . Cuntanın sahte seçimlerine karşı, bunun içyüzünü açığa vu-ran yoğun bir kampanya yürütüldü. Her türlü baskıya kar-şı 1.5 milyona yakın yurttaş ya seçim sandığına gitmedi, yada geçersiz oy kullandı. Evren'in tüm tehditlerine karşı cuntanın has partisi MDP çoğunluğu alamadı.

Böylesi örnekleri sıralamak mümkün. Ancak biz kısaca şunu söylemek istiyoruz ki, 1983 yılı tüm zorluklara, tüm olumsuz-luklara rağmen geleceğe iyimserlikle bakmanın olanaklarını getirdi. Bizlerin, yeni yılın, barış ve demokrasi savaşımın-da, Türkiye'de faşist cuntanın alaşağı edilmesi savaşımında yeni başarılar getireceğine inancımızı pekiştirdi.

1984 aydınlık, barış içinde, güzel günler getirsin.

İKD Dış Bürosu

KADIN TUTUKLULARA KART KAMPANYASI

İngiltere'de kurulan Türkiye'de Kadın Hakları İçin Dayanışma Komitesi, Ankara, İstanbul, Diyarbakır ve Antakya cezaevlerinde bulunan kadın politik tutuklulara "yeni yıl kartı gönderme" kampanyası açtı. Kampanyayla ilgili olarak Greenham Common'daki barış kampını da ziyaret eden İngiliz Ulusal Kadınlar Birliği ve Dayanışma Komitesi üyesi Jean Tate şunları yazıyor:

"11 Aralık Pazar günü, Greenham Common'a Cruise füzeleri yerleştirme kararının yıldönümünde gösteriler yapmak üzere İngiltere'nin her yöresinden, Avrupa'dan ve Amerika'dan kadınlar buraya geldiler. Üssün çevresindeki yolları tıkayan yüzlerce otobüsten onbinlerce kadın boşaldı ve dondurucu bir soğukta üssün çevresini sardı. Birçoğu kendi ülkelerindeki akıldışı militarizme karşı protestolarını göstermeleri yasaklanmış, barış ve kadın örgütlerine üye oldukları için zindanlarda bulunan Türkiyeli kadınları anımsadılar. Dayanışma komitesinin düzenlediği kampanyaya katılarak Berin Uyar ve Reha İsvan'a, aynı barış ve insan hakları davasında birleşmiş kadınların sevgi ve dayanışma mesajını içeren kartlar gönderdiler.

Dayanışma Komitesi Türkiye'de tutuklu 10 kadının, kısa öz geçmişlerini de içeren bir listesini hazırlayarak kadın örgütlerine, sendikalara, barış ve diğer demokratik ve ilerici örgütlere göndermiş, onlardan bu kadınlara yeni yıl mesajları göndermelerini istemişti. Kampanyanın geç başlamasına rağmen alınan yanıt çok büyük oldu. Hiç değilse bazılarının hedeflerine ulaşip, onlara neşe ve umut getirmesi dileğiyle yüzlerce kart gönderildi. Kartlar tutukluların ellerine ulaşmasa bile, Türkiye'deki yönetim, İngiltere'de pekçok kadının bu ülke halkına uyguladıkları barbarca baskıların farkında bulunduğunu ve küçük de olsa buna karşı eylemlere girişmeye hazır olduklarını öğreneceklerdi."

BİR RÖPORTAJ (Okuyucu mektubu)

"Bulunduğum ülkeye bu yakınlarda bir ana-kız geldi. Küçük kız 5 yaşında, annesi 25. İkisi de birbirinden güzel, pırıl pırıl. Küçük kızın babası, genç kadının kocası politik göçmen. Şimdi de ana-kız politik göçmen oldular.

Genç kadın da Türkiye'de uzun yıllar kadın hareketinde çalışmış. 12 Eylül 1980'den sonra zor günler yaşamış. O günleri bize sakın bir biçimde, ama gözleri öfkeyle dolu anlattı:

'Eşim 12 Eylül'ün hemen ertesi günlerinde evden ayrılmak zorunda kaldı. Ayrılırken hızla ev değiştirmemi, soranlara da hiçbir şeyden haberim olmadığını söylememi bir çırpıda tembihledi ve gitti. Evi değiştirdim. Kızım, ben ve ablam birlikte oturmaya başladık. Ben işime gitmeye devam ediyordum. Bir gece polis-asker evimizi bastı. Eşimi soruyorlardı. Arama yapacağız gerekçesiyle evi yıktılar, bütün eşyaları parçaladılar. Hiçbirşey bilmiyorum, dedim. Dövme-ye başladılar. Küçük kızım çılgın gibi üstüme atılıyordu. Bu sefer onu sıkıştırmaya başladılar. Bana, konuş yoksa çocuğunu da döveriz, dediler. Kızım bana gelmek istiyor, onlar her defasında çocuğu engelliyor, tartaklıyorlardı. Bu böyle sabaha kadar sürdü. Aynı gün annemlerin evi de basılmış.

O günden sonra beni takibe başladılar. İşte, sokakta, her yerde. Patronum her gün, işten atarım, aç kalırsın, sen şu kocanın yerini söyle bu iş bitsin, demeye başladı.

Polis evimizi defalarca bastı. Annemi, babamı, kardeşimi, kızımı gözümün önünde dövdü. Hiçbir sonuç alamadı. Bunun üzerine 1. Şubeye götürdüler. Karanlık, içinden lağım suları akan bir odaya kapattılar. Geceyi burada geçirdim. Bundan sonraki günlerde de takip devam etti. Yine bir gün iş dönüşü polis geldi. Giyin, kızını da al, gidiyoruz, dediler. Annem, kızımın nereye götürüyorsunuz, dediğinde aldığı cevap, kızımın aklını başına getirmeye oldu. Bir polis araba-

sına bindik. Kızım aç olduğu için sürekli ağlıyordu. Polis teki, sustur şunu, yoksa gebertirim, diye bir tehdit savurdu. Evet, yapardı. Bu sefer de polis arabası içinde sor-guya çekmeyi denediler. Kızım perişan uyumuştı. Ama bu da sonuç vermedi. Getirip eve bırakmak zorunda kaldılar. Bundan birkaç gün sonra işten atıldım. Açlıkla tehdit edili-yorduk. Ne iş bulduysam çalıştım. Bulduğum işlerde ölesi-ye yoruluyordum ve hiçbiri sürekli olmuyordu. Çünkü polis gelip beni işten attırıyordu. İşte benim başımdan geçen pek de önemli olmayan şeyler bunlar. Kızım ve ben geçenlerin acısını unuttuk bile. Unutmadığımız ve unutmayacağımız şey ise vargücümle daha birçok insanın böylesi koşullarda yaşamaması için savaşımdır. Çocuklar annelerine, babala-rına kavuşmalı. Cuntanın zindanları boşalmalı. Bu insanlık düşmanı cunta yıkılmalı. Bu da ancak bizim savaşımların gücüyle olanaklıdır."

Genç arkadaşımızın anlattıklarını sessizce bir koltuk köşe-sinde dinleyen küçük kıızı bize parıldayan gözlerle bakıyor-du. Mayıs gününün sıcağı, pembe çiçekli badem dalı, bo-ğazın esintisi, kırlangıç kuşunun cıvıltısı gibi bir küçük kız. İnsana güzel bir geleceği müjdeliyor. Düşünüyoruz, o da işkence görmüş, o da direnmiş."

TÜRKİYE'DE DAHA BİNLERCE KÜÇÜCÜK KIZ VE OĞLAN, BİNLERCE GENÇ KADIN, BİNLERCE YAŞ-LI ANNE, ONBİNLERCE POLİTİK TUTUKLU YAKI-NI BİR YANDAN TARİFSİZ ACILAR VE ENDİŞELER İÇİNDE, ÖTE YANDAN AÇLIK VE YOKSULLUĞA RAĞMEN DİRENİYOR. YENİ YILDA ONLARLA DA-YANIŞMAMIZI YÜKSELTELİM, FAŞİST CUNTAYA KARŞI YALNIZ OLMADIKLARINI KANITLAYALIM.

B. ONGER'İN ALMANYA GEZİSİ

İKD Genel Başkanı Beria Onger 29 Aralık-1 Ocak tarihleri arasında Almanya'yı ziyaret ederek Recklinghausen ve Gelsenkirchen'deki bir dizi toplantıya katıldı.

Türkiyeli göçmen işçi kadınların düzenledikleri toplantılardan ilki 29 Aralık'ta Recklinghausen'de yapılan bir ev toplantısı oldu. Burada, Almanya'daki göçmen kadınların acil sorunları etrafında bir sohbet yapıldı.

B. Onger 30 Aralık'ta Recklinghausen İşçi Derneği Kadınlar Kolu'nun düzenlediği toplantıda bir konuşma yaptı. Onger bu konuşmasında Türkiye'deki duruma ve elde edilen deneyimlere değinerek, "1984 yılına çok tehlikeli koşullarda, ama kendimize güven kazanmış, yığınların gücüne inanmış, yoğun deneyimlerle silahlanmış olarak giriyoruz", dedi. Daha sonra faşist cuntaya karşı savaşında Türkiye'deki ve Avrupa'da göçmen olarak bulunan kadınların üzerine düşen görevleri vurgulayan B. Onger şunları söyledi: "Biz Türkiyeli kadınların, ister Türkiye'de isterse Avrupa'da yaşayalım, daha da zor görevlerimiz var. Koşullarımız daha da ağır. Ama bunun üstesinden gelecek kadar güçlüyüz de. Türkiye kadın hareketinin deneyimi bizim bu gücümüze inanmamızı sağlıyor".

31 Aralık gecesi Gelsenkirchen'de yörede oturan göçmen işçilerin yoğun biçimde katıldığı bir yılbaşı toplantısı düzenlendi. Herkesin yemeğiyle birlikte geldiği bu yeni yılı kutlama gecesinde kalabalıktan dolayı geri dönmek zorunda kalanlar da oldu. B. Onger toplantıdaki konuşmasında özellikle barış savaşımının vazgeçilmez önemi üstünde durdu. 12 Eylül darbesinin kadınlarımızın barış ve daha iyi yaşam koşulları için savaşım azmini kıramadığını belirtti.

Yeni yılın ilk gününde ise Gelsenkirchen Kadınlar Birliğinde dernek aktif üyeleriyle bir toplantı yapıldı. Görüşmede deneyim alışverişi yapıldı ve B. Onger İKD Dış Bürosu hakkında bilgi verdi.

Gezi sırasında göçmen işçi kadınlarımız Türkiyedeki politik tutuklu kadınlarla ilgili maddi dayanışma toplama çalışmaları da yaparak, bunları B. Onger'e iletiler.

POLİTEKNİK OLAYLARININ 10. YILI

Bu yıl Kasım ayı içinde Yunanistan'da önemli bir yıldönümü kutlandı. Faşist albaylar cuntası döneminde Politeknik öğrencilerinin yiğit direnişi ve birçoğunun vahşice katledilmesinin 10. yılı dolayısıyla düzenlenen ve ülkedeki tüm politik ve demokratik örgütlerin ve halkın yığinsal biçimde katıldığı bu toplantılarda İKD de temsil edildi.

İKD Merkez Yönetim Kurulundan bir üye İlerici Anneler Derneği'nin davetlisi olarak Yunanistan'a gitti. Bir hafta süresince yapılan tüm etkinliklere katıldı. Çeşitli belediyelerde ve işyerlerinde yapılan anma toplantılarında Politeknik öğrencilerinin cuntaya karşı 10 yıl önce verdikleri savaşımın önemi üzerinde duruldu. Toplantılara katılan Kıbrıs, Sili, El Salvador ve Türkiye kadınlarının temsilcileri yaptıkları konuşmalarda kendi halklarının sürdürdükleri savaşımını dile getirdiler. Bu savaşımarda kadınların rolü ve önemi üzerinde durdular.

Politeknik olaylarının 10. yılı törenleri 17 Kasım günü yapılan yürüyüşle sona erdi. Bu yürüyüşe 1 milyona yakın insan katıldı. Yürüyüş boyunca anti-emperyalist, barıştan yana belgiler atıldı. Amerikan Büyükelçiliğinin önündeki gösterilerle sona eren yürüyüşte İlerici Anneler Derneği üyeleri çocuklarını savaşta yitirmek istemediklerini ve bu konuda mücadeleye kararlı olduklarını haykırdılar. Yol boyunca İlerici Anneler Derneği kortejine yapılan sevgi gösterileri bu örgütün haklı taleplerinin ne denli yaygın biçimde desteklendiğinin somut örneğiydi.

Yürüyüş ve diğer eylemler sırasında Yunan ve Türkiye halklarının kardeşliğini dile getiren, Türkiye'deki faşist cuntayı kınayan, Akdenizin bir barış gölü olmasını isteyen birçok belgi de atıldı. Türkiyeli, Yunanistanlı, Kıbrıslı, Şilili, El Salvadorlu kadınların barış için yükselen ortak sesi, tüm halkların ortak istemlerinin, özlemlerinin ifadesi oldu.

SAYILAR VE GERÇEKLER

Bir yılı daha geride bıraktığımız şu günlerde birçok yayın organında 1983 yılına ait veriler yer alıyor. Bu verilerden sadece birkaç seçme bile Türkiye'de emekçi yığınların yaşamalarını hala sürdürebilmelerinin adeta bir mucize olduğunu gösteriyor:

- . Dört kişilik bir ailenin mutfak masrafı bu yıl 1982'ye göre %60 arttı. 1983'ün başında ayda 28 bin lira olan bu miktar yıl sonunda 40 bin lirayı aştı.
- . Büyük şehirlerde otobüs-vapur bilet ücretleri en az 50 liraya yükseldi. Bu durumda, ayda 10.500 lira asgari ücret alan bir işçi, hergün sadece bir otobüsle işe gitse bile ücretinin 1/4'ünü yol parasına harcıyor.
- . İşsizlerin sayısı her gün birkaç yüz kişi artarken, makineler de işsiz kalmaya başladı. İmalat sanayiinde kapasite kullanımı ancak %60'da kaldı. Yani 10 makineden 4'ü yıl boyunca işsiz kaldı. Orman ürünleri sanayiinde ise kapasite kullanım oranı %40'a kadar düştü. Bu düşmelerdeki ana neden ise talep yetersizliği olarak ortaya çıktı.
- . 1983 yılında 196 tane yasa çıkarıldı. Bunların 25'i sosyal güvenlik ve çalışma hayatının düzenlenmesiyle, 18'i eğitim ve kültürle, 18'i ölüm cezalarının yerine getirilmesiyle, 11'i de ekonomik konularla ilgili. Çeşitli önemli konuları ilgilendirseler de bu yasaların tümünün ortak yanı, faşist rejimi kurumlaştırmak, emekçilerin yaşama, çalışma, düşünme ve tüm diğer temel haklarını daha da sınırlandırmak.
- . Ulusal gelir ve ihracattaki artış hızı düştü, dış ticaret açığı büyüdü, enflasyon tahminlerin yaklaşık 2 misline çıktı, dolar yıl başında 186 liradan yıl sonunda 300 liraya fırladı, emekçilerin gerçek gelirlerindeki düşme işveren örgütlerince bile belirtilmeye başlandı, birkaç büyük holdingin kârları ise yukarı doğru gelişme gösteren tek sayı oldu.

KADINLAR

8 Mart 1975'de, Newyork'da "gömlekçi kızlar" 10 saatlik işgünü için yürüyüş yapıyordu. Günde 15-16 saat çok düşük ücretlerle, havasız, yangın tuzağı işyerlerinde çalışan konfeksiyon işçileriydi bu kadınlar. Atlı polisler acımasızca saldırdı. "Gömlekçi kızlar"ın Newyork caddelerine dökülen kanları boşa gitmedi. Eşitlik, barış, ekmek ve özgürlük savaşımına çıkan milyonlarca kadının kızmızı çatkılarında bayraklaştı. Neyir'de, Edip İplik'te, binlerce tekstil ve konfeksiyon işçisi kadın. grev nöbetinde, Newyork'lu kadın işçilerin savaştan gelenegini sürdürüyor. Binlerce tekstil, konfeksiyon işçisi, metal işçisi kadın 8 Mart 1980'de ekmeklerini ve işlerini korumak için, bas-kıya, zorbalığa, yoksulluğa meydan okuyarak, grevlere hazırlanarak giriyor.

1910 yılında toplanan 2. Uluslararası Sosyalist Kadınlar Konferansı'nda Klara Zetkin'in önerisiyle 8 Mart, Dünya Emekçi Kadınlar Günü olarak benimsendi. 8 Martlar milyonlarca emekçi kadının eşitlik, barış, ilerleme ve demokrasi için savaşım günü olarak 70 yıldır kutlanıyor.

Ne Çarın zindanları, ne Hitler'in toplama kampları emekçi kadınları 8 Mart'ı kutlamaktan alıkoyamadı. ABD burjuvazisi Newyork'lu işçi kızların kanıyla yazılmış 8 Mart gelenegini, kârlı anneler günü icadıyla ortadan kaldıramadı.

Türkiye'de de emeğe ve emekçiye düşman egemen güçler uzun yıllar 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nü yok saydı. Ülkemizde 8 Mart ilk kez 1975 Dünya Kadınlar Yılında, yani 8 Mart'ın Emekçi Kadınlar Günü ilan edilmesinden tam 65 yıl sonra yığın-sal olarak kutlandı. 5 yıldır Türkiye'li emekçi kadın yığınları 8 Mart'ın gelenegini her yıl artan bir savaştanlık ve örgütlülükle sürdürüyor.

1975'ten bu yana ülkemizde İKD öncülüğünde hızla serpilen emekçi kadın hareketi ve kadınlarımızın yükselen eşitlik, ilerleme, barış ve demokrasi savaşımı kısa sürede, işbirlikçi egemen güçleri korkutan, barış, demokrasi güçlerini sevdiren boyutlara ulaştı. Örgütlü, ilerici kadın hareketi gerici, faşist güçlerin, savaş kışkırtıcılarının boy ehedefi oldu.

İlerici kadın hareketinin "üs değil süt", "fantom değil kreş", "tank değil iş", "faşizm anaların siperini aşamayacaktır", "evlat acısına son", "tarlada, tezgahda doğuma son" belgileriyle

yükselttiği savaşı durdurmak olanaklı mı? Bunun en açık yanıtını yine emekçi kadınlar Türkiye tarihinde ilk kez İzmir'den, İstanbul dan, Ankara'ya büyük bir kadın yürüyüşü düzenleyerek verdiler.

Bugün Demirel'in açlık paketine, baskı yasalarına, anti-demokratik uygulamalarına karşı kadınlarımızın ülke çapında savaşımları, renkli burjuva basını ve TRT'nin sansürü bile gizleyemiyor. Kadın hareketi ile barış hareketi, 8 Martlar ve barış savaşı birbirinden ayrı düşünülemeyecek kavramlardır. Ana ve emekçi olarak kadınlar, savaşların ve silahlanmanın baş düşmanı olmuştur. Emekçi kadınlar sorunlarının ancak barış, silahsızlanma ve yumuşama ortamında çözümlenebileceğini bilirler. 8 Martlar 70 yıldır, herşeyden önce kadınların barış ve silahsızlanma için savaşımın dile getirildiği günler olmuştur.

1. ve 2. Dünya savaşından önceki yıllarda, dünya kadınları 8 Martlarda büyüyen savaş tehlikesine karşı protestolarını dile getirdiler, savaş sırasında, dünya kadınları 8 Martlarda ekmek ve barış istemiyle gösteri yapıyorlardı. 2. Dünya Savaşının yıkıntıları arasında, yitirdiklerinin onulmaz acısıyla faşizmi ve savaşı lanetleyen analar "bir daha böyle savaşlar olmamalı" diyerek barış, yumuşama ve silahsızlanma savaşımının en ön saflarında yer aldılar. Çocuklarını, savaşın kötülüklerini anlatarak, savaş oyuncakları ile oynatmayarak büyütme söz verdiler.

1980 yılının 8 Mart'ını yeryüzünde yeniden soğuk savaş rüzgarlarının estirildiği, silahlanmanın alabildiğine tırmandırıldığı, yumuşama yerine gerginliğin dayatılmak istendiği bir ortamda karşılıyoruz.

Silah tekellerinin güdümündeki, emperyalist propaganda makinası, askerliğin ve askeri üniformanın kadınlara çok yakıştığı ve daha seksi yaptığı görüşünü yaygınlaştırmak için elinden geleni yapıyor. Dergi kapaklarında, gazete sayfalarında dudağı rujlu, çıplak baldırlı, eli silahlı kadın asker resimleri yayınlanıyor.

Türkiye'de Demirel hükümeti NATO'ya ve ABD'ye saldırganlık ve casusluk üsleri veren yeni kölelik anlaşmaları imzalıyor. Atom harmanına döndürülmüş ülkemize Nötron bombası ve yeni tip Pershing 2 ve Krüz füzeleri yerleştirme planları yapılıyor. Bu yetmezmiş gibi ilkokul çocuklarından başlayan yeni bir "militarist", "savaş ve silahlanma kışkırtıcısı" eğitim başlatılıyor. Emperyalizmin ve silah tekellerinin çıkarı adına insanlık artan bir savaş tehlikesiyle, yokolma tehlikesiyle burun buruna ge-

tiriliyor.

İşte bu nedenle bu yıl tüm dünya ve ülkemiz emekçi kadınları, 8 Martı herşeyden önce, tırmandırılan silahlanma yarışına, Pershing 2 ve Kruyz füzelerine, soğuk savaş ve gerginlik politikasına karşı dünyamıza politik ve askeri yumuşamayı egemen kılmak için savaşım günü olarak kutlayacaklardır.

Tırmanan silahlanma ve artan savaş tehlikesi, faşist tehlikenin artmasıyla atbaşı gider. Dış politikada savaş kışkırtıcılığı ve saldırganlık iç politikada gericilik ve faşizm öz demektir. Alman anaları, Hitler faşizminin, militarizmin ve mili, tarist eğitimin üzerinde yükseldiğine tanık oldular. Hitler'in militarist ve sözde milliyetçi eğitiminden geçen çocuklarının savaşta geri dönmesini boşuna beklediler. Türkiye emekçi kadınları bu gerçeğe yaşayarak tanık oluyorlar.

"Dış düşman" gerekçesiyle halkımızın lokmasından kesilerek alınan silahların, ekmek, iş, özgürlük istediği için, kadınıyla, erkeğiyle parababalarının "iç düşman" saydığı emekçi halk üzerinde kullanıldığını görüyorlar. Bunun için emekçi kadınlar, "çocuklarımız canımız, faşizm can düşmanımız" diyerek 8 Martta faşist tehlikeye karşı savaşı daha da yükselteceklerdir.

Bu yıl 8 Martta kadınlarımızın savaşım kararlılığı, dertleri ve çileleri kadar yüksektir. Kadınlarımız 8 Martta Demirel'den yanmayan sobalarının, dolmayan tencelerinin, doymayan çocuklarının hesabını soracaklardır.

...fağın değil ama, kadınlarımızın "açlık paketine" isyan etme hakkı çoktan doğmuştur.

8 Martta emekçi kadınlarımız, ücretlilerin vergi yükünü arttırmakla kalmayıp çalışan evli kadınlar aleyhine büyük bir haksızlık getiren vergi yasasını hazırlayan Demirel hükümetinden hesap soracaktır.

8 Martta emekçi kadınlarımızın "sadece erkeğin çalışarak aile baktığı günler geride kaldı, muhterem eşiniz de çalışsın" diyen Demirel'in Maliye Bakanından iş isteme hakkı doğmuştur.

8 Martta eş-evlat acısı çeken kadınlarımız, işi, ekmeği için savaşım verenler, zindanlara atılırken, faşist cinayet örgütlerinin neden halâ kapatılmadığını, faşist caniyerin neden yakalanamadığını, yakalananların neden elden geçirildiğinin hesabını soracaklardır.

Oyların aktif eylemleri, tüm halkın perçim emeklerini yansıtan işçi sınıfının öncülüğünde yürütülen anti-emperyalist, anti-faşist, anti-monopolist savaşının sosyal temelini genişletiyor. Kent ve köy emecilerinin, orta katmanların, ilerici aydınların, ilerici gençlerin, eşitlikçilerin, ulusal azınlıkların, fence olunanlar, hatta emperyalist kuşaklarla bağlanmayan herkeşi burjuvazinin bile bu savaşta katlanmasında katkıda bulunuyor. Kadın hareketinin anti-emperyalist potansiyeli işçilerin sınıfları için ciddi bir tehlikeyi ifade ediyor. Bu noktalarda kadın hareketi içerisinde etni bakımından iki ideoloji, Marksist-leninist ve burjuva ideolojisi arasındaki savaş giderek daha keskin ve sert biçimler alıyor.

Kapitalist devletler komünist ve işçi partileri, kadınların gericiliğinin elinde, sınıfların değerini savunmak için "Susan Lee çağrısı" olarak kalınması için aktif bir anti-emperyalist güce dönüştürmeye çalışıyor, bu uğurda savaşıyor. Kp. kadınlar burjuvazinin ideolojik esiri olmaktan kurtulmaya çalışıyor. Marksist-leninistler, kadın hareketi sorununu, demokrasinin güçlerini birliği, anti-emperyalist savaşta işçi sınıfının bağlayıcı, sosyalist devrimin ~~etkisi~~ ve onun özel etkeninin hazırlanmasında en güçlü güçleri bir bütünün sorununu aydınlatıyor bir parçası olarak görüyorlar.

Kadın hareketine yansıttıkları Marksist-leninist ideolojide burjuva ideolojisi arasındaki sınıf çekişmesi de burada geliyor. Burjuva ideolojilerinde göre kadın sorunu, okunabilir toplumsal hareketlerin dışındadır, bundan dolayı kopmuş olarak vardır. Bunun ana amacı da kadın hareketini anti-emperyalist savaftan dışında tutmak, sınıfların yitilmesini engellemektir.

Günümüzde, kapitalist dünyada sınıf savaşları yeni bir aşamaya (dönem) girmektedir. Kadın hareketi de yeni bir aşamaya girmektedir.

~~Kadın hareketinde bu yeni aşamanın~~

Bu yeni aşamada Kadın hareketinin özellikleri

Günümüzde kadın hareketi, proletaryanın, tüm ilerici, yutucu, devrimci güçlerin sosyal ilerleme, en geniş halk yığınlarının yaşam koşullarının iyileştirme için empyalizme, ulgucu hareketlere, ~~uluslararası~~ ^{NATO} hareketlerin bozma, somut, silahlı politikalarının sebep olduğu durumların yaratıcı enfasyona, işsizlik, politik ve ^{güven} savaşın kenarında gelişiyor.

Yeni aşamada kadın hareketinin özellikleri şunlardır:

Özellikleri görülmektedir, bu yığınsallık: Son 10 yıl içinde birçok kapitalist ülkede kadın hareketi yeni boyutlara ulaştı. ^{Emekçi Kadınlar,} Anti-empyalist, anti-monopolist, bozma, devrimci ve sosyal ilerleme savaşında aktif bir rol oynamaya başladı. Çeşitli kapitalist ülkelerde, kadınların özgürlüğü için savaşa aktif katılan yeni, yeni kadın örgütleri ortaya çıktı.

Öne sürdükleri istekleri, boyutları: Günümüzde kadın hareketi artık, "yalnız kadın" sorunlarıyla sınırlı kalmıyor. Bu hareket, nitel olarak daha yüksek bir düzeye ulaşıyor. Bu hareket, kendine öz odaların çözümünü, ülkelerinde genel ve politik durumun değişmesiyle, ~~bozma~~ ^{empyalizme} somut düzeyine, hareketlere, iç devrile, bozma devrimci sordun politik ^{karşı savaşlar} ~~bozma~~ ^{empyalizme} ~~bozma~~ ^{empyalizme} pratik eylemlerinde nüfuz silahlara, silahlı savaş karşı, silahlı savaş için savaş yığınsallık için savaş gücünü daha geniş yer alıyor.

Tüm kapitalist ülkelerde KP'lerinin birleşik önderlerinden biri de, Anlora savaşınının ~~strateji~~ devrinci hareketin strateji ödevlerinin gerçekleştirilmesi ~~yollarına~~ yönünde, birleşik önderin tüm yönleriyle aculanaktır.

I / ileri, devrinci bir değişim kurulması, kadın emeklerinin bu savaşta aktif rolünün artırılması.

II / Portuğu, işçi sınıfının öz politik örgütü olarak, aynı zamanda emekçi kadınların her türlü eşgiden kurutuluşu için savaşan bir portudur. •

III / Emekçi kadınların savaşını, portuğun örgütsel güçlenişine büyük katkıda bulunuyor

IV / Kadınların kurutuluşu için savaş TKP genel stratejisinin öncelikli, ayrılmaz bir parçasıdır

V / ^{TKP} Kadınların kurutuluşu, sosyalist emekçi politik ve sosyal alanda kadınlar dâhil olmak üzere tüm savaşla bağlı geliyor.

VI / Kadınların savaşına katılımı, seferber edilmesi, kadınlarla, orta kadınlarla bağlanması kuruma sorunu kadınlara aittir. görüldüğü gibi emekçi kadınların kurutuluşu, kurutuluş, sosyalistler. tüm deri -- — güçleri, ortak söylem, cephe birliğine dayanan devrinci alternatifin oluşturulmasına bağlıdır.

#

Kodun sorunu yolun doğru değil, aynı zamanda politik ve ideolojik bir sorundur. Bu kavramdan sınıf savaşı sorulur. (pozitif sınıf oldu) / Hele bir buhar topluunda eşitliğe kavuşuyor. Hele T-ze gibi bir ilüstrasyon.

TKP
Kodun yığınlar arasında oluşması, parti oluşmasını, ayrışması bir süreç olarak görülür: Bu kavramdan kodun örgütlenmesi, sendikalarla kodun yığınlar arasında oluşması, yığınların oluşması, yeni milatın kodların getirdiğini, süzgeçten: legal ve illegal oluşması, partilerin istikrarlı olması, belki

Kodun yığınlar arasında ideolojik ve örgütsel oluşmaların gerçekleştirilmesi, emekçi kodların parti oluşmalarına dahil olarak katılmasının sağlanması, komünist dünya görüşünün en geniş emekçi yığınlar arasında yaygınlaştırılması, yığınlar içindeki ideolojik-politik oluşmaların en derin bir yönde etkilenecek, buhar katında bulunma.

ANALAR, BACILAR, EMEKÇİ KADINLAR; CUNTA KADINLARI TASARRUF ETMEYE ÇAĞIRDI....

Seçimler yaklaştı. Seçimlerle birlikte hatırladılar bizi. Şimdi bizden oy dileniyorlar. Senin elinde bir oy var, onuda bana ver diyor bu cuntanın üç partisi.

Es kaza oy olmasa elimizde, seçimlerde oy kullanmak hakkımızda olmasa, adımızı bile almazlar ağızlarına. Göstermelikde olsa bir cümle ile bile söz etmezler bizden. Kadın dediğin nedir ki ! Kandırmak kolay. Vur başına al ağzından lokmasını.

Belki böyle düşündüklerinden, belki de yalan olduğunu bile, bile hoşumuza gider sandıklarından, herbiri kadınlar oylarını bizim partiye verecekler çünkü, biz mutfağa bereket getireceğiz diyorlar.

Cuntanın partileri kadınların oyunu kazanabilmek için boş vaatlerde bulunup duruyorlar. Oysa bir kaç ay öncesi cuntanın Maliye Bakanı Kafaoğlu,

kadının erdemliğinin sırrına varmış gibi birden bire "kadınlar isterse Türk Ekonomisine çekidüzen verebilir" dedi. Bu ne demektir? Daha ne beklemektedir Kafaoğlu kadınlarımızdan ?

Demektedir ki, biraz daha katlan. Biraz daha sık kemerleri. Yağını, etini, biraz daha az koy yemeğin. Bul buluştur yarat.

Yuvayı dişi kuş yapar. Onun için tüm fedakârlıklara katlanmak senin asli görevin.

DIŞI KUŞ YUVAYI YAPAMAZ OLDU !

Analar, bacılar !

Artık dişi kuşlar yuvayı yapmak için, çöpü, samanı bulamaz oldular. Bütün çırpıp didinmeler sonuç vermiyor. Her çarşıya, pazara çıkışımızda, yanımlı-za biraz daha az para almak zorunda kalıyoruz. Kolay mı bir fileyi doldurmak ? Geçtiğimiz Mart ayında, önünden seyredip geçtiğimiz et, tavuk, yumurta gibi yiyecekler hariç, hani biraz sebze, ekmek, tuz, zeytin, fasulye, peynir alsak, bir fileyi 1500 Lira'ya dolduruyorduk. Şimdi Ekim ayında bu fileye 1900 Lira veriyoruz. Uzmanlar diyor ki; Bir kişinin iyi beslenmesi için ayda 15.000 Liralık harcama yapması gerekli. Şimdi hangi hünerli eller, hangi en iyi ev kadını mucizeler yaratıp da, çocuklarının sağlıklı beslenmesini sağlayabilir. Biz sussak istatistikler konuşuyor. İşte çocuk ölümleri ile Türkiye Dünya'da birinci sırada. Türkiye'de her 1000 çocuktan 160'ı beslenme bozukluğundan ölüyor.

Evet, dişi kuş yuvayı yapamaz oldu. Aileler dağılıyor. Şimdi emekçi kadınlar bunalımın burçacına itiliyor. Şimdi bu girdapta, bir yılgınlık girdabı alırtında kaybolup gidecekmiyiz? Artık isyan hakkımız çoktan doğmuştur. 6 Kasım Kadınların da isyan günü olacaktır.

ÇOCUKLARIMIZ AÇ KALMASIN..!

Biraz hafifletmek için yükümüzü, biraz daha karnı doysun diye Bebelerin, çalışmak istesek kapılar kapalı yüzümüze. Daha baştan soruyor personel müdürü. Evlimisin, bekârmısın ? Evliyim dedinmi ekliyor. Gebemisin ? Çocukların varmı ?

Gebe kadın doğum izini ister. Sık sık doktor'a çıkmak ister. Çocuk oldumu durum yine aynı. Çocuk hastalanır durur. Bunun fazla mesaisi var, gece vardiyası var. Çocuklu kadının derdi fazla. Analık suç sayılır para babaları tarafından. Kadın çalıştımı durum yine bir başka. Eğer bırakacak yerimiz yoksa çocuklar ortada kalır. Çöplükler oyun bahçeleri. Kreş bir yasa olur çıkar çocuklarımıza. Türkiye'de her 1000 çocuktan sadece 2'si Kreş'ten yararlanabilmektedir. Ne eşit işe eşit ücret, ne terfide eşitlik, ne mesleki eğitim. Kadın işi dedikleri az para getiren işlerdir. İşte Tarım kesiminde çalışan 5,5 Milyon Kadın'dan sadece 600 bini ücret alıyor. Diğerleri karım tokluğuna çalıştırılıyor.

ROKET DEĞİL , İŞ , EKMEK ..!

Analar, Bacılar ! Çalışma, analık, ev işleri bütün bu yükleri, geçim zorluğu ağır yaşam koşulları altında omuzluyoruz. Bunalım burgacına alıyor bizi. İşsiz kalıp, iş bulamayıp, vücudunu satarak, çocuklarını besleyenlerin sayısı güngeçtikçe artıyor. Bir yılğınlık girdabı esrara alıştırılıyor gencecik insanlar. Aileler parçalanıyor. Gazetelerde çarşaf, çarşaf cinayet haberleri. Öyleki kafamızı kaldırıp, dünya nereye gidiyor diye bakmaya gücümüz kalmıyor. Kendi sorunlarımız, kendi dertlerimizle eriyoruz.

Dünya Nükleer bir savaşın uçurumunun eşiğine sürükleniyor. Emperyalist savaş kışkırtıcıları Avrupa'dan sonra , roketlerini Türkiye'de yerleştirmeyi plânlıyor. Ülkemiz Nükleer bir savaşta yok olup gitme ile karşı karşıya Faşist cunta, onun uzantısı bu üç parti, Amerika'nın bu harpçi politikasının en büyük destekçileri. Bugün, kadınlar Dünya Barış ve Demokrasi hareketinin en ön saflarında bilinçle, inatla yılmadan savaşıyor. Amerika'daki kadın hareketi Reagen'ın korkulu rüyüsü oldu. Arjantin'de, Şili'de kadınlar gerici Faşist Cuntalara karşı, ellerinde boş tencerelerle yürüyorlar. İşte örnekler ortada. Faşist cunta ve üç parti çok iyi biliyorlar ki kadınlar, başını kaldırma gücünü kendilerinde buldumu çok şey değişir. Onların örgütlenmedeki ustalığı, becerikli^{elleri} bu sömürü düzenine büyük darbe indirmedeki katkısı, hiçte yabana atılamaz.

Analar, Bacılar !

Zaman az yapılacak iş çok. Şimdi kim bizim Fabrika'da bir çay molasında tezgah arkadaşımızı 6 Kasım'da cunta partilerini protesto etmeye çağırma-ya, kim bizim mahallelerde komşumuza cuntanın bu üç partisinin de iç yüzünü anlatmamızı engelliyebilir. Dünya ve Türkiye kadın hareketi, kadınların yığınlar arasında gizlenerek onlarla birlikte en yaratıcı biçimlerde örgütlenme deneyimleri ile doludur. Deneylerde, yaşadığımız günlerde göreve çağırıyor biz kadınları. 6 Kasım'da cuntanın üç partisinede vuracağız.

ÇOCUKLARIMIZ AÇ KALMASIN !

EKMEK'TE YİYEİLSİNLER ! diye.

Türkiye'de kadınların durumuna kısa bir bakış:

Eldeki yetersiz sayısal verilere bir bakış bile Türkiyeli kadınların olumsuz durumunu gözler önüne sermektedir.

- . Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanından (1923) sonra 1926 yılında kabul edilen Medeni Yasa ile kadınlar toplumda hak sahibi yurttaşlar konumuna geldiler. Kadınlara 1930 yılında Belediye Meclislerine seçilme hakkı, 1934 yılında da milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanındı. Bu yasa-kabulünden hemen sonra yapılan seçimlerde 18 kadın milletvekili Meclise girdi. (Erkek milletvekili sayısı 444)

Kadın milletvekili sayısı yıllara göre azalan bir seyir izledi. (1965 yılında 450 milletvekilinin 8'i kadın, 1975 yılında 450 milletvekilinin 7'si kadın ve son 1983 seçimlerinde 399 milletvekilinin 12'si kadın.)

- . Seçme ve seçilme hakkının olmasına karşın Türkiyeli kadın bu hakkını bilinçle kullanmaktan yoksundur. Kadın toplum yaşamında ve ailede çok yönlü baskı altındadır. Ülkede geçerli olan kapitalist üretim ilişkileri, islam dinin kuralları ve yüzyıllardan arta kalan gelenekler toplumda ve ailede kadını "itaat eden" bir konumda tutmaktadır. Kadın, bu "itaat"i seçimler sırasında yakını olan erkeğin tercihini yerine getirmekle göstermektedir. Kadının milletvekili seçilmesi olancağı ise, ilkokulu bitirme şartı arandığından çok sınırlıdır. (Elbette az sayıda okumuş, aydın kadın bu saptamaların dışında kalmaktadır.)

Bir atasözü:

Kadın kocasının ayağının çarığı,
ana babasının başının sarığıdır.

- . Medeni Yasa hernekadar kadına yurttaş olma hakkını tanısa da, birçok maddesinde kadın eşitsiz konumda kabul edilmektedir. Bu eşitsizliklerin günün koşullarına göre düzeltilmesi çalışmaları bazı bakanlar tarafından "Türk milli karakterine, örf ve adetlerine" uygunsuzluk iddiasıyla durdurulmuştur.

KADINLARIN DURUMU

Sayısal veriler:

1985 yılı sayım sonuçlarına göre Türkiye'nin nüfusu 51 milyona yaklaşmış bulunmaktadır. 1985 yılı sayım sonuçlarının detaylı açıklamasının henüz yayınlanmamış olması nedeniyle, biz, kadınlarla ilgili sayısal verileri 1980 yılı sayım sonuçlarına göre veriyoruz.

1980 yılı TOPLAM NÜFUS: 44.736.957
KADIN NÜFUSU : 22.041.595 % 49
(Her 100 kadına 103 erkek)

. Yaşama alanı olarak nüfusun dağılımı:

İl ve ilçelerde yaşayan nüfusun oranı: % 43.9
Bucak ve köylerde yaşayan nüfusun " : % 56.1

(Kadın nüfusunun % 32.7'si Türkiye'nin 7 büyük şehrinde yaşamaktadır.)

. Kadın nüfusunun yaşlara göre dağılımı:

0 - 14	8.450.596
15 - 44	9.545.027
45 - 65+	3.965.184
Bilinmeyen	80.788

. İktisaden faal nüfus:

(Bu nüfusun hesaplanması sırasında 12 - 65+ yaş dilimi esas alınmıştır. 1980 yılı sayımında toplam iktisaden faal nüfus 19.212.193 kişi olarak gözükmektedir. Ancak bu nüfusun 689.871 kişisi sayımın yapıldığı son haftada "iş arıyor" durumda olduğundan biz iktisaden faal nüfusla ilgili olarak 18.522.322 rakamını kullandık.)

Toplam nüfusun	% 41.4'ü
Erkek nüfusunun	% 51.6'sı
Kadın nüfusunun	% 30.9'u iktisaden faaldir.

. İktisaden faal toplam nüfusun dağılımı:

Tarım	11.104.501
Sanayi	1.975.596
Hizmetler	2.425.201
Ticaret	1.084.378

. İktisaden faal erkek ve kadınların ücretli ve ücretsiz çalışma durumu:

11.708.813 iktisaden faal erkeğin;

5.216.151'i (% 44.5) Ücretli

2.323.995'i (% 19.8) Ücretsiz aile işçisi

6.813.509 iktisaden faal kadının:

945.851'i (% 13.8) Ücretli

5.535.511'i (% 81.3) Ücretsiz aile işçisi

(Not: Geri kalan işveren yada kendi hesabına çalışıyor gözükmemektedir.)

. İktisaden faal 6.813.509 kadının 5.932.073'ü (% 87.1) tarım sektöründe çalışmaktadır. Bu kadınların % 92.1'i ücretsiz aile işçisidir. Sayısal olarak 5.460.875.

Geri kalan 881.436 kadın sanayi, hizmetler, ticaret alanına dağılmıştır.

. İktisaden faal 881.436 kadının eldeki verilere göre dağılım alanları:

İlmi ve teknik eleman	254.602
İdari personel	210.815
Ticaret ve satış personeli	34.282
Şahsi hizmet işleri (x)	66.621
Çeşitli kademelerde yönetici	8.435
Tarım dışı üretim	305.380

(x) Gündelikçi temizlik işçileri, evlere temizliğe giden kadınlar

Not: Burada yeralan "tarım dışı üretim" için açıklama yapılmamıştır. Biz bunu sanayi sektöründe işçilik yapan kadınlar olarak anlıyoruz.

. 12 - 65+ yaş dilimindeki toplam kadın nüfusunun dağılımı:

İktisaden faal	6.813.509	% 45.0
İktisaden faal olmayan	8.169.368	% 54.

İktisaden faal olmayan kadınların içinde 6.950.968'i ev kadınıdır. Geri kalan emekli, öğrenci ve diğer olarak gösterilmektedir.

. Kadınların okur-yazar olmaları-olmamaları:

6 - 65+ yaş diliminde toplam 18.524.522 kadın bulunmaktadır.

8.394.868 kadın okuma-yazma bilmiyor. % 45.3

7.410.410 kadın bir okul bitirmiş.

2.711.109 kadın okul bitirmemiş ama okuma-yazma biliyor.

. Bir okul bitirmiş kadınların dağılımı:

İlkokul bitirenler % 78.5

Ortaokul bitirenler % 9.1

Meslek okulu bitirenler % 0.2

Lise bitirenler % 9.2

Yüksek okul bitirenler % 2.9

. Okur-yazar olmayan erkek ve kadınların karşılaştırması:

6 - 65+ yaş dilimindeki toplam nüfus: 37.523.623

Erkek: 18.999.101 Okumasız-yazmasız % 20.0

Kadın: 18.524.522 Okumasız-yazmasız % 45.3

. Kadınların medeni durumu: (12 - 65+ yaşlar)

Toplam : 15.137.801

Bekâr kadın 4.273.679

Evli kadın 9.525.043

Eşi ölmüş 1.229.588

Boşanmış 109.491

Türkiye'de Kadınların Eylemleri :

1980 yılının 12 Eylül'den bu yana hayatın her alanında ağır baskılar sürdürülmektedir. Buna rağmen en başta politik tutuklu yakını kadınlar cuntadan bir yıl sonra işkencelere, hapishane ve mahkemelerdeki ağır koşullara karşı direnişe geçmişlerdir. Cumhurbaşkanı, Meclis Başkanı na dilekçe, askeri hapishane yetkilileriyle görüşmeler, tutukluların işkence sonucu kanlanan elbiseleriyle yürüyüşler tutuklu yakını kadınlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Politik tutuklu kadınlar işkenceye ve tüm kötü koşullara karşı yiğitçe direnmişlerdir. Tutuklu yakınlarının ortak eylemleri ortak bir örgütlenmeyi de ortaya çıkarmıştır. 1986 yılında Tutuklu ve Hükümlü Yakınları Derneği kurulmuştur. Bu derneğin yönetim kademelerinde çok sayıda kadın bulunmaktadır.

1982 yılından itibaren işsizlik ve pahalılığa karşı irili ufaklı kadın eylemleri başlamıştır. Bu eylemleri kırsal kesimde topraklarını termik santral yapımı için yada ABD'ye üs olarak vermek istemeyen köylü kadınların eylemleri izlemiştir. Partilerin ve sendikaların düzenledikleri mitinglere çok sayıda kadın katılmaktadır.

1986-1987 yıllarında yaygınlaşan grevlerde önemli sayıda işçi kadın grev ve girmektedir. Grevci kadınlar ve grevci eşi kadınlar grevlerle maddi dayanışma örgütlemektedirler.

1986 ve 1987'de öğrencilerin de hareketliliği artmıştır. Erkek vekız öğrencilerle birlikte öğrencilerin anne-babaları da yürüyüşlere katılmış, açlık grevlerinde evlatlarıyla beraber olmuşlardır.

1986 yılında, 8 Mart dolayısıyla bir grup aydın kadının başlattığı dilekçe eylemine 7 bin işçi, emekçi, ev kadını imzalarıyla katılmışlardır. Bu eylemin bizler için özel bir anlamı vardır. 1985 Nairobi Buluşması'na giderken Türkiye Hükümeti'nin "bir imza olsun" diye altını imzaladığı "Her türlü ayrımcılığa karşı Konvansiyon"un uygulanması istemi içeren bir Kadınlar Dilekçesidir bu dilekçe.

Ayrıca çeşitli yayın organlarında kadınlarla ilgili inceleme-araştırma yazıları çıkmaktadır. Kadınların toplumdaki eşitsiz konumlarını konu eden özgün kitaplar yayınlanmaktadır.

Türkiye Kürdistanı'nda ağır baskıya, işkenceye, topraklarından sürülmeğe karşı Kürt kadınlar zaman zaman polis ve jandarmayla çatışmaya girmektedirler.

Siyasi partiler de kadın sorununa ilgisiz kalmamaktadır. Başbakan Özal'ın hanımı Bayan Özal'ın başkanı olduğu "Türk Kadınını Koruna ve Güçlendirme Vakfı" devletin geniş olanaklarıyla faaliyetini sürdürmektedir. Bu Vakıf aracılığıyla "kadının doğal olarak güçsüz ve korumaya muhtaç" olduğu fikri yayılmaktadır. Vakfın tüm yöneticileri işbirlikçi tekellerin sahiplerinin hanımıdır. Bu hanımlar birkaç trilyon liralık bir maddi kudreti temsil etmektedirler. Vakıf özellikle kadın hastalıkları ve resmi nikah işleri ile uğraşmaktadır. Yöneticilerden biri ne için çalıştıklarını şöyle açıklamaktadır: "Biz zaten bu işleri erkekler için yapıyoruz. Türk kadını güçlenirse evdeki erkeğe faydası olur."

Ana mihalefet partisi SHP'de kadınlarla ilgili çalışmalar yürütmektedir. Daha çok kadın sorunlarının tartışıldığı çeşitli açık oturum ve paneller düzenlenmektedir. SHP mitinglerine çok sayıda kadın katılmıştır.

Diğeryandan sendikal örgüt Türk-İş'in Kadın Bürosu AAFLI ile ortak olarak kadın işçilere yönelik pek çok konuda toplantılar, eğitimler düzenlenmektedir. Bu toplantılara giderek artan sayıda kadın işçi katılmaktadır.

Kadınlar daha da hareketlenmektedir. Bu toplumun hareketlenmesi ile birlikte olmaktadır. Ancak bu hareketlilik daha henüz büyük şehirlerle sınırlıdır. Büyük şehirlerde de kadın nüfusuna göre çeşitli eylemlere katılan kadınların sayısı henüz gereken düzeyde değildir. Ancak olumlu olan, çeşitli kadın örgütleri ve gurupları arasında başlayan işbirliğidir. Bu işbirliğinin en somut örnekleri tutuklu aileleri eylemleri ve Kadınlar dilekçesinde kendini göstermektedir.

Toplumda varolan değer yargılarından dolayı yarı vasıflı ulaşım, garsonluk gibi işlerde kadınlar çalışmayı tercih etmemektedirler. Bu nedenle kadınların, bu becerileri elde edebilecekleri kurs yada eğitim yerlerinde sayıları yok denecek kadar azdır.

Gene büyük şehirlerde yaşayan yüksek eğitim görmüş, uzman kadınların sayıları ise şaşırtıcıdır. Çünkü 5 avukattan ve 6 doktordan biri kadındır. Yüksek eğitime olanak bulan kadınların büyük çoğunluğu hukuk ve tıp alanında eğitimi tercih etmektedirler.

Türkiye'de ev kadınlarının sayıları yüksektir. Ev işleri tüm yönleriyle kadının üzerindedir ve bu konuda kadın tam bir sosyal çözümsüzlük içindedir. Çalışan kadınlar içinse ev işleri ikinci bir işdir. Doğum izinlerinin yetersizliği, kreş-yuva gibi kurumların çok sınırlı sayıda olması, analığın toplumsal bir işlev olarak garanti altına alınmamış olması kadınlar üzerinde büyük bir baskı yaratmaktadır.

- Eğitim alanında kadın-erkek arasında tam bir eşitsizlik vardır. Özellikle kırsal alanda kızlar okula gönderilmemektedirler. Bu alanda ilkokul bitiren kızların öğrenimlerine devam etmeleri ise son derece düşüktür. Bu oran kentlerde biraz yükselme eğilimi göstermektedir. Ayrıca bölgesel olarak da kızların eğitime katılmasında farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Batı bölgesinde eğitime katılma oranı Doğu bölgesinde eğitime katılma oranından yüksektir.

Kızların meslek okullarına yönelimi sınırlı düzeydedir. Kız Teknik Okulları dikiş, nakış, yemek öğreterek kızların iyi bir ev kadını olmasını amaçlayan okullar haline gelmiştir.

Yüksek öğrenime devam etme olanağı bulan kız öğrencilerin çoğu kendi tercihlerinin dışında bir eğitimi sürdürmek zorunda kalmaktadırlar.

Mesleki beceri kazandırma kurslarına katılan kadınların sayısı çok düşüktür ve bu gibi kurslara katılmada kızlara karşı çeşitli engellemeler söz konusudur. (Kursa kabul etmeme..)

Zaman zaman ilan edilen "eğitim seferberlikleri" gerçekten okuma-yazma öğretme hedefinden ziyade politik amaçlar taşımaktadırlar. Bu yüzden gereken verim elde edilememektedir.

Her türlü eğitim kademesinde uygulanan eğitimin niteliği kadın-erkek ayırımını körükleyen bir yan taşımaktadır. Ayrıca 1980'den sonra eğitim gerici bir içerikle donatılmıştır. Ülkede artan sayıda dini kurslar açılmış, özellikle kırsal kesimdeki kızlar bu kurslara yönelmiştir. Büyük şehirlerde bile bu kurslar yaygın olarak faaliyet göstermektedir. İslam dininde "hoca" kadın olmamasına karşın şu anda İmam Hatip Okullarında okuyan 30 bine yakın kız öğrenci vardır. Bu kurslardaki ve okullardaki kızlar gerici bir bilinçle donanmaktadır.

- Çalışan kadınlar sosyal güvenlikten yoksun bulunmaktadırlar. 6 milyon çalışan kadının sadece 200 bini sigortalıdır. Kırsal kesimde çalışan kadının herhangi bir sosyal güvencesi yoktur.

"Kaçak" işçi olarak çalıştırılan kadınların sayısı erkeklerden fazladır. Bu kadınların sosyal güvenliğin ne olduğundan bile haberleri yoktur. Diğer yandan işçi-emekçi kadınlar işveren tarafından sosyal güvenlik kurumlarına bildirilmemektedirler. Bu kadınların büyük bir kısmı sosyal güvenlik kurumlarına üye olmalarının bir hak olduğunun bilincinde değildirler. Kadınlar arasındaki sendikalaşma oranı çok düşüktür.

Gündelikçi ev işinde çalışan kadınlar herhangi bir örgütlenmeden yoksun oldukları için sosyal güvenlik kurumlarının kapsamı dışında kalmaktadırlar.

Yakın zamanda ev kadınları için uygulanmaya konan sosyal güvence olanığı da beklenen ilgiyi görmemiştir. Kadınlar primleri ödeyememektedirler, kendi gelirleri olmadığı için kocalarını primleri ödemeğe ikne edememektedirler. Ayrıca ev kadınlığının bir meslek olarak ele alınması da bir tartışma konusu olarak ortaya çıkmaktadır.

- Türkiye'de genelde sağlık sistemi şehirden şehire, bölgeden bölgeye, gelir gruplarına göre büyük farklılıklar göstermektedir. Geniş halk kitlelerinin yararlanacağı yaygın bir sağlık sistemi yoktur.

1975 yılı sayımlarına göre, kadınların 15-44 yaş gurubundaki ölüm oranları erkeklere göre daha yüksektir. Bu Batı ülkelerinin tersine bir durumdur. Bu oran yüksek doğurganlıkla yakından ilgilidir. 24 yıllık evlilik süresinde Batı Anadolu'da ortalama 4 çocuk, Doğu Anadolu'da ortalama 7 çocuk doğurmaktadır kadınlar. Bu oranlar kadının okur yazarlık durumuna göre de değişiklik göstermektedir.

Kadın hastalıkları ile yüksek doğurganlık arasında doğrudan ilişki bulunmaktadır. 4'den fazla gebelik geçiren kadınların % 72'si kadın hastalığına sahiptir.

Bunun yanı sıra Türkiye'de ana ölüm oranları yüksektir. Yaygın bir sağlık sisteminin olmayışı, daha çok kırsal kesimlerde kendini ağırlıkla hissettiren değer yargıları doğumların eğitimsiz kişiler elinde yapılmasını getirmektedir. Ayrıca doğum öncesi bakımın olmaması da ana ölümlerini artırıcı bir faktördür.

Düşük sayısı çok yüksektir. Her yıl bin kadından 38'i düşük yapmaktadır. Aile planlaması için modern yöntemlerden yararlanılmamaktadır. Bu konuda yaygın bir eğitim olmadığı gibi, toplumun değer yargıları da kadının-erkeğin korunmasını engellemektedir. Düşük bir aile planlaması yöntemi gibidir. Genellikle ilkel yöntemlerle yapılmaktadır. Kürtajin hastanelerde yapılması belli şartlara bağlanmıştır.

Beslenme yetersizlikleri, kötü çevre koşulları da kadınlar arasında kimi hastalıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ancak bu genel olarak yaşanan bir sorundur.

Türkiye işkazaları ve meslek hastalıkları açısından büyük oranlara sahip bir ülkedir. 1985 yılı rakamlarına göre Türkiye'de günde 405 işkazası olmaktadır ve 3 kişi hayatını kaybetmekte, 8 kişi de sakat kalmaktadır. İşkazaları genellikle 25-29 yaş gurubu işçiler arasında meydana gelmektedir.

Sosyal Sigortalar Kurumu Sağlık Tüzüğü'ne göre kanserojen maddeler tehlikeli sayılmamaktadır. Petro-kimye-Lastik işçileri arasında yapılan bir incelemede, bir yılda 314 sendika üyesinin kronik düzeyde hastalığa yakalandığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca meslek hastalığı teşhisleri sosyal güvenlik kurumları doktorları tarafından tam yapılmamaktadır.

İşkazaları ve meslek hastalıkları açısından kadınların durumuyla ilgili özgün veriler bulunmamaktadır. Ancak olayın boyutu kadınların da karşı karşıya kaldığı tehlike hakkında bilgi verebilmektedir.

- 1980'den sonra uygulanan ekonomik ve sosyal politikalar kadınların durumunu ciddi bir biçimde kötüleştirmiştir. Kadının karşı karşıya kaldığı ekonomik açmaz ve toplumsal olarak olumlu değer yargılarının

kaybettirilmesi kadınların artan sayıda fuhuşa yönelmelerini berâberinde getirmiştir. 1980 öncesi 20-25 bin civarındaki fuhuş yapan kadın sayısı 200 bini geçmiştir. Bu yolla para kazanmak çeşitli yayın organlarınca propaganda da edilmektedir.

Toplumsal olarak yaşanan ağır sosyal sorunlar kadına kötü muameleyi artırmıştır. Kadına dayak yaygın bir uygulamadır. Ancak sayısal bir veri elde etmek çok güçtür. Çünkü ailede dayak halâ "aile sırrı"dır.

Devletin yönetim organları kadın sorununa gerici konumlardan yaklaşmaktadırlar. Kadının yerinin kocasının yanı, görevinin kocasına itaat olduğu fikri yaygınlaştırılmaktadır. Kadını aşağılayan gerici bir propaganda kitle iletişim araçları eliyle yaygınlaştırılmaktadır.

Dinsel gericilik eliyle kadınlar çarşafa sokulmakta ve şeriat özlemini dile getiren çevreler, özellikle kırsal kesimlerde, etkilerini artırmaktadırlar.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARŞİVİ
TÜSTAV

Kadınların Örgütlülüğü:

Türkiye genelinde toplumsal örgütlerde kümelenme oranı düşüktür. Bu kadınlar arasında daha da düşük olmaktadır. Partilerde, sendikalarda, kooperatiflerde, çeşitli örgütlenmelerde bulunan kadınların sayısı, kadın nüfusuna göre çok düşük düzeydedir. Kadın örgütleri büyük şehirlerde ve daha çok aydın kadınlar tarafından kurulmuşlardır.

1923'te Cumhuriyet'in ilanından sonra ilk kurulan kadın örgütü Kadınlar Birliği'dir. (1924) Kadınlar Birliği 1935 yılında İstanbul'da Uluslararası Kadınlar Birliği Kongresi'ne evsahipliği yapmıştır. Bu kongreden sonra Birlik kendini feshetmiştir. Fesih sebebi olarak, 1934 yılında Türkiyeli kadına tanınan seçme ve seçilme hakkıdır. Bu hakkın kazanılmasıyla Birliğin "işi bitmiştir". Ancak asıl neden, Uluslararası Kadın Birliği Kongresi'nde birinci konu olarak ele alınan "barış" konusunda pek çok kadının konuşma yaparak "politika" yapmış olmalarıydı. 1949 yılında Kadınlar Birliği yeniden kuruldu.

O yıldan bu yana çok sayıda kadın derneği kuruldu. Bunlar büyük bir kısmı hayır işleriyle uğraştı. Siyasi partilerin kadın kolları kuruldu, mesleki kadın örgütlenmeleri ortaya çıktı. (Hukukçu Kadınlar Derneği gibi)

Foundation of İKD

Other activities, International link, İKD Office Abroad

İKD Trial, What were İKD's offences?

EYLEM ALANLARI

(Araştırma-Anket-Kampanya-Konferans-Açık oturum- Seminer-Eğitim-Basın Toplantısı- Yayınlar-Gösteri-Yürüyüş- Konser- Tiyatro-Sinema vb.)

Kazanılmış ekonomik, sosyal ve politik hakların araştırılması (Araştırma, Hukuk Komitesi gibi), uygulamadaki durumun araştırma, anket grupları ile saptanması ve bu hakların kullanılabilir hale getirilebilmesi için kampanya, eğitim, açık oturum, yayınlarla kamuya mal edilmesi, örneğin kazanılmamış hakların kazanılması için kampanya açılması.

1. EŞİT İŞE EŞİT ÜCRET

- 1.1. Kadın işçilerin daha düşük ücretle çalıştırılmaları için işverenlerin sumi olarak işi " Kadın işi " ve " Erkek işi " diye bölmelerini önlemek. *vasıfsız işçi, Sekreter,*
- 1.2. Kadın işçilerin daha düşük ücret almalarının önemli bir nedeni de vasıfsız işçi olmalarıdır. Bu nedenle gerek okulda gerekse okul sonrası mesleki eğitimde kadınlara eşit olanaklar sağlanması.
 - a. Kadınlar için ilkokuldan sonraki mesleki okulların sayısının arttırılması, bugünün teknolojisine uygun olarak sadece biçki-dikiş-nakış okulları yerine teknik eğitim yapılması.
 - b. İş yerlerindeki mesleki eğitime kadınların daha büyük oranda katılmasının sağlanması, örneğin eğitimin iş saatleri içinde yapılması.
2. İş bulmada, eğitimde, terfide kadınlara eşit fırsatlar ve olanaklar sağlanması.
3. Her iş kolundaki çalışma koşullarının düzeltilmesi ve geliştirilmesi. Bu konudaki mevcut yönetmelik ve tüzüklerin işçi sağlığı ve güvenliği açısından işler hale getirilmesi ve geliştirilmesi.
4. İş kanunundaki 13. ve 17. maddelerin kaldırılması. *İşten çıkarılması, tazminat,*
5. Kadınlara 20 yılda emeklilik hakkının sağlanması. Buna paralel olarak prim ödeme *tazminat* süresinin kısaltılması.
6. 16-18 yaş arasında çalışan tüm kadın-erkek gençlerin çalışma saatlerinin 6 saate indirilmesi; Kadınların ve çocukların gece çalıştırılmamaları, günde 8 saatten fazla çalışılmaması, zorunlu fazla mesailerin kaldırılması.
7. Bütün çalışan kadınların, tarlada, fabrikada, büroda sigortalı ve sendikalı olmalarının sağlanması.
 - a. Tarım sektöründe sürekli veya mevsimlik çalışanların sigortalı ve sendikalı olmalarının sağlanması.
 - b. Evlere iş alan (dikiş vb.) kadınların sigortalı ve sendikalı olmalarının sağlanması
 - c. Evlerde sürekli veya gündelikçi çalışan kadınların devlet eliyle kurulacak bir bir kuruma örgütlenmeleri.
8. Toplu sözleşmelerde kadın emekçilerin özel haklarının ayrıca belirtilmesi ve sağlanması için sendikalarca talepte bulunmak ve kadın temsilcilerin sayısını arttırmak.

9. Analığın toplumsal bir işlev olarak tanınmasını sağlamak.

- a. Gerek işverenler gerekse devlet eliyle yeterli sayıda kreş ve yuva açılması,
- b. İş Kanununun kadın işçi çalıştıran her iş yerinde o iş yerinde çalışan tüm işçilerin 0-7 yaşları arasındaki çocuklarının bakımı için kreş veya yuva kurma veya uygun bir kreş ve yuvayla anlaşma zorunluluğunu getirecek biçimde değiştirilmesi.

- c. Kreşlerin denetiminde işçilerce seçilecek kadın işçi temsilcilerinin bulunmasını sağlamak.
- d. Bu yuva ve kreşlerde revirler bulunması ve çocuk hastalanıp aileye teslim edildiğinde anneye de ücretli izin verilmesi.
- e. Aynı hakların devlet memuru olan kadınlara da tanınması.
- f. Devlet ana okullarının ihtiyacı karşılayacak sayıya getirilmesi.
- g. Hamile ve emzikli kadınların gerekli biçimde beslenmesi için iş yerinde verilecek yemeğe ek olarak süt vb. verilmesi.
- h. Doğum izni hakkının yaygınlaştırılması, kadınların hamilelik veya doğum dolayısıyla işten çıkarılmalarını önlemek, doğumdan sonra aynı işe anna garantisini sağlamak, bu izin süresini doğum öncesi için 3 yine doğum sonrası için 3 aya uzatmak, bu izin süresince kadınların Sosyal Sigortalar Kurumundan aldıkları ücretin işverence tamamlanarak tam ücret alınmasını sağlamak.
- i. Çocuk zannlarının İş Kanunu kapsamına girmesi ve bundan vergi alınmaması için, tüm çocuklar için yurtlar, okul lokantaları, dinlenme ve tatil kampları kurulması için çalışmak.
- j. İstenmeyen doğumların önlenmesi için SSK'nın, resmi hastane ve dispanserlerin kadınlara her türlü yardım vermesini sağlamak.
- k. Ücret, işte ilerleme, eğitim alanlarında kadınların hem emekçi, hem de analık yönleriyle toplumdaki çift yönlü işlevlerinin gözönüne alınmasını sağlamak.
10. Kadınların tam günlük çalışma sonunda ayrıca ev işleri de yapmak zorunda oldukları gözönüne alınarak, devletce ucuz ve yaygın alışveriş merkezleri, yemek fabrikaları, çamaşırhaneler, ev temizleme örgütleri kurulmasını sağlamak.
11. Pahalılık ve enflasyonla mücadele etmek.
12. Evlenme paralarının aynı yerde çalışan karıkocaların her ikisine de verilmesini sağlamak.
13. Gerici burjuva ideolojisi (gelenekler, kör inançlar, psikolojik ve geri ~~at~~aki değerlerle mücadele etmek.
14. Kadınların toplumsal hayatın bütün alanlarında (Meclis, Siyasi Partiler, Sendikalar, kooperatifler, kamu ve özel sektör yönetimi vb.) daha fazla temsil edilmeleri için mücadele etmek.
15. Verilen siyasal hakların bilinçli bir şekilde kullanılır hale gelmesi ve geliştirilmesi.
16. Kanunlarımızdaki kadın erkeks eşitliğini ihlal edici maddelerin değiştirilmesi.
 - a. Kadınların çalışma, iş kurma, yurt dışı seyahat etme, vb. için kocalarından izin alınmasını gerektiren küçültücü maddelerin değiştirilmesi.
 - b. Gelir vergisi kanununda, çocukların üstünde söz sahibi olmaya eşitliğin sağlanması
 - c. Aile sigortası için SSK'ya prim ödeyen kadınların kocalarının, ebeveynlerinin ve çocuklarının hiç bir kayıt olmadan tedavi görmelerini ve ilaç alınmasını sağlamak.

17. Kadınların toplumsal hayata aktif olarak katılmalarını yurt ve dünya sorunlarıyla ilgilenmelerini sağlamak.
18. Kadınların savaşa, emperyalizme, faşizme gericiliğe karşı, barışın demokrasinin, bağımsızlığın bilinçli savunucuları olmalarını sağlamak.

TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

3. kom.
SPEECH BY THE REPRESENTATIVE OF THE PROGRESSIVE WOMEN
OF TURKEY IN THE THIRD COMMISSION (WOMEN AND FAMILY)

Dear ~~rxixnx~~ friends,

We bring to the representatives of the women participating in the World Congress of Women the warm greetings of the progressive women of Turkey who are struggling today under the conditions of a reactionary military dictatorship. We take this opportunity to convey our most sincere thanks to the WIDE for taking the initiative to organise this congress and to the Czechoslovak Women's Committee for their warm hospitality.

We want also to express here that the working paper prepared by the preparatory committee is very comprehensive and that we support it wholeheartedly.

Dear friends,

As you know, the family can not be isolated from the unity of the social relations. Family and society influence each other continuously. Today all social questions, whether economic, political or cultural also have become problems pertaining to the family. Particularly in societies where exploitation and class contradictions exist such question might prove a direct danger against the unity of the families.

Today the greatest danger to the families is the threat of a nuclear war provoked by imperialism, a danger which might wipe whole humanity from the face of the earth when we consider that there are 60 tons of explosives per capita in the world now. Therefore the struggle for peace is the most urgent task of any woman who wants to protect her family, to defend the future of her children.

Another danger against the unity of the family are the economic crises which cause increase in unemployment, inflation, and lower living standards for the majority of the peoples. The wide spread poverty and the changes in the rural structures cause immigrations from villages to towns and from one country to another. For example about 1,5 millions Turkish people work as immigrant workers, more than one million of them in Federal Germany. In addition to the separation of families, this situation has deep effects on children who grow up under two different sets of values of two widely different societies and many of them end up by becoming anti-social elements.

In our country where, as an example house rents cost more than ~~ix~~ half of the wages, the rocketing cost of living is a direct reason for the doubling of the number of divorces in recent years.

Another negative factor causing the division of the families is political reaction, terror, and repression. In two years alone more than 5000 people have been killed in terrorist actions. In Turkey since the military coup d'etat of September 12th 1980 almost 140 000 democrats progressive people have been ~~xx~~ detained and 40 000 arrested. Trade unions (DISK) and all other democratic mass organisations and political parties have been banned. Thousands of people, women and men alike, have undergone torture. Women are given electroshocks to their sexual organs. 459 persons have been killed in police operations. 10 people have been executed. Children are taken as hostages to ensure the surrender of their mothers and women for the surrender of their husbands. As a consequence of the oppressions by the junta, ~~xx~~ hundreds of people were forced to leave the country. Thus thousands of families have been separated due to murders, arrests and exiles. Thousands of women have no knowledge of

the whereabouts of their children and husbands.

Lack of sufficient health and educational services, bad working conditions are other factors which affect families in a negative way. In Turkey more than 10 000 women die every year during pregnancy or at the time of giving birth, due to the lack of the necessary mother and child health care facilities. Also thousands of women die trying to get rid of unwanted children, because abortion is illegal and women are not given the necessary information about birth control. Malnutrition causes an infant mortality rate of 160 out of 1000, one of the highest in the world. Women can not combine their duties as a worker and as mother because motherhood is not regarded as a social function. For example both ~~provide~~ private and state creche facilities in Turkey are sufficient for only 2 children out of every 1000.

Family relations differ widely in the cities and the rural areas of Turkey. In the villages traditional patriarchal family relations are still in existence and women even can not talk when men are present, let alone playing a effective role in the family matters. Polygamy is still quite wide spread. There are also articles in the family code which are discriminating against women. For example the women can not work without the permission of her husband and the husband has the final say over the children. Again in the rural areas, young girls are still being sold for marriage and the current rates necessary to buy a wife increase according to the rate of inflation.

On the other hand, the increasing poverty of the people pushes more and more women to prostitution. Turkey is still one of the countries which has not ratified the international convention on the "Elimination of ~~x~~ human trade and prostitution" and today trade of women has become one of the most profitable ~~pross~~ professions. Thus the crises of ~~xxx~~ capitalism also brings together a deterioration of moral values as well.

The Progressive Women's Organisation has been the first democratic mass organisation in our country to conduct a struggle for the equality of women in all areas. The ruling circles who were not pleased with the rapid development of our organisation and the wide influence it gained among masses of women, closed it down 1979x. The reactionary military dictatorship has taken the progressive women movement as one of the main targets of its attacks on democratic forces ~~xx~~. Hundreds of women have been arrested for the simple reason of being a member of our organisation. Recently, Berin Uyar, the Editor of the "Women's Voice" journal the organ of our organisation has been arrested without any legal charges and is under torture.

Dear friends,

The improvement of the situation of the women in the family is inseparably bound with the struggle for democracy and peace against imperialism, militarism and reaction. Today, in our struggle for better conditions for women and children, we need your solidarity more than ever to ensure;

- freedom for all democrats and peace-lovers
- an end to tortures,
- the opening of the Progressive Women's Organisation and all other democratic mass organisations.

Each solidarity action will be an invaluable contribution to the fight of the democrat progressive women of Turkey who consider themselves an inseparable section of the international women movement for peace and democracy against imperialism and the danger of war it instigates.

DÜNYA KADINLAR KONGRESİ

3. KOMİSYON "KADIN VE AİLE"

Sevgili arkadaşlar,

Dünya Kadınlar Kongresine katılan tüm kadınlara, bugün gerici askeri diktatörlük koşulları altında savaşım veren Türkiye'le ilerici kadınların sıcak selamlarını getirdik. Ayrıca, böylesine önemli bir kongrenin örgütlenmesine yaptığı katkıdan dolayı UDKF'ye ve gösterdiği sıcak dostluktan dolayı da Çekoslovak Kadınlar Komitesine en içten teşekkürlerimizi iletiriz.

Sunu da ifade etmek isteriz ki, hazırlık komitesinin/hazırladığı çalış- kapsamlı olarak ma raporunun kapsadığı bütün kalbimizle destekleriz.

Sevgili arkadaşlar,

Bildiğiniz gibi, aile toplumsal ilişkiler bütününden soyutlanamaz. Aile ve toplum birbirlerini sürekli etkilerler. Bugün, ekonomik, politik ve toplumsal ya kültürel tüm sorunlar ailelerin de sorunları olmaktadır. Özellikle sömürü ve sınıf ilişkilerinin olduğu toplumlarda bu sorunlar doğrudan ailelerin birliğini tehlikeye sokmaktadır.

Bugün aileler için en büyük tehlike, kişi başına 60 ton patlayıcı ^{nükleer} düşen dünyamızda emperyalizmin kışkırttığı/savaş tehlikesidir. Bu nedenle barış için savaşım, ailesinin geleceğini korumak isteyen ve çocuklarının geleceğini savunan her kadının en ivedi görevidir.

Ailenin birliğine yönelik diğer bir tehlike, halkın çoğunluğunun işsizliğe, enflasyona iten, yaşam standardını düşüren ekonomik bunalımlardır. Yoksulluğun artması ve kırsal yapıdaki değişiklikler köyden şehire, bir ülkeden bir ülkeye göçe neden olmaktadır. Örneğin, bir milyonu Federal Almanyada olmak üzere 1.5 milyon Türk göçmen işçi olarak çalışmaktadır. Ailelerin bu şekilde parçalanması, çocuklar üzerine etki yapmakta, çocuklar iki farklı toplumda farklı değer yargıları ile yetişerek anti-sosyal unsurlar haline gelmektedir.

Örneğin kiraların ücretlerin yarısını oluşturduğu ülkemizde, hızla yükselen hayat pahalılığı, son yıllarda boğanmaları iki misli arttıran nedenlerden biridir.

Aile birliğinin parçalanmasına diğer olumsuz faktörlerden biri, politik gericilik, terör ve baskıdır. Sadece iki yıl içinde ülkemizde terör eylemleri sonucu 5000 kişi ölmüştür. Ülkemizde 12 Eylül 1980'de ~~xxxx~~ ~~askeriyet~~ gerçekleşen askeri darbeden beri 140.000 demokrat gözaltına alınmış, 40.000 kişi tutuklanmıştır. DİSK, bütün demokratik örgütler, siyasi partiler kapatılmıştır. Kadın, erkek binlerce insan işkencelerden geçirilmiştir. Kadınların cinsel organlarına elektrik verilmektedir. 459 kişi polis operasyonlarında öldürülmüştür. 10 kişi idam edilmiştir. Çocuklar annelerinin teslim olması için, kadınlar kocalarının teslim olması için rehin alınmaktadır.

Güntanın baskıları sonucu binlerce insan ülkeyi terketmek zorunda bırakılmıştır. Böylece binlerce aile öldürmeler, tutuklamalar ve sürgünlerle parçalanmıştır. Binlerce kadının, çocukların ve kocaların ne olduğuna dair bilgisi yoktur.

Yetersizlik

Sağlık ve eğitim hizmetlerinin yeterli olmayışı, kötü çalışma koşulları aileleri etkileyen olumsuz koşullardır. Ülkemizde her yıl 10.000 kadın gebelik veya doğum sırasında ~~ölür~~, analık ve çocuk sağlığı hizmetlerinin geriliği yüzünden ölmektedir. Yine binlerce kadın, kürtajın yasak olması ve doğum kontrolü ile ilgili bilgiler verilmediğinden istenmeyen çocukları düşürmeye çalışırken ölmektedir. Beslenme yetersizliği sonucu çocuk ölüm oranı binde 160'dır. Ki bu dünyadaki en yüksek oranlardan biridir. Analık toplumsal bir işlev olarak kabul edilmediği için, kadınlar analıkla çalışma hayatını birleştirememektedirler. Örneğin Türkiye'de hem devlet, hem özel kreşler yeterli değildir ve 1000 çocuktan sadece ikisi kreşten yararlanabilmektedir.

Türkiye'de aile ilişkileri şehirlerde ve kırsal kesimlerde farklılıklar göstermektedir. Köylerde hala geleneksel ataerkil aile ilişkileri var-

lığını sürdürmektedir. Kadınlar erkeklerin yanında hala konuşamamaktadır. ~~erkek~~ aile içinde etkin bir rol oynama bir yana hala erkeklerin yanında bile konuşamamaktadır. Birkaç kadınla evlilik hala yaygındır. Medeni çağında da hala kadınları aşağılayan yasalar vardır. Örneğin, kadınlar kocasının izni olmadan çalışamaz ve çocuklar üzerinde son söz hakkı kocanın elindedir. Kırsal kesimde genç kızlar hala ~~erkek~~ evlilikte alınıp, satılmakta, başlık parası enflasyon oranına göre yükselmektedir.

- Diğer yandan halkın yoksulluğunun artması daha çok kadını fahişeliğe itmektedir. Türkiye hala " İnsan ticaretinin ve fahişeliğin yok edilmesi üzerine uluslararası konvansiyona imza atmayan ülkelerden biridir ve bugün Türkiye'de kadın ticareti en fazla kar getiren mesleklerden biri olmuştur. Böylece kapitalizm bunalımlarıyla birlikte ahlak çöküntüsünü de beraberinde getirmektedir.

İlerici Kadınlar Derneği, ülkemizde, her alanda kadınların eşitliğinin sağlanması için savaşım yürüten ilk demokratik yığın örgütü olmuştur. Örgütümüzün hızlı gelişmesinden ve geniş kadın yığınları arasında artan etkisinden mummun olmayan yönetici çevreler 1979 yılında İKD'yi kapatmıştır. Gerici askeri diktatörlük demokratik güçler üzerine baskılarında da ilerici kadın hareketini baş hedeflerinden biri olarak almıştır. Yüzlerce kadın sadece örgütümüzün üyesi olduğu için tutuklanmıştır. Yakın zamanda İKD'nin organı Kadınların Sesi dergisi editörü Berin Uyar, yeterli bir neden gösterilmeksizin tutuklandı ve işkencelerden geçmektedir.

Sevgili arkadaşlar,

Aile içinde kadınların durumunun iyileşmesi emperyalizme, militarizme ve gericiliğe karşı demokrasi ve barış için savaşıma sıkı sıkıya bağlıdır. Bugün, kadınlar ve çocuklarımız için daha iyi koşullar sağlama savaşımımız da ve

- bütün demokratların ve barış-severlerin serbest bırakılması, için
- işkencelerin son bulması için,
- ilerici Kadınlar Derneği ve diğer demokratik yığın örgütlerinin

açılması için,

sizin dayanışmanıza her zamankinden daha çok ihtiyacımız vardır.

Her bir dayanışma eylemi, ^{kendisini} /emperyalizme ve onun kışkırttığı savaş tehlikesine karşı ~~ekonomik~~ barış ve demokrasi için savaşım veren uluslararası kadın hareketinin ayrılmaz bir parçası sayan Türkiye'li demokrat, ilerici kadınlarının savaşına değerli katkılarda bulunacaktır.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

A. Komin.

TURECKO

kordinir. kaluzne hayati

~~XXXXXXXXXXXX~~

Dear friends ,

We bring to the representatives of the women participating in the World Congress of Women the warm greetings of the progressive women of Turkey who are struggling today under the conditions of a reactionary military dictatorship. We take this opportunity to convey our most sincere thanks to the WIDM for taking the initiative to organise this significant Congress and to the Czechoslovak Women's Committee for their warm hospitality.

Dear friends,

Undoubtedly the women of each country play a very big role in its social progress. In the liberation wars waged against imperialism, for establishing peace and real democracy, in many countries, the vital contribution by women has been recorded as a historical fact. In our country also, in the liberation war against the imperialist forces which occupied our country after the 1. World War, our worker and peasant women fought shoulder to shoulder with their men to save the country from the enemy.

Later, at a period when monopoly capitalism strengthened in Turkey and the poverty of our people increased daily, a progressive women movement has developed. The Progressive Women Organisation which lead this movement was able to reach a membership of 15.000 in a period of only 5-6 years and to ~~xxxxxxx~~ gain the support of tens of thousands more. The women movement based on the principles of national independence, peace, democracy, equality and progress, was able to raise the consciousness of women and to ensure their participation in the social struggle through the mass actions it organised with these aims. The ruling circles which were not pleased with this rapid development in the women movement, 2 years ago closed down our Organization, thus preventing our possibilities of working legally.

The reactionary military dictatorship which has been in power since September 12th, 1980, has totally eliminated all democratic rights and freedoms. The parliament ~~xxxxxxx~~ and the Constitution were dissolved. All political parties, the Confederation of Progressive Trade Unions (DİSK) and all other democratic mass organisations were banned. Today DİSK leaders are on trial and the public prosecutor has asked the death penalty for them. All strikes, demonstrations have been prohibited. All democratic press has been silenced and total censure is applied to the press in general.

The editor of the ~~xx~~ organ of our Organisation, the Women's Voice, has been arrested and put under torture. 419 people have been killed in police operations. According to one of the largest newspapers in Turkey, the number of people detained since the junta came to power is around 130.000, 40.000 of them being arrested. Thousands of the women and men democrats who~~x~~ ~~xxxx~~ have been detained have undergone tortures. 10 persons have been executed. Terrible conditions exist in the prisons. For example, the 2 year ~~xx~~ child of a woman who was arrested together with her child has died in prison.

The economic policy of the junta has made the living conditions of our people even worse. Mass layoffs have intensified. When we consider that there are 5 million unemployed, it is not difficult to realize how difficult it is for women to get jobs.

On the other hand, women's wages are considerably lower than that of men, even according to official statistics. In the rural areas, peasant women are like unpaid ~~wag~~ slaves, working both on the fields and at home. Today under junta conditions, the oppression and exploitation of our women has increased doublefold. The deep economic crisis has deprived many women of their jobs and thousands of women whose husbands were arrested now have to undertake the living expenses of the family.

Lack of education is one of the negative factors effecting the employment of women. Although primary education of five years is obligatory in our country, 8.5 million women have not ~~xxxx~~ received even this education. In schools of all levels, the percentage of women is very low. Even for women who have received the same education as men, who are equally qualified, equal opportunities are not available in finding ~~x~~ employment.

Many women cannot work because the right to motherhood is not guaranteed by the state. In many workplaces women are dismissed when they become pregnant, on the pretext that that "they will not give sufficient efficiency". Thus, marriage and motherhood become factors endangering the working life of women.

There are thousands of women who take home piece work or who go out for domestic work. These women are considered as housewives and have no social security.

Therefore, the Progressive Women's Organisation has struggled for the ~~massive~~ participation of women in social life, for equal remuneration for equal work, for the protection of motherhood, for equal opportunities in employment and in promotion, for social security for all women. We believe that the liberation of women and people is based on

the maintenance of peace, on peaceful coexistence. Because peace is the guarantee of all our present and future gains. Therefore, preventing the aggressive, war mongering policies of imperialism and in the foremost USA imperialism, to stop nuclear armament, is the most immediate ~~and foremost~~ task of all women, of all peoples.

Dear friends,

One of the most important principles of strengthening the struggle against imperialism and the international democratic women movement, is to consolidate our solidarity even more. Here, we avail of this platform, to ask you to step up your solidarity actions with the women and people of Turkey, ~~in~~ in order to stop the tortures and repressions against all democrats and peacelovers, to ensure the ~~guarantee~~ of the security of the life of detainees, for the opening of all democratic mass organisations and the Progressive Women's Organisation.

I Thank you for your attention.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARŞİVİ
TÜSTAV

DÜNYA KADINLAR KONGRESİ

1. KOMİSYON " KADIN VE ÇALIŞMA HAYATI "

Sevgili arkadaşlar,

Dünya Kadınlar Kongresine katılan tüm kadınlara, bugün gerici askeri diktatörlük koşulları altında savaşım veren Türkiye'li ilerici kadınlarının sıcak selamlarını getirdik. Ayrıca, böylesine önemli bir kongrenin örgütlenmesine yaptığı katkıdan dolayı UDKF'ye ve gösterdiği sıcak dostluktan dolayı da Çekoslavak Kadınlar Kongresine en içten teşekkürlerimizi iletiriz.

Sevgili arkadaşlar,

Kuşkusuz ki bütün ülkelerin toplumsal ilerlemesinde kadınlar büyük bir rol oynar. Birçok ülkede, emperyalizme karşı verilen kurtuluş savaşlarında, barışın ve gerçek bir demokrasinin sağlanmasında kadınların katkıları tarihi bir gerçek olarak ortaya çıkmıştır. Birinci Dünya Savaşından sonra ~~iki~~ ülkemizin işgal eden emperyalist güçlere karşı verilen ulusal kurtuluş savaşında da, işçi ve köylü kadınlarımız ülkemizi düşmandan korumak için erkeği ile omuz omuza savaşmıştır.

Daha sonra, ülkemizde tekelleri kapitalizmin güçlendiği ve halkımızın günden güne yoksulluğunun arttığı dönemde, ilerici bir kadın hareketi gelişmiştir. Bu harekette ~~hız~~ öncü olan İlerici Kadınlar Derneği, 5-6 yıl gibi kısa bir zamanda 15 bin üyeye erişmiş, binlerce kadının da desteğini kazanmıştır. Ulusal Bağımsızlık, barış, demokrasi, eşitlik ve ilerleme ~~temel~~ ilkeleri temelinde yükselen kadın hareketi, kadınların bilincini yükseltmiş ve bu ilkeler temelinde örgütlediği kitle eylemleri aracılığıyla kadınların ~~hız~~ toplumsal savaşıma katkısını sağlamıştır. Kadın hareketindeki bu hızlı gelişimden memnun olmayan yönetici çevreler ise 2 yıl önce örgütümüzü kapattılar ve bizim legal ~~örgütümüz~~ çalışma olanaklarımızı engellediler.

12 Eylül 1980'den beri erkete olan gerici askeri diktatörlük tüm demokratik hakları ve özgürlükleri yok etti. Parlamento ve anayasa fesh edildi.

Bütün politik partiler, DİSK, ve diğer demokratik örgütler kapatıldı. Bugün DİSK yöneticileri yargılanmakta ve haklarında ölüm cezası istenmektedir. Bütün grevler, gösteriler yasaklanmıştır. Bütün demokratik basın susturulmuş ve basına sansür uygulanmaktadır. Örgütümüzün organı Kadınları Sesi Dergisi editörü tutuklanmıştır ve işkencelerden geçirilmektedir. Polis operasyonlarında 419 kişi öldürülmüştür. ~~Türkiye~~ Türkiye'nin en büyük gazetelerinden birine göre, cuntanın erke gelmesinden bu yana gözaltına alınanların sayısı 130.000, tutuklananların sayısı ise 40.000 dir. ^{Gözaltına alınan} Binlerce demokrat kadın ve erkek işkencelerden geçirilmiştir. 10 kişi idam edilmiştir. Hapishanelerde kötü koşullar yaşanmaktadır. Örneğin, iki yaşındaki çocuğu ile birlikte tutuklanan bir kadın işçinin çocuğu bu kötü koşullar yüzünden ölmüştür.

Cuntanın ekonomik politikası, halkımızın yaşam koşullarına gittikçe kötüleştirilmektedir. 5 milyon işsiz olduğunu düşünürsek, kadınların iş bulmakta ne kadar güçlük çektiğini anlatmak zor olmaz. Diğer yandan resmi istatistiklere göre bile kadın ücretleri erkekelerinkinden daha azdır. Kırsal kesimde ise köylü kadınlar hem tarlada, hem evde çalışan ücretsiz köle gibidirler. Bugünkü cunta koşullarında kadınlar üzerindeki baskı ve sömürü iki kat misli artmıştır. Derin ekonomik bunalım birçok kadını işsiz bırakmış-
tır, kocası tutuklanan birçok kadın da ailesinin geçimini karşılamak sorunu ile karşı karşıya kalmıştır.

Eğitim geriliği kadınların işsiz kalmasını etkileyen olumsuz faktörlerden biridir. Hatta ülkemizde 5 yıllık ilk öğretim zorunlu olduğu halde 8.5 milyon kadın bu eğitimi bile almamıştır. Her düzeydeki okulda kadınların oranı oldukça azdır. Erkeklerle aynı eğitimi görmüş ve aynı nitelikteki kadınlar bile iş bulmada eğitim olanaklarına sahip değildirler. Analık devletin garantisi altında olmadığından birçok kadın çalışamaz.

Birçok işyerinde, kadın gebe kalanca yeterli verim sağlanamayacağı gerekçesi ile işten atılmaktadır. Böylece evlilik ve analık kadınların çalışma hayatını tehli keye sokan faktörler olmaktadır.

Eve parça başına iş alan veya eve işe giden binlerce kadın vardır.

Bu kadınlar ev kadını sayılmaktadır ve hiçbir sosyal güvenceleri yoktur.

Bundan dolayı İlerici Kadınlar Derneği, bütün kadınların, toplumsal yaşama yığinsal katılımı, eşit işe eşit ücret alınması, analığın korunması, iş bulmada ve terfide eşit olanaklar ve sosyal güvenceleri için savaşım vermiştir. Şuna inanıyoruz ki, kadınların ve halkların kurtuluşu barışın pekiştirilmesi ve barış içinde bir arada yaşama temelinde sağlanabilir. Çünkü barış geleceğimizin ve gelecekteki kazanımlarımızın garantisidir. Bu nedenle emperyalizmin, başta ABD emperyalizminin saldırgan ve savaş kışkırtıcı politikasını önlemek, nükleer silahlanmayı durdurmak bütün kadınların, bütün halkların en ivedi görevidir.

Sevgili arkadaşlar,

Emperyalizme karşı savaşımın ve uluslararası demokratik kadın hareketinin güçlendirilmesinin en önemli ilkelerinden biri aramızdaki dayanışmayı daha da yükseltmektir. Burada bu toplantıdan yararlanarak, ülkemizde işkencelerin durdurulması ve bütün demokratlar ~~uluslararası~~ ve barış-severler üzerindeki baskıların durdurulması, gözaltına alınanların can güvenliğinin sağlanması ; bütün demokratik örgütlerin ve İlerici Kadınlar Derneğinin açılması için Türkiyeli kadınlar ve Türkiye halkı ile dayanışma eylemlerini yükseltmenizi istiyoruz.

Dikkatiniz için teşekkürler.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, iki yıl önce aldığı bir kararla 1975 yılını Uluslararası Kadınlar Yılı olarak ilan etmiştir. Dünyanın tüm ilerici, demokrat ve devrimci güçlerince desteklenen bu kararın, yurdumuzda da eşitsizliğin, baskı ve sömürünün her çeşidine karşı durmayı ilke edinmiş güçlerce gerçek anlamıyla değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kadın hakları için verilen mücadelenin özü, kadın erkek eşitliğinin ekonomik, politik, toplumsal yaşamın bütün alanlarında sağlanması ve bu eşitliğin salt yasalarda yazılı olmaktan çıkarılıp yaşanır hale getirilmesidir. Bugün hala yasalarda bile kalsa kadın-erkek eşitliğini sağlayamamış, sözümona medeni, batılı daha sık kullanılan deyimle kapitalist ülkeler vardır. Ne var ki yasal olarak kadın-erkek eşitliğini kabul etmiş zengin kapitalist ülkelerde bile fiilen gerçekleşen bir kadın erkek eşitliği yoktur. Gerçek ve yaşanan bir eşitsizlik söz konusudur. Bu tip ülkelerde demokratlar, devrimciler ve ilerici kadın hareketlerinde verilen uzun mücadeleler, kapitalist toplum içinde bazı yasal sonuçlar elde edilmişse de, kadın eşitliğinin insançıl hedeflerine ulaşmak olanlığı bulunamamıştır. Bugün hala, kadınlar bir yandan kapitalist üretim düzeni içinde en düşük ücretliler, en kalitesiz işlerde çalıştırılarak erkeklerden de fazla sömürülürken, öte yandan analık gibi ikinci bir toplumsal görevi yerine getirmekte, yorucu ev işlerinin çilesini tek başına taşımakta, eğitimde, aile, toplum ve politik yaşamda süregelen olumsuz bir ayırımın acısını çekmektedir.

Bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişmeler bir yandan kol emeğini ve kol gücünün önemini azaltarak kadın emekçiler için, daha geniş ve çeşitli iş imkanı sağlamakta, ekonomik ve toplumsal gelişmede kadınların payını arttırmak yönünde yeni olanaklar sağlamaktadır. Öte yandan bilim ve teknolojiadaki bu gelişmelerin kapitalist toplumdaki çoğu olumsuz sonuçlarından en çok zarar gören yine kadınlar olmaktadır. Otomasyonun yol açtığı işsizlikten en çok etkilenen kadınlardır, çünkü genel ve

mesleki eğitimde yaşanan ayırım nedeniyle mesleki beceriklilikleri en düşük işçiler onlardır. Üretimin yoğunlaşması ve tekelleşme sonucu yok olmağa mahkum olan küçük ve orta endüstri ile geri tarım sektörü yıllardır en fazla kadın işçi çalıştıran kollarıdır. Bant sisteminin tekdüzeliği ve hızlanması özellikle gebe ve çocuklu kadınlar üzerinde yıkıcı psikolojik etkiler yaratmaktadır.

En gelişmiş kapitalist ülkelerde bile ana ve kadın sağlığı ile ilgili hizmetler köylülere, eve iş alarak çalışanlara, ev hizmeti görenlere ve ev kadınlarına hiç uzanmamıştır. Bu grup kadınlar en çaresiz durumda olanlardır; düzenli bir gelirden sendikal haklardan, yaşlılık aylığı ve sağlık hizmetlerinden nasiplerini hiç bir şekilde alamazlar.

Yukarıda çizilen oldukça görünüme karşıt, kadınlar gün geçtikçe toplumsal üretim ve yaşama daha büyük ölçüde katılmakta, çalışan kadınların sayısı ve politik bilinci dünya ölçüsünde gün geçtikçe artmaktadır.

Yurdumuzda da durum pek farklı değildir. Geçim zorluğu, artan fiyatlar ve toplumsal üretime katılmanın erdem olduğu gerçeğinin yaygınlaşması, her gün artan sayıda kadını fabrikalarda, bürolarda iş aramaya ve çalışmaya yönlendiriyor. Türkiye'de halen 5 milyon kadın tarlada, yarım milyondan fazlası bürolarda ve 200 binden fazlası ise fabrikalarda çalışmaktadır. Öte yandan nüfusun yarısını kadınların oluşturduğu göz önüne alınırsa, çalışma çağındaki kadınların geri kalanının eve iş alır, ev hizmeti görür ve kadını durumunda olduğu anlaşılabilecektir. Bu gruptaki kadınların, büyük bir bölümünün çocuklarını bırakabilecek ve bıraktıracabilecekleri ortam ve iş bulabildiklerinde toplumsal üretime katılmaya talip oldukları veya olabilecekleri kabul edilebilir.

Türkiye'de kadınlar 40 yıl önce politik haklarına ve yasal olarak oldukça geniş ekonomik ve toplumsal eşitliğe kavuşmuşlardır. Nevar ki söz konusu ekonomik, politik ve toplumsal eşitliğin geniş kadın kitleleri içinde en ölçüde hayata geçtiğine göz gezdirirsek, durum hiç de parlak değildir.

- o okuma yazma bilmeyen kadınlarımız, aynı durumdaki erkeklerden iki kat daha fazladır, orta öğrenim yapan kadınların sayısı aynı durumdaki erkeklerin yarısı kadar olup, çoğu dikiş-nakış ,çiçek-moda gibi toplumsal üretime dönük olmayan dallardadır. Yüksek öğrenim gören her 20 öğrenciden sadece birisi kızdır.

- o Genel mesleki eğitimde, kadınlar açısından yaşanan bu olumsuz ve eşitsiz durum ve ^{Tevlud} kadınların ekonomik ve toplumsal mücadeledeki deney sızlık ve ürkeklikleri nedeniyle, genel olarak, kadınlarımızın mesleki becerileri ve ücretleri erkeklerden daha düşüktür. Kadın işçilerin ortalama saat ücretleri erkeklerin ücretinden % 20 ile % 30 daha azdır.

- o Kadınlarımız bir yandan çocuk doğurarak, öte yandan mal veya hizmet üreterek topluma iki yönlü katkıda bulundukları halde, toplumumuzun kadınlarına olan borcunu emekçi olarak tam ve eşit olarak ödemediği gibi, ana olarak hiç ödememektedir. Ana ve çocuk sağlığı hizmetleri, yuva ve kreş gibi toplumsal hizmet kurumlarının sayısı, yapısı ve dağılımı utanç verici düzeylerde.

- O Çalışma ile analık ve ev işleri gibi ikili yükün altında ezilen ve bu yükü geçim zorluğu ve ağır yaşam koşulları altında omuzlarken ken bunalan kadınlarımız, yasaların tanıdığı ekonomik ve politik haklarını kullanacak zamanı ve gücü bulamamaktadır. Yurt ve dünya sorunlarına eğilememekte, toplumsal ve kültürel yaşamda hep geri durumda kalmaktadırlar. Sendikalarda, mesleki ve politik örgütlerde aktif olarak çalışan kadınlarımızın sayısı çok düşüktür.

Salt yukarıda sıralanan gerçekler bile kadın sorununun ver olan yasal hak ve eşitliklere rağmen, içinde büyük bir potansiyel taşıyan kısır bir döngü olarak sürüp gittiğini göstermektedir. Bu kısır döngüyü, kadınları saran bu çemberi kadınlar kendi elleri ile aşıp, çözmek zorundadırlar. Ana ve emekçi olarak yorgun vücutlarının arta kalan gücünü az ve kıt da olsa zamanlarının bir bölümünü birleştirip dayanışabilirlerse bu çemberi önce genişletip, sonra kırabilirler.

Kadınların ekonomik, politik ve toplumsal kurtuluşu uzun süren sabırlı bir mücadele ile kazanılacaktır ve esas itibarıyla sömürünün

ortadan kaldırılmasına bağlıdır. Öte yandan, nüfusun yarısını oluşturan kadınların aktif ve bilinçli katkısı sağlanmadan toplumun gerçek kurtuluşu ve bu sömürü düzeninin değiştirilmesi mücadelesi başarılabilir.

Bugün yapılması gerekli olan şey "ya hep yahiç" ilkesi ile hareket etmeyip, içinde bulunduğumuz koşullara göre ve örgütlü olarak, bugün bir talep, yarın öbür talep için mücadele etmektir. Çalışan kadınların çıkarları için vereceğimiz her örgütlü ve tutarlı mücadele, bizi burjuvazi ve onların reformist uzantılarıyla karşı karşıya getirecektir. Bundan dolayıdır ki kadın-erkek tüm çalışanların ortak çıkarları ve birliğini zedeleyecek davranış ve eylemlerden kaçınmak dikkat edeceğimiz en önemli nokta olmalıdır. Kadın sorunu ve kadınların eşitliği için verilecek mücadele barış, demokrasi ve toplumsal ilerleme mücadelesinin bir parçasıdır. Emekçi ve toplumun kurtuluşu, sömürünün her çeşidinin kalkması için verilen mücadele çok yanlı ve geniş tabanlı olduğu ölçüde başarıya yaklaşır. Ekonomik, demokratik ve politik talepler iç içe halkalar halinde, bugün daha çok birbirlerine yaklaşmıştır. Kadınların hakları ve gerçek eşitliği için verilecek mücadele, yalnız emekçi kadınların günlük yaşamlarına somut maddi katkılarda bulunmakla kalmayacak, onların sosyal ve politik hayatta daha aktif olmaları için gerekli şartları, ortamı ve eğitimi sağlayacaktır. Kadınların ucuz işgücü ile ekonomik ve politik mücadeledeki ürkekliklerini erkek emekçilere karşı koz olarak kullanarak, erkek emekçileri tehdit eden burjuvazinin önemli bir silahı ve kâr kapısı elinden alınmış olacaktır.

Dünyada ve yurdumuzda burjuvazi ve gerici güçler, gerçek kadın eşitliği için verilen ve verilecek mücadelenin kendileri için zararlı olacağı sonuçlarını çoktan farketmiş ve çift yönlü bir karşı mücadeleye girişmişlerdir. Bir yandan kadınların kapitalist toplumdaki geri ve eşitsiz durumunu meziyet gibi göstermek için gazete, dergi, roman, radyo ve televizyon gibi kitle haberleşme araçlarını alabildiğine kullanırlarken öte yandan, kadınların bu geri ve eşitsiz durumunun vazgeçilmez ve değişmez olduğunu ücretli bilim adamlarına sahte teorilerle ispat ettirmeye çalışmaktadırlar.

Bunlarla da yetinmeyip en son tutunacak bir dal daha bulmuşlardır. Kadın sorununa sınıf açısından bakmayan,soyut "kadın hakları" ve "kadın-erkek eşitliği savunucusu hareketler ve dernekler işte bu gayretlerin sonucudur.

Türkiye'deki ilerici,demokrat ve yurtsever kadınlar hem,kendi sorunlarını çözümlmek için mücadele vermek,hem de bu sorunları emekçilerin dayanışma ve mücadele birliğini bozmak,kadın emekçilerin sınıf bilincini saptırmak için kullanmak isteyen gerici eğilimlere karşı uyanık olmak zorundadır. 1975 Uluslararası Kadınlar Yılında yurdumuzdaki geniş emekçi kadın kitlelerinin örgütlendiği bir kadın örgütü kurarak şimdiye kadar sosyete ve burjuva kadınlarının elinde oyuncak olmuş kadın sorununun artık gerçek sahiplerinin eline geçmesi için çaba göstermek önümüzdeki önemli bir görevdir.....
.....bu görevi yerine getirmek üzere kurulmaktadır.

Tüm kadınları

içinde birleşmeye ve;

- Analığın toplumsal bir işlev sayılarak,kadınların toplumsal üretim ve yaşamdan kopmadan bu görevlerini yerine getirebilmelerini sağlayacak koşulların yaygın ve ücretsiz ana ve çocuk sağlığı merkezleri,yaygın ve ücretsiz kreş ve yuva,yaşlılık ve analık sigortası,daha uzun doğum izni,yirmi yılda emeklilik vb. gibi sağlanması için,

- Erkek ve kadınlar için eşit işe eşit ücret verilmesi ve bu ilkenin hayata geçmesini önleyen -eğitimde- iş bulmada,iş bölümü ve terfi etmede karşılaşılan- tüm olumsuz ve eşiksiz koşulların değiştirilmesi için,

- Kadınların ev işlerini kolaylaştıracak,devlete ait ucuz ve yaygın alışveriş merkezleri,yemek fabrikaları,büyük çamaşırhaneler ve ev temizleme örgütleri kurulması için,

- Yasalardaki kadın-erkek eşitliğini bozan ve kadınları aşağılatıcı nitelikteki tüm maddelerin değiştirilmesi ~~ixi~~ ve var olan yasal hakların yaygın ve bilinçli bir biçimde kullanılması için,

- Kadınların toplumsal yaşama daha aktif olarak katılmalarına,

yurt ve dünya sorunlarında katkılarını sağlayarak, pahalılığa, işsizliğe, savaşa, emperyalizme, faşizme ve gericiliğe karşı, BARIŞIN, DEMOKRASİNİN ve BAĞIMSIZLIĞIN bilinçli savunucuları olmaları için, DAYANIŞARAK ÖRGÜTLÜ MÜCADELE VERMEYE ÇAĞIRIYORUZ.

TÜRKİYE SOSYAL TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Kadın hareketi, genel devrimci hareketin ayrılmaz bir parçasıdır. Kadın hareketinin sınıfsal açıdan bakmadıkça yürütme olanağı yoktur. Kadınları cinsiyetleri açısından ayırma tabi tutan yalnızca burjuva ve feodalite ideolojisi dir. Kadın sorununun gerçekten temel sınıfsal sorun olduğunu anlamalıyız.

Kadın sorunun bir sınıf sorunudur. Ancak kadınların cinsiyetleri gereği olan sorunları da vardır. Kadınlar ezildikleri ve baskı altında tutuldukları sürece sorun yalnızca bir sınıf sorunu değil, aynı zamanda bir ahlak sorunudur.

Genel devrim hareketi için çalışmasında kadınlara ait çıkarları önemsemeyen bir kadın eyleme sokulamaz.

Devrimci duygular nasıl olmalıdır? Arkadaşlar, en azından sevgiyle birbirlerine bağlı olmalıdırlar. Devrimci kadınlar, devrim arkadaşlarını en az kocaları ve çocukları kadar sevmelidirler. İyi bir arkadaşlık ruhuyla bütün güçlükleri yenmek olanaklıdır. Devrimci eserler yaratmak istiyorsak, her şeyden önce birbirimizi sevmek ve birleşmeliyiz.

Kendimize karşı sert olabilir ve hareketin zayıflıklarına karşı çözüm bulmayı görev edinirsek daha büyük eserleri gerçekleştirmeye doğru ilerleyebiliriz. (Devrim sürecinde kadın ve gençlik, Le Duan)

- 6) İşsizlere, işsizlik sigortası bağlanması için sendikalarımız, Derneğimiz yoluyla mücadele edelim. Bunu programına koymayan ve yapacağına inanmadığımız partiye oy vermiyelim.
- 7) Devlet Bütçesinden, işsizlere iř yaratacak, hayatı ucuzlatacak, ülke kalkınmasına katkıda bulunacak yatırımlar için daha çok pay ayrılmasını isteyelim. Alın torimizle ödediğimiz vergilerle, daha çok hastahane, kreş, ocuk yuvası gibi tesislerin kurulması için mücadele edelim. "Bütçede para yok" derlerse, barışı savunalım, savaş malzemesi alımlarının ve askeri harcamaların kısılmasını isteyelim. Unutmayalım ki, savaşın acısını, hem eř, hem ana olarak en derinden biz kadınlar duyarız.

İLERİCİ KADINLAR DERNEğİ

Adres: Emniyet Mahallesi Tařkentsok.
No. 13-B
eliktepe - 4. LEVENT

İŞSİZLİK, PAHALILIK VE KADINLAR

Çarşıya her çıkışımızda, manava, bakkala, pazara her uğrayışımızda fiatların biraz daha yükselmiş olduğunu görüyoruz. Kumaşı, ayakkabıyı, odunu, eti her mevsim biraz daha pahalı buluyoruz. Ekmeğin fiatı aynı kalsa bile, kendi 5-6 ayda bir küçülüyor. Yağışlar bol, hasat bereketli olsa bile sebze, meyva fiatları hiç düşmez. Birgöz oda 200-300 lira. Öte yandan gün geçmiyorki bir yakınımız, tanıdığımız iş arayıp bulamadığından yakınmasın. İş bulmak üzere Almanya sırasında bekliyenlerin 1 milyon'u bulunduğunu gazetelerde okuyoruz. (İş bulup Almanya'ya gidenler işten grup grup çıkarılıp Türkiye'ye dönmeye zorlanıyorlar.) Onlar da iş arayanlara katılacak döndüklerinde. Bugün Türkiye'de iş ve işçi bulma kurumlarına icmini yazdırıp iş bekleyen 2,5-3 milyon kişi var. İş ve işçi bulma kurumuna yazılmayıpta kendi kendine iş arayan veya çoğu köylerde oturup yılda üç ay pamuk, tütün toplamaya çapaya giden gerçek anlamda işsiz sayılan yoksul köylerdeki işsiz 10 milyonu bulmaktadır. Bu demektir ki 40 milyon nüfuslu Türkiye'de 13-14 milyon gerçek işsiz var, yani 3 kişiden biri işsiz. Hadi yılda iki, üç ay iş bulan köylüleri katmayalım, yine de 4 milyon iş aradığını resmen bildirmiş insan var. Yani 10 kişiden biri iş arayıp, bulamıyor. Bulacağı da yok, nüfus artıyor, yeni iş yaratacak ekonomik gelişme ise çok az, (işsizlik hızla artıyor.)

Peki ne oluyor bu fiatlara, pahalılık neden, işsizlik neden hep artıp, işler azalıyor? İşverenlere, bakanlara, onlarında sözcüsü gazetelere ve gözcüsü bazı bilim adamlarına bakarsanız, bunda kimsenin suçu yok, dünyayı enflasyon diye bir şey kasıp kavuruyor. Yalnız Türkiye'de değil, durum Almanya'da Amerika'da da böyle. Yani bir enflasyon felaketi var ki, nerden geldiği belirsiz, sanki kader, alinyazısı gibi çekilecek.

Ateş pahası yiyecek giyecek fiatlarının, aylığın üçte birini yada yarısını alıp götürün kiraların ve bu işsizlik felaketinin acısını en derinden duyan kadınlardır. Çünkü dar bütçemizin kiradan sonra iyice küçülen bölümüyle mutfak masrafını denkleştirmek, çocukların giyimi, ilacı için para ayırmak en çok biz kadınlara düşmektedir. Çalıştığımız iş yerinden işçi çıkarılacaksa işverinin gözü önce bize takılmakta, "kocasını bakar" diyerek. Sanki bir aylıkla bu pahalılıkta geçinmek olanağı varmış gibi. İş yerine otomatik makina geldimi, zanaatı yok, tahsili az cesinide çıkarmaz diye yine bizi yazarlar çıkarılacakların liste başına. Birkere işten atılıp, o 4 milyon işsiz arasına katıldıkmi, hele bir de evli ve çocukluysak en son iş bulma şansı yine biz kadınlarda.

1
Bütün bunlar gösteriyorki, pahalılık ve işsizlik biz kadın-
ları da en az erkekler kadar, gerçekte onlardan da çok ezip
bunaltıyor. Öyleyse pahalılık neden olur, işsizlik neden
vardır ve neden artar öğrenmek, öğrenipte ona göre tavır
almak yine herkesten çok ve en az onlar kadar bize de düşüyor.

ENFLASYON YANI PAHALILIK VE İŞSİZLİK NEDEN VARDIR

Bizimki gibi kapitalist toplumlarda enflasyon denilen olay,
kapitalistlerin yani fabrika, çiftlik sahibi patronların
kâr amacı ile başlar. Her kapitalist'in amacı kârını yükselt-
mektir. Bilindiği gibi daha çok kâr ya malın maliyetini dü-
şürerek, ya da fiyatını arttırarak sağlanır. Kâr sağlamanın
en kolay yolu ise fiyatları yükseltmektir. Nele günümüz Tür-
kiyesinde olduğu gibi belirli tür malı üreten fabrika sahiplerin-
nin sayısı azaldıkça, fiyatları indirerek birbiriyle rekab-
bet etmek yerine patronlar gizli kapılar arkasında anlaşarak
hep birden yüksek bir fiyat koymayı daha kolay ve rahat bul-
maktadırlar. Patronlar böylece fabrikalarında üretilen malın
fiyatını yükseltirken, fabrikalarda çalışan işçiler ve diğer
emekçiler ise artan fiyatlar karşısında yaşamlarını sürdüre-
bilmek için elbette ücretlerinin artmasını isteyecektir.
Ama ücret artışları, fiyat artışına hiç yetişememektedir.

Enflasyon özünde işte bu ücret ve kâr çekişmesinin doğal so-
nucudur. Ama asıl suçlu hem dünya ölçüsünde hemde yurt öl-
çüsünde pazara, piyasaya, ülke yönetimine hakim olan fasla
kâr için fiyatları arttıran kapitalistlerdir. Artan fiyatlar
karşısında, ücretleri o kadar hızlı yükselmeyen emekçi yı-
ğınları bu malları isteselerde alamamakta ve böylece işve-
renler mallarını satamadıkları için ama daha ucuza da satma-
ya yanaşmadıklarından daha az mal yapmayı seçmektedir. Bu da
işçi çıkarmaları sonucunu vermekte, işsizliğe yol açmaktadır.
Öte yandan basan alıcısı olguya malı az yapıp fiyatını yüksek
tutmayı daha kârlı ve rahat bulmakta böylece de işsizliği
arttırmış olmaktadırlar.

Şimdi bu dediklerimizi örnekleliyeim ve daha açık görelim,
Pahalılık ve işsizliğe kimlerin yol açtığını.

Diyeimki piyasada tanesi 1000.- liradan günde 10 tane bu-
dolabı rahatlıkla satılmakta. Kapasitesi günde 10 buşdolabı
yapmaya uygun olan bir fabrikada 10 adet buşdolabı 9000.-
liraya mal olmaktadır. Yani her buşdolabı 900.- TL. mal ol-
maktadır. Bu durumda fabrika sahibi 10 buşdolabının satışın-
dan günde $100 \times 10 = 1000$ lira kâr edecektir. Ama fabrika
sahibi bu durumda piyasaya günde 10 buşdolabı süreceği ve
oldukça büyük bir kâr elde edeceği halde bunu yapmamakta,
fabrikayı eksik ve düşük kapasitede çalıştırıp 3 buşdolabı
yaparak daha çok kâr etmek istemektedir. Günde 3 buşdolabı
yapınca bir buşdolabı 900 lira yerine 920.- liraya mal ol-
maktadır. Bunları 1100.- liradan piyasaya sürmektedir. Pi-
yasada 1000.- liradan buşdolabı almak isteyen veya alabilen
10 kişiden 2'si gelirleri 1100.- liraya buşdolabı almaya yet-
mediği için alamamakta, fakat diğer 8 kişi buşdolaplarını
1100.-'er liradan almaktadır. Bu durumda fabrika sahibi her

bir buzdolabından 1100 - 920 = 180 TL. ve 8 'inden günde 1440.- TL. kâr etmekte, yani 10 buzdolabını 1000 TL.'ye satmaktan daha kârlı çıkmaktadır. Hele kendisinden başka aynı malı üreten yoksa veya var olupta onlarla aynı yüksek fiatta anlaşmışsa kapitalist elbette bu yolu seçmekte beis görmiyecektir.

Örnekten de görüldüğü gibi fabrikası günde 10 buzdolabı imal edebilecekten, 8 tane imaledip fabrikayı kısmen çalıştırırsa daha kârlı çıkmaktadır. Bunun sonucu hem emekçi halk için malın fiyatı pahalalanmakta, hemde fabrika az veya kısmen çalıştığı için işçi çıkarılmakta veya işçi alınmamakta, işsizliğe yol açılmaktadır.

Örneğin; Türkiye'de çok çeşitli isim ve marka olmasına rağmen buzdolabı yapan 2 fabrika, ampul yapan 3, otomobil yapan 3, pil yapan yine 3 fabrika vardır. Buzdolabı, ampul, otomobil pil fiyatları hangi marka olursa olsun üç-beş kuruş farkla aynıdır ve fiyatları hep birden aynı miktar artar. Demekki, az yapıp, yüksek fiatla satmakta kapitalistler çok kolayca anlaşmışlardır.

Öteyandan Türkiye'de otomobil fabrikaları 100 araba yapacak imkana sahipken 44 araba yaparlar, pil, buzdolabı ve ampul gibi mallar ise genellikle yüzde tane yapılabilecek tencere varken 60-70 tane yapılmakta, ama fiyatlar ateş ve kârlar tatlı olmaktadır.

Oysa bu fabrikalar tam kapasite çalıştırılırsa hem maliyetler düşeceğinden fiyat ucuzlayabilecek, hemde daha çok işçiye çalışma olanağı sağlanacaktır. Ama kârlar daha düşük olacaktır. İşte bunu kapitalistler, patronlar istemezler ve işte bundan işsizliğin ve pahalılığın suçlusu onlardır.

Her gün denize kamyon kamyon sebze, meyve yine aynı nedenden dökülür. Daha az domates, daha yüksek fiatla ama daha tatlı kârla satılsın ve bir avuç büyük tüccar zengin olsun diye.

Görüldüyorki bu düzende kuralları koyan ve istediği gibi değiştiren kapitalistlerdir. Çünkü bütün üretim araç ve gereklere yani fabrikalar, çiftlikler onların mülkiyetindedir, ve bu araç ve gereçler tek bir amaçla, daha fazla kâr elde etmek için kullanılmaktadır. Fiyatlar artmakta, geniş halk yığınları yiyemez, giyemez hele süsüp yokullanmaktadır ve bu durum toplumsal sürtüşmelere yol açmaktadır. İşçiler, emekçiler ücretlerinin, maaşlarının taban fiyatlarının artmasını istemektedirler. İstemekle kalmamakta, direktip dayatıp bir miktar yükseltmeyi sağlamaktadırlar. Bunun üzerine kapitalistler fiyatların artmasıyla tek suçlu olarak işçi sınıfını ve onun ücretlerini göstermektedirler. Kendi suçlarını gizlemek, saklamak için, kendi denetimlerindeki gazetelerde halk kitlelerine başka ama masum kişileri suçlu diye göstermektedirler. Yani şasiirtne yapmaktadırlar. Oysa sayılar, istatistikler gerçek suçluyu ele vermektedir. İmalat sanayinde

1963 yılında piyasada 100 liraya satılan bir malın 8 liraya onu üreten işçiye ücret olarak verilmişse 1972 yılında 100 liraya satılan malın 7 lirası onu üreten işçiye ücret olarak verilmiştir. Demekki ücret ödemelerinin ürünün fiatı içindeki payı artmamış düşmüş, gerçekte aradaki farkta patronların kârına eklenmiştir.

Milli gelirin dağılımına bakarsak yine gerçek suçlunun kimliği ortaya çıkmaktadır. 12 Mart sonrası dönemde Milli gelir ve sanayi kesimi geliri (kapitalistlerin geliri) hızla artarken, gerçek işçi ücretleri artmak bir yana 1971 yılında %5,1, 1972 yılında %1,4 ve 1973 yılında %3,9 oranlarında asalmıştır. Yani milli gelir artarken, işçiler değil bu artıştan paylarını almak eski satınalma güçlerini bile koruyamamışlardır. Bu fark nereye gitmiştir? İşverenlerin kâr hanesine eklenmiştir. İşverenler, kapitalistler ve onların siyasi partileri "kalkınıyoruz, gelişiyo-ruz, kötünser olunacak ne var?" derken gerçekte kendi kâr-larının artıp, geliştiğini söylemek istememektedirler ve kendileri adına dedikleri doğrudur.

ENFLASYONDAN İŞVERENLER, PATRONLAR ŞİKAYETÇİDİRLER :

Yukarıda anlattıklarımızdan, açıkça anlaşılacağı gibi gerçekte kapitalistlerin enflasyondan yani pahalılıktan bir şikayetleri olmaması gerekir. Çünkü fiatları yükselterek pahalılığı yaratan onlardır. Ne varki gazetelerden, radyo-lardan onların da "enflasyonla mücadele edelim" dediğini duymuşuzdur. Bu gariplik, bu gelişki nedir, nedendir, şimdi birazda ona bakalım.

Birkere işverenlerin enflasyonla mücadeleyle kasteddikleri işçi ve emekçilerin ücretlerinin artmasının önlenmesi, olanağı varsa dondurulmasıdır. Güya enflasyona yani paha-lılığa sebep işçi ücretleri ya.....

İkincisi, işverenler, patronlar hep daha fazla kâr katmak isterler. Böyleki budadolabı örneğini alırsak 1100 liradan 8 dolap yerine 10 tane satıp 1440 yerine 1750 lira kâr etmek isterler. İsterlerde 1100 lira verip o dolabı alacak 2 kişi daha bulamadıkları için kışgındırlar.

İşte buda onların çıkmasıdır, hem işçilerin emekçilerin ücretini arttırmak istemez onları fakirleştirirler, hemde 1100 lira verip budadolabı almalarını beklerler.

Bundan dolayıda (enflasyon Türkiye'de ve dünyadaki kapita-listlerin onların düzeninin tedavisi olmayan hastalığı olarak sürüp gider.

Sürüp giderde, biz emekçi ve işçi kadınları, yada onların eşlerininide eşip geçer. Bu gidişe dur demek, sürüp gitmesini durdurmak için davranmazsak acımız, gilemiz hiç bitmez olur.

Kapitalist düzen haldışı.

Öyleyse;

PAHALILIĞA VE İŞSİZLİĞE DUR DEMEK İÇİN NE YAPMALIYIZ ?

- 1) İşçiysek ya da çalışıyorsa ücretlerimizin her yıl, hatta daha sık pahalılık oranında arttırılması için işverenlerle mücadele etmeliyiz.

Bunun için, sendikasızsak sendikaya girmeli, arkadaşlarımızıda girmeye teşvik etmeliyiz. İşverenlerle tek tek başa çıkamayız, sendikalarda örgütlenmeliyiz.

Sendikalı isek, sendikada daha aktif görev almalı, isteklerimizi vermeyen işverenlere karşı yapılan her sendikal mücadelenin içinde ve en önünde yer almalıyız.

- 2) çalışmıyor, evde oturuyorsak işçi ve emekçi, eşlerimizin, oğullarımızın, kızlarımızın, kardeşlerimizin, komşularımızın grev ve benzeri sendikal mücadelelerini desteklemeli, kösteklememeli, onları teşvik etmeliyiz.

Unutmayalım ki onlar, pahalılığın yaratıcısı işverenlere karşı mücadele etmektedirler, haklıdırlar. Bu desteği daha güçlü verebilmek için ilerici Kadın Derneğinde diğer kadınlarla birleşip , daha güçlü ve örgütlü olmalıyız. Çevremizdeki grevlere, grevcilere, moral vermek için toplu ziyaretler yapıp onlara ve ailelerine çam sakızı çoban armağanlarımızı, yardımlarımızı götürmeliyiz.

- 3) İster çalışalım ister ev kadını olalım, malına zam yapan fabrikatörü, tüccarı, kabaşmalı halka ilan edelim.

Bunun için sendikalarımız ve Derneğimiz aracılığıyla o malları almayıp hep birlikte boykot edelim, basın toplantıları yapalım, yürüyüşler, imza kampanyaları açalım, hesap soralım. Hükümetten fiatlara, kiralara nara koymasını isteyelim.

- 4) Çalıştığımız işyerlerinde, işverenlerin üretimi düşürmelerine mani olalım. Çünkü üretimi düşüren işveren hem maliyeti yükseldi diye malı fiyatlandırarak, hem de işçi çıkaracaktır. Unutmayalım ki ilk işten çıkarılanlar ve çıkarılacaklar yine biz kadınlar olacağız. Yada kocalarımız , çocuklarımız, komşularımız.

- 5) Fabrikalardan, işyerlerinden hiçbir işçi çıkarılmayana kadar, gerekirse fazla mesai yapmayı, daha hızlı çalışmayı reddedelim.

Unutmayalım, bu gün o, yarın biz veya yakınımız işsiz kalacaktır.

"20 YILDA EMEKLİLİK" ÇALIŞAN KADINLARI ALDATMAMALIDIR !...

Bugün Türkiye'de 5 milyon kadın tarımda, yarım milyon hizmetler sektöründe ve 300 bine yakın kadın ise sanayide çalışmaktadır.

Kadınlarımız hem ana hem de emekçi olarak topluma iki yönlü katkıda bulunurlarken, hem evde hem de işte çalışmaları ve çalışma koşullarının son derece yetersiz olduğu iş kollarında yoğunlaşmaları nedeniyle erkeklerden daha fazla yıpranmaktadır. Bundan dolayı kadınların erkeklerden daha erken yaşta emekli olmaları savunulmaktadır.

Ancak, Milliyetçi Cephe tarafından büyük gürültülerle ilân edilen ve kadınlara ileri haklar getiriliyormuş gibi sunulan "20 yılda emeklilik" yasası, işçi ve memur çalışan kadınlar için, hiçte ileriye dönük bir yasa olmadığı gibi, göz boyacılıktan öte bir anlamda taşımamaktadır.

Kesinleşen yasaya göre, çalışan kadınlar isterlerse, 20 yılda emekli olabilecekler. AMA, ...

- 5000 iş günü sigorta ve emeklilik primi ödemiş olmak kaydıyla,
- 18 yaşından önceki çalışma süreleri hiç bir şekilde gözönüne alınmaksızın,
- % 70 yerine, % 60 oranında emekli maaşı almayı kabul etmeleri şartıyla,

Yani 20 yılda emekli olmak isteyen kadınlar;

- Emekli maaşlarında % 10 gibi önemli bir eksikliği kabullenmek zorunda kalacaklar.

- 18 yaşından önceki çalışmaları süresinde ödedikleri primlerden vazgeçecek ve bu farkı S.S.K'na bağışlamak kaydıyla emekli olabilecekler.

- 20 yıldan fazla çalıştıkları her yıl için % 2 artacak emekli maaşı oranıyla, ancak 25 yılda yine eskisi gibi % 70 üzerinden emekliliğe kavuşabilecekler.

Görüldüğü gibi, kadınlara 20 yılda emeklilik hakkı lafta verilmiş olduğu halde, bu hakkı kullanmak tercih edilmez hale getirilmiştir.

Eğer kadınlara 20 yılda emekli olma hakkı, kadının toplumdaki durumunu iyileştirmek amacını taşısaydı;

(Özellikle tütün, tekstil gibi iş kollarında çalışan kadınların 18 yaşından çok daha önce çalışmaya başladıkları ve bu süre içinde de primlerini ödedikleri gözönünde tutularak)

- KADINLARIN 18 YAŞINDAN ÖNCEKİ ÇALIŞMA SÜRELERİ DE HESABA KATILARAK
- EMEKLİLİK MAAŞLARINDA HİÇBİR İNDİRİM YAPILMAKSIZIN
- EMEKLİLİK SÜRESİNDE ÇOCUKLARININ VE KENDİSİNİN BÜTÜN SOSYAL HAKLARI DEVLETÇE GARANTİ ALTINA ALINARAK

ÇIKARILMALIYDI.

Ancak böyle bir yasa değişikliği, 20 yılda emekliliği istendiğinde kullanılabilir hale getirecektir. Yoksa eskisi gibi 25 yılda emekli olmayı tercih ettiren biçimde kanun değişikliği yapmak, düpedüz aldatmacadır ve kadınlarla alay etmektedir.

İlerici Kadınlar Derneği olarak; bu yasanın çağımıza ve gerçeklere yaraşır bir biçimde değiştirilmesi için, kadın haklarının ve demokratik hakların samimi savunucusu tüm örgüt ve kuruluşları bu yasanın yukardaki gibi düzenlenmesi için mücadeleye çağırıyoruz.

TÜM ÇALIŞAN KADINLAR! SİZLERE SESLENİYORUZ. HAKLARIMIZA SAHİP ÇIKALIM. "SÖZDE" VERİLEN HAKLARI, "GERÇEK" HAKLARA DÖNÜŞTÜRELİM.

İLERİCİ KADINLAR DERNEĞİ

Adres: Emniyet Mahallesi Taşkent Sok. 19-B
Çeliktepe - 4. Levent

12. VII - Cemaat
B. R.
12. VII - Cemaat

NÜKLEER SİLAHSIZ 2000 YILINA DOĞRU
BARİŞ-EŞİTLİK-GELİŞME İÇİN !
DÜNYA KADINLAR KONGRESİ

Bu yılın 23-27 Haziran tarihlerinde Moskova'da Dünya Kadınlar Kongresi toplanacak. Bu kongrenin ardından da 28-29 Haziran'da Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonu'nun (UDKF) Kongresi yapılacaktır.

Dünya Kadınlar Kongresi'ri UDKF düzenliyor. Bu Kongreye dünyanın her yerinden, her görüşten binlerce kadının katılması amaçlanıyor ve çalışmalar bu doğrultuda yürütülüyor. Mart 1986'da Berlin'de (DAC) yapılan UDKF toplantısının ardından Dünya Kadınlar Kongresi ile ilgili bir çağırının yapıldı. Bu çağırıda şöyle deniliyor:

" Yaşamı ve insanlığın geleceğini bir nükleer savaş tehdidine karşı korumak, sürekli ve kalıcı bir barışı sağlamak, halkların ve ulusal bağımsızlık, egemenlik, gelişme, adalet ve toplumsal ilerleme hakkını, kadınların eşitliğini garanti altına almak... Bunlar çağımızın en ivedi görevleridir. Bu da tüm ilerleme ve barış güçlerinin, dünyadaki tüm erkek ve kadınların ısrarlı ve birlikte hareketlerini gerektiriyor. Dünyanın tüm kadınlarını kongrenin hazırlanması için çeşitli örgütlerle yakın işbirliği içinde gerçekleştirilecek olan bilgi alış-verişi toplantılarında ve seminerlerinde aktif olarak yer almaya çağırıyoruz. Sizleri, Dünya Kadınlar Kongresi çalışmalarını zenginleştirmek için, UDKF'ye öneri ve düşüncelerinizi sunmaya ve böylece kongreyi daha etkin ve verimli kılmaya çağırıyoruz.

Tüm kadınları, 2000 yılına nükleer silahsız, eşitlik ve toplumsal ilerleme koşullarında girmesi için insanlığa kendi katkılarını sağlamaya çağırıyoruz.

Sizleri barış, adalet ve saygın bir dünya yaratmak için ortak savaşta birleşmeye çağırıyoruz."

Dünya Kadınlar Kongresi'nin programının hazırlanmasına çok sayıda örgüt ve grup tarafından öneriler geliştirildi. UDKF'nin çeşitli düzeylerdeki toplantılarından yapılan tartışmalarda, Kongre'de ele alınacak konular

belirginleştirildi. Bu kongre, 1985 yılında Nairobi'de toplanan Birleşmiş Milletler (BM) Dünya Konferansı ve FORUM'85'ten sonra en büyük etkinlik olacak. Kongre'de en büyük dikkat, BM Kadın Onyılı'nın Dünya Konferansı tarafından benimsenen "Geleceğe Yönelik Stratejiler" in yerine getirilmesine verilecek. Kongrenin ana çalışma konuları 8 komisyonda ele alınacak. Bu komisyonlar şöyle:

1. Silahsızlanma ve barış için kadınlar
2. Toplumda kadınlar
3. Çalışma hayatı ve kadınlar
4. Aile-çocuklar ve kadınlar
5. Kendi kaderini tayin, bağımsızlık ve ulusal kurtuluş için mücadele ile kadınların bağı
6. Gelişme sorunları ve kadınlar
7. Eğitim ve kadınlar - Kitle iletişim araçları ve kadınlar
8. Nairobi'de benimsenen "Geleceğe yönelik stratejiler" in uygulanmasında hükümetler dışı örgütlerin birlikte çalışmaları ve rolleri

Kongre sırasında komisyon çalışmalarına paralel olarak tartışma merkezleri de çalışma yürütecek. Tartışma merkezlerinin yanı sıra, bilgi verici toplantılar, çalışma gurupları (workshop), dayanışma toplantıları ve özel ilgi guruplarının biraraya getirilmeside gerçekleştirilecek. Kongrenin açılış ve kapanışında tüm katılımcıların biraraya geldiği ortak oturum yapılacak.

- * Tartışma merkezlerinden birinde, kadın haklarının ayaklar altına alınmasıyla ilgili Duruşma yapılacaktır. Bu, en yakın görgü tanıklarına kadın haklarının ihlalinin sergileme olanağını sağlayacak. Dindar kadınlar, sendikacı kadınlar ortak toplantılar yapma olanağına sahip olacaklar. Ayrıca sergiler düzenlenecek, film-video gösterileri yapılacak ve dayanışma pazarı örgütlenecek.

Komisyonlarda tartışılması önerilen konuların ana hatları ise şöyle:

Silahsızlanma ve barış için kadınlar

Nükleer silahlardan arınmış bir dünya-hayal mi yoksa gerçekçi bir görüş mü
Nükleer silahlardan arınmış şehirlerden nükleer silahlardan arınmış bölgeler
nükleer silahlardan arınmış kıtalar

Silahsızlanmanın ilk adımı nükleer denemelerin durdurulmasıdır. Uzayın askerileştirilmesi durdurulsun. Bizim barışçı bir gökyüzüne ihtiyacımız var yıldız savaşlarına değil. Bakteriyal ve kimyasal silahların yok edilmesi. Bilim insanlara hizmet etmelidir.

- Bölgesel silahlı çatışmalarda
- "Yardım" adı altında yapılan silah ticaretinde
- yabancı müdahalelerde

kullanılan konvansiyonel silahlar öncelikle yok edilmeli.

Silahsızlanma ve güvenlik, barış için kadın hareketi. Yeni düşünce zamanımızda yaşamsal önemdedir.

Barış eğitimi. Devletler ve halklar arasında karşılıklı anlayış ve güvenin geliştirilmesi.

Toplum ve militarizm.

Toplumda kadın

- Toplumda kadınların durumu (yasalar, pratik, garantiler)
- Karar verme süreçlerinde kadınların rolü, politik partiler, sendikalar...
- Kadınların örgütleri. Toplum içindeki rolleri. Politik-ekonomik ve sosyal hayata etkileri
- Mesleki ilerleme ve eğitimde eşit fırsatlar, becerilerin geliştirilmesi, yurttaş, ana ve işçilik rollerinin birleştirilmesi için koşulların yaratılması
- Azınlıkların sorunları
- Kadınların yaşam ve çalışma koşullarıyla ilgili olarak devlet ve diğer makamlar nasıl etkilenebilir?
- Kadınlara kötü muamele, yoksul kadınlar, fuhuşun kurbanı kadınlar, psikolojik ve fikişsel sakat kadınlar gibi özel ilgi alanları

Çalışma hayatı ve kadınlar

İstihdamın her alanında eşit koşullar ve çalışma hakkı (yasal ve gerçek olarak) İşin ve mesleğin seçiminde serbest olma hakkının gerentisi, işde ilerleme, eşit değere eşit ücret

Eğitimde eşit hakların sağlanması, ustalık eğitimi ve meslekiyol gösterme. Çalışma koşullarının güvenliği ve sağlık koruması, (özellikle yeni teknolojinin uygulandığı işlerde)

Kırsal alanda çalışan kadınların hakları. Bu alandaki stratejilerin ve politikanın geliştirilmesinde kadınların ilişkisi

Yarım-gün çalışma koşulları, ev işçileri, göçmenler, tarım işçileri, "serbest ticaret" bölgelerinde çalışan kadınlar

Analğin korunması, evli ve gebe kadınlara karşı ayırımların önlenmesi
Kadınların ideki ve ailedeki yükümlülüklerinin uyumlaştırılmasının sosyal koşullarının yaratılması

Sendikaların çalışmalarına kadınların katılımı. Çalışan kadınların çıkarlarının ve haklarının sendikal mücadele ile savunulması

Kadınlar, çocuklar ve aile

Kadınların ailedeki sosyal statüleri ve bunu ne belirler?

Toplum ve kadın: ortak haklar ve ortak yükümlülükler

Ailede kadınların ve erkeklerin yasal ve gerçek eşitlikleri

Aile için devlet ve kamu yardımı

Nüfus sorunları, aile planlaması, cinsel eğitim

Aile ve çocuklar. Okul öncesi ve okulda yetiştirme ve eğitim

Aile ve tıbbi hizmet, analğin korunması, tek-eşli ailelerin sorunları

Aile ve insanlar arasındaki çatışmalar. Ailede şiddet.

Kendi kaderini tayin, bağımsızlık ve ulusal kurtuluş için mücadele ile kadınların bağı

1. Askeri saldırı, yabancı işgal, baskı rejimleri ve diktatörlükler altında kadınların ve çocukların mücadelesi ve ıstırabı
2. Ekonomik, politik ve kültürel karışma-halkların bağımsızlığına bir engel
3. Irkçılık, ırk ayırimcılığında kadınların ve çocukların sömürüsü ve baskıya uğramaları
4. Sömürgecilik ve yeni-sömürgecilik, bunun kadınlar ve çocuklar üzerindeki etkisi, kuraklık-kıtlık ve okuma-yazmasızlık
5. "Silahlı çatışma ve acil durumdaki çocukların ve kadınların korunması" Deklarasyonu'nun sıkı bir biçimde izlenmesi
6. Dayanışma: Politik, moral, maddi
7. Bağımsızlık ve sosyal ilerleme

Gelişme sorunları ve kadınlar

Gelişme süreçlerine kadınların katılımı. Geriye gidişin üstesinden gelmek, kıtlık, yoksulluk; bugünü ve yarını. Kadınların yoksulluğu. Ekonominin değişik işkollarında kadınlara tanınmayan ve ücret verilmeyen işler.

Gelişme konularında kararların oluşmasında kadınların rolleri. Yöresel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde gelişme program ve stratejilerinin uygulanmasında kadınların katılımı.

Kadınların ve çocukların çıkarlarıyla ilgili sosyal ve ekonomik alt yapının geliştirilmesi. Bilimsel ve teknolojik gelişme hedeflerinde kadınların çıkarlarının gözönüne alınması

Uluslararası tekeller ve bunların kadınların durumu üzerindeki etkileri

Dış borçların kadınların durumu üzerindeki etkileri

Yasal ve demokratik esaslar üzerinde dünya çapında ekonomik bağlantıların yeniden inşası. Uluslararası yeni ekonomik düzen ve kadınlar.

Silahsızlanma ve gelişme arasındaki ilişkiler

Eğitim ve kadınlar - Kitle iletişim araçları ve kadınlar

Yığınların bilinci üzerinde kitle iletişim araçlarının etkisi

Kadınlar ve onların örgütleri kitle iletişim araçlarını nasıl etkileyebilir?

Kitle iletişim araçlarında kadınların görüntüsü

Yeni Uluslararası Bilgilendirme Kuralları ve kadınları için anlamı

Barış için eğitim ve uluslararası anlayış

Nairobi'de benimsenen "Geleceğe Yönelik Stratejiler" in uygulanmasında

hükümetler dışı örgütlerin birlikte çalışmaları ve rolü

BM Kadın Onyılı ve Geleceğe Yönelik Stratejiler'in çerçevesi içinde benimsenen belgelerin uygulanmasında uyumlu çalışma ve kitlelere maletmede hükümetler dışı örgütlerin çalışma biçimleri ve metodları. Deneyim değiş tokuşu.

Kadınlar hakkında BM Konvansiyonu ve Deklarasyonu'nun uygulanması yolları İlerleme, zorluklar ve engeller

Kadın haklarının geliştirilmesinde BM ve Hükümetler dışı örgütlerin birlikte çalışmaları

Görüldüğü gibi, Haziran ayında Moskova'da buluşacak olan binlerce kadın genel ve özel çok sayıda konu üzerinde tartışacak ve deney alış-venişi yapacaklar. Dünya Kadınlar Kongresi, kadınların yeni dönemdeki çalışmalarını üzerinde değerli katkılar sağlayacak.

NURAY ŞENOCAK

Not: Yazının önemli bir bölümü, UDKF'nin Şubat 1987 tarihli Kongre ile ilgili olarak tüm bağlı örgütlere gönderdiği yazının çevrisidir.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI
TÜSTAV

10. APR. 1984/43

Saçı uzun akıllı kısa

Kadın gibi vefasız

Kaşık düşmanıgibi tanımlamalar toplumumuzda kadına nasıl bakıldığını gösteren birkaç örnektir. Bunlara kadın için söylenmiş bir çok atasözünü de eklersek kadının nasıl değerlendirildiği daha da açık çıkıyor ortaya.

- " Oğlan doğuran öğünsün, kız doğuran dövünsün "
- " Attan vefa gelir, avrattan vefa gelmez "
- " Kadın sözüne inanma "
- " Elinin hamuru ile erkek işine karışma "
- " Avrada kazdığı kuyudan su çıkmaz "
- " Kadının bir akıllı, erkeğin dokuz akıllı var "

Bu atasözlerine kadınlar aleyhine eklenecek daha niceleri var. Bütün bunlar kadının akılsız, güvenilmez, budala ve beceriksiz, hazır yiyen olduğunu iddia eden sözler.

" Yuvayı dişi kuş yapar, Kız beşikte çeyiz sandıkta " gibi atasözleri de kadının sadece evlenmeye ve çocuk doğurmaya yarayan bir varlık olarak görüldüğünün kanıtıdır. Ve kadın hep hazır yer. Kaşık düşmanı, Bir kaz doymaz bir de kız sözleri de onun sadece tüketen olduğunu kınamak için söylenen sözlerdir.

Her zaman ikinci planda bırakılan, erkeğin hep aşağısında görülmek istenen, horlanan, mal sayılıp alınıp satılan kadındır. Ülkemizde olduğu gibi diğer kapitalist ülkelerde de kadının durumu bundan çok fazla değişik değildir. Gelişmiş kapitalist ülkelerde her ne kadar kadın erkek eşitliği hukuken varsa da gerçek yasalarda kalmış, kararlar yaşamamıştır.

Kadınların bu durumu tarihin belli bir döneminden itibaren süregelenmiştir. Ancak tarihin bir bölümüne baktığımızda, kadının erkekle eşit olduğu bir toplum biçiminin var olduğunu görüyoruz. Bu toplum biçimi, üretimin topluca yapılması ve üretilenin bireyler arasında eşit olarak paylaşıldığı, üretim araçlarının özel mülkiyetinin yani sömürülenin olmadığı İLKELE KOMÜNAL TOPLUMdur. Bu toplumda kadın da üretim içinde yer aldığından erkekle eşit söz hakkına sahipti. Anaerkil ailenin geçerli olduğu bu toplumda birlikte üretim ve ortak mülkiyete dayalı eşitlikçi toplumsal ve cinsler arası ilişkiler vardı. Yani kadının üretime katıldığı anaerkil sistem, her iki cinsten olan kişilerin eşit olarak haklardan yararlandıkları, ayırım ve baskının olmadığı bir sistemdi.

Hayvanların evcilleştirilmesi, o zamana kadar kadının harca ettiği çabanın bir kısmının bunlar tarafından yüklenilmesine ve yerleşik tarıma geçilmesine olanak sağladı. Ama kadının toplumsal üretime katılarak sağladığı üstün konumu da kaybetmesine neden oldu. Kadının üstün analık hukukunun dayanakları ile ilgisi kesildi. Yerleşik tarıma geçiş ve sürü besleme sonucu yaratılan artı değere erkeğin sahip çıkmasıyla anaerkillik yerini ataerkilliğe bıraktı.

Üretimde doğrudan yeralan erkeğin egemenliğine dayalı ataerkil aile ile kadının eşitsizliği başlamış oldu. İlkel komünal toplumun yerini de ilk sınıflı toplum KÖLECİ TOPLUM aldı. Böylece kişisel mülkiyetle beraber kadının erkeğe bağımlılığı kesinleşti. Evlilik bir alım satım işi oldu. Kadının başka erkeklerle ilişkisi yasaklandı. Kadından mutlak bir bağlılık istendi, fakat erkek istediği kadar kadın almakta serbestti. Eğer bir erkek evlendiği kızın bakire olmadığını görürse onu taşla öldürmek hakkına dahi sahipti.

Kadın medeni haklarını kendi başına kullanmaktan yoksundu. Evleninceye kadar babası, daha sonra kocası veya bir erkek yakını aracılığıyla kullanabiliyordu. Kız evlatlar mirastan yoksun bırakıldılar. Miras erkek evlada kalıyordu. Köleciler toplumla birlikte kadının evlilik dışı ilişkisinin kısıtlanması sonucu zina, mal gibi alınıp satılması sonucu ise fuhuş ortaya çıktı. Aynı işi yapan kadın-erkek ücretleri arasındaki farklılık da bu toplumda ortaya çıkmıştır. (Örnek: Hitit yasaları) bu yasalara göre kadın aynı işi yapan erkeğin yarısı kadar ücret alıyordu. Köle kadın ve erkeğin hukuksal açıdan yeri hayvanlarla eşdeğerde idi. Kadın köle ile erkek kölenin arasında bir farklılık söz konusu değildi. Köle kadın ve erkeğin evlenmesi yasaktı.

Köleciler toplumun belli bir evresinden sonra üretim güçlerinin bir bölümünü oluşturan kölelerin gelişimi duraganlaştı. Köle emeğinin verimi düşmeğe başladı. Köle ister az çalışsın isterse çok kendisi için değişen bir şey olmuyordu. Kölelere artı ürünü artırmaları için yapılan baskılar köle ayaklanmalarına neden oldu. Dıştan gelen saldırı ve baskınlar da eklenince köleciler toplumun yıkılmasına, FEODAL TOPLUM un oluşmasına yol açtı. Kölelerin yerini, bağlı oldukları beye kira ödeyen ya da hasadın bir bölümünü veren serfler aldı.

Serf kadın ve erkek evliliği serbest bırakıldı. Amaç, serflerin sayısının dolayısıyla üretimin artırılmasıydı. Kadınlar evlenirken baba vergi ödemek zorundaydı veya kızı ilk gecesini senyörle geçirmek zorundaydı. (İlk gece hakkı)

Görüldüğü üzere senyör topraklarında yaşayan erkek serfleri ekonomik olarak sömürürken, kadın serfleri hem ekonomik hem de cinsel yönden sömürmekteydi. Ancak, cinsel sömürünün de özünde ekonomik nedenler yatmaktaydı. Amaç mümkün olduğu kadar çok vergi almaktır. Feodal toplumda fuhuş kurumlaşmıştır. Kiliseler fuhuşun örgütlenmesinde rol oynamışlardır.

İSLAMİYETTE KADIN : İslamiyet de kadını ailede sadece çocuk yetiştiren olarak belirlemiş, temelde erkeğin üstün olduğunu kabul etmiştir. Kadının üretimden uzak tutularak ekonomik bağımsızlığı önlenmiş ve böylece erkeğe bağımlı bırakılarak ataerkil ailenin sürmesi sağlanmıştır. Kadın evleneceği erkeği seçmede özgür değildir. Evlendiğinde de boşanma hakkı erkeğe aittir. İslamiyet kadının çok kocalılığını yasaklarken erkeğin çok karıllılığına cevaz verir. İslam hukuku kadın ile erkeğin eşitsizliğine dayanmaktadır. Mahkemelerde iki kadın şahit bir erkek şahit yerine geçmekte, erkek mirasçı kadın mirasçısının iki katı pay almaktadır. Türkler de 9. y.y dan başlayarak islamiyeti kabul etmeleriyle birlikte Türk kadını da islam hukukundaki yerini almıştır. Selçuklulardan sonra Osmanlı-

lar da kadın benliğini tamamen yitirip evde, tarlada, yatakta ağır koşullarda çalıştırılıp, iki kez sömürülen toplum elemanı olmuştur.

KAPİTALİST TOPLUMDA KADIN : Feodal toplumdaki kapitalist toplumun ortaya çıkışı ile birlikte feodal toplumda serf ile feodal bey arasındaki üretim ilişkileri kapitalist toplumda işçi ile kapitalist (patron) arasındaki ilişkiler şeklinde değişmiştir.

Uzun yıllar üretimden uzak, eğitimsiz bırakılan kadın kapitalizmin gelişimi ile birlikte üretime katılmaya başlamış ve giderek çalışan kadın sayısı artmıştır. Ancak kapitalist sanayi kadın emeğini ucuz ve kolay temin edilir etmek gözüyle bakmıştır. Yıllarca baskı altında tutulmuş, genel ve mesleki eğitimden yoksun kadın emeğini ucuzca satmak zorunda bırakılmıştır. Böylece kapitalistler kadını hem düşük ücretle çalıştırmış hem de erkek işçiye karşı tehdit aracı olarak kullanmıştır. Yalnız, kapitalist sömürü karşısında kadın ve erkek ayrılmaz gözetmek yanlıştır. Her ikisi de sömürülmektedir ve birbirine karşı kullanılmaktadır. Ancak kapitalist toplumun değer yargıları kadının evinde eş ve anne olarak sömürülmesine yol açmıştır. Birçok kapitalist ülkede kadına erkekle eşit haklar hukuken verilmişse de bunlar yasalarda kalmıştır. Ülkemizde de kadının durumu Cumhuriyet sonrasında aynı çigiği izlemiştir. Cumhuriyetle beraber verilen hakların çoğu yasalarda kalmıştır. Birçok eğitsizlik de halen yasalarda geçerlidir.

Çalışan kadınların evdeki sorunlarına iş sorunları da eklenerek kadının iki yönlü yıpranmasına yol açmaktadır. Pahalılık karşısında çalışmak isteyen kadın sayısının artmasına karşılık artan işsizlik dolayısıyla iş bulmada zorluk çekmesi de ayrı bir sorundur. Kapitalist çalışan kadına düşük ücret öderken analı kula iş hayatının başdaşması için olanak sağlamamaktadır. Sanayide çalışan kadının düşük ücret, iş koşullarının kötülüğü, doğum öncesi ve sonrası işsizliğinin yeterince kullanılamaması, çocuklarının bakım sorunları gibi birçok sorunu çözüm beklemektedir. Evde kadın da büroda benzer sorunlarla yüzyüzedir. Perfidie eşitsizlik gibi kadınların eğitimsizliği, ürkekliği sendikalaşma oranlarını da düşürmektedir.

Tarımda çalışan kadınların koşullarına baktığımızda da şunları görürüz: Okuma-yazma oranı köylü kadınlarda çok daha düşüktür. Büyük bir bölümü ücretsiz aile işçisi olarak çalışmakta, evin bütün işleri ve çocuk bakımı da üzerine bulunsaktadır. Ülkemizde tarım kesiminde çalışan eğitsiz, ücretsiz, sigortasız, sosyal güvencesi olmayan büyük bir kadın grubu vardır. Çocukunu tarlada doğurur, büyütür. Tarım işçisi olarak çalışan erkekten düşük ücret alır ve çoğu sigortasız ve sosyal güvenceden, sağlık hizmetlerinden yoksundur.

Ayrıca ülkemizde 3 milyonun üzerinde günlerini yemek pıçırıp, bulaşır, çamaşır, temizlik gibi hiçbir geliştirici yönü olmayan ev işleriyle geçiren, hayat pahalılığı ile boğuşan ev kadını vardır.

SOSYALİST TOPLUMDA KADIN: Kişisel mülkiyetin kalkıp, toplumsal mülkiyetin kurulmasıyla toplumda kadın tekrar saygın yerini aldı. Yeni toplumun

kurulmasında kadınların faal rol oynaması için uyumlu bir kişilik kazanarak, kadının aile yükümlülükleriyle toplumsal üretime katkısı arasında en uygun denge elde edilmeye çalışılmıştır. Kadın hakları sorunu S.S.C.B de çözümlenmesi gereken en önemli toplumsal sorunlardan biri olarak görüldü. Tüm sosyalist ülkelerde onların çalışma ve eşit işe eşit ücret haklarının tanınması, devletin analara karşı ilgisi ve yaşam düzeylerinin geliştirilmesine çalışıldı. Kadınların toplumsal çalışmaya katılmalarının artması, kişiliklerinin de gelişmesini getirdi. Kadınların eğitim düzeyleri de yükseltilerek daha yüksek vasıflı emek gerektiren işlerde çalışan kadınların sayısına da giderek artırırken, kültür ve sanatın gelişmesinde de büyük roller üstlendiler. Kadınlara erkeklerle eşit düzeyde genel ve uzmanlık eğitimi sağlandı. Kadının toplumsal üretime katılımının artması onun sosyal faaliyet ve devlet işlerinde de önemli görevlere yönelmesini sağladı. Sendikalarda da üyelerin yarısını oluşturdular.

Aile ilişkileri de bir erkek ile bir kadının evlilik çerçevesi içinde gönüllü olarak birleşmelerine ve maddi kaygılardan arınmış, karşılıklı sevgiye dostluk ve saygı duygularına dayanır. Her iki eş de eşit ebeveynlik haklarına ve çocuklar üzerinde aynı sorumluluğa sahiptir. Yasalar aynı zamanda ana ve çocuğun çıkarlarını eksiksiz korur. Evlilik kadın için maddi olanak kaynağı olmaktan çıkmıştır.

Sosyalist toplumda kadın için yeteneklerini, toplumsal çalışma ve sosyal yaşamda ortaya koyması için ve aynı zamanda analık görevlerini yerine getirmesi için koşullar yaratılmıştır. Bu amaçla S.S.C.B de devlet kadının emeğini, sağlığını ve analığını korumak için bir dizi önlemler uygulamaktadır. Çocukların bakım ve eğitiminin sorumluluğunun büyük bir bölümünü devlet yüklenmekte ve ev işlerini hafifletmek için çalışmaktadır. Tüm çalışanların emeklerinin korunmasına ek olarak kadınların fizyolojik farklılık ve analık işlevini gözönüne alarak onların emeklerinin korunmasında özel olanaklar sağlar. (Kadınların yeraltında, sıcak atelye, bazı kimya sanayiinde, demiryollarında çalışmasını önler.)

Kapitalist toplumda gebe kadının işten atılması sık görülen olayken, sosyalist toplumda hamile kadının işten çıkarılması yasak olduğu gibi, daha hafif işlere aktarılması söz konusudur. Yeterli doğum izni yanında dilerse doğum sonrası bir yıl ücretsiz izin alabilir. İşyeri muhafaza edilir. Ana ve çocuk sağlığı ücretsiz sağlanır. Sosyalist toplumda kadına sağlanan olanak ve haklarla kadın yeni toplumun kurulmasında önemli yerini alma durumuna gelmiş ve önemli bir etken olmuştur.

G. E. 151

KÖY KADINININ KONUMU ve SORUNLARI

K.Ö. 40 yaşında, okuması yazması yok. Ankara'nın G... köyünden. Türkiye'de yaşayan ve toprakta çalışan 5 199 918 kadından bir tanesi.. Kendisi ile konuşuyoruz:

- Gününü nasıl geçirirsin?

- Tarla işleri, bahçe işleri, hayvan bakımı, ev işleri.. Sabah olunca yüzünü yıkayıp, ineği davarı sağarsın, doğru tarlaya. Evde kocakarı varsa, çocuklara yemek kor.Yoksa gelene dek ağlaşırlar. Çapa dan dönünce ev işlerini yaparım.

- Kaç çocuk doğurdun? Hiç düşürdüğün çocuk oldu mu?

- Oniki kere gebe kaldım ya, beşini düşürdüm. Üç tanesi doğduktan sonra öldü.Dördü şükür sağ.

- Kocan sana yardım eder mi? O ne işle uğraşır?

- Ev işleri ve hayvanların bakımı dışında o da benimle aynı işleri yapar.

- Peki, evde hangi konularda senin, hangilerinde kocanın sözü geçer?

- Her konuda erkeğin sözü geçer. Bir kadın kocasına itaat etmeli. Parayı kazanan o ..

- İhtiyarlayıp, iş yapamaz hale gelince sana kim bakacak?

- İnsaflı olursa, imana gelirse çocuklarını bakar, yoksa sürünür.

- Başkasının hesabına çalışıp para kazansaydın evde sözün daha mı çok geçerdi dersin?

- Geçerdi elbet. Hem de eve yardımcı olur, sıkıntıda komazdım.

- Okula gitmen mümkün olsa, neler öğrenmek isterdin?

- Yazıları okuyup, kendime lazım olanı öğrenmek isterdim. Cahilin haysiyeti mi olurmuş?

- Çocukların ilerde şehre göç etmek isterse, izin verir misin?

- Evet. İnsan açılıyor şehirde. Tanaat kazanma imkanı var. Büyük adam nasıl küçük adamdan farklı konuşursa, büyük şehir de işte öyle farklı köyden...

Türkiye'de aktif nüfusun % 60'ı tarımda çalışıyor. Yöresel farklılıklara, makinalaşmaya vs. bağlı olarak kadın emeği derece farklılıkları göstermesine rağmen, genel olarak kırsal üretimde büyük önem taşıyor. Kırsal alanlarda 15 yaşın üzerindeki kadınların çoğunluğu işgücüne dahil ediliyor. 1965'de tarımda çalışan 1 000 erkeğe 467 kadın düşüyor. Hemen ekleyelim, kadınlar çoğu kez K. kadında gördüğümüz gibi toprakta aile işçisi. Ücret almıyorlar. Toprakta çalışma ister ailenin kendi küçük toprak parçasında, isterse ortakçının toprağında olsun, kadının evdeki işlerinin uzantısı şeklinde oluyor. Ücretsiz aile işçileri kapitalist olmayan, makinalaşmamış büyük toprak sahipliğinin bulunduğu Güney-Doğu yöresinde en fazla. 1970 sayımına göre bu yörenin illerinden Adıyaman'da tarımda çalışan kadınların % 97'si ücretsiz aile işçisi..

Bunların yanı sıra, çok az topraklı veya hiç topraksız köylü ailelerinde kadın da erkek gibi ücretli tarım işçisi olarak özel çiftliklerde veya devlet çiftliklerinde çalışıyor. Bu tür özel işletmeler genellikle sanayi ürünlerinin yetiştirildiği ve kapitalist üretimin ilişkilerinin en fazla geliştiği Akdeniz ve Ege bölgelerinde. Buralardaki tarım işçileri, erkeği, kadını, çocuğu ile tüm ücretli tarım işçilerini baskı altında tutan belirsiz ve güvencesiz çalışma koşulları altında iş görmektedirler. Tarım işçilerinin bir kısmı sürekli, diğerleri mevsimlik işçidir. Mevsimlik olanlar özellikle bahar ve güz aylarında bir kaç ayliğına çalıştırılırlar. (Ege'de ve Çukurova'da çalışanlar) Bazıları da gündelikçi tarım işçileridir. Az süreli işgücüne ihtiyaç duyan işletmelerde birkaç gün için istihdam edilen yerel işçilerdir. (Özellikle tütün, zeytin, meyve ve sebze tarımı yapılan yerlerde) Mevsimlik çalışan veya gündelik çalışan tarım işçilerinin koşullarını düzenleyen, onlara sigorta hakkı tanıyan bir Tarım-İş kanunu yoktur. Dolayısıyla çalışma süreleri bazen günde 13-15 saat olarak saptanır. Ücretler bölgeye ve işçi arzına göre değişir, hiç bir sosyal güvence yoktur. Burada şunu da belirtelim ki, özellikle makina girmemiş bölgelerde ve genellikle tüm illerde kadın tarım işçileri erkeklerden daha az ücret almakta ve ayrıca kadın olmalarının fiziki olarak ortaya çıkardığı gereksinimler hiç düşünülmendiği için kadın erkekler olarak büsbütün ezilmektedirler. Dolayısıyla, kırsal bölgenin üretim ilişkilerinin düzeyine ve köy içinde kadının ailesinin köydeki sosyal tabakalaşma içindeki yerine bağlı olarak kadının üretimdeki yerinin nitelikleri farklı. Ancak bu farklılıklar, kırsal alanda kadının genel olarak üretime katkısının çok önemli olduğunu söylememezi engel değil. Yani, "iyi bir avrat, bir çift öküzden daha iyi.. Seleğe sal, çapa ya sal, hemi tarlada işini görür hemi evde.." (Y. Kemal, Pis Hikaye)

Kırsal alanda üretime bu kadar önemli katkısı olan köy kadını genel olarak eğitimsiz.. 1935'de 100 köylü kadından 4.2'si okumuş iken bu oran 1965'de % 22.9'u bulabilmiştir. Gelişme hızı oldukça düşük ve şehirdeki okuma-yazma bilen kadın oranından (% 52.2) oldukça farklı. Ve bazı illerde okuma-yazma bilen kadınların oranı % 10'a bile düşüyor. Okuma-yazma oranını kadının yaşı da etkiliyor. Örneğin, 1970'de 16-24 yaş arasındaki köylü kadınların % 46.6'sının okuma-yazması var. Ancak aynı yaş grubundaki köylü erkeklerin % 84'ünün okuma-yazma bildiği düşünülürse bu oranın yine çok düşük kabul edilmesi gerekiyor.

Okuma-yazma oranının düşük olmasının getirdiği eksikliklerin yanı sıra, verilen eğitimin köy kadınının koşulları ve gereksinimlerine hiç cevap vermediğini de düşünmek gerekiyor. K. ... kadın "okumuşluğum olsa, kadına lâzım olanı öğrenmek isterdim" diyor ... Köye yönelik eğitim hizmetlerinde köy kadınına neler gerekiyor diye acaba ne kadar kafa yorulmuş? Bu bir yana, ilk öğretimde takip edilen alfabenin bile köy yaşantısıyla uyumsuzluğu 50'lerden bu yana köy öğretmenlerince pek çok kere söylendi. M.Makal, "Alfabe de 'Baba bana bal al' cümlesini okurken sordum:

56 öğrenci içinde yalnız bir tanesi bal görmüş. Gerisi bilmiyor. O çocuk da bir başka köye gezmeye gittiğinde görmüş" diyor. (M.Makal, Bizim Köy, 1950)

1970 yılında Türkiye köylerinin % 87'sinde ilkokul var. Bu ilkokulların çoğu tek derslik ve tek öğretmenli. Eğitim için gerekli olan temel araç ve gereçlerden yoksun. Ayrıca okulu bulunan köylerde çocukların 1/5'nin okula devam etmediğini, kız çocuklarda bunun % 36'ya ulaştığını bazı araştırmalar saptıyor. Ancak, bunlardan öteye kırsal alanlarda mevcut eğitim ve öğrenimin ne ölçüde etkili olduğunu da değerlendirmek gerekli. Nitelik üzerinde duran küçük çaplı araştırmalar ilkokul çıkışlı köy insanlarında okul tarafından verilen bilgilerden hemen hemen hiçbir şey kalmadığını ve ilkokul çıkışlı ailelerin yaşayışlarında diğerlerine kıyasla daha iyi denilebilecek değişikliklere rastlanmadığını gösteriyor.

Ayrıca, köylük yerlerde ailelerin erkek ve kız çocuklarının eğitimi konusunda farklı davranışları ve pek çok ailenin kız çocuklarını, özellikle belirli bir yaştan sonra okula yollamadıkları, bazı ailelerin ise sadece Kuran kurslarına gönderdiği de gerçek .. Ancak 1965'lerden sonra yapılan bazı araştırmalar kızların eğitimini eskiye kıyasla daha fazla önem verildiğini ve hatta kırsal alanlarda ailelerin % 29'nun kızlarının ilkokuldan sonra da eğitime devam etmelerini istediklerini gösteriyor. (DPT, Türk Köylerinde Modernleşme Eğilimleri Araştırması) Ancak bu eğilim, köy kadınlarının eğitim durumunda henüz kendisini aksettirmiş değil.

Böylece, çoğu okuma-yazma bilmeyen köy kadınlarının içinde okula gitmiş olanların öğrendiği en önemli şey okuma-yazma... Bu arada yaşı 40'ın üzerinde olup, üç yıllık okulları bitirmiş olanların bir kısmı da okuma-yazmayı bile unutmuş durumda...

Okuma-yazmadan bile yoksun oluş, köy kadınının dünyasını daha da sınırlıyor; köyünün sınırları dışında akıp giden hayatı hep başkalarının ağızından dinleme durumunda.. Yıgınsal haberleşme araçlarıyla teması oldukça zayıf; köy kadınlarının yarısından fazlası radyo bile dinlemiyor. Evinde radyo olmayan kadınların erkekler gibi kahvede, köy odasında vs. radyo dinleme olanağı da yok. Okuma-yazma bilen kadınlara kıyasla bilmeyenler arasında köyünün dışına hiç çıkmamış kadınlar daha fazla...

Bölgesel farklılıklar göstermekle birlikte kentsel alanlara kıyasla kırsal bölgelerde ataerkil geniş aile oranı daha yüksek: Ataerkil geniş ailelere en çok köyde yerleşik topraklı ailenin bulunmadığı Karadeniz bölgesinde (% 34), en az da tarım işçilerinin, ortakçı-yarıcılarının daha yaygın olduğu Akdeniz bölgesinde (% 14) rastlanıyor. (S. Timur, Türkiye'de Aile Yapısı, 1972) Ancak köyde ailelerin daha büyük bir kısmı çekirdek aile olsa da başlangıçta böyle kurulmadıkları da bir olgudur. Köylerde ailelerin % 51'i geniş ataerkil aile olarak kurulmaktadır. Oğullarını evlendirmek babanın görevidir. Çoğu kez baba bunu büyük masraflara girerek yapar. Başlık parası verir. Böylece oğul babasına karşı yükümlü kalmaktadır.

Ana-baba "mürüvvat görmüştür", olgun da karısıyla birlikte, hiç olmazsa bir süre baba ocağında çalışması gelenek-göreneklere uygun bir davranıştır. Babanın toprakları geniş ise, ailenin tümüne yetiyorsa, üretim ve tüketim birliği sürdürülür; değil ise, oğul başka bir iş arar ve çoğu kez evini de ayırır.

Köyde kızlar genellikle erken evlenir. 1968'de köylerde kızların ilk evlilik yaşının ortalama olarak 17 olduğu hesaplanmıştır. Yine evlenmelerin çoğunluğunu evlenecek kişiler değil aileler düzenler.. Köy kızlarının % 60'ın üzerinde bir kısmının kendi rızası, ancak ailesinin kararı ile evlendiği tespit edilmiştir. "Doğu köylerinde kadının çilesi evlenme ile başlar. Genç kızlık devresi çok kısadır. Hiç yoktur desek yeridir. Gelinlikleri de öyle .. Evlenme çağı 12,13 yaşlarıdır... Evlenmelerde kız-oğlan arasındaki yaş denkliği aranmaz. Yabana gitmesin diye evlenme çağına gelmiş akraba kızını 8-9 yaşlarında erkek çocukla nişanlarlar. Ağaların ev işleri çoktur. "Eli eğri" (hırsız) olmayan kadın bulamazlar... Ağa; o sıra oğlunun yaşına bakmadan işgüzar bir kızla evlendirir. "Hizmetkârlara para vermedense, gelin alırım, çalışsın" der. (D.Akçam, Analarımız ve Çocuklarımız) Köy kızları, kendi ailelerinin otorite görüntüsünden çıkar, bir başka erkeğin, ataerkil aile de kayınbabasının otoritesine girer, iş gücünü kayınbabası yönetir ve denetir; Kaynanası da genellikle aracılık eder; kendi kocası da karışır. D.Akçam'ın dediği gibi "gelini yalnız kocası dövmes. Kaynı döver, kaynanası döver, kaynatası döver. Kim döverse dövsün, sonunda bir de kocasının dövmesi gerekir."

Kız, baba evinden koca evine gelir giderken, böyle bir değişim için çoğu kez kızın ailesine "başlık parası" denilen yüklü bir para ödenir.

1968 yılında yapılan geniş kapsamlı bir alan araştırmasının sonuçları geniş ailelerde başlığın daha yaygın ve miktarının daha fazla olduğunu göstermiştir. Bu dönemde kırsal alanda başlık parası 1 500 TL. olarak saptanmıştır ki bu villarda köyde kişi başına gayri safi milli hasıla 2 500 TL'dir. Aynı zamanda başlık parasının, kadının üretime katkısının en yoğun olduğu köysel yörelerde (Doğu Anadolu, Karadeniz ve İç Anadolu'da) daha yaygın ve miktarının yüksek olduğu saptanmıştır.

Erken evlenme, eş seçiminde ailenin karar vermesi, yüksek başlık parasının eş seçimini etkilemesi, başka bir aileye genç yaşta gelin gitme, kayınpeder-kayınvalde-koca otoritesi, köy kadınlarının çoğunluğunun doğal bir yaşam biçimi olarak kabul ettikleri şeyler.. Ankara'nın K... köyünden 19 yaşında A.Z'ye 14'ünde iken evlendirmişler. "Niye seni seçmişler?" sorusuna şu yanıtı veriyor: "Önce bir başkasını alacaklarını. O kıza 15 000 TL. başlık veren çıkınca, almamışlar. Sonra anası beni buldu." Bir başka örnek Doğu'dan: "Elli yaşlarında, çıldırlı H.M. Ağa, Ö... köyünden M... 'nin kızı 13 yaşlarında Edo'yu 2 750 liraya aldı. Edo zeki idi. İlkokulu pekiyi ile bitirmişti. Okuyacak, öğretmen, doktor, yargıç olacaktı. Aylık alacak, babasına para yardımı yapacaktı. Öyle söylemişti öğretmeni. Oysa şimdi Edo'yu kumaları dövmüş, düvüştürmüş, baba evine kovmuşlardı. Karnında çocuğu vardı. Kocası tekrar götürdü. Bir ay sonra kumalarının zehirlendikleri haberi geldi" (D.Akçam, Analarımız ve Çocuklarımız)

Erkenden evlendirilen köy kızlarında, evde ve tarlada çalışmanın yanı sıra beklenen en önemli görev çocuk doğurmaktır. Yine yöresel farklılıklar göstermekle birlikte köylerde genel olarak çocuk, işgücü ve sosyal güvenlik açısından değerli olduğundan ve köy topluluğunun "çocuk doğurmaya" ilişkin normları bu gerçeğe ve kırsal alanlarda doğan her bebeğin yaşama olanağı bulamamasına bağlı olarak biçimlendiğinden, kırsal alanlarda doğurganlık yüksektir.

Köy toplumunda Medeni Kanun'un miras hükümleri, yine yöresel farklılıklar göstermekle birlikte, örflere bağlı olarak genellikle işletilmez, yani erkek kardeşleri olan kızlar baba toprağından pay almaz, ya da bunu almaları kardeşlerinin iyi niyetine kalmıştır. Köylerde, kadına kıyasla erkeğe verilen öneme bir de bu durum eklenince, erkek çocuk doğurmayan kadın eksiklenir. Piç çocuğu olmayan kadının ise acısı daha büyüktür. Köylerde bu yüzden kocasını başka bir kadınla paylaşmak durumunda kalan, üzerine "kuma" gelen kadınların sayısı az değildir. Köy yazımında bu kadınlardan sık sık söz edilir" ... yüreğini kavuran bir kıskanma, ötelere gitmeden ufanıyordu. Çünkü kendisi kocasına yıllardan beri bir çocuk verememişti. Bu eksikliği Feride'nin ortadan kaldıracağını aklına getirince yüreğine su serpiliyor, evin içinde dolaşacak bir çocuğun mutluluğundan kendisine de pay çıkarıyordu. Çünkü Feride'yi döllüyecek adanın, her zaman yarısı kendisine ait olacaktı. (B.Yıldız, "Kuma" Kara Vagon)

Köylerde 49 yaşına gelmiş her evli kadının canlı doğurduğu çocuk sayısı ortalama beşdir; bu sayı, Güney Doğu'nun geri illerinde 6'ya ulaşır. Bu sayılar ortalama olduğuna göre, 10-12 canlı doğum yapan kadınların da sayısı oldukça fazladır. Köyde, kadının yüksek doğurganlığına yüksek düşük oranı ve yüksek çocuk ölümü eşlik eder. Kadınların genellikle dokuz gebeliğinden biri düşük ile sonuçlanmakta, dört kadından biri mutlaka düşük yapmak tadır. (1973 yılına ilişkin istatistikler, kırsal bölgelerde düşüklerin büyük şehirlere kıyasla daha az olduğunu ancak 1968'den bu yana kırsal bölgelerde artmış olduğunu gösteriyor.) Düşüklerin niceliği kadar önemli bir unsur da, köydeki kadınların düşük yapmak için "tavuk tüyü, ebe gümesi, fıkete sokmak" gibi sayısız ilkel yöntemle başvurmaları ve bunun sonucunda çeşitli kadın hastalıklarına yol açması... Köy kadınlarında henüz herhangi bir doğum kontrol yöntemi uygulayanlar şehre kıyasla düşüktür. (% 34 kadar) Uygulayanlar da etkin bir biçimde uygulayamamaktadır. Ve genel olarak, yaşam koşulları, çok çocuk doğurma ve cinsiyete özgü kadın hastalıklarından ötürü kadınların sağlığı erkeklerle kıyasla daha kötüdür. Kırsal bölgede hastaların % 54.3'ü doğurğan çağdaki kadınlar ... Türkiye'de gelişmiş ülkelere kıyasla çok yüksek olan (bazı tahminlere göre 1000'de 135; köylerde daha da yüksek) bebek ölüm oranı, köydeki yüksek doğurganlığın nedenlerinden biridir. Yetişkin ölümlerinde izlenen düşüş bebek ölümlerinde izlenmemektedir.

Köylerde bir yaşına gelmeden ölen çocukların ölüm nedenlerinden biri yetersiz beslenmedir; köylerde kadınların % 90'ı çocuklarını dokuz aydan fazla emzirilmektedirler; % 40'dan fazlası ilave gıda vermeye dokuz aydan sonra başlamaktadır.

Çocuk ölümlerine neden olan en önemli hastalıklardan biri enterittir; bunu diğer enfeksiyonel hastalıklar izler. Köylerde çevre koşulları her türlü enfeksiyonel hastalığın kolaylıkla yayılabileceği şekildedir. Köylerin pek çoğunda, özellikle Güney Doğu bölgesinde tuvalet yoktur. (Urfa iline bağlı 644 köyden 641'inde, Antep iline bağlı 572 köyden 524 köyde halen tuvalet yoktur.) İçme ve kullanma suyunu temin yöntemleri çok ilkel dir. Evlerin çoğunda, hayvanlar ve insanlar aynı çatı altında yaşarlar...

Köydeki gebe kadın, gebelik dönemini bu koşullarda geçirir. Sağlığı ve beslenmesi açısından her zamankinden farklı birşey uygulamaz; "az protein, çok tahıl" üzerine kurulu dengsiz beslenme düzenini sürdürür.

Köy kadınlarının % 40'ı kendi başına veya ebe olmayan birinin yardımı ile doğum yaparlar, yarısından fazlası da yerli ebe denilen, eğitimi değil, tecrübesi olan, tıbbi bilgisi olmayan kişilerin yardımı ile doğum yapıyor. Ve çocuğunu yine bu koşullarda yaşatmaya çalışıyor.

Köyde kadın, toprakta üretiyor, evde üretiyor, çocuk doğuruyor. Ancak ekonomik hayata katkısı onun ailesi içindeki (hele ataerkil bir aile düzeninde) ve genel olarak köy toplumdaki konumunu belirlemiyor. Kadın üretiyor, ancak onun başlattığı süreci sonuçlandıran, pazar mekanizması içine giren toprağa ekilecek tohumu ve araç-gereçleri alan, kredi bulan, şehre inip müşteri bulan, malını satan erkek, Erkeğin işi daha belirli ve başkaları ile ilişki kurmayı, yol-yöntem bilmeği daha fazla gerektiriyor. Para ile iş gören genellikle erkek... Yani K... kadının dediği gibi "parayı kazanan o..." Dolayısıyla söz sahibi olanın da o olması gerekir.

Buraya değin söylediklerimiz, köy kadınlarının genel durumunu belirleyen, kırsal yörede sosyal yapının, üretim ilişkilerinin, köye götürülen hizmetlerin vs. kanalı ile değişmekte olan ve giderek yeni biçimler alacak olan olgular...

Köy kadınının konumunda ne tür değişiklikler beklenebileceğine girmeden önce, bu değişikliklere yol açan dinamikleri de genel olarak belirtelim.

Türkiye köylerinde 1900'lerden bu yana bazı tarımsal aletler kullanılmış ve özellikle Avrupa'da gelişen sanayiinin ham madde ihtiyacı olan ürünlerin yetiştirildiği bölgelerde (Ege ve Akdeniz'de) yeni araçların ve tohumların kullanılması bizzat feodal devlet tarafından teşvik edilmiştir. Kurtuluş Savaşı sonrasında da tarım araçlarının ithalini kolaylaştıran yasalar, özel mülkiyete ve mirasa ilişkin yasalar, aşarın kalkması v.s. tarımda kapitalistleşmeyi hızlandırmış ve tarımda hakim olan kapitalizm-öncesi üretim ilişkileri bozulmaya başlamıştır.

Ancak, kırsal alanların geniş çapta pazarlara bağlanması, köylerin dış dünyaya açılması, köydeki sınıfların belirginleşmesi, tarımda ücretli işçilerin ortaya çıkması, 1940 sonrasındaki hızlı makineleşme hareketi, köylerde modern teknolojinin yaygınlaşması ile olmuştur. 1948-50 döneminde traktör sayısı 1800'den 44 000'e yükselmiş; 1970'lerde bu sayı 100 000'i bulmuş, 1963-70 döneminde traktörlerin büyük bir kısmı montajla ülke içinde üretilmiştir. Makinalaşmanın dolaylı bir sonucu olarak sulama, suni gübre kullanımı ve tarımsal mücadele de gelişmiştir. Tarımda makinalaşma hareketinin, her yörede aynı hızda olmayıp, ekilen ürünün cinsine, ulaşım olanaklarına, toprağın verimine vs. bağlı olduğunu hemen belirtelim. Buna göre tamamiyle pazara yönelik endüstri ürünleri üreten bölgelerde, büyük tarımsal birikimler üzerine de modern teknolojinin uygulanması kârlı olmuş ve tarımsal kredilerden yararlanan büyük toprak sahipleri kapitalist tarım işletmecilerine dönüşmüşlerdir.

Böylece 1945'lerden bu yana tarımsal yapının dönüşümünü hızlandıran iki önemli olgu tarımda insan ve hayvan gücünden, makine gücüne yaygın olarak geçilmesi ve ülke pazarının hızla bütünleşmesi sonucunda, mahalli pazar için üretimden ülke pazarı için üretime geçilmesidir. Ancak yukarıda da söylediğimiz gibi, makine gücünden, belirli bir toprak gücüne sahip olanlar yararlanabilmişlerdir. Köye modern teknolojinin girmesini, işletmelerin belirli ellerde toplanması izlemiş, bu da ortakçı köylülerin tasviye edilmesi, toprak kiralama ve satın alma, devlet topraklarına el koyma, meraları tahrip etme şekillerinde olmuştur. Toprak yoğunlaşması en fazla, maden teknolojisinin en çok girdiği ve kapitalist ilişkilerin en çok geliştiği yerlerde olmuştur.

Bunun sonucunda, ortakçı köylülerin bir kısmı tarım işçisi haline dönüşmekte ve köyde iş bulamayanlar şehirlere göçmektedir. 1950 - 67 arasında topraksız ailelerin çiftçi ailelere oranı % 14.5'den % 29.8'e yükselmiştir.

Küçük köylü işletmelerinin hakim olduğu ve toprağın küçük işletmeciler arasında aşağı yukarı eşit bir şekilde bölündüğü yörelerde, pazar için üretime geçmek borçlanmayı arttırmıştır. Küçük çiftçilerin tasarruf yaparak tarıma yatırım yapma olanakları çok sınırlıdır; kredi bulması gerekmektedir ve bunu da daha çok tefeci ve aracı kanalı ile sağlamaktadır. (Tefecilik faizlerinin % 39 ile 90 oranında değiştiği, borcunu zamanında ödeyemeyen kişilerin toprak ve emlakının tefeci-tüccara geçtiğini araştırmalar saptamıştır.)

Kırsal alandaki bu yapısal dönüşümler sonucunda köy, kapalı bir toplum halinden çıkarak dünyaya açılmakta, değerler sisteminde değişiklikler meydana gelmektedir. Köyleri dışarıya giderek daha fazla ağan olaylar silsilesi köy kadınına da kaçınılmaz olarak ailesi ve toplumun içinde yeni bir konuma getirecektir. Yer yer değindiğimiz bu konuları bir kez daha belirtelim:

1. Nüfusun hızla artışı sonucu, topraklarının miras yolu ile bölünüp küçük işletmelere dönüşmesine ve makinalaşmanın getirdiği toprak temerküzüne; pek çok köylü ailesinin topraklarını yitirmesine, yoksulluğa bağlı olarak, kırsal alanlarda ataerkil geniş aile yerini giderek çekirdek aileye bırakmaktadır. Bu durum köy kadınının aile içinde kocasından başka aile büyüklerinin de otoritesi altında ezilmesi durumunu ortadan kaldıracaktır. Bu durumun karı-koca ilişkilerinde kaçınılmaz olarak daha eşit davranışlara yol açması beklenir.

2. Kapitalistleşme bir ücretli tarım işçileri gurubu yaratmıştır. Çiftçi ailelerinin % 10 kadarı ekilebilir toprakların % 44'ünü işlerken, 1 milyonun üzerinde çiftçi ailesinin hiç toprağı yoktur. Topraksız aileler, kadını-erkeği-çocuğu, devamlı veya mevsimlik işçi olarak tarımda ücret karşılığı çalışırlar. Ücretli işçilik, köy kadını için özgürlüğe doğru atılan bir adımdır. Ücretli işçi olunca teorik olarak iş gücünü satmakta serbesttir, çalışacağı yeri seçmekte serbesttir, eline kendi emeğinin karşılığı bir para geçer. Küçük toprak parçasına hapsolmuş köydeki işçi kadının dar dünyasından çıkıp, işçinin dünyasına girer... Şimdiki koşullarına baktığımızda görüyoruz ki bu "özgürlüğü" Tarım-İş Kanununun çıkmadığı ve tarım kesiminde örgütlenmenin (özellikle özel işletmelerde) çok düşük olduğu koşullarda çalışırken, oldukça pahalıya satın alıyor. Ancak ücretli tarım işçisi kadının, ailesinin küçük toprağında aile işçisi olarak çalışır; patronunun olmasada toprağın kulu kölesi olan kadına kıyasla daha kötü olan koşulları bizi yanıltmamalı. Gelecek erkeği ve kadını ile tarımdaki tüm ücretli işçilerin ...

3. Kırsal yapının dönüşümünün sonuçlarından biri de 'Kırlardan şehirlere göç'. Bugün dışa göç, şehre özellikle büyük şehre göç, köylerin % 75'inde rastlanan olgu. Göç etmiş olanlar dışında pek çoğu da şehre göç arzusunda, yada çocuklarının geleceğini şehirde görüyor. Genel olarak şehre göçün nedenlerinin başında fakirlik ve topraksızlık geliyor. Şehre göç en azından bir dönem için ailelerin ayrı yaşamasını erkeğe göre kadınların daha fazla sorumluluk taşımalarını getiriyor. Hala bir Avrupa,Avustralya yolu görülmesin... Bence köy kadınının tutturduğu,

"Ekmeğe kuru demeseydin
Çorbaya sulu demeseydin
Beni buralara koyup da
Almanya'ya gitmeseydin"

Türküsü boşuna değil... Her zamanki işleri dışında, çocuklara babalık et, sırasında evini kapatıp tekrar kayınbaba otoritesi altına gir, evli olduğun halde dul kadın hayatı yaşa, kocanın uzaklarda ne yaptığını ne ettiğini bilme... Dul başına bunca derdi kim çeker? Kimi dişini sıkıp, mum gibi erir; kimi bağıırır-çağıırır adı deliye çıkar; kimi gider kocasının peşinden, yoksulluk analı-babalı çocukları öksüz koyar. (G.Dayıoğlu, Geride Kalanlar)

Ancak bu bir geçiş dönemi, bu hep böyle gitmez. Gitmiyor da. Şehre göç olayı, dış ülkeye göç olayı, kendileri göçse de göçmese de tüm köy kadınlarını değiştiriyor, etkiliyor. Ve bu değişiklikler tüm buhranlı dönemlere rağmen köy kadınlarını başka dünyalara açarak, yeni sorumluluklar taşıtarak, çocukları ile ilişkilerini yeni bir biçimde düzenlemek zorunda bırakarak, onları yepyeni ve daha özgür bir gelecek için hazırlıyor. (Kocaları Almanya'ya giden köy kadınlarının pek çoğunun çocukları ile birlikte, yalnız baba-kayınbaba evine gitmeden oturdukları ve banka muameleleri, pazarlama vs. gibi şimdiye dek köy kadınlarında izlenmeyen görevleri üstlendikleri Yozgat çevresinde ve Karadeniz bölgesinin Sakarya köyünde yapılan çalışmalarda izlenmiş.)

Kırsal kesimde yöresel farklılıklara ve köy kadınının bu çerçevede içinde ele alınması gereken sorunlarına bağlı olarak, köy kadınlarına ilişkin taleplerin iki düzeyde olması gerekir:

1. Kapitalist gelişmeyi hızlandıracak, köylülerin köy dışındaki dünya ile ilişkilerini geliştirecek ve yaşam koşullarını genel olarak iyileştirecek olan talepler ki bunlar gerçek bir toprak reformu; alt yapı hizmetlerinin geliştirilmesini; köy kooperatiflerinin (sadece kredi veren değil, üretimi de düzenleyen) yaygınlaştırılmasını, eğitim ve sağlık seferberliğini içerir.

2. Erkeği ve kadını ile tarım kesiminde çalışan ücretli işçiler için talepler ki bunlar da Tarım-İş kanununun çıkmasını, sendikalaşma ve sigorta haklarının verilmesini, 8 saatlik çalışma gününü, 16 yaşından küçüklerin çalıştırılmamasını kapsar. Ayrıca yasalar, kadın erkek farkı gözetmeksizin eşit işe eşit ücret prensibini de getirmeli ve işçi kadınların gebelik, emzilik gibi özel durumları için ayrıcalıklar sağlanmalıdır.

EMEKLİLİK SORUNU

İnsanlar da doğadaki herşey gibi doğumla birlikte başlayan gelişme sürecini yaşayarak, ölümle sonuçlanacak olan yaşlılık dönemine girerler. Yaşamını emeği karşılığında elde ettiği gelirle sürdürmek zorunda olan kişilerin (işçiler, memurlar, küçük esnaflar) yaşlılık veya başka nedenlerle çalışma yeteneklerini yitirdikleri zaman, yaşamlarını sürdürebilecek olanakların sağlanması önemli bir sosyal problem olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan emeklilik konusunun doğurduğu problemler en başta bütün emekçileri ilgilendirmektedir. Kapitalist ülkelerin yaşlılarında olduğu gibi bizim ülkemiz emekçileri için de sosyal güvenlik açısından yaşlılık dönemi yoksulluk, güvensizlik, yalnızlıklarla doludur.

İnsanlık aileye dayalı toplum yapısına geçtikten sonra, yaşlılık veya başka nedenlerle çalışamayacak durumda olan aile fertlerinin bakımı aileye düşen bir görev olarak kabul edilmiştir. Kapitalizm öncesi toplum biçimlerinde aile dayanışmasının dışında ancak sınırlı ölçülerde bazı sosyal güvenlik tedbirleri görülmüştür. Bunlar daha çok din, ahlâk, gelenek gibi kurumların gereği olan sınırlı yardım biçimleriydi (vakıf, imarethane gibi). En gelişmiş dayanışma biçimi ise belirli meslekten olan kişilerin kurmuş olduğu loncalar içerisinde görülmekteydi.

Sosyal güvenlik tedbirlerinin bir kurum olarak gelişmeye başlaması hür emeğin ortaya çıkışıyla ve onun baskısıyla hızlanmıştır. Kapitalist üretim biçiminin ortaya çıkışıyla işçiler, geleceklerini garanti altına alacak haklar elde etmek için mücadeleye girmişlerdir. Gelişen mücadeleler sonucunda hâkim sınıflar, çalışanlara emeklilik, sigorta, sosyal yardım gibi haklarını tanımak zorunda kalmışlardır.

Ülkemizde bugün için varolan sosyal güvenlik kurumları esas olarak Cumhuriyet döneminde oluşmuştur. Osmanlı imparatorluğu döneminde devletin belirli bir sosyal politikası olmamıştır. Bu dönemde dayanışma bakımından en örgütlü kesim aynı zanaat dalında çalışanların dahil olduğu loncalardır. Lonca mensuplarından muhtaç durumda bulunanlarla, malüllük, yaşlılık, hastalık ve ölüm gibi nedenlerle gelirlerini yitirmiş olanlara nasıl ve ne ölçüde yardım yapılacağı kurallara bağlanmıştır. Yardımlar Loncaların kurmuş oldukları sandıklar aracılığı ile yapılmaktaydı. Bu sandıklara bazen orta sandığı, bazen teavün sandığı denilmekteydi. Sandıkların başlıca geliri usta ve kalfaların ödeme güçlerine göre haftalık veya aylık ödemekte olduğu aidatlardan oluşmaktaydı.

Loncalar dışında en önemli sosyal yardım kuruluşları vakıflardı. Bunların dışında bazı yerel kuruluşlara da rastlanmaktaydı.

Sosyal güvenlik tedbirlerinin gelişmemesinin en önemli nedeni Osmanlı imparatorluğunun bazı yerel kuruluşlara yaşamamış olmasıdır. Haklarını elde etmek için mücadele verecek gelişmiş bir işçi sınıfının olmaması bu hakların güdük kalmasına neden olmuştur. İlk sosyal haklar, işçi sınıfının ilk olduğu yer olan kömür ocaklarında elde edilmiştir. Çok yetersiz olan bu haklar çalışma koşullarının düzeltilmesi ve bazı sağlık tedbirleriyle ilgilidir.

Memur ve subayların yaşlılık ve hastalık durumlarında korunmalarını öngören bazı sandıklar da kurulmuştur. İlk 1806 yılında kurulan askerî Tekaüt Sandığı idi. Daha sonra 1881 yılında sivil memurlar için Emekli Sandığı kurulmuştur. Bundan sonraki dönemlerde de, demiryolu gibi bazı kuruluşlar da benzer nitelikte sandıklar kurulmuştur.

Cumhuriyetin ilk yıllarında yeni devlet, Zonguldak ve Ereğli kömür havzalarında ağır çalışma koşulları içinde bulunan işçilerle ilgili anka arkaya iki kanun çıkarmıştır. Yetersiz bir takım yardımları öngören bu kanunlar aynı zamanda yardım sandıklarının kurulmasını ve bunların "amele birliği" içinde birleştirilmesini öngörüyordu. Böylece 1923 yılında çıkarılmış bulunan ve memleketimizin ilk genel iş kanunu niteliğini taşıyan birinci iş kanunu ise, sosyal sigortalar ile ilgili ilk genel ilkeleri saptamış ve bu sigortaların kurulmasını hükümetlere görev olarak vermiştir.

Ancak, ilk sigorta kolu ile ilgili kanun 9 yıllık bir gecikmeden sonra 1945 yılında çıkarılmış 1946 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu sigorta kolu İş Kazaları, Meslek hastalıkları ve Analık Sigortasıdır. Daha sonra 1950 de Yaşlılık Sigortası, 1951 de Hastalık Sigortaları kurulmuştur.

Bugün uygulanmakta olan Sosyal Sigortalar Kanunu geçmişte ayrı ayrı kurulmuş olan tüm sigortaları bir sistem içinde toplayarak 1964 de kanunlaşmış ve 1965 de yürürlüğe girmiştir.

Devlet memurlarının emeklilik durumlarını düzenleyen Emekli Sandığı Kanunu ise Osmanlı İmparatorluğu döneminden beri süregelen uygulama ve değişikliklerle bugünkü halini almıştır. Son olarak 1971 de çıkarılan bir kanunla da bağımsız çalışanları kapsayan Bağ-Kur kurulmuştur. Böylece esas olarak ülkemizde emeklilik sorunu Sosyal Sigortalar Kurumu, Emekli Sandığı ve Bağ-Kur bünyesinde düzenlenmiştir.

Her üç kuruluş da esas olarak üyelerinden çalıştıkları dönemde aylık kazançlarının belli bir kısmını kesmektedir. Daha sonra kendi kuruluş yasalarında belirtilen esaslara göre yaşlılık dönemlerinde emeklilik maaşı bağlanmaktadır.

Sosyal Sigortalar Kurumunun, Emekli Sandığının ve Bağ-Kur'un kapsamına kimlerin girdiği, hangi koşullarda emeklilik maaşı alınabileceği, ne oranda prim ödenmesi gerektiği konuları üç kuruluşun yasasında belirtildiği şekliyle yazının eki olarak verilmektedir.

Çalışan nüfusun son toplumsal güvenlik durumu	1975
S.S.K. kapsamına girenler	1.980.000
Bağ-Kur üyeleri	925.000
Emekli Sandığına bağlı olanlar	925.000
Banka ve Sigorta Sandıklarına bağlı olanlar	45.000
Tüm sigortalılar	3.900.000
Tüm sigortalıların tüm çalışanlara oranı	% 25

Tabloda da görüldüğü gibi bu üç örgüt çalışan nüfusun ancak dörtte birine sosyal güvenlik sağlayabilmektedir. Yani çalışan nüfusun geri kalan dörtte üçü hiçbir sosyal güvenceye sahip değildir. Tarım kesiminde çalışanlar (bunlar nüfusun % 60,9 unu teşkil ediyor), çıraklar, üretimde bulunan teknik öğrenim gören öğrenciler, ev hizmetlerinde çalışanlar, sanatçılar hep yarınlardan endişe eden, sınırlı da olsa hiçbir sosyal güvenceye sahip olmayan emekçilerdir. I. ve II. Beş yıllık Kalkınma Plânları bunların da sigorta kapsamına alınmasını öngörmüş olmasına rağmen bugüne kadar gerçekleşmemiştir.

Üç kuruluşun kapsamı içinde olan çalışanlar yaşlandıkları zaman emeklilik maaşı alabilmeleri için yasalarda belirtilen pek çok şartı yerine getirmek zorundadırlar. Ancak yasalardaki yaş, prim ödeme gibi şartları yerine getirdikleri halde çoğu emekçi, emekliye ayrıldıktan aylarca sonra emekli maaşı alabilmektedirler. Hatta işveren yaşlılık sigortası primlerini emekçiden aldığı halde sigortaya ödemediğinden çoğu kez emeklilik maaşı alamaz duruma gelmektedirler. Çalışanların yaşlılık dönemindeki tek güvencesi olan emeklilik maaşı ~~xx~~ böylece işverenin ona da el uzatmasıyla yok olmaktadır. İşverenin ise bu durumda cezai sorumluluğu çok düşük bir miktar para cezasıdır.

Yıllarca hizmetten sonra almaya hak kazandıkları emekli maaşı aslında çalışanların, çalışma süreleri içinde kendi kazançlarından kesilen paralar-
dan oluştuğundan, uzun yıllar harcanan emeklerinin karşılığı niteliğinde
değildir. Devlet bu konuda hiçbir sorumluluk yüklenmemekte, emekçiler sadece
ölmiyecek kadar bir maaşla kendi köşelerinde yalnızlık, yoksulluğa terke-
dilmektedirler. Enflasyonun % 20 nin üstünde olduğu ülkemizde, hayat pahalı-
lığı çekilmez boyutlara ulaşmıştır. Ücretler, aylık gelirler ise sabit kala-
rak veya çok uzun zaman dilimleri içinde yetersiz, göstermelik artışlarla
ilerlemektedir. Emekçiler çalışırken aldıkları bu para ile pahalılıkla
başedemeyen gelirlerinin % 70 ini aldıkları emeklilik döneminde çile dol-
durmaya terk edilmektedirler. Üstelik de emeklilik ~~xxxxxxx~~ aylığına esas
teşkil eden gelirlerinin (maaş-ücret) üzerinden yıllar geçtiği düşünürse
ucuz et alabilmek için sabah karanlığında et kuyruklarında beklemek kalı-
yor emeklilere. Ve beklerken ölmek.

x işçi emeklilerinin aylıkları en son 1974'de % 32 artırılarak 1.000.-TL.
den 1.200.-TL.ya çıkarılmıştır.

Emeklilerin çileleri bu kadarla bitmiyor. Mevcut hayat pahalılığında
yiyecek, giyecek, kiralara göre gülünç miktarda olan emeklilik maaşlarının
alınmasında işlemlerin uzaması, ödemelerde bankalar önünde kuyruklarda ömür
tüketmeleri yaşlılık dönemini bir kabus haline getiriyor. Parababalarının
"çiçeklerle, kuşlarla uğraşan yaşlılar" aldatmacaları gerçekte ters düşmek-
tedir. Çevremizde evlâtları, akrabaları yanına sığınmış yaşlıların, yaşlandı-
ğı ve hiçbir işe yaramadığı için, horlandığını, istenmediğini her zaman izle-
mek mümkün. Devlet tarafından huzur evleri açılmadıkça, yeterli emeklilik
maaşları bağlanmadıkça, ülkemizde tüm yaşlananlar (tabii ki biz emekçiler-
den söz ediyoruz, milyoner yaşlılardan değil) akrabalarının yanında sığıntı
gibi kalmanın üzüntüsünü yaşayacaklardır. Diğer yandan devlet tarafından
sosyal güvenliğin sağlanmamış olması ana-babaların çocuklarını yaşlılık
dönemlerinin güvencesi olarak görmelerini getirmekte ve iki taraflı pek
istenmeyen ilişkileri doğurmaktadır.

Emeklilik aylığına hak kazanma yaşı başka ülkelere kıyasla bizde deha
düşüktür.

ÜLKELER	Yaşlılık Yaşı	
	Kadın-	Erkek
İsveç	67	67
İngiltere	60	65
Yeni Zelanda	60	60
Sovyetler Birliği	55	60
Türkiye	50	55

Ülkemizde ortalama insan ömrü 50 dir. Yıpratıcı hayat şartları, iyi bes-
lenme, sıhate aykırı konutlarda geçen yaşam, ülkemiz insanını emekli bile
olamadan hayattan koparmaktadır. Bu bakımdan 20 yılda emeklilik (ama gerici
iktidarların çıkardığı aldatmacalarla dolu şekliyle değil) emekçiler açı-
sından istenen uygulamadır. İşsizliğin 4 Milyonu bulduğu ülkemizde erken
emeklilik bu açıdan da olumlu karşılanmaktadır.

Tabloda Sovyetler Birliğinin de emeklilik yaşı olarak diğer kapitalist
ülkelere oranla düşük bir yaş saptadığını görüyoruz. Ancak bunun nedeni biz-
deki gibi ortalama insan ömrünün kısa olması değildir. (Zira Sovyetler Bir-
liğinde ortalama insan ömrü 70 tir.) Bu ülkede bütün sosyalist ülkelerde ol-
duğu gibi insana verilen değer bir sonucu olarak çalışanlar isteklerine
göre erken emekli olabilmektedirler. Bizde de işsizliğin olmadığı, insanların
rahatça yaşlanıp güven ve huzur içinde emekliye ayrılacakları bir düzen
gerçekleştirildiği zaman hayat bugünkünden çok daha güzel olacaktır.

O zaman ne emekli yaşına gelmeden ölmek, ne sosyal güvenlik yoksun
olarak onun-bunun yanında sığıntı gibi yaşamak, ne yetersiz emeklilik maaş-
larıyla hergün artan hayat pahalılığına baş etmeye çalışmak, ne de bir kısım
emeklilerde olduğu gibi hiçbir işe yaramadan oturup bir köşede kalmanın do-
ğurduğu ruhi çöküntüler, hastalıklar, boşluklar kalacaktır.

Ülkemizde sosyal güvenliğin finansmanına devletin hiçbir katkısı yok-
tur. İngiltere, İsveç gibi gelişmiş kapitalist ülkelerde devlet de bir ölçü-
de katılmaktadır. Yine bu ülkelerde sigorta kapsamına girmek için gerekli
bittakım şartlar giderek kalkmıştır. Sosyal güvenliğin ülkedeki tüm katman-

ları kapsamayı yoluna gidilmiştir (tarım kesiminde çalışanlar gibi). Örneğin İsveç'te ülke içinde beş yıldanberi oturmakta olan 67 yaşına varmış tüm vatandaşlar, yaşlılık sigortası alırlar. İsveç'te 1 yıl prim ödemiş olmak koşuluyla yaşayan herkes ve dışardaki İsveçliler yaşlılık sigortası alabilirler.

İngiliz emeklilik sigortasının finansmanı da çalışanlardan, işverenlerden alınan primler devletin katkısıyla yapılmaktadır. 60 yaşına gelen kadınlar ve 65 yaşına gelmiş erkekler emekliliğe hak kazanırlar. Emeklilik hakkı olmayan eşin bulunması erkeğin ödeneğinin artmasına yol açar. Kadınlar 65 erkekler 75 yaşına geldikleri zaman emeklilik ödenekleri artırılır. 70 yaşına gelmiş ve nasılsa prim ödeyememiş olanlara da (eğer hala yaşayabilecekse!) emeklilik ödeneği verilir. Ancak haftada 4 Sterling (yaklaşık 100 TL.) tutarındaki emeklilik maaşı mevcut hayat pahalılığında çok gülünç kalmaktadır. Yetersiz emeklilik ödeneği, kuşaklar arasında kapitalist sistemin yarattığı düşmanlık, sosyal hayattan kopukluk ve yalnızlık İngiliz emeklilerinin yıllarca verdikleri emeklerinin karşılığı oluyor.

Gelişmiş kapitalist ülkelerin başında gelen İsveç'te ise emeklilerin durumu İsveç'li bir emekli şöyle anlatıyor: "Yılda bir ev temizliği, seçimden seçime üç-beş kuruş maaşlarımıza zam! Hepsi bu kadar işte. Bugün bu ülkede emekliler için, emeklilerin boş zamanlarını değerlendirmesi için hiçbir şey yapılmamıştır. Bu ülkede emekli olmak demek ölmek demektir. Oysa her yaşın kendine özgü zevkleri vardır. Ama bizler ne gençliğimizin ne de ihtiyarlığımızın tadına vardık."

Gençliğimiz korkunç bir uğraş içinde makinaların çarkları arasında uçup gitti. İhtiyarlığımız ise diri diri mezarlara gömülme oldu. İşgücümüz bitti, bizde bittik. Bir kağıt gibi çöplere atıldık. Hayat pahalılığında alabileceğimiz yiyecekler ise kedi-köpek yemekleri oluyor. Benim gibi gibi ayda birkaç kronla (yaklaşık 400 TL.) geçinmeye mahkum emeklilerin durumu bu işte."

Görülüyor ki kişinin özü alındıktan sonra işe yaramaz kısmının atılması sonucunu doğuran, kâre dayalı kapitalist sistemlerde yaşlılar artan hayat pahalılığı karşısında düşük emeklilik aylıkları ile çaresiz kalmaktadırlar.

Bir de insan değerinin en yüksek düzeyde tutulduğu sosyalist ülkelere bakalım. Sovyetler Birliğinde emeklilik yaşı kadınlar için 55 erkeklerde 60'tır. Maden, kimya, metalurji, tekstil, yapı işçileri esas emeklilik yaşından 5-10 sene arası daha önce emekli olmaktadır. Böylece bu alanda çalışan kadınlar 50 ile 45 yaş erkekler içinse 55 ile 50 yaş yeterlidir, emekli olmak için. Savaş malûlleri, çok çocuk dünyaya getirmiş kadınlar (5 çocuktan fazla), uzak kuzeyde uzun zaman çalışanlar 5 yıl daha önce emekli olmaktadır. Kollektif çiftçiler de aynı şekilde emekli olmaktadır. Emeklilik için sadece yaş şartı aranır. Başka hiçbir şey gerekmez. Devlet, sosyal güvenliği gerçekleştirmekle tamamen yükümlüdür.

Emeklilik yaşını (55 yaşını) doldurmadan önce 20 yıl dışarda çalışmış ev kadınları 55 yaşına geldikleri zaman tam emeklilik aylığı alırlar. 20 yıl çalışmamışsa çalıştığı her yıl oranında emeklilik alırlar. Hiç çalışmamışsa kocasının emekliliği artar. En az emeklilik oranı ücretin % 50 si en çok ise % 100 ü olarak saptanır.

Sovyet hükümeti çalışabilecek ve çalışmak arzusunda olan emeklilerin çalışmalarını teşvik etmektedir. Bu durumda emekli olduğu halde çalışmaya devam eden sanayi işçileri, ustabaşılar, kimya sanayii işçileri, köy öğretmenleri, sağlık kuruluşlarındaki doktorlar, ahgılar, garsonlar, emeklilik ödeneklerinin yanında ücretlerini de almaktadırlar.

Emeklilik için işyerindeki sendika komitesine müracaat yeterlidir. Hiç bir geciktirme ve formalite gerekmeden bölge sovyetine iletilen müracaat sonucu emeklilik başlar.

Diğer çalışanlar gibi emekli olup da çalışmaya devam edenler kendi istekleri dışında ve sendikanın izni olmadan idari makamlarca işten çıkarılamazlar. Sosyal güvenlik tamamen devlet tarafından kişilere sağlanır. Sosyalist ekonominin gelişmesine göre emeklilik maaşları artırılır. Pahalılık diye bir sorunun olmadığı, ücretlerin çok düşük bir miktarını oluşturan

(% 1 i)kiraların yıllardır artmadığı Sovyetler Birliğinde emekli maaşlarının giderek artması yaşlanın kişilerin geleceğe güvenle bakmasına yol açıyor.Yaşlılar için devlet yurtlar açmıştır.Parklar arasında,yazlık evleri,gezinti yerleri olan bu yurtlarda odalar,1-2 kişiliktir.Radyo dinlemek,televizyon izlemek,müzik aletleri çalmak için salonlar,ayrıca film,konser,okuma salonları ve kütüphaneleriyle her ihtiyaçlarını karşılayacak niteliktedir bu yurtlar.Salonlarda akraba ve arkadaşlarını kabul edebilirler.Yaşlılar yurdundaki kimseler doktorlarının tavsiyesine göre isterlerse güçleri oranında çalışabilirler.

Sovyetler Birliği'nde İsveç gibi kapitalist ülkelerdeki emeklilerin en önemli şikayeti olan yalnızlık korkusu yoktur.Güvenlik içindedirler,yarınlarından endişe etmezler.Çalıştıkları kuruluşlarla bağlarını koparmazlar.Toplumsal yaşama çalışanlarla eşit oranda katılırlar.Gençlerin eğitimine yardım ederler,onların da kendilerine gösterdikleri saygı,özen ve ilgiden zevk alırlar.

Yıllarca üretime katkıda bulunan kişiler yaşlandıkları zaman bir kenarda sefalet içinde unutulup gitmeyecekleri bir düzen istiyorlar.Bu da ancak sömürsüz,insanın insanca yaşamasına olanak veren bir sistemde sağlanabilir.Bunun elde edilmesi uğruna verilen savaşım ise,mevcut hakların kullanılır hale getirilmesi,geliştirilmesi ve yeni hakların kazanılmasından geçer.Bizim,yarınından endişe duyan emekçiler olarak bugünkü istemlerimiz şunlar-olmalıdır:

- Memurlar,işçiler,tüm emekçilerin 18 yaşından önceki çalışma süreleri hizmetten sayılmalı,
- Sosyal Sigortalar Kurumuna,Emekli Sandığına,Bağ-Kur'a ödenen primleri devlet ve işveren karşılamalı,
- Sosyal Sigortalar Kurumunun denetiminde,işçi sendikalarının üye oranına göre temsilcisi olmalı,
- Üç kurum birleştirilmeli,
- İşçilerin,memurların,esnafın ve sanatkarların emeklilik maaşları artan hayat pahalılığına göre her yıl artırılmalı,
- İşsizlik sigortası kabul edilmeli,
- 20 yılda emeklilik olan kadınların 18 yaşından önceki hizmet süreleri emeklilik kapsamına alınmalı,
- 20 yılda emeklilikte emekli maaşı % 10 gibi bir eksikle verilmemeli,
- İşin ağır ve tehlikeli oluşuna göre emeklilik yaşı indirilmeli,
- Bağ-Kur üyeleri analık,kaza ve hastalık sigortalarından da yararlandırılmalı,
- Tarım işçileri,köylüler,sanatçılar,yazarlar,eve iş alanlar,ev hizmetlileri,teknik öğrenim gören öğrenciler,kısacası tüm çalışanlar sigorta kapsamına alınmalı,
- Emekliler emekli olduktan sonra da kendi durumlarına göre çalışabilme olanağını bulabilmeli,
- Yaşlı insanların sosyal ve kültürel yaşamla bağlarını sürdürebilmelerini sağlayacak huzur evleri açılmalı,
- Her türlü sağlık hizmetleri devlet eliyle emeklilere ulaştırılmalı,
- Sosyalist ülkelerde olduğu gibi yüksek okul öğrencileri yaşlılık hariç diğer sigortalardan yararlanmalı,
- Emeklilik maaşları yaşlı insanların onurlarını kırıcı şekilde ve uzun saatler kuyruklarda beklemekten kapılarına kadar götürülüp verilmelidir,
- Sendikalarda "Emekli İşçiler Bölümünün" kurulması ve emekli işçilerin ekonomik ve demokratik haklarının sendikalar içinde korunması sağlanmalıdır.

EK.

Sosyal güvenliğin bir parçası olan Yaşlılık Sigortası yıllarca üretime katılarak emek vermiş kişilerin çalışmayacak duruma düştükleri yaşlılık dönemlerinde tek güvenceleridir.

Yaşlılık aylığından yararlanabilmek için Sosyal Sigortalar kapsamına giren kişiden şu şartların yerine getirilmesi istenir:

- Kadın sigortalının 50, erkek sigortalının ise 55 yaşını doldurmuş olması en az bin gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olması, veya, kadın sigortalı 50, erkek sigortalı 55 yaşını doldurmamışsa 25 yıldan beri sigortalı bulunmaları ve bu süre içinde en az 5 bin gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olmaları ve yazılı talepte bulunmaları gerekir.
- 50 yaşını dolduran kadın ve 55 yaşındaki erkek sigortalının, sigortalılık süresi en az 15 yıl olursa ve her yıl için ortalama en az 120 gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemişse yaşlılık aylığı alabilir.
- 50 yaşını dolduran, erken yaşlanmış olduğu septanan veya malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına bağlı çalışmalarının en az 1800 gününü yeraltı maden işlerinde geçiren sigortalı da yukarıda belirtilen şartlarla yaşlılık aylığından yararlanır.
- Sigortalıların er olarak geçen askeri hizmet süreleri istemleri halinde ve günün asgari ~~xxxxxxx~~ ücret tutarındaki primlerini ödemeleri şartı ile, prim ödeme gün sayılarına eklenir.
- 50 yaşını doldurmamış ama en az 20 yıldan beri sigortalı bulunan ve bu süre içinde en az bin gün malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ~~xxxxxxx~~ ~~xxxxxxx~~ ~~xxxxxxx~~ primi ödemiş olan kadın sigortalılarla, vergi mükellefi olmayan sakat erkek işçilere istekleri halinde yaşlılık aylığı bağlanır. Ancak bu durumda;
 - 20 yıl ile normal emeklilik süresi olan 25 yıl arasındaki her tam yıl için yaşlılık aylığı bağlama oranından % 2 indirim yapılır. Yani 25 yıl çalışarak ücretleri üzerinden hesaplanan % 70 oranındaki emekli maaşını her yıl için % 2 eksikle toplam % 10 eksikle alacaklardır.
 - 18 yaşından önceki çalışma süresi 20 yılın hesabında dikkate alınmayacak, Yani 18 yaşından önceki çalışmaları süresince ödedikleri primlerden vazgeçerek bu farkı SSK na bağışlayacaklardır.

Aylığın hesaplanması:

Yukarıdaki şartlardan birini sağlayan her kadın işçiye ortalama yıllık kazancının % 70 i oranında yıllık emeklilik geliri bağlanır. Ortalama yıllık kazancın hesabında, son 5 yıl içinde brüt kazanç toplam en yüksek olan 3 yıl esas alınır.

Emeklilik aylığı emeklilik gelirinin 12'de biridir. Örneğin 1971 yılında emekli olan bir kadın işçinin kazanç tablosu aşağıdaki gibi olsun:

Yıl	Ücret	İkramiye
1967	1500	2 Adet
1968	2000	2 Adet
1969	2500	2 Adet
1970	2000	1 Adet
1971	2500	3 Adet

Yıllık toplam

1500x14 =	21.000
2000x14 =	28.000 +
2500x14 =	35.000 +
2000x13 =	26.000
2500x15 =	37.500 + (Not: Geçici olmayan her türlü ödeme, fazla mesai ücretleri hariç, ücretin içinde sayılır.)

Su halde yıllık emeklilik gelirinin hesaplanmasında 1968 ve 1969, 1971 yılları esas alınacaktır. Buna göre: $\frac{28.000 + 35.000 + 37.000}{3} = 33.500$ Yıllık ortalama gelir

Yıllık emeklilik geliri: $0.70 \times 33.500 = 23.450$ lira olur.

Emeklilik aylığı ise : $\frac{23.450}{12} = 1954$ TL. olur.

4 Takvim yılı prim ödemiş bulunan sigortalının ortalama aylık kazancı da yukarıdaki gibi hesaplanır.

4 Takvim yılından az malütlük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi ödemiş olan sigortalının, yıllık yaşlılık geliri, prim ödediği takvim yıllarının ortalaması alınarak saptanır.

Yaşlılık geliri bağlanmasına hak kazanan sigortalıya yukarıdaki oranda sigortalılık süresinin 25 yıldan eksik her tam yıl için % 50 indirme yapılarak yaşlılık geliri bağlanır.

Kadın ise 50, erkek ise 55'ten yukarı yaşta aylık bağlanan sigortalının yıllık yaşlılık geliri kadında 50, erkekte 55 yaşından sonra doldurduğu her tam yıl için % 1 artırılarak hesaplanır.

Sigortalı olarak çalıştığı işten ayrıldıktan sonra yazılı istekte bulunan ve yaşlılık aylığı almaya hak kazanan kişiye bu isteminden sonraki aybaşından başlanarak yaşlılık aylığı bağlanır.

Yaşlılık aylığı alırken sigortalı olarak çalışmaya başlayanların yaşlılık aylıkları kesilir.

Sigortalı olarak çalıştığı işten ayrılan fakat, malütlük ve yaşlılık aylığı bağlanmasına hak kazanmayan kadın ise 50, erkek ise 55 yaşını dolduran sigortalı kendisinin ve işverenin ödediği malütlük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin toplamını yazılı müracaatta bulunarak toptan alabilir. Aynı şekilde 50 yaşını doldurmuş ve erken yaşlandığı saptanmış sigortalı da yazılı bir istemle toptan ödenmesini isteyebilir.

Sosyal Sigortaların finansmanına baktığımızda bunu yalnız işçi ve işverenlerden alınan primlerin sağladığını görürüz. Devletin bu konuda hiçbir katkısı yoktur. Primler ücretler üzerinden eşit yüzdeleri alınır. Yani ücretin azlığı veya yüksekliğine göre tespit edilmiyor prim yüzdeleri. Ancak, asgari ücret taban ve günlük kazançların en üst sınırı 200 lira olarak saptanmıştır. Asgari ücretin altında ücret alan sigortalıların günlük kazançları asgari ücret üzerinden hesaplanarak aradaki fark işveren tarafından tamamlanır. Sigortalının kazancı asgari ücretin üstünde ise günlük kazançları üst sınır üzerinden saptanır.

Yaşlılık, malütlük ve ölüm sigortalarının prim oranı sigortalının kazancının % 15'idir. Bunun % 7'sini işçi, % 8'ini işveren öder.

Memurlar için sosyal güvenlik düzeninin Emekli Sandığı düzenler. Emekli Sandığı'nın sağladığı haklardan, devlet memurları, il özel idareleriyle, belediye ve iktisadi kamu kuruluşlarında çalışanlar, subaylar, hastabakıcılar, hemşireler yararlanabilir. Ancak Türk uyruklu ve tam 18 yaşından büyük olmak da aranan şartlardandır. İstiraciler her ay tam aylık ve ücretleri tutarından % 8 emeklilik keseneği öderler.

Emekli aylığı şu hallerde bağlanır:

- Fiili hizmet süresi 30 yılı doldurmuş olanların istekleri üzerine,
- 60 yaşını dolduranlar çalıştıkları kurumca veya kendi istekleri ile 10 hizmet yılını doldurdıkları takdirde,
- Ahlâk, disiplin veya yetersizlik nedenleriyle uzaklaştırılan 25 hizmet yılını dolduran subay ve askeri memurlar,
- 65 yaşını dolduranlar, görevleriyle ilişkileri kesilerek emekli aylığına bağlanırlar.

Emekli ödeneği emeklilik keseneğine esas teşkil eden aylık üzerinden hesaplanır. 30 yıl hizmeti olanlara keseneğe esas teşkil eden aylığın % 70'i emeklilik aylığı olarak ödenir. Hizmet süreleri toplamı 30 yıldan az olanlara her tam yıl için % 1 eksikliği, fazla olanlara her tam yıl için % 1 fazlası sağlanır.

Emekli ve edî malütlük aylıklarında bağlanacak aylıkların toplamı, esas aylıkların % 80'ini geçmez.

1971 yılında bağımsız çalışanlara sosyal güvenlik sağlanması amacıyla S.S.K.den ayrı bir örgüt, "Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu" kısa adıyla Bağ-Kur'un kurulması öngörülmüştür.

Kalkınma plânları sosyal güvenlik çalışmalarının tek elden yürütülmesini, toplumun çeşitli tabakaları arasında emeklilik konusunda eşitliğin sağlanması ve yönetim masraflarının sınırlı tutulması açısından öngörmüş olmasına rağmen bağımsız çalışanlar SSK kapsamına alınmamış ve Bağ-Kur'un oluş-

turulmasına gidilmiştir.

Bağ-Kur'un kapsamına; Sosyal Sigortalar kapsamı dışında kalan ve herhangi bir işverene hizmet akti ile bağlı olmaksızın kendi adı ve hesabına çalışan esnaf ve sanâtkârlar ve diğer bağımsız çalışanlar girmektedir. Tarım işçileri bunun da dışında bırakılmışlardır.

Bağ-Kur'un kapsamına giren sigortalıların yalnız malüllük, yaşlılık ve ölüm halleri karşılanmaktadır. SSK'da olan, işkazaları, analık, hastalık sigortaları Bağ-Kur'un kapsamına alınmamıştır.

Bağ-Kur'ca yaşlılık aylığı ödenebilmesi için:

- a) İşten ayrılarak yazılı istemde bulunan sigortalının, kadın ise 55, erkek ise 60 yaşını doldurmuş olması ve en az 15 tam yıl sigorta primi ödenmiş bulunması gerekir.

Yaşlılık aylığı sigortalının son defa prim ödediği aylık gelir basamağının % 70'ine eşittir. 25 yıldan fazla prim ödeyenler için, bu oran her tam yıl için 91 artırılır. Bağ-Kur'ca bağlı işten ayrılan, 55 yaşını dolduran kadın ve 60 yaşını dolduran erkek sigortalılar gerekli edimleri yerine getiremedikleri için yaşlılık aylığı almağa hak kazanamıyorlarsa, ödedikleri primler yazılı istemleri üzerine toptan kendilerine ödenir.

Bağ-Kur'un kuruluş kanununun yürürlüğe girdiği tarihte 45 yaşını geçen erkek sigortalılarla 40 yaşını geçmiş kadın sigortalılar yaşlılık aylığı alabilme yaşına ulaştıkları halde (kadın 55, erkek 60) 15 ~~xxx~~ tam yıl sigorta primi ödememişlerse, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce en az 10 yıl kendi adına veya bir işverene çalıştıklarını belgelerlerse, ve tam yıl sigorta primi ödememişlerse 15 tam yıl prim ödenmiş sigortalılar gibi yaşlılık aylığına hak kazanırlar.

Sigortalılar birinci basamak 400, 12. basamak 4500 TL. olmak üzere 12 basamaktan oluşan aylık gelir basamaklarından istediklerini seçerek primlerini bunun üzerinden öderler. Sigorta primleri belirttikleri gelir basamağının % 13'ü kadardır.

FAYDANILAN KAYNAKLAR:

- 1- S.S.Kanunu
- 2- Bağ-Kur Kanunu
- 3- Emekii Sandığı Kanunu
- 4- İsveç İsveç dedikleri, Mahmut Baksı
- 5- Ekonomik Sistemler, Prof. Cahit Talas
- 6- Sosyal Ekonomi, Prof. Dr. Cahit Talas
- 7- Sovyet Kadını, (Dergi)
- 8- Türkiye'nin Toplumsal Yapısı, Emre Kongar.

FABRİKANIZDA ÇOCUĞUNUZU EMZİREBİLECEĞİNİZ VE BAKTIRABİLECEĞİNİZ
EMZİRME ODASI VEYA ÇOCUK YURDU VAR MI?

Çalışan kadınlar için en önemli sorunlardan biri (belki de en önemli-
si) çocuğun bakımındır. Çalışan anne sabahın erken saatlerinde işe git-
mekte ve yolda geçen zamanları da katarsak günün 10-12 saatini evin-
den uzakta geçirmektedir. Bu sürede çocuğa kim bakacaktır?
Doğundan sonra kadın işçilere bir yıl süreyle günde yarımşar saatten
iki kez emzirme izni verilmektedir. Ama işiyle evi arasında bir iki
saatlik yol bulunan kadının bu izin hiçbir işine yaramamaktadır. Bu
durunda kadın çocuğunu nasıl emzirecektir?

Bu nedeñlerle, bazı çalışan kadınlar çocuk doğurmanayı tercih etmek
zorunda kalıyorlar. Oysa, analık toplumsal bir katkıdır ve, eğer ister-
se, çocuk doğurmak her kadının en doğal hakkı olduğu kadar topluma ye-
rine getirmesi gereken bir görevidir de.
Çocuğı olanlar için varolan olanaklar nelerdir? Ülkemizde en çok uy-
gulananı, çocuğı evde anneanne, babaanne yada çalışmayan birisiyle bı-
rakmaktır. Bu, herşeyden önce, böyle birisinin bulunmasını gerektirmek-
tedir. Böyle birisinin varolduğunu farzetsek bile, evde kalıp bütün
gün çocuğa bakmak zorunda olan kişi akşama kadar bunalmakta ve çalı-
şan anne eve döndüğünde yakınmalar, sızlanmalarla karşılaşmaktadır.
Bir diğeri olanak, çocuğı özel yuvaya bırakmaktır. Bugün en düşük yuva
ücretinin ayda 600-700 lira olduğunu (buna karşılık asgari ücretin
brüt 1200 lira olduğunu) düşünürsek, bu da çok az kimseye açık olan bir
kapıdır.

Her iki imkandan da yoksun anneler, ya çocuğı köye yada büyükannesinin
evine göndererek çocuklarından bütün bütüne uzak kalıyorlar, ya da dört
yaşındaki çocuğı beş yaşındaki ablasına emanet edip işe gitmek zorunlu-
luğuyla karşılaşıyorlar.

Oysa, yasalarımız, çalışan kadınların bu durumlarını gözönüne alarak, on-
lara bazı haklar tanımıştır. Bu haklarımızın neler olduğunu görebilmek
için kadın işçilerin çalıştırıldığı işyerlerinde emzirme odaları ve ba-
kim yurtları kurulmasıyla ilgili "Gebe veya Emzikli Kadınların Çalıştı-
rılma Koşullarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtları (Kreş) Hak-
kındaki" tüzükten bazı bölümler seçtik.

Bu tüzük kadın işçi çalıştıran işverenden şunları yapmasını istiyor:

-Bir işyerinde yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun, 100'den fazla
kadın işçi çalıştırıldığı takdirde bunların arasındaki emzikli kadınla-

rin bir yaşımdan küçük çocuklarını emzirmeleri ve bu çocukların bırakılması ve bakılması için çalışma yerlerinden ayrı ve iş yeri-ne yakın bir emzirme odasının işveren tarafından kurulması zorunludur. Emzirme odasının işyerine olan uzaklığı 250 metreyi geçmeyecektir.(Madde 6-a)
-Bir işyerinde yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun 300'den fazla kadın işçi çalıştırıldığı takdirde bunların arasında annelerin 0-6 ya-şındaki çocuklarının bırakılması ve bakılması ve 1 yaşımdan küçük çocuk-ların emzirilmesi için çalışma yerinden ayrı ve işyerine yakın kreşin (çocuk yuvası) işveren tarafından kurulması zorunludur. Kreşin işyerine uzaklığı 250 metreyi geçmeyecektir.(Madde 6-b)

- a ve b bentlerindeki koşullara uygun olmak üzere 1 den fazla işveren tarafından ortaklaşa bir emzirme odası veya kreş kurulabilir.(Madde 6-c)

-Eğer işyerine 250 metre uzaklıkta resmi yada özel kreşler varsa, işveren bu kreş idaresiyle anlaşarak çocukların buralarda bakılmasını sağlaya-bilir.(Madde 6-d)

-İşveren tarafından taşıt sağlandığında yukarıda belirtilen uzaklıklar en çok 1000 metre olabilir.(Madde 6-e)

-Emzirme odaları ve kreşlerde o işyerinde çalışan kadın işçilerin çocuk-ları ile aynı işyerinde çalışan erkek işçilerin annesi ölmüş veya velayet-i babasına verilmiş çocuklar kabul edilir(Madde 7-a)

-Çocuklar işbaşı yapmadan önce emzirme odalarına veya kreşlere bırakılır. Anneler ara dinlenmesinde çocuklarını görüp, bakımlarıyla ilgilenebilirler. Ancak, emzirme odaları ve kreşlerin disiplin ve idaresine ilişkin olarak konulmuş olan kurallara uymak zorundadırlar. İşçi anneler veya velayet hakkı kendisine verilmiş babalar işin bitiminden evlerine dönerken ço-cuklarını alıp götürürler(Madde 7-d)

-Emzirme odaları ve kreşlerin sağlık, teknik nitelik ve koşulları sağlığı koruma gerekleri gözönünde bulundurulmak ve çocukların hava ve güneş ih-tiyaçlarıda sağlanmak kaydıyla aşağıda belirtilmiştir.(Madde 9)

a)Emzirme odaları ve kreşlerdeki yatak sayısı, kadın ve kendisine velayet hakkı verilmiş erkek işçi sayısının en az yüzde onu oranında olacak ve ihtiyaca göre arttırılacaktır.

b)Emzirme odaları ve kreşlerde çocukların sağlık durumları anlaşıldınca-ya kadar tecridi için yeteri kadar bölme bulundurulacaktır.

c)Emzirme odaları ve kreşlerde meme çocuklarının anneleri tarafından emzirilmeleri için özel bir yer ayrılacaktır. Anneleri geldikçe çocuk-lar yatak odalarından hemşire veya çocuk bakıcısı tarafından alınarak, bu yerlerde annelere emzirilmek üzere verilecek ve emzirmenin bitimin-do yine aynı kimseler tarafından alınarak gerekli temizlik ve bakımları yapıldıktan sonra yataklarına bırakılacaktır.

d)Emzirme odaları ve kreşlerde anneler ve personel için ihtiyaca yete-cok kadar müstakil tuvalet ve lavabo ile her on yatak için birer hesa-bıyla çocuk yıkanabilecek banyo ve çocuk yatak odaların da birer akırsu ve lavabo tesisleri, kreşlerde ayrıca tuvaletler bulundurulacaktır.

Bu gibi tesislerin kirli su musorularının emzirme odaları ve kreşler ile müstemilatının havasını ve sağlık şartlarını bozmayacak şekilde temiz ve düzenli yapılması gereklidir.

e)Emzirme odaları ve kreşlerde çocukların mamalarının ve yiyeceklerinin hazırlanması,muhafazası,değiştirilmesi ve levazımın temizlenmesi için uygun yerler ile gerekli araç ve gereçler bulundurulacaktır.

ff)Emzirme odaları ve kreşlerde yatak odalarından ayrı bez değiştirme odaları olacak ve bu odalarda,masa veya sezlong gibi eşyalar ile çocukların temiz ve kirli bez ve çamaşırlarının ayrı ayrı muhafazası için gerekli dolap ve kaplar bulundurulacak ve müesseseye ait yatak levazımı ile annelere emzirme esnasında giydirilen gömlekler temiz ve düzenli olarak korunacaktır.

g)Emzirme odaları ve kreşlerde çocukların bulundurulacağı odaların bol ışıklı olması,taban alanlarının her bir çocuğa en az üç metrekare yer düşecek ölçüde bulunması ve her çocuğa 8 metreküp hava düşecek biçimde tertiplenmesi gereklidir.

Taban,çocukların sağlığına zarar vermeyecek,kolaylıkla silinip temizlenebilen bir madde ile döşenecek,duvarlar ve bölmeler tabandan itibaren yeterli bir yüksekliğe kadar kolayca temizlenebilir bir madde ile boyanacak veya kaplanacak,odaların yapısı ve eşyası toz tutmayacak şekilde düz ve basit olacaktır.Çocuk karyolalarının ayarlanabilen,yüksek korkulukları bulunacak ve temiz ve boyalı bir halde muhafaza edilecektir.

h)Kreşlerde çocukların oynayabilmeleri,gerektiğinde temiz hava ve güneşten yararlanabilmeleri için yeterli büyüklükte bir avlu ve bahçe bulunacak ve bu bahçede çocukların dinlenme ve oyunları için gerekli araç ve gereçler sağlanacaktır.

-Emzirme odaları ve kreşlerde bir oda termometresi ile gerekli ilaç ve tıbbi gereçler özel bir dolap içinde ve düzenli olarak bulundurulması ve en az altı ayda bir işyerinde görevli hekim tarafından gözden geçirilerek yenilenmesi gereklidir.(Madde 10)

-Emzirme odalarında her on çocuk için bir kadın çocuk bakıcı ile odaların ve müstemilatın temizliğini yapacak ve icabında çocuklara bakacak bir kadın hademe bulundurulur.Kreşlerdeki çocuk bakıcılarından en az birisinin hemşire olması şarttır.Çocukların emzirme odaları ve kreşlerde bulundukları sürece yukarıda sayılan kimselerden en az birisinin gözetiminde kalmaları işveren tarafından sağlanır.(Madde 11-a)

-Emzirme odaları ve kreşler,işyerinde görevli hekimin tıbbi ve idari gözetimi altında bulundurulur.Buradaki çocukların sağlık durumları en az gün aşırı bir hekim tarafından kontrol edilir ve sağlık gerekleri yerine getirilir.(Madde 11-b)

-Emzirme odaları ve kreşlere kabul edilmeden önce çocuklarda bulaşıcı veya tehlikeli bir hastalık bulunup bulunmadığı kontrol edilir.Böyle bir hastalığı bulunanlar emzirme odasına veya kreşe kabul edilmezler.

Eğer çocuk daha sonra böyle bir hastalığı yakalanırsa, hekimin göstereceği lüzuma göre bir sağlık tesisine gönderilir veya re-çotesi verilmek suretiyle ve gerekli öğütlerle ailesine teslim edilir. Emzirme odaları ve kreşlerden yararlanan çocuklara koruyucu aşılar ve gereken serumlar yapılır. (Madde 12)

-Kreşlerde çocuklara kahvaltılar ile yemekleri veya mamaları verilir. Yemek listelerinin ve mamalarının düzenlenmesinde işyerinde görevli hekimin düşüncesi alınır.

Yemeklerden başka çocuklara günde 250 grm gran pastörize, bulunmadığı takdirde kaynamış süt verilir. (Madde 13)

-Kreşlerde çocukların bakım ve korunması yanında, bunlara kişisel temizlik, yararlı oyunlar ve şarkılar öğretmek ve öğretici oyuncaklardan yararlandırılmak suretiyle ruhsal ve fikri gelişmeleride sağlanır. (Madde 13)

-Emzirme odaları ve kreşlerin, bina, kuruluş, döşeniş, araç ve gereç giderleri ile diğer giderlerin tamamı işverenler tarafından karşılanır. Buralar en az ayda bir defa işveren veya işveren vekili tarafından denetlenir ve kendisi veya işyerinde görevli hekim tarafından denetlenir ve kendisi veya işyerinde görevli hekim tarafından görülen ihtiyaç ve noksanlar derhal tamamlanır.

İlerici Kadınlar Derneği, bu tüzüğünde yeterli olmadığını ve bazı bölümlerinde savsaklanmaya yol açacak boşluklar bırakılmış olduğunu göz-önüne alarak, tüzüğün aşağıda belirtilen noktaları da içerecek biçimde yeniden düzenlenmesini talep etmektedir.

- Kadın işçi çalıştırılan her iş yerinde, o iş yerinde çalışan tüm işçilerin, 0-7 yaşları arasındaki çocuklarının bakımı için çocuk yurtları (kreş ve anaokulları) kurulması ya da uygun bir kreş ve anaokuluyla anlaşma yapılması gereklidir.

- Ayrıca devlet eliyle ihtiyacı karşılayacak sayıda ucuz kreş ve anaokulu açılmalıdır.

- Kreş ve ana okullarının denetiminde işçilerce seçilecek kadın işçi temsilcilerinin bulunması sağlanmalıdır.

- Bu kreş ve ana okullarında revirler bulunmalı ve çocuk revirde tedavi edilemeyecek bir hastalığa yakalanıp aileye teslim edildiği takdirde anneye ya da babaya ücretli izin verilmelidir.

- Çalışan kadınların sosyal faaliyetlere katılabilmelerini sağlamak üzere, gece seminerlerine, konferanslara, sendikal çalışmalara, kültürel faaliyetlere, vb., katılan kadınların çocuklarına bu kreş ve ana okullarında gece de bakılma olanağı yaratılmalıdır.

- Gebe ve emzikli kadınların sürekli biçimde beslenmesi için iş yerinde verilecek yemeğe ek olarak süt verilmelidir.
- Doğum izni yaygınlaştırılmalı ve doğumdan önce 12 hafta ve doğumdan sonra 12 hafta olacak şekilde uzatılmalıdır. Kadınlar bu izin süresince tam ücretlerini almalıdırlar. Bunu sağlayabilmek için, Sosyal Sigortalar Kurunundan aldıkları doğum tazminatı işverence tamamlanarak tam ücretlerine çıkarılmalıdır.
- Çocuk zamları arttırılmalı ve bunlardan vergi alınmamalıdır.
- Yukarıda belirtilen haklar devlet memuru kadınlara da tanınmalıdır.

Öncelikle yasaların tanıdığı hakların hayatta uygulanmasını talep etmek ve bu hakların daha da geliştirilmesini sağlamak üzere:

- Sendikalarımızda aktif olarak, onlar aracılığıyla,
 - Eğer sendikamız yoksa, derhal sendikalaşmaya giderek,
 - Erkek arkadaşlarımıza meselenin önemini anlatıp, onların da davamıza sahip çıkmasını sağlayarak,
 - Ve İlerici Kadınlar Derneğinde birleşerek,
- MÜCADELE ETMELİYİZ.

İlerici Kadınlar Derneği

Adres: Emniyet Mahallesi
Taşkent Sok. No. 13/B
Çeliktepe - 4. Levent

4 de 7 Temmuz 1944 tarihinde, İstanbul'da, İlerici Kadınlar Derneği'nin 7. Olağan Kongresi yapıldı. Kongreden sonra basına ve kamuoyuna bir açıklama yapıldı. Şimdi bu

İlerici Kadınlar Derneği 7. Olağan Genel Kurulunun Basına ve Kamuoyuna açıklaması

açıklamaya veriyoruz.

Faşizan baskıların arttığı, sömürünün giderek şiddetlendiği, işsizlik ve pahalılığın dayanılmaz olduğu, her gün fabrikaların okulların önünde ilerici, yurtsever işçilerin, gençlerin kurşunlandığı bir ortamda toplanan Genel Kurulumuz, bir yandan artan fiyatlar karşısında çocuklarının beslenme ve açlık sorunlarıyla karşılaşan öte yandan öldürülen gençlerin evlat acısını yüreğinde duyan analar olarak bu gidişe dur demenin acil ve önemli bir görev olduğu inancı ile;

-Evlât acısına son vermek için, her okulda çocuklarımızın can güvenliğini koruma komitelerinin kurulması bu uğurda tüm anne-baba dernekleriyle sıkı işbirliği yapılmasını,

-Bütün bu cinayetlerden sorumlu olan faşist örgütlerin dağıtılmasını, faillerin bir an önce yakalanıp cezalandırılmasını,

-Çocuklarımıza eğitim ve öğrenim özgürlüğünün sağlanması için bu talepler doğrultusunda tüm demokratik kitle örgütleriyle eylembirliği yapılmasını zorunlu görmektedir.

Genel kurulumuz, kadınlarımıza tanınan yasal hakların kâğıt üzerinde kalmaması, yasal eşitliğin gerçek bir eşitlik haline dönüştürülmesi ve çalışma ile analığın bağdaştırılması yolunda yasal hakların daha da geliştirilmesi için:

Tüm çalışan kadınlara "Eşit işe eşit ücret"

-Her iş yerinde Kreş

-Fazla mesailerin kaldırılması,

-Gece çalışmalarının yasaklanması,

-Ücretli doğum izinlerinin fiilen kullanılması ve bu sürenin arttırılması,

-Eğitimde ve terfide fırsat eşitliğinin sağlanması,

-Bütün bu ve benzeri taleplerin toplu sözleşmelere konularak güvence altına alınması için mücadeleye kararlıdır.

Ekonomisi tarıma dayalı ülkemizde, emekçi kadınların çoğunluğunu oluşturan köylü kadınlarımızın toplumsal hayata katılmasını kolaylaştıracak, toplum içindeki eşit ve haklı yerlerini alabilmelerini sağlamak amacıyla;

-Köklü ve gerçek bir toprak ve tarım reformunun yapılmasını,

-Tarım İş Kanununun çıkarılmasını,

-Tarım kesiminde sendikalaşma ve sigorta hakkının tanınması ve yaygınlaşmasını,

-Günlük çalışma süresinin 8 saate indirilmesini,

-Eşit işe Eşit ücret verilmesini,

-Köylerde okuma-yazma seferberliğinin kız ve erkek köy çocuklarının yetenekleri doğrultusunda eğitilebileceği yatılı, bölge okullarının açılması var olanların niteliğinin geliştirilmesi,

- Yol, su elektrik gibi alt yapı kurumlarının bütün köylerde yaygınlaştırılmasını,
- Ücretsiz ve sosyal sağlık hizmetlerinin köylere değin ulaştırılmasını
- Kooperatifleşmenin teşvik edilmesini ön koşullar olarak gerekli gören Genel Kurulumuz, bu telepleri doğrultusunda azimli bir mücadele vermeye kararlıdır.

Ülkemizde kadınların önemli bir kesimini oluşturan, ancak toplumsal üretimin dışında eve ve ekonomik açıdan erkeğe bağımlı, yurt ve dünya sorunlarından kopuk, örgütsüz ve dağınık bir kesimden ev kadınlarının sorunları ile daha fazla ilgilenilmesine,

- Ev kadınlarının güvenle alışveriş edebileceği ucuz ve elverişli gıda pazarlarının devlet ve belediyeler eliyle açılması,
- Tüketim mallarının fiyatlarının ve kiraların devlet ve belediyelerce dondurulması, denetlenmesi,
- Çalışmak isteyen ev kadınlarına genel ve mesleki eğitim verilmesinin sağlanması için, Genel Kurulumuz daha yoğun çaba sarfedilmesi gerektiği görüşündedir.

İ.K.D. I.Genel Kurulu, ülkemizde ulusal bağımsızlık, demokrasi ve toplumsal ilerleme için mücadele eden, başta işçi sınıfımızın devrimci sendikal örgütü DİSK olmak üzere tüm demokratik yığın örgütleriyle dayanışma içinde olduğunu belirtir, Dünya kadınlarının birlik ve dayanışma günü olan 8 Mart'ın yasallaşması isteğini tekrarlar.

Birinci Genel Kurulumuz İ.K.D. nin tüm dünya kadınlarının ortak hedefi olan eşitlik, ilerleme ve barış ilkelerinin inançlı savunucusu olduğunu belirtir ve bu hedeflere ulaşmak için dünya kadınlarının tek ve gerçek demokratik örgütü olan Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonu ile dayanışma içinde olduğunu duyurur.

İ.K.D. I.Genel Kurulu, ülkelerinin bağımsızlığı, demokrasi ve ilerleme için, gericiliğe, emperyalizme ve faşizme karşı yığıtçe mücadele eden -Filistin, Angola, Viet-nam, Kamboçya, Laos, İspanya, Portekiz ve Şili kadınlarının mücadelesini selamlar, ve bu uğurda mücadele eden tüm dünya kadınları ile dayanışma içinde olduğunu bir kez daha belirtmekten kıvanç duyar.

İ.K.D. I.OLAGAN

GENEL KURULU DİVAN BAŞKANI

TEZER ERASLAN

Tezer Eraslan

İLERİCİ KADINLAR DERNEĞİ I. OLAĞAN GENEL KURULUNCA CUMHURBAŞKAN-
LIĞINA, BAŞBAKANLIĞA , İÇİŞLERİ BAKANLIĞINA, CHP GENEL BAŞKANLIĞINA,
MECLİS VE SENATO BAŞKANLIĞINA AŞAĞIDAKİ TELGRAF METNİ ÇEKİLMİŞTİR:

İlerici Kadınlar Derneği I. Olağan Genel Kurulu olarak, çocukları-
mıza ve tüm ilerici güçlere yönelmiş faşist baskı ve cinayetlere son vere-
cek önlemlerin alınması, katillerin bulunması, onların teşvikçisi örgütle-
rin kapatılarak, can ve öğrenim güvenliğinin sağlanması yolunda sizleri
analar adına göreve çağırıyoruz.

İLERİCİ KADINLAR DERNEĞİ
I.OLAĞAN GENEL KURULU ADINA DİVAN
BAŞKANI

TEZER ERASLAN

Tezer Eraslan

TÜSTAN
TARİHİ
TÜRKİYE SOSYAL

F A Ş İ Z M

Kan, dört bir yanımız kan.
Kan bulanmış üstüne ağaçların,
kurumuş duvarlarda kaldırım taşlarında.
kan, suyun yüzüne vuran...
sanki koca İspanya
ezilip kalacak gibi ağırlığı altında,
dokularından sızan kanın.
kan akanak,
sıksak yediğimiz ekmeği.
İspanya, İspanya değil artık,
uçsuz bucaksız bir ölüm çukuru.
bomba yağdırılmış, kızıl, bü ük bir mezar.
Hey! a,aaayooo!
Kulak verin:
nice acılı anaların çığlığıdır o,
çığlığıdır eli kolu budanmış bir halkın.
dinleyin, bakın:
yastan yüreği bin parça,
apaydınlık insanların
ağıt dolu sesleridir o.

(Miguel Hernandez)
(Madrid'de Ölmek)

Faşizm, burjuvazinin yani hâkim sınıfların eskisi gibi güçlü olmadığı, yani "parlemantarizm ve burjuva demok-rasisi gibi eski yöntemlerle egemenlik sürecektir durumda" bulunmadığı ve "işçi sınıfının öncülüğünde bütün emekçi kitlelerin güçlendiği" durumda ortaya çıkar. Bugün de milliyetçi cephenin artık gücünün tükendiği,

işçi sınıfı hızla bilinçlendiği, diğer emekçi kitlelerin de, işçi sınıfıyla birlikte kendini eskisi gibi sömürtmediği şu yaşadığımız günlerde FAŞİZM ortaya çıkmak için bütün gücüyle çabalamaktadır.

Faşizmin sınıfsal özünü anlamak için hangi sınıfa karşı olduğunu ve hangi güçleri temsil ettiğini bir kere daha söyleyelim. Faşizm başta işçi sınıfı olmak üzere bütün emekçi sınıflara karşıdır ve tekelci sermayenin en gerici kesimleri tarafından, yani büyük sermaye gurupları tarafından tezgâhlânır. Yani cebimizdeki son kuruşu da almak için gazetelere çarşaf gibi reklâm veren, devlet televizyonunda programlardan çok cicili, bicili rek-lâmlarını seyrettiğimiz bankalar, holdingler ve bunların en büyük hisse sahipleri, hayat hikâyelerini neredeyse

okul kitaplarında okutacakları çok sayın kişilerce desteklenir.

Ama şuna da hemen işaret edelim ki, "faşizmin iktidara gelmesi bir burjuva hükümetinin yerine başka herhangi bir hükümetin gelmesi değil, tam tersine burjuva sınıf egemenliğinin bir devlet biçimi olan burjuva demokrasisinin yerini, onun diğer bir biçimi olan açık tedhişçi diktatörlüğün almasıdır.

x x x

Ülkemizde 1961 Anayasasıyla sınırları genişletilen burjuva demokrasisi mevcuttur. Bu eksik ve güdük bir demokrasidir. Cumhuriyetin kurulduğundan bu yana yaşanan 53 yılın 37 yılı **sıkıyönetim altında geçmiştir. Bu dönem içinde faşist** baskılar pek çok kez artmıştır. Aslında bu demokrasi asla batıdaki burjuva demokrasileriyle karıştırılmamalıdır. Pek çok anti-demokratik yasa bu demokrasinin ne kadar uydurma ve sözde olduğunun kanıtıdır. 141 ve 142 sayılı yasa maddeleri sadece sosyalistleri değil, her demokrat kişinin başında sallanan bir kılıç gibidir. 12 Mart'ta pek çok demokratın, hümanistin, hattâ sanatçının gizli örgüt kurma, gizli örgüte üye olma gibi suçlamalarla hapislere atıldığı, işkence gördüğü günleri birlikte yaşadık.

MC çevreleri işte bu sözde, 141 ve 142'li demokrasiye bile tahammül edememektedir. İşçi sınıfının uyanışını engellemek ve kendi sömürüsünü devam ettirmek için, 1961 Anayasasının izin verdiği bir takım demokratik haklar kaldırılmak istenmektedir. Bu istemler yavaş yavaş alıştırma alıştırma yapılmakta. Mc yandaşları mevcut kanunlara, savunduğunu söylediği burjuva demokrasisinin kurallarına uymaktan kaçınıyor. Demokratik dernekler, örneğin TOB-DER kapatılıyor, bunu engelleyen Danıştay'ın kararı uygulanmaktan kaçınılıyor. TRT işgal ediliyor. Sokaklarda öğrenciler öldürülüyor, katilleri ustaca gizleniyor, ortaya çıkarılmıyor. İşe girmek isteyen işçilerden tutucu partilere üye olmaları isteniyor. Bozkurt rozeti takmayan öğrenciler okullara alınmıyor. Devrimci sendikaların büyük fabrikalarda örgütlenmemesi için işçilerin öldürülmesine kadar varan zorbalık ve sahtekârlık

./..

uygulanıyor. Örneğin İpraş'ta, Seydişehir'de, Tariş'te, İskenderun'da, Tofaş'ta olduğu gibi.

Yani MC ne yapıyor? Halkı yavaş yavaş demokratik kanunların uygulanmamasına alıştırıyor. Faşizme ortam hazırlıyor. Demek ki, faşizm, birdenbire ortaya çıkan, bir gecede hükümet devirip iş başına gelen bir şey değil. Usul usul kendini kabul ettiriyor. İşte bu faşizmin tırmanışıdır. Bugün FÖB-DER'i kapatanlar, yarın DİSK'i kapatmaya yetenebilirler. Nasıl hergün sokaklarda ilerici, devrimci gençlerin öldürülüşüne kamu oyunu alıştırdılarsa.

. . . .

Şimdi görelim bakalım faşizm, işçi sınıfına ne getirir? Faşizmin en büyük baskısı işçi sınıfı üzerine olur. Çünkü patronların zulüm iktidarı olan faşizm, zulmünü önce can düşmanları olan işçi sınıfı üzerinde gösterecektir. Madem ki faşizm, kapitalizmin pazarının tıkanmasından, patronların kârlarının daha fazla artmamasından doğdu, patronlar önce bunun acısını işçilere ödetecekler. Ne yapacaklar? Ücretleri dondurup, kendi bunalımlarının faturasını işçi sınıfına ödetecekler.

Tabii ardından işçilerin buna karşı çıkmasını engellemek gerek. Gelsin grev yasağı! Hatta işçilerin bir araya gelmelerini önlemek gerekir. Gelsin sendikalaşma yasağı! Sonra başkaldırıları zindanlara sokmak kolay olur. Almanya'da, İtalya'da, İspanya'da ve diğer faşist iktidarların hüküm sürdüğü ve sürmekte olduğu ülkelerde bu böyle olmadı mı? Önce sendikalar kapatılmadı mı? Bunca tedbir-den sonra patronlar işçileri esir gibi kullanmakta serbest. Ücretsiz fazla mesailer, iş gününün uzatılması, işçiye ilgilendirmeyen uyduruk sebeplerle ücretlerin kesilmesi.

Faşizm, diğer emekçi sınıflara, memurlara, aydınlara, köylülere, esnaflara, işçi sınıfına getirdiklerinden daha parlak şeyler getirmez. Üstelik neler neler vâdetmiştir. Oysa memurların sendikalaşma hakkının kaldırılması, grev haklarının kaldırılması, dernek kurma yasakları, köylülerin daha fazla sömürülmeleri ve buna karşı çıkanların insafsızca ezilmeleri.

Yalışma kampları, toplama kampları faşistlerin halâ uyguladıkları metotlar. Daha geçenlerde, Vietnam Sosyalist Cumhuriyetinin sözcüsü,

- "6 Ekimden bu yana Non Kai'de (Tayland'da) yaşayan yedibin Vietnamlı'nın Sıkıyö'deki toplama kampına sevk edildiğini" açıkladı.

Almanya'da, İtalya'da, İspanya'da ve nice faşist ülkelerde faşistlerin halka uyguladığı zulüm insan aklının alamıyacağı boyutlara ulaşmıştır. Şili'de faşist cuntanın katilleri işçi, memur, aydın, köylü ayırımı yapmadan binlerce insanı bir stada doldurup bir kısmını kurşuna dizdiler, diğerlerine işkence ettiler. Ünlü ozan Victor Jara'nın ellerini kırıp gitar çalmasını önlemek istediler, sonra döve döve öldürdüler. Luis Corvalan'ın oğlu yapılan işkencelerden sonra bütün tıbbî müdahaleye rağmen bir yıl yaşayabildi.

Iris Morley adında bir yazar şöyle yazıyor.

- "Bazı durumlarda bir adam öldürmek, ona yapılabilecek en büyük kötülük değildir." Faşistler sadece Endonezya'da olduğu gibi milyonlarca insanı adalara hapsetmekle, Almanya'da olduğu gibi fırınlarda yakmakla, gaz odalarında boğmakla, Brezilya'da olduğu gibi ölüm mangaları tarafından kursunlamakla kalmazlar, fiziki işkence bittiği anda insanı aşağılama, onurunu kırma, umudunu ve hayata bağlılığını yoketme yöntemleriyle, onu aklını, mantığını kullanamaz hale getirirler.

Ve bu milyonlarca insanların içinde sadece işçiler değil, öğrenciler, öğretmenler, memurlar, köylüler, küçük büyük, genç ihtiyar yani demokrasi'den yana olan herkes yer alır.

Faşizm önce tâ 1920'lerde İtalya'da ve ardından da Almanya'da ortaya çıktı. Hemen akla şu soru geliyor. Kapitalizmin ortaya çıkışından bu yana yüzyıllar geçmiş, oysa faşizm ancak 1920'lerden sonra ortaya çıkıyor. Neden?

Önce kapitalizm gelişme dönemindeydi. Gelişti, gelişti, kendi ülkesinde pazarlar tükenince elini başka ülkelere attı. Onlar da bitince, artık elindeki fazla malları satacak yer bulamadı. Durmadan daha fazla kâr etmeye alışmış

olan parababaları ekonomik bakımdan bir çöküntü içine girdiler.

Bu sıralarda özellikle İtalya ve Almanya gibi Avrupa ülkelerinde işçi sınıfı güçlenmiş, iktidarı burjuvaların elinden almaya hazır hâle gelmişti. Üstelik bu gerçekleşebilirdi de. Çünkü karşılarında elle tutulabilir koskoca bir örnek vardı. Dünyanın en büyük ülkelerinden birinde işte işçi sınıfı iktidarı ele geçirmiş, işçi sınıfı kendi devletini kurmuş, yani bu artık bir hayal olmaktan çıkıp, gerçek olmuştu. Bu ülkenin varlığı, diğer ülkelerin işçi sınıfları için bir büyük örnek, çok büyük bir dayanaktı. İktidardaki burjuva hükümetlerininse korkulu rüyasıydı. Dünyanın altıda biri sömürüden kurtuluyor, üstelik gerici kapitalist ülkeler bu büyük pazardan da mahrum kalıyordu. Demek ki, işçi sınıfı sömürenler için sahici bir tehlikeydi. Faşistler kitleleri, en çok milli duygularını sömürerek kendilerine çektiler. Almanya'nın dünyanın en büyük devleti olacağını iddia ettiler. Yıllar yılı Alman halkını savaşa hazırladılar. Ekonomilerini askerileştirdiler. Herşey ordu ve savaş için ayarlanmaya başladı. İnsanların yürüyüşleri bile kaz adımıydı artık.

Sınıflar üstü, güçlü devlet kuracaklarını söylediler. Çökmekte olan ekonomiden zarar gören, huzursuz olan halka huzur vâdettiler.

"Bu kısır, bu işlemez devlete karşı,
bütünleşmiş bir devlet teklif ediyorum.
Bir çokları ona, faşist devlet diyecekler,
biliyorum.
Ama faşist devlet,
sonu demekse grevlerin, kargaşalığın,
mülkiyete karşı saldırganlığın sonu demekse;
faşistim ben.
Bunu hepimizin önünde, övünerek
ilân ederim..."

(Calva Sotelo -1936 sağın
lideri - İspanya)

Alman faşistleri üstün ırk teorisini ortaya attılar.
Alman filozofu Nitsche bunun felsefi temelini hazırladı.
Ardından pek çok sapık kafalı sözde bilim adamı (çünkü

gerçek bilim adamları ya öldürülmüş ya da toplama kamplarındaydı) iğrenç uygulamalara giriştiler. Saf kan Alman yaratmak için insanların kafataslarını ölçtüler, damızlık kadın ve erkekleri seçerek onları çoğaltmaya zorladılar. Aslında bütün bunlar işin bir yanıydı ve halkın üzerindeki ağır ekonomik baskıyı gizlemek için yapılıyordu.

Kendilerinin yalnızca Yahudileri, Slavları horgördükleri süsünü verdiler ve burjuvazi bizi hep böyle şartlandırdı. Oysa faşistlerin kamplarındaki ilk ziyaretçiler sosyalistler, ilericiler, faşizme ve savaşa karşı olanlardı. İnsanlık dışı metodlarından biri de Yunanistanda olduğu gibi rehine toplamaktı. Binlerce insanı bir kampa topluyor ve içlerinden seçilen ilericiler öldürülüyor, geri kalan, neden tutuklandıklarını bile bilmeyen insanlar çeşitli işkencelerden sonra bırakılıyorlardı. Nitekim günümüzde de geçerliğini koruyor bu tür uygulamalar. 6 Ekimde Tayland'daki faşist darbeye dört bin kişinin tutuklandığını ve Bangkok'takilerin buna dahil olmadığını ve tutuklananların çoğunun solcular olduğunu yazıyor Bangkokda çıkan Thai Rath gazetesi.

Bütün bu insanlık dışı baskılar, işkenceler yüzyıllarca unutulmayacak. Üstün ırk adına II. Dünya savaşında 54 milyon insan öldürdüler. 1935 yılında İtalyan gazeteleri şöyle yazıyordu:

- "... İtalyan kuvvetlerinin Habeşistanda harekete geçmeleri için yağmur mevsiminin bitmesi ve baharın gelmesi bekleniyor..."

Ve üstün ırk adına -aslında bereketli toprakları ve madenleri uğruna- neden öldürüldüklerine pek şaşıyor Habeşli zenci köylüler.

"Ne tuhaf şey Taranta - Babu;
bizi kendi topraklarımızda öldürmek için
kendi topraklarımızın
baharını bekliyorlar. "

Sadece 70.000 Yahudi'nin ölüsüyle Babiya uçurumunu doldurdular. Onlar ki, Kiev şehrinde yaşayan ve savaşa gidemeyen ihtiyarlar ve çocuklardı.

Bütün bunlar çökmekte olan ekonomilerini kurtarmak, kendilerine yeni pazarlar bulmak içindi.

Tabii diğer büyük amaç ise o zaman tek işçi devleti olan Sovyetler Birliğinin yıkılmasıydı. Oysa bu savaş sonunda Hitler ve Musolini faşizmi, yani "geleneksel faşizm" ismini verdiğimiz rejimler 1945 yılında kesin yenilgiye uğradılar.

Başını Sovyetler Birliğinin çektiği anti-faşist ittifak, yani Amerika, İngiltere, Fransa gibi devletlerin de içinde yer aldığı anti-faşist ittifak faşizmi tam bir yenilgiye uğrattı.

...

Evet 1945 yılında geleneksel faşizm yenildi ama faşizm tehlikesi ortadan kalktı mı? Eskiden olduğu gibi şimdi de faşizm işçi sınıfının dışındaki örgütsüz yoksul kitlelerin ve küçük burjuvazinin hoşnutsuzluğunu örgütlü işçi hareketine karşı, demokrasi ve sosyalizme karşı yöneltmeye çalışan azgın ve marazi bir emek düşmanlığıdır.

Şimdiki faşistler acı geçmişlerini inkâr ediyorlar. Faşist olmadıklarına söylüyorlar. Hitler'i, Musolini'yi inkâr ediyorlar. Tıpkı Türkeş'in fırsat buldukça -"komünizme, faşizme vs. karşıyız." demesi gibi. Ama bu yetmiyor. Amaç aynı. Amaç eskiden olduğu gibi, tekelci sermayenin, parambalarının diktatörlüğünü kurmak. Ama eskiden olduğu gibi, bunu da şiddetle inkâr ediyor, bütün halkı temsil ettikleri yalanını savunuyor, halâ aynı lâfları ediyorlar.

-"İhtiyacını duymakta olduğumuz şey, yekvücut, şuurlu bir..." İspanya'dır, Şili'dir, Brezilya'dır, Türkiye'dir. Dün tek şef Hitler, Musolini, Franko, bugün Pinoche, Park.. Vorster, Ian Smith.. bizde de kimbilir kimler ne umutlar içinde.

-"İman ederim Frankoya
herşeye kadir olan, büyük İspanya'nın
ve düzenli bir ordu
disiplinin yaratıcısına
şereflerin en büyüğüyle
taçlanmış olana
can çekişen İspanyanın kurtarıcısına..
ve en ağır bilmez sosyal adaletin
gölgesinde doğan
yeni İspanyanın yapıcısına
mülkiyete ve

biz İspanyolların üstünde yürüyeceğimiz
gelenekçi yolundan
ayrılmayan büyüklüğüne
yürekten pişmanlık duyanların affedileceğine
eski meslek loncalarının
korparosyonlar halinde
yeniden diriltileceğine
sürekli bir huzur ve sükûnun var olacağına
iman ederim.

Amin."

GERİ KALMIŞ ÜLKELERDE FAŞİZM

Türkiye gibi geri bırakılmış ülkelerde faşizm şu özellikleri gösterir.

1- Eskiden olduğu gibi faşizm emperyalizm tarafından desteklenmektedir. Yani ithal malıdır. Şili'de, Brezilya'da, Arjantin'de, Tayland'da ve diğer birçok ülkelerde örneğini gördüğümüz gibi. Şili'de faşist cuntayı iktidara getirenlerin kendileri olduğunu ITT gibi birçok çokuluslu tekel açıkça söylemekten çekinmiyor. Brezilyada, Güney Afrikada, Rodezyada faşist hükümetler Amerika tarafından açıkça destekleniyor. Taylandda faşist cuntanın işbaşına gelmesine iktidardaki hükümetin Amerikan üslerini ülkeden kovması sebep oldu. Hemen ardından 22 Ekim 1976 tarihli gazetelerde ABD'nin Tayland'daki "Takhi" üssünü yeniden kullanmaya başlayacağını okuyoruz. Bazen aradan gözboyayacak kadar bile süre geçmesini beklemeye gerek görmüyorlar. Bu üs Pasifik Okyanusundaki Amerikan Hava üslerinden kalkarak Hint Okyanusuna giden uçakları için gerekliymiş. Bu kadar hayati bir mesele söz konusuysa demokrasi - faşizm tartışması mı olurmuş?

Türkiyede 12 Mart hareketi Amerika'dan destek gördü. Destek görmesi bir yana, 12 Marttan önce ülkemizde kaba devrimci hareket, özellikle 15-16 Haziranda çıkarılmak istenen sendikalar kanununa karşı işçilerin büyük direnişi yalnız bizdeki değil, Amerikadaki parabalalarını da ürküttü, korkuttu. Derhal Ankaraya gelen hükümet darbeleri konusunda uzman Amerikan İstihbarat Örgütü görevlileri danışmanlık görevlerini sanırız eksiksiz yerine getirdiler.

./..

2- Kitlelere dayanma gücünü kendinde bulamamaktadır. Küçük partiler halindedir. Almanya, İtalyada geçmişte olduğu gibi artık lâf oyunlarıyla büyük kitleleri kendilerine çekememektedir faşistler. Bizdeki MHP gibi ya küçük partiler, ya da İtalyada ve diğer bazı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi küçük guruplar halindedirler. Tabii bu artık kitle desteğini aramaktan vazgeçtiklerini göstermez. Ama ne var ki kitleleri geçmişte olduğu gibi kandırmak kolay olmamaktadır.

3- Kitle desteğini aramalarına rağmen, kitleleri ele geçirmek yerine devlet mekanizmasını içten içe faşistleştirmek isterler. Bunun için de her fırsatı değerlendirirler. İşte MHP iktidarda olmanın fırsatını böyle değerlendiriyor. Devlet kademelerindeki kilit noktalara, Milli Eğitim Bakanlığına, TRT'ye kendi adamlarını yerleştirmede çok eliçabuk davranıyor.

4- Kendi partileri küçük olduğundan, diğer büyük burjuva partilerine sızarlar. MHP'nin AP'ye nasıl sızdığını, AP üzerinde nasıl etkili olduğunu ve AP'nin de komandoları nasıl koruduğunu hergün gazetelerden okuyoruz. Yani aralarında pek dostça bir alışveriş var. Küçük faşist partinin üç milletvekilinden ikisi bakanlık koltuğuna oturuyor. Sokaklarda devrimcileri kurşunlayan, bıçaklayan, karanlık köşelerde sinsice tuzaklar hazırlayan elikanlı komandoları AP acaba niye koruyor? Günün birinde kendi amaçlarında kullanmak içinmi? Yoksa amaçları aynı mı? Yoksa Seydişehir'de, Tarih'de İpraş'ta, Tofaş'ta, Sancak Tül'de yaptıkları gibi işçilerin sendikalaşmalarını "ne pahasına olursa olsun" engellemek için mi?

5- Geniş kitleleri aldatma gücünü yitirdiğinden genellikle askeri veya başka tür darbelerle iktidara gelmeyi amaçlar. Daha önce sözünü ettiğimiz ülkelerin hemen hepsinde faşist hükümetler darbeyle iktidara gelmişlerdir. Yunanistan, Tayland, Şili, Arjantin gibi

FAŞİZMLE MÜCADELE

Faşizm özellikle işçi sınıfına yönelmiş olduğundan faşizmle mücadelenin de önderi, yürütücüsü işçi sınıfıdır. İşçiler önce kendi birliklerini, işçi sınıfının eylem birliğini kurmak zorundadırlar. İşçi sınıfının eylem birliğinden ne anlaşılmalıdır? Bu hangi görüşte, hangi örgütte olursa olsun bütün işçilerin faşizme karşı birlikte eylem yapmalarıdır. Yani faşizme karşı olmak eylem birliği için yeterlidir. DİSK Türk-İş'e bundan ötürü eylem birliği çağrısı yaptı. Faşizme karşı safları genişletmek, güçlü olmak, faşist tehlikeyi sezemiyen işçileri de uyandırmak için eylem birliği şarttır. DİSK bu çağrıyı sonuna kadar yapmak, işçilerin eylem birliğini sağlamak için çaba göstermektedir. Sosyalist, sosyal demokrat, ilerici, dindar, bilinçli, bilinçsiz bütün işçilerin faşizme karşı birleşerek eylem birliğini sağlamaları kaçınılmazdır. İşçi sınıfı eylem birliğini fabrikalarda, bölümlerde, atölyelerde, mahallelerde, semtlerde, ilçe ve illerde ülke çapında gerçekleştirmeye çalışır. Giderek bu eylem birliği ülke çapında olmaktan da öteye, uluslararası alanda gerçekleşir. Bütün dünyanın işçileri, başta sosyalist ülkelerin işçileri olmak üzere, emperyalist, bağımlı, bağımsız bütün ülkelerin işçileri, hem kendi ülkelerindeki faşistlere, hem de dünyanın neresinde olursa olsun faşist hükümetlere, faşist partilere karşı eylem birliğine girerler. Bu yıllardan beri gerçekleşen ve gittikçe güçlenen bir eylem birliğidir. Dünyanın çeşitli ülkelerindeki işçilerin Şili faşist hükümeti için gemilere mal yüklemeyi reddetmeleri gibi, bu konuda sayısız örnekler vardır.

"Cumhuriyetin en içten
en yürekten
müttefikleri işçiler
avukatlar, öğrencilerdir
amelesinden ustabaşına kadar
işçilerdir.
Onlara
Enternasyonal Müfrezeler denir.
Ne paradadır gözleri
ne şan şöret ararlar
hürriyetin zaferidir tek ümitleri
dünyanın dört bucağından kosup
Madridte ölmeye gelmişlerdir."

Çünkü işçiler, bir ülkede faşizmin kurulmasının bütün dün - yadaki işçiler için ne kadar zararlı olduğunu geçmişte gördüler. 1939'larda Almanya'da, İtalya'da kurulan faşist rejimler, İspanya faşistlerini bütün güçleriyle desteklediler. Asker, silah yardımı yaptılar ve demokrasiyi yıktılar.

"Almanya Kondor Gönüllüler Birliğini gönderir Franco'ya ve itham eder Sovyetler Birliğini İspanya Cumhuriyeti'ne tanklar göndermekle. İtalya Fransa'yı İspanya Cumhuriyeti'yle silah ticareti yapmakla suçlayarak, Franco'ya gönderir bir seferî birliği. İngiltere'yle Amerika Birleşik Devletlerine gelince kınarlar herkesi. Oysa atı alan Üsküdar'ı geçmiştir çoktan. İtalyan seferî birliğiyle Condor gönüllüleri katılmaktadır en ön saflarda zaferine Franco'nun. "

İspanya'da 40 yıla yakın bir süredir hüküm süren faşizmi kurdular.

"-1939 yılında İspanyada hapishanelerde iki milyon insan var. Yıkılmış beşyüzbin ev, Yerle bir edilmiş yükseksenüç şehir üç yıl içinde Bir milyon savaş ölüsü Beşyüzbin insan sürgünde Altıyüzbin kişilik bir ordu tek parti: falanj resmi devlet dini: katoliklik tek şef Caudillo. ücretler 1936'daki seviyeye düşürülür. Topraklarına kavuşur büyük mülk sahipleri ve emlakine kavuşur kilise. "

İşte elbirliğiyle bu faşizmi kurdular.

Şilideki faşistlerin ilk destekleyicileri Brezilya, İspanya ve diğer faşist rejimler oldu.

Aynı şekilde bir ülkede faşizmin yıkılması, demokrasinin kurulması da, diğer ülkelerin işçilerini yakından ilgilendirir. 1945 yılında Almanya'da, İtalya'da faşizmin yıkılması, Türkiye'de demokratik ortamın gelişmesine az da olsa yol açtı. Tek partili devir kapandı, göstermelik de olsa demokratik bir rejime geçildi.

İşçi sınıfı kendi eylem birliğini sağladıktan sonra

- diğer emekçi sınıflarla eylem birliğini
- bütün ezilen ve bağımsızlığına kavuşan ülkelerin halklarıyla eylem birliğini
- ve sosyalist dünya sistemiyle eylem birliğini gerçekleştirmek zorundadır.

Faşizme karşı mücadele

1- Buhranın gerçek sebeplerinin neler olduğunu, gerçek sorumluların kimler olduğunu anlatmak, bıkmadan usanmadan anlatmakla başlar. Örneğin, hayat pahalılığın artması ve paranın değerinin durmadan düşmesinin sebebinin işçi ücretlerinin artması değil, patronların aşırı kâr hırsının olduğu anlatılmalıdır. Devlet harcamalarının, özellikle askeri harcamaların kalkınma için gerekli temel yatırımların yapılmasını engellediği ve bu yüzden kapitalizmin kendi yolunda bile doğru dürüst ilerleme kaydedemediği anlatılmalıdır. Bütçenin % 40'ını askeri harcamalara ayırırlar, sonra temel sanayi, makina yapan fabrikalar edebiyatı yaparlar. Çünkü geriye ne ağır sanayiini yapacak para, ne de güç kalır.

2- Kazanılmış bütün demokratik hakları tek tek sonuna kadar savunmak. Örneğin 1961 anayasasıyla kazanılan hakları savunmak, faşizme karşı mücadelenin bir gereğidir.

3- Barış için mücadele faşizme karşı mücadeleyle içiçedir. Çünkü böylece

-- savaş çılgıncılığıyla kitlelerin dikkatlerinin başka yöne çevrilmesi önlenir. Kıbrıs meselesinin özellikle bazı temel mallara zam gelirken, bazı faşist kanunlar meclislerden geçirilmek istenirken, ülke içindeki huzursuzluk iyice arttığı sırada, ya da köylünün mahsulüne düşük taban fiatları verilirken ortaya atıldığını hepimiz biliyoruz.

-- Barış için mücadele faşizmle mücadeleyle içiçedir. Böylece silâh tekellerinin pazarlarını tıkamış oluruz. Faşistler

onun için yumuşama politikasına karşı çıkıyorlar. Silah te-
kellerinin pazarlanacıları olarak her bölgede sürekli ger-
ginlik yaratıyorlar. Türkiye'yle Yunanistan arasında işte
bunun için bitmez tükenmez savaş sebepleri ortaya atılıyor.

- Barış mücadelesi yumuşama sürecinin ilerlemesini ve
böylece emperyalizmin çöküşünü hızlandıracaktır. Faşizmle
mücadele faşizmin destekleyicisi emperyalizmle mücadeleyle
işte bunun için içiçedir.

- Barış için mücadele, sosyalist ve özellikle sosya-
lizmi kurma yolunda olan ülke halklarının güvenliği için
gereklidir. Dünyanın her tarafında faşizmle savaşmakta
olan halklar, bu ülkeler için bir güvencedir. Nasıl ki on-
lar da faşizmle mücadele edenler için bir güvenceyse.

- Ve nihayet barış için mücadele, barıştan yana her-
kesin bir araya gelerek, faşizme karşı mücadeleyi güçlendir-
diği için gereklidir.

Faşizme karşı günlük mücadele:

- 1- Sermayeye karşı günlük çıkarlarımızı savunarak,
- 2- Siyasal genel grev hakkı için mücadele ederek,
- 3- Siyasal kitle hareketleri oluşturarak,
- 4- Tutuklular ve aileleriyle yardımlaşmayı örgütliye-
rek,
- 5- İşten atılan işçi aileleriyle yardımlaşmayı örgüt-
leyerek,
- 6- Gençlerin, kadınların sorunlarıyla ilgilenerek daha
geniş kitleleri mücadele içine çekerek,
- 7- Her türlü gericiliğe karşı mücadele ederek,
- 8- İşsizlikle mücadeleyi örgütliyerek,
- 9- Köylülükle işçi sınıfı arasındaki bağları kuvvet-
lendirerek, Tarım işçilerinin sendikalaşması, asga-
ri ücretlerin yükselmesi, köylülerin düşük taban fi-
yatlarına karşı mücadelesinin örgütlenmesi için mü-
cadele ederek yapılmalıdır.

Görüldüğü gibi faşizmi durdurmak bilinçli kadroların yöneti-
mindeki geniş kitlelerin harekete geçmesiyle ancak mümkündür.
Bu geniş kitle hareketlerini yaratmak, sosyalist, sosyal de-
mokrat, ilerici kısaca faşizme karşı olan herkezin, her örgü-
tün görevidir.

O zaman faşizmin tırmanışı engellemek için özellikle iki tavrın yanlışlığını sürekli açığa vurmak gerekir.

1- "Faşizm sadece aşırı uçları ezer, bana dokunmaz" görüşünü, bu görüşün yanlışlığını. Geçmişte de faşizm önce sadece komünistlere düşman olduğunu söylemiş, ama iktidara geldikten sonra büyük kitlelere, sosyalist, sosyal demokrat, ilerici bütün aydınlara saldırmış, bütün dernekleri, bütün partileri, gazeteleri kapatmış, kitapları yakmış ve demokratik hakları son kırıntısına kadar ortadan kaldırmıştır. Toplama kamplarında sadece komünistler, sosyalistler işkence görmemiş, suçu sadece iktidardaki faşist partiye karşı olmak olan, ya da savaşa karşı olan yüzbinlerce insan öldürülmüş, en insanlık dışı işkencelerden geçmişlerdir. Faşizmin işkencehaneleri, olağanüstü mahkemeleri, toplama kampları sadece solun bir kesimi için değil, demokrasiden yana olan herkes için kurulmuştur.

2- İkinci yanlış tavır ise "üzerine gidersek faşizm daha çabuk gelir, öyleyse bir şey yapmayalım." zihniyeti. Oysa tam tersine faşizme karşı her demokratik hakkı sonuna kadar savunmak ve savunmayla kalmayıp mevcut faşist girişimlere karşı harekete geçmek gerekir. Bize bunu yine geçmişten pek çok deney öğretmiştir. Eğer bütün demokratik güçler faşizmle zamanında etkili bir mücadeleyi birlikte yürütselerdi, faşist gurupları dağıtsalardı, büyümelerini önleselerdi, büyük bir ihtimalle faşizm iktidara gelemiyeycekti. Örneğin faşizmin iktidara gelmesinden önce Almanyada, İtalyada, İspanyada, Fransada, sosyal demokrat hükümetler proleterya (işçi sınıfı) birleşik cephesine karşı olumsuz ya da kaypak bir tavır almışlardı.

Faşistlerin yaptığı her demokrasi düşmanı girişime mümkün olduğunca büyük kitlelerin tepki göstermesini sağlamak gerekir. Faşistler vahşi hayvanların ateşten korkmaları gibi kitle hareketlerinden korkarlar. Ve durmadan meclislere sürdükleri kanunlar özellikle kitle hareketlerini engellemek içindir.

15-16 Haziran 1970'de değiştirilmek istenen Sendikalar Kanununa karşı DISK'e üye yüzünü aşkın işçi şehrin dört bir yanından yürüdü. Bu yürüyüş DISK'in dışından hatta Türk-İş'e bağlı işçiler de katıldı. Burjuvazi işçi sınıfının bu kitlesel gücü karşısında gerilemek zorunda kaldı. 12 Mart'ı hazırlamak için başka komplolar düzenlemeye başladı. Yurtseverlik duyguları

sömürülen bilinçli ya da bilinçsiz bir kısım öğrencilerin provokasyonlara açık, kitlelerden kopuk eylemleri, faşizmin küçük burjuvaziyi korkutarak iktidarı ele geçirmesine sebep oldu. Hattâ bunu o kadar ustaca yaptı ki baştan kimse bu muhtıranın niteliğini anlıyamadı ve gerçek yüzünün meydana çıkmasını bekledi.

Faşistleri gerileten kitle eylemlerinin en önemlilerinden diğer ikisi 300 bin işçinin katıldığı 1 Mayıs işçi bayramı ve işçilerin giriştiği genel grev niteliğindeki eylem ve protestolar gerçekten faşistleri ürkütecek büyüklükte kitleleri kucaklamıştır. Her türlü tehdide ve her türlü kandırmacaya aldırmayan işçiler birliklerini ve disiplinlerini bozmadan eylemlerini yürüttüler. Bir yandan işçi sınıfının sendikal örgütü DISK bu faşist yasaya karşı direnerek demokrasinin bayraktarlığını yaparken, parlamentoda da sosyal-demokrat milletvekilleri kararlı bir tavır takındılar ve DGM yasasının Meclisten geçmesini şimdilik de olsa engellediler. Bu da bize faşizme karşı olanlar arasında sağlanacak, kalıcı bir eylem birliğinin ne kadar güçlü olabileceğini göstermektedir. Gerçeğin böyle gözle görülür hâle gelmesine rağmen, halâ bazı kişiler ve örgütler hâkim sınıfların ekmeğine yağ sürmek istermişçesine DISK'in öncülüğünde DGM'ye karşı yapılan genel direnişi küçümsemeye çalışmaktadırlar. Kör gözüm parmağına dercesine ilerici güçler arasındaki eylem birliğine karşı çıkmaya çabalamaktadırlar.

DISK'in DGM'ye karşı yürüttüğü direniş, işçi sınıfının dışındaki demokratik güçler tarafından da büyük destek gördü. DGM'yi protesto için Ankara'da yapılan mitinge çok sayıda demokratik örgüt ve büyük sayıda halk katıldı. Bu mitingte geniş demokrat kitleler, işçi sınıfının sloganlarını haykırdılar, işçi sınıfının faşizme karşı yürüttüğü eylemde ona destek oldular. Örgütümüz IKD de bu eylemlerde yer aldı.

Bu iki yanlış tavra, burjuva demokrasisi ile faşizm arasındaki farkı göremiyen "faşizm gelirse kitleler daha çabuk uyanır" diyen kişilerin tavrını da eklemek gerekir. Şili, İspanya gibi ülkelerde faşizm gerçekten geldiği zaman ona karşı mücadeleden ilk kaçanlar bu görüşü savunanlar olmuştur. Ülkemizde de 12 Mart döneminde faşist baskıların artmasının, ile-

rici, demokrat güçleri nasıl engellediği hepimizce görülmüş-
tür. 12 Mart baskı rejimi hiç de bazı kişilerin umduğu gibi
"hazır bekleyen" halk kitlelerinin derhal eyleme geçmesine
yol açmamıştır.

Bu görüşü destekleyen goşist ya da Maocu guruplar bozguncu
tavırlarıyla işçi sınıfının birliğini bozmaya çalışıyorlar.
Dünyanın her yanında yaptıkları budur. Şili'de faşistlerle
birlikte Allende hükümetinin yıkılması için çalıştılar. Hü-
kümete destek olacakları yerde, silâhlı eylemler hazırladılar.
Ve faşist bir hükümetin halkı daha çabuk bilinçlendireceği-
ni iddia ettiler. Ne büyük işletmelerin, bankaların devlet-
leştirilmesi, toprağın köylülere dağıtılması gibi temel eko-
nomik devrimler ne de çocuklara süt dağıtılması gibi insanca
bir yaşam harcanan günlük çabalar ilgilendirdi onları. Ve
cuntanın gelişiyi birlikte öldürülen, işkence edilen, sürü-
len, kamplarda toplanan Şili halkına ihanetlerini, ağababa-
ları Çin Hükümeti Cuntaya yardım yaparak perçinleştirdi. Ve
nihayet faşistlerle Maocular arasındaki dostluk iki elleri
kanlı cunta lideri Pinoche'nin Mao'nun ölümü üzerine Şili'de
üç günlük yas ilân etmesi ile doruk noktasına ulaştı.

Angola kurtuluş savaşında yaptıkları da aynı ölçüde yüz kı-
zartıcı. Amerika tarafından para yardımı gören gerici örgüt
FNLA'yı açıkça destekleyerek, kurtuluş savaşının ve Angola
halkının öncüsü MPLA'ya cephe aldılar. Bu cephe alış lafta
kalsa yine iyi. Çünkü FNLA'nın MPLA'ya karşı yürüttüğü si-
lahlı düşmanca savaş -ki bu silâhlar Amerika ve Çin tara-
findan sağlanıyordu- hem Angola'nın kurtuluşunu uzattı, hem
de binlerce Angola'lının ölümüne sebep oldu.

Faşist İspanya'yı, Pakistan'ı, İran'ı, kısaca faşist bütün re-
jimleri açıkça destekleyerek, halklara olan düşmanlıklarını
gösteriyorlar. Bengladeş özgürlük savaşında faşist Yahya
Han'ın yanında açıkça yer alarak, bu savaşa da karşı çıktıl-
ar. Nerede halkların özgürlük savaşı, faşizme karşı baş-
kaldırı varsa, orada özgürlükçüler karşılarında faşist güç-
lerle birlikte bu güçleri de görüyorlar.

Bizde ülkemizde, gündemde olan faşizme karşı mücadele süre-
cinde, bu bozguncu unsurlarla uğraşmak zorundayız. Çünkü on-
lar işçilerin faşizme karşı birleşik cephe kurmasını DİSK'e
karşı olduklarını söyleyerek baltalamak istiyorlar. Yapılan

her eylemde bu bozguncu unsurları görüyoruz. 20 Eylül mi-tinginde, 1 Mayıs'ta, Genel Yasta safları bölmek için herşeyi yaptılar. Halkın Kurtuluşu, Halkın Sesi gazetelerinde yazılanlarla Tercümanda, Son Havadiste yazılanlar arasında fark bulmak çok zor.

FAŞİZMLE MÜCADELE KADINLAR

Faşizm sermayenin emekçiler üzerindeki zulüm düzenidir. İşçi, köylü, aydın, memur, teknik eleman, kim olursa olsun kendi sınıfının dışındaki herkeze düşman olan bir düzendir. Genç, ihtiyar, kadın, erkek bütün emekçiler veya emekten yana olan hiçkimse bu düzenden farklı davranış görmez. Ne çalışma kamp-larında ne de işkencehanelerde kadın erkek farkı gözetmek-sizin yürütürler düzenlerini.

Nitekim faşizm 12 Mart'ta da ayırım gözetmedi ilericileri, sos-yalistleri zindanlara atarken. Kadın ve kız arkadaşlarımız en acımasız işkencelerden geçtiler. Elektrik verme, toprağa gömme, ciğerlere hava verme, falakaya yatırma ve her türlü aşağılama günlük işlemler haline geldi. Çünkü daha ağırları yapıldı. Ve bu işkenceler yüzünden aklını kaybeden, çocuğu-nu kaybeden ve nihayet hayatını kaybeden kadınlarımız oldu. Ama onlar, bütün bu zulme aralarında kurdukları dayanışmay-la, bilinçle ve inançlarını koruyarak, onurlu bir ağırbaş-lılıkla karşı koydular.

Bu işkenceler yalnızca ülkemizde yapılmadı. Kübada devrimden önce faşist Batista yönetiminde kadınlara yapılan işkenceler Havana duruşmasında dünyaya ilân edildi. Duruşmada karşı-sına getirilen işkenceciyi görünce dayanamıyan genç kadının anlattıklarını işkenceci yalanlama durumunda bile değildi artık. Şili'de faşist cuntanın katilleri kadınların ırzına geçtiler.

Bütün bu işkenceler faşizmin ortak armağanı da tüm emekçi ve ilericilere, farklı olarak ne verirler emekçi kadınlara? Çalışma saatlerinin arttırılması, ücretlerin dondurulması, kadın işçilere daha az ücret, kadının toplumda hor görülmesi ve nihayet evlât acısı. Faşistler daha iktidare gelmeden yıllardır kanlı cinayetlerin peşindeler. Yıllardır anaların yüreğini yakıyor karanlık köşelerden, plakasız arabalardan sıkılan kurşunlar. Toplumdaki ekonomik çöküntü önce kadın iş-

çilerin toplu olarak işten atılmalarına sebep oluyor. Çalışmak zorunda olan genç kızların ekmek parası peşinde koşarken fuhşa sürüklendiği, zorlandığı artık önemsenmeyen olaylar oldu. Kitaba, okula, bilime düşman olan faşistler okullarda kız öğrencilere saldırıyor, kadınların okumasına karşı çıkıyorlar. Onların aile içindeki yerlerini küçümsüyor, erkeğin kölesi durumuna gelmesini istiyorlar.

Faşizm emekçi kadınları iki defa ezerken kadınların faşizmle mücadeledeki yeri ne olacak?

Emekçi kadınlar faşizme karşı mücadeleyi

- Sermayeye karşı günlük çıkarlarını sonuna kadar savunarak yapacaklar. İlerici kadınların demokratik kitle örgütü olan İKD'yle birlikte:

- Fabrikalarda emzirme odaları için
- Çocuk yuvaları için
- Eşit işe eşit ücret için
- Gece vardiyalarında kadın işçilerin çalışmalarını kaldırmak için
- Daha iyi çalışma koşulları için
- Daha fazla ücret için

ve buna benzer bir yığın günlük çıkar için mücadele edecekler.

- Emekçi ve ilerici diğer bütün kadınlar faşizme karşı mücadeleyi barış için mücadele ederek yapacaklar. Binbir zorlukla büyütüp, adam ettiği çocuklarının, silâh tekellerinin kârları uğruna çıkartılan savaşlarda öldürülmelerine karşı çıkacaklar. Türkiyede yaşayan bütün kadınlar Yunanistan'la aramızda yaratılmak istenen savaş durumuna karşı çıkacaklar.

Yıllar yılı güney Vietnam'da Amerikan ordularının gölgesinde iktidarlarını sürdüren faşist diktatörlere karşı savaşan Vietnamlı kadınlar bize örnek olsun. Onlar barış uğruna savaştılar. Amerikalı işgalcileri yurtlarından kovmak için savaştılar. Faşist diktatörlüğün, zalim Kao-Ki ve diğer diktatörlerin yıkılması için savaştılar. Kadın öğretmenler çocukları yeraltı okullarında eğittiler. Analar sırtlarında yavruları cephede savaştılar, cephe gerisinde üretime katıldılar. Onların acılı savaş yıllarında gösterdikleri sessiz kahramanlık, bizim barış uğrunda yaptığımız mücadelede ışığımız olsun.

- Bütün ilerici kadınlar, dünyada sürdürülmek istenen düşmanlık politikasına karşı çıkarak "yumuşama", "barış içinde birarada yaşama politikası"nı savunarak faşizmle mücadele edecekler.

- Emekçi ve diğer bütün ilerici kadınlar faşizme karşı mücadeleyi, demokratik hakları sonuna kadar savunarak yaparlar. İKD, DGM yasasına karşı DİSK'in yürüttüğü eyleme katılarak buna başarılı bir örnek verdi. Disiplinli bir şekilde DİSK'in yaptığı araçlı yürüyüşe, Ankaradaki "DGM'ye Hayır" mitingine katıldı. DİSK'in ilân ettiği "Genel Yas"ı uydugundan ötürü işten atılan işçilere ve ailelerine yardım kampanyasına katıldı. Hâlen bu kampanya devam etmekte ve üyelerimiz her türlü imkânlarıyla bu mücadele içinde yer almaktadır.

- İşsizlikle mücadele, işten atılan işçi aileleriyle dayanışma, direnişte olan arkadaşlarımızla dayanışma, günlük sorunlarımız için mücadele... bütün bunlar faşizmle mücadelede kadınların başta olması gereken yerlerdir.

- Kadınların bu mücadeleyi sağlıklı bir şekilde yürütmeleri ise ancak örgütlendikleri zaman sağlanır. Faşizme karşı mücadele daha büyük sayıda kadının demokratik örgütler içinde yer almasına çalışmaktır.

Faşizmle mücadelede biz kadınlara örnek olacak nice kahraman isim vardır. Onları saymadan önce, dünyanın her tarafında, geçmişte ve günümüzde faşizmle mücadele eden isimsiz anaları, bacıları, gelinleri ve kızları saygıyla anmalıyız. Şili'de faşizmin azgın saldırısından zor kurtulan Allende'nin karısı ve kızları, dünyanın dört bir yanında Şili'ye özgürlük mücadelesini örgütlerken bize örnek olsun. 90'nını aşkın yaşına rağmen halâ faşizme karşı dişe diş mücadelesini yürüten, İspanya iç savaşında adı dillerde slogan olan Dolares İbar-ruri'nin şanlı yaşantısı bize örnek olsun. Amerikada işçi sınıfına ve özellikle zencilere yöneltilmiş ağır baskılara kahramanca direnen Angela Davis, Şilili vatansever, gençlik örgütü başkanı Gladis Marin, Alman faşistlerine karşı hayatlarını düşünmeden ortaya koyan Tanyalar, Marialar ve nice isimsiz partizan kadınlar bize örnek olsun.

dinle,
duyacaksın bu gece kan, bu gece kan bu gece kan
sızıyor toprağa her yanda
öpülesi gözlerde aydınlık vuruluyor, bu gece.
kadınım, tut gözyaşlarını
tek çıkar yol hüznün değildir.
vuruldu vurulalı devrimciler
sendedir umut, sendedir geleceğin tohumu,
sendedir barış,
sendedir özgürlüğü kuracak eller, artık.
gerisin geri akmadığına göre hayat,
her tohum gelecekte açacaktır, ancak.

TÜRKİYE SOSYAL
TÜSTAV
TARİH ARAŞTIRMA VAKFI